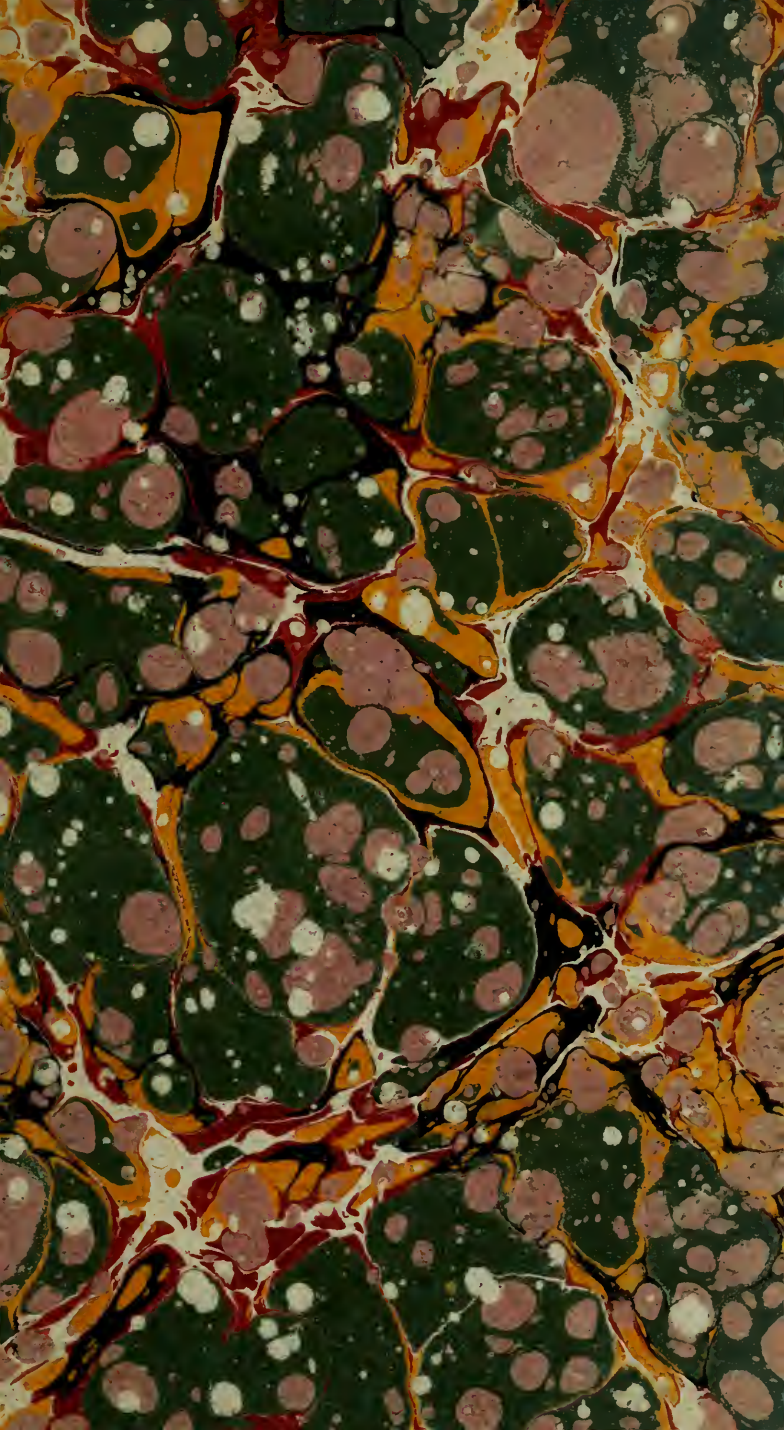

DREAD GOD.

John Gordon

99 12. H

DE
GROOTE SCHOUBURGH
DER
Nederlantsche
KONSTSCHILDERS
EN
SCHILDERESSEN.

Waar van 'er vele met hunne Beeltenissen ten
Tooneel verschynen, en welker levensgedrag en Konst-
werken beschreven worden : zynde een vervolg op
het Schilderboek van K. v. MANDER.

Het II. DEEL.

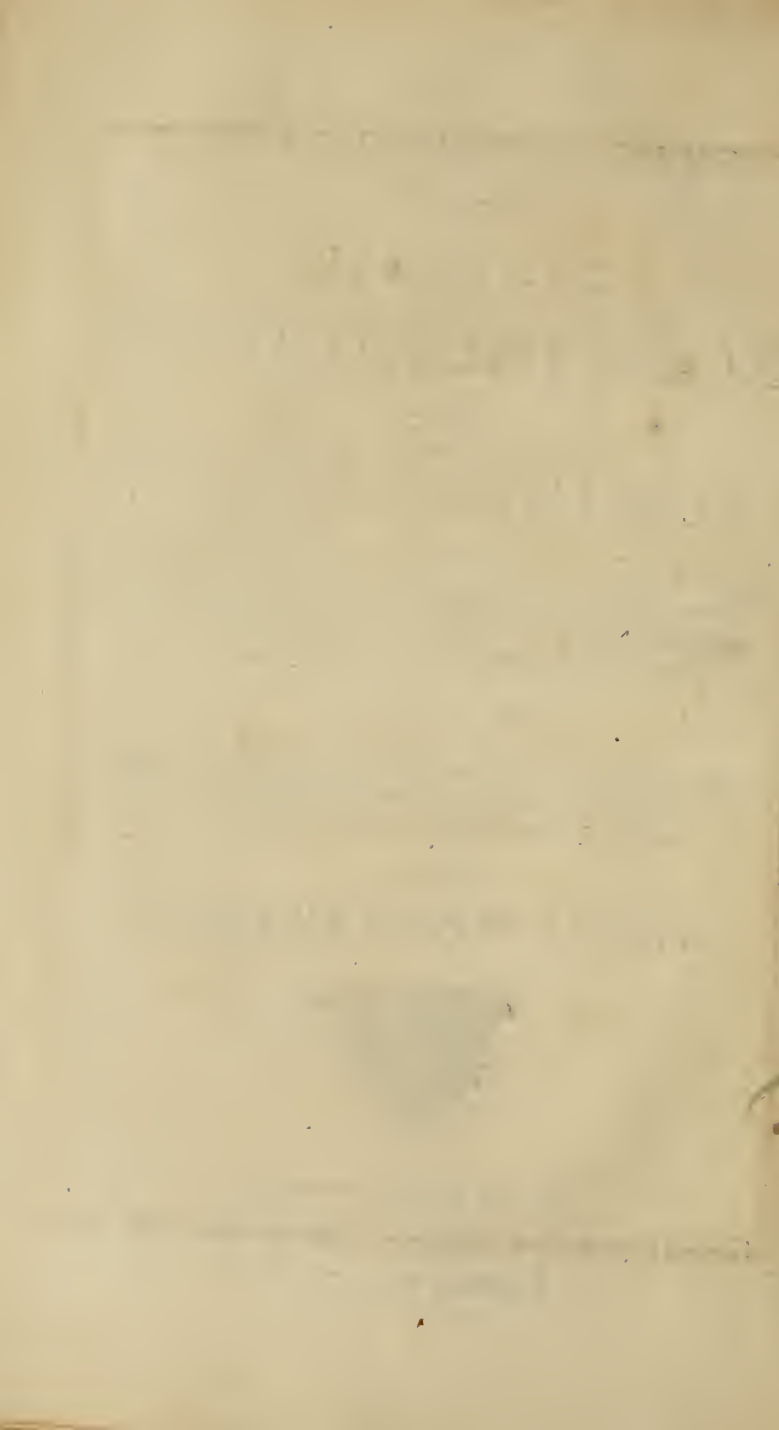
'T welk zyn aanvang neemt met het Jaar 1613, en ver-
volgt met die Konstschilders welker geboorte in dien
tusschentyd tot het Jaar 1635 voorgevallen is.

DOOR
ARNOLD. HOUBRAKEN.

TAMSTERDAM.

Gedrukt voor den Autheur, daar de zelve ook te
bekomen zyn, 1719.

DEN
KONSTLIEVENDEN HEERE
den HEER M^R.

PIETER DELA COURT
VANDER VOORT

wort dit II Deel

vanden

GROOTEN SCHOUBURGH

der

KONSTSCHILDERS

en

SCHILDERESSEN

met eerbied

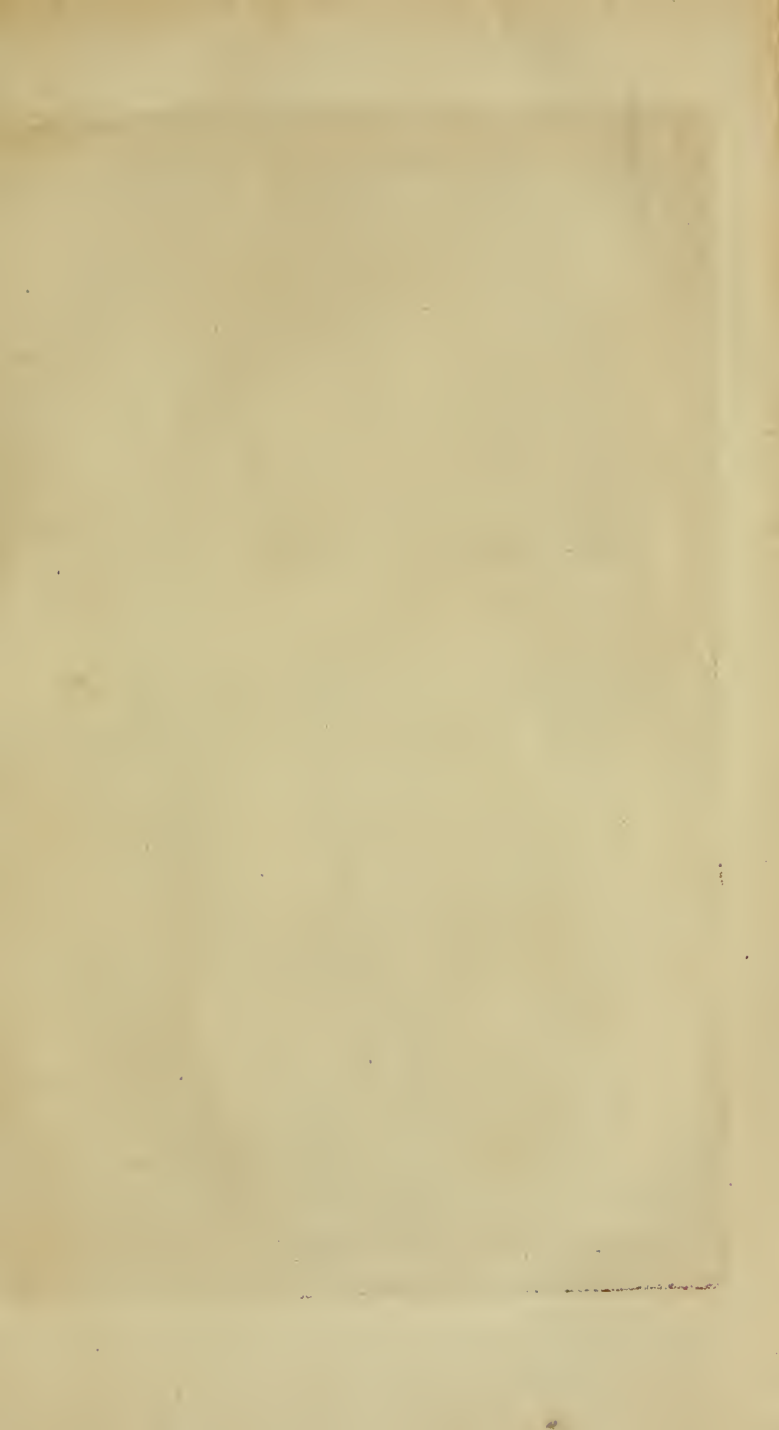
OPGEDRAGEN.

door

Zijnen Onderdanigsten

Dienaar

ARNOLD HOUBRAKEN.

DE

GROOTE SCHOUBURGH

Der

NEDERLANDSCHE

KONSTSCHILDERS

En

SCHILDERESSEN.

TWEEDE DEEL.

DAt Ouders aangaande hunne Kinderen, en opzieners ontrent minderjarigen wel naar hunne beste meeninge tot nut der zelve besluiten kunnen nemen van hen dit of dat tot hun beroep, 't zy konst of handwèrk, te laten leeren : maar dat de natuurdrift, wanneer die in de lente van hun jaren met kracht opwelt, en de genegenheit zig een weg verkiest tot hun kostwinning, veel zekerder het wit van hun bedoelingen treft, en hun geluk bewerkt, zal dit volgende levensverhaal bevestigen.

GERRIT DOU uit Frieslandt herkomstig, dog geboren tot Leyden in 't jaar 1613 op den 7 van Grasmaand, (wiens Beeltenis hier voor in de Plaat A boven die van Bartol. van der Helst staat) was de zoon van Douwe Janszoon een Glazemaker

van zyn ambacht, en zyn Moeder Marytje, Jans Dochter genaamt. Deze ziende zulk een drift en begeerte in den jongen tot de Schilderkonst, hebben hem in den jare 1622 besteed by *Bartholomeus Dolendo*, een Plaat Snyder, om de beginselen der Teekenkonst te leeren, en na 't verloop van een en een half jaar by den konstigen glaschryver *Pieter Kouwenborn*, op dat hy die zelve konst mocht leeren, om ze daar na in zynen winkel te oeffenen. Twee jaren of wat meer was hy by dezen Pieter, en had in dien tyd zoo toegenomen, dat zyn Vader hem in zyn winkel by zich gehouden en gebruikt heeft tot het glaschryven, en glasmaken, waar door hy hem groot voordeel aanbracht. Dan ziende dat hy zoo onbesuift, en buiten eenigen schrik, in het opklimmen naar de glazen was, zoo in 't stellen van nieuwe, als stoppen van oude, was hy t'elkens niet buiten vrees, dat hem eenig ongemak daar door zoude gebeuren. Over zulks nam hy besluit (hoewel tegens zyn wil, en tot zyn schade) van hem de Schilderkonst te laten leeren, en besteedde hem nu vyftien jaren oud zynde, den 14 van Sprokkelmaant 1628 by den toen al vermaarden *Rembrant*, by welken hy gebleven is omtrent drie jaren, in welken tyd hy zoo veer gevorderd was, datmen aan de beginselen wel zien konde, dat 'er (inzonderheit in 't kleen en uitvoerige) wat goets te wagten stont, of van hem te gemoet te zien was.

Velen hebben zig verwondert dat uit de school van *Rembrant* zulk een eel konstpenceel ontsproot; doch die zyn niet bewust dat *Rembrant* in zyn eersten tyd uitvoerig geschildert heeft, gelyk wy dat in zyne levensbeschryving door verscheide staten hebben aangewezen. Wat

Wat nu vorder onzen GERARD DOU aanbelangt, hy schilderde alles met de grootste lydzzaamheit, en gedult naar 't leven, door een met draden ruitswyze bespannen raam; een behulp voor die zig het uit de vuift tekenen, niet toebetrouwen. Doch deze kruk is (om dat men zig daar aan door traagheit van veel te teekenen, gewende) by yder verbannen; waarom ook myn meester *Hoogstraten* zelf 't gebruik van den passer (behalven daar 't noodwendig was, als in gebouwen) wraakte, zeggende: *Men moest het oog tot passen gewennen.*

JOACHIM SANDRART, schryver van de *Teutsche Academie* verhaalt: dat hy met P van Laar anders *Bamboods*, GER. DOU eens ging bezoeken, die hen wel ontfing, en vertoonde, 't gene hy van zyne konstwerken zoo ten halven als ten volten voltooit had, 't welk zy prezen, en inzonderheit zyn gedult in 't bewerken van een bezemstok; daar op hy antwoordde, dat hy noch wel drie dagen werk daar aan hadde. In dien tyd had hy geschildert het *Portret* van den *Konstminnenden Heere Spiering* zittende als voor of in zyn *Kabinet*, daar nevens aonzyn *Vrouw*, en zyn *Vrouwen Moeder* die haar een boek overreykte, 't welk zoo verwonderlyk uitvoerig geschildert was, dat men het naauwlyks alles met de oogen konde zien (waarom hy ook al van zyn 30ste jaar af vergrootglazen gebruikte) doch was niet heel gelukkig in de gelykenis der wezens: en gemelde *Huisvrou* van den *Heere Spiering* verklaarde dat zy voor de eene hand die op den leensloel rustte vyf dagen had gezeten. Dit benam den menschen den lust om zig van hem te laten uitschilderen; waar om hy ook wel meest eigen *ordonantien* gemaakt heeft, daar hy veel stilteven in te pas bragt, en 't leven 't geen

hy daar nevens gebruikte, voor hun gedult in't lang zitten rykelyk betaalde. Gemelde Spiering gaf hem 1000 gulden Jaarlyks * en betaalde daarenboven noch voor yder Konststukje zoo veel gelt, als het tegens zilver geleit wegen mogt. Hy maakte zyne penceelen zelf, vreef zyn verwen op glas, en bewaarde dezelve met veel zorg voor stof. Dus ver Sandrart. Men zou uit deze beschryving eerder besluiten dat dezelve tot spot dan tot zynen roem geboekt was.

'T is byna ongelooflyk, als wy agt geven op de uitvoerigheid zyner penceelwerken, dat eenman zoo veel in zyn levenstyd kan uitwerken, 't geen ons verzekert dat hy byzonder naarstig zyn tyd in agt moet genomen hebben. En wat zyn konst aanbelangt die roemt zelf 't vernuft van haar bewerker. Ook is 'er geen konst welke zoo algemeen goetgekeurt wort; waarom dezelve ook tot sierfel van alle beruchte konstkabinetten tot een hoogen prys wort opgekocht; en over zulks zou het te vergeets wezen den lezer ergens heen te wyzen. Dog is dat stukje van velen voor het beste van zyne konstwerken gehouden 't geen de Heeren van de Oostindische Maatschappy van hem kogten, voor 4000 gulden, en aan Karel den tweeden als hy van hier naar Engelant overging om de Kroon te aanvaarden, te schenk gaven. Anderen zeggen: dat de Heeren Staaten dit konststukje aan Koning Karel in 't jaar 1660, als hy in zyn Ryk was gekomen, vereerden, 't welk zy voor een groote som gelts

* Dit bevestigt ook P. Angel in zyn *Lof der Schilderkonst*, zeggende pag. 23: *G. Dou die jaarlyks om dat hy den Heere Spiering de eerste aanbiedinge van zyne Konststukken doet, 500 Karolus guldens tot vergeldinge krygt.* Dogh zy verschillen in 't be-
groote van den prys.

gelts gekocht hadden uit het beruchte kabinet van den Heer de Bie, zyn grooten Mecenas. In het zelve stont verbeeld een VROUTJE met haar KINTJE op den schoot, en een meisje dat met het zelve speelt. Dit stukje is naderhand door Koning WILLEM uit Engelant vervoert en op 't Loo geplaatst, maar waar het thans is weet ik niet: maar weldat het grootste van zyne konstwerken thans in Holland bekend, tot Amsterdam by de Weduw van den konstlievenden Jakob van Hoek hangt, zynde binnen de lyst gemeten hoog 3 voet, en breed 2 voet 6 duim. Daar worden in verbeeld twee kamer vertrekken. In het voorste, dat een konstig geschildert tapyt tot een voorhangsel heeft, vertoont zig een VROUTJE dat een KINTJE de borst geeft, daar nevens een wieg en ander teenwerk, een tafel met een tapyte kleetje, en op dezelve een sierlyk zilver verguld lampet, een kopere kerkkroon en meer ander stilleven. In het tweede vertrek doet zig een Barbiers winkel zien, een Boer die van de huig wort gelicht, daar een oud besje by staat te huilen, met nog meer andere beeltjes. De twee opslaande deuren vertoonen aan de eene zy een Studeerkamer en daar in een oud Man die by kaarslicht de pen versnyt. Aanden anderen kant ziet men een schryf en rekenschool met kinderen aan verscheiden tafels, die overkonstig door verscheiden kaarsen, en een lantaren beschenen worden. 't cen en ander, en elk in 't byzonder, is natuurlyk konstig, kragtig en zoo uitvoerig geschildert als het kan bedacht worden. De buitenkant der deuren die dit konstaferaal sluiten, is konstig beschildert met de beeltenissen van de vrye konsten, in 't graau door Coxie.

'T is te beklagen dat 's mans vernunft niet op

grootſte beſpiegelingen toegeleit , en zyn penceel tot het verbeelden van waardiger en pryſelyker voorwerpen gezet heeft : maar 't is vergeefs geklaagt, of gewenſt; aangezien het zoo niet is, en geen veranderinge daar ontrent vallen kan, door dien hy al met zyne tydgenooten naar 't duifter graf verhuift, niet meer in wezen is. Twee bedenkelikheden zyn 'er, die men gift dat oorzaak geweest zullen hebben, waarom hy altyd op 't verbeelden van kleynigheden heeft blyven hangen; als eerſt dat hy zig zoo ſtip aan 't volgen van 't leven gewent had, dat hy niets buiten het zelve konde, of wilde doen, (achtervolgens het voorbeeld van Michael Angelo Caravaggio *, daar de genen welke zig tot allerhande Hiſtorische verbeeldingen in laten, by wylen in veele dingen naar hun vaſt denkbeeld moeten t'zeil gaan; of dat zyn geest tot die hoogte niet heeft kunnen doordringen, en dus (in opzicht van de verkiezingen zyner voorwerpen) zig in de laagte gehouden. De Filoſoof Bion, tytgenoot van den Macedonier Koning Antigonus zeide niet onaardig : (hoewel in een ander opzicht) *Gelyk de Vryers van Penelope, wanneer zy met haar geen ſpraak koſten houden, by de dienſtmaagden bleven zitten; alzoo brengen ook de genen, wanneer zy de Filoſofie niet kunnen vatten, hunnen tyd over met beuzelen.* Maar wie kan beſluiten dat het met hem dus of anders geweest is? Doch dit is zeker : dat hy door zyne wyze van doen de Waerelt ten wonder ſtrekt, en van alle konſtoeffenaars moet geprezen worden,

bo-

* Caravaggio. Waar mee hy word onderscheiden van Mich. Ang. de Bonarote. Dit heb ik 'er verzuimt by te ſchryven. wanneer ik hem in dit zelve opzicht ten voorbeeld bracht. In 't eerſte Boekdeel pag. 262.

boven alle welke in zyn tyd op uitvoerig schilderen hebben toegeleit; om dat hy met het penceel meer heeft geteekent, en getoetst, als anderen dië met verzachten en verdryven hun doel zochten te beschieten. Waarom zyn penceelwerk een groote kragt heeft, zelf veer af; daar in tegendeel de penceelwerken, op eene andere wys behandelt als in eën mist verdwynen.

Hy stierf in goeden ouderdom, en liet veel gelt en roem na.

In dezen tyd, en al vroeger, was in vollen bloey NICOLAAS VANDER HEK, van wien van Mander op 't laatste blad van zyn Schilderboek gedenkt met deze woorden: *Te Alkmaar is ook een Nicolaas vander Heck van 't geslacht van Marten Heemskerk, en Discipel van Jan Nagel, een goet Schilder byzonder in Lantschappen.* Van Mander heeft hier den spyker (als het spreekwoordt zegt) op 't hoofd geslagen. Want dat hy een goed meester in 't schilderen van Beelden en Historien is geweest, getuigen noch verscheiden van zyne penceelwerken: Nochtans was hy grooter meester in 't schilderen van Lantschappen. Tot Alkmaar op 't Raathuis in Schepens Kamer, zyn van hem thans noch te zien drie stukken. Het eerste verbeelt den Baljuw van Zuithollant, daar hy om zyne Koedieverly door bevel van Graaf Willem, bygenaamt de Goede, het hoofd word afgeslagen. In het tweede zietmen afgebeelt hoe Cambyles den onrechtvaardigen Rechter levendig doet villen, en den Zoon op den Rechtsstoel gezet, met des Vaders huid omhangen, doet pryken. En in het derde stuk verthoont zig de Koning Salomon, daar hy het geschil tusschen de twee Hoeren over het levende Kint beslecht, en naarrechte vonnist.

Ook is by Henderik Nolleman van hem een groot stuk te zien, zynde een Boerekermis, geestig van schikking en vinding van allerhande potleryen, en agter het zelve een konstig Lantschap.

Tot Egmont op de Hoeve by den Heer A. le Fevre is van zyn penceel een groot Ta ereel van Cebes, en in 't zelve de Beeltenis van den vermaarden Wiskonstenaar Adriaan Matius, voor wien men gelooft dat hy dit geschildert heeft. En by den Heer G. van Vladderakken, voorzittent Schepen, is een groot stuk van hem te zien, waar in zig op den voorgrond de Beeltenissen van eenig stambuis vertoopen. Ter rechterhand dieper in 't stuk een vermakelyk Boschgezicht, en daar in verbeeld Johannes de Dooper predikende, met een menigte toehoorders; ook een stil afloopt water willende de Jordaan verbeelden. Dit alles is naar de konst zuiver, goet van houding en krachtig geschildert.

Hy was een van die, welke in den Jare 1631 het Konstgenootschap van St. Lucas tot Alkmaar hielpen oprichten.

MARTEN HEEMSKERK VANDER HEK, Zoon van Nicolaas vander Hek, en Neef van *Marten Heemskerk* naar welken hy dezen zynen Zoon dede noemen, kwam in St. Lucas Gilt den 8 van Herfstmaant 1653, en werd Regent van 't zelve in 't Jaar 1654.

Hy schilderde alleen Lantschappen, dog zoo goet niet als zyn Vader, en maakte inzonderheit zyn werk van de aloude Hollantsche Kasteelen en Sloten, even als R. Rogman, na te bootzen. Onder andere heeft hy dikwerf, en op verscheiden wyzen het Slot en de Abdye van Egmont, zoo als het zig na de laatste verwoesting doet zien, door zyn penceel vertoont.

Om dezen tyd werd ook de Fenix der Nederlandfche Portretfchilders BARTOLOMEUS VANDER HELST tot Haarlem geboren, wiens Beeltenis in de Plaat A onder de Beeltenis van Ger. Dou; en nevens het zelve twee brandende fakkels, ten teeken dat zy twee grootę lichten in de Konft zyn, gezien worden.

By wien hy de konft geleert heeft weet ik niet, maar wel dat hy een uitnemen Meefter in 't fchilderen van Pourtretten is geweest, waar van de bewysstukken noch in wezen zyn.

Onder de menichte van zyne konftig gefchilderde Beelteniffen fteekt uit het grootte Schutters ftuk, thans op des Krygsraats kamer gejaarmerkt 1648, waar in de Heer Korn. Joh. Witzen als Bevelhebber voor aan zit. In dit ftuk is het naakt, zoo natuurlyk, helder en gloejent, de onderscheiden ftoffen der bekleedingen onderkennelyk in haar aard waargenomen, Goude en zilvere kelken, en andere Feeft- en Disfierselen zoo uitvoerig natuurlyk en konftig gefchildert, dat men zig daar over moet verwonderen. Waarom ook de Schryver van *den Wechwyzer door Amsterdam* op pag. 454 heeft aangemerkt: *Dat een Groot kenner en Liefhebber van de Konft, in 't byzyn van verfcheiden Heeren zig liet ontvallen: Zoo 'er Schildery aanbiddelyk is in de Waerelt, zoo hoeft men naar geen andere landen te gaan, om beter voorwerp te zoeken.*

Den grooten lof welken Godfried Kneller, Ridder Baronnet en Hoffchilder van Engelant, over dit konftftuk uitgesproken heett fparen wy om elders in te laffen.

By den Heer Jan de Graaf Heer van Polsbroek hangt een klyn ftukje waar in vier portretten overkonftig gefchildert zyn, zynde de afbeeldfels van

de vier Doelmeesters, 't zelve dat van hem in 't groot geschildert, hangt in de Kolveniers Doele op de zaal boven den schoorsteen. Ook zietmen tot Amsterdam en elders veele enkele pourtretten die uitvoerig en konstig geschildert zyn.

Jan Vos laat zig op de Afbeelding van *Juffr. KONSTANCY REINST*, door *VANDER HELST* geschildert, aan den zelfden dus hooren:

*Op, Duitfche Apelles, op, verfchyn met paik van
verve:*

*Want REINST verwacht u om te leeven op't pannel.
Een geestig ommetrek vereist een wis penfeel.*

Natuur vertoont in haar Vrouw Venus en Minerve.

Zoo ziet men glans en geest, dat zelden beurt, gepaart.

*Hoe! is dit leeven? neen: want REINST, heel
braaf van aart,*

*Vertoont zig hier van verf. ó Loffelyk vermoogen!
Wie 't oog door verf bedriegt heeft eereelyk bedrogen.*

Hy woonde in dien tyd te Amsterdam in de Doelestraat, won veel gelt, was graag by gezelschap, had geen geneigtheit tot Italie, was vergeenoegt met zyn Konst, en Stadt, (zeit Sandrart) en had tot Jaren gekomen (wie is 't aller uren even wys?) een Jonge Vrouw getrouwt, by welke hy een Zoon won, die mede een Pourtretschilder werd, en zyn Vader op het loffelyke spoor wel na stapte, maar te veer agter gebleven is om aan hem te gedenken.

Dat onze nabuurige Steeden ten Noorden gelegen in vroegen tyd en voorts niet misdeelt zyn geweest van brave Konstoeffenaars, zulks zal thans en in 't vervolg blyken. Hoorn een dier oudste
Ste-

Steden heeft uit zynen schoot voortgebragt den Konstschilder J A Q U E S W A B B E. Deze was een goet Pourtret- en Historieschilder zoo wel in 't levensgroot, als kleender. Te Hoorn in 't Proveniers Hof zietmen van hem geschildert, de Historie van Josef in vier stukken konstig en kragtig naar dien tyd. De konstige Schilder in waterverf *Johannes Bronkborst* heeft een stuk van hem gehad waar in verbeelt stont de Historie van Jesta, gejaarmerkt 1602. Wanneer hy gestorven is, weet ik niet.

Zyn Stadt-tyd- en Konstgenoot J A N A L B E R T S Z. R O O D T S E U S was een vermaart Schilder van levensgrootte pourtretten, en daar in zoo veer gekomen dat velen dezelve zoo waardig van Konst hebben geschat als die van *Bartolom. vander Helst* waar aan wy zoo even gedacht hebben: dog dit, eer ik myn toestemming daar aan zou geven, moest eerst ter proef gebracht, en met inalkander vergeleken worden, daar ik wel lust, maar geen tyd of gelegenheit toe gehad heb.

Hy was een Leerling van *Pieter Lastman*. Te Hoorn in de oude en nieuwe Doele zyn verscheiden gezelschappen van Schutters door hem geschildert, die byzonder geroemt worden, getekent 1651, 1652, en 1655, wanneer hy veertig Jaren oud was. Hy was een man zedig in zyn gedrag en byzonder naarstig in zyne oeffening; en liet een Zoon na J A K O B U S genaamt. Deze was een Leerling van den ouden *de Heem* wiens wyze van schilderen hy wonder wel wist natebootzen, zoo dat hy in zyn tyd geld en achting aanwon; doch was van een zwaarinoedigen geest bezeten, waar uit zommigen, die aan de *Predestinatie* geen geloof slaan, besluiten dat hy zyn levensdraad verkort

kort heeft. Hy stierf ontrent den Jare 1681, out zynde vyftig Jaren.

Gelyk onder de Dichtkundigen, de een zig tot het trompetten van Heldendaden, en andere ernstige gevallen, op het voorbeeld van den Mantuaanſchen Maro; anderen wederom tot vrolyke Minne deunen en fabeldichteryen als Nazo: zommigen zig tot Bybelſtof, anderen tot klucht; deze tot blyde Huwlyksdeunen, en gene in tegendeel hunne pennen tot droeve Lyk- en Treurzangen hebben gewent, en elk in zyn verſcheiden verkiezinge te pryzen is, ook met dus te doen de Konſt, en Zangberg opbouwt en dienſt daar aan toebrengt: even dus is het ook in opzigt der Schilderkonſt, en der zelve behandelaars (daar niet min veranderingen in opzigt van 't verkiezen der voorwerpen te beſpeuren zyn) geſtelt.

BONAVENTUUR PEETERS geboren te Antwerpen in 't Jaar als boven, ſchilderde Zeeſtormen, en Schepen door velerhande droevige Zeerampen in nood van vergaan. Hoe Eoël in grammen moede door zyne ſtormwinden de Wolken van vier oorden perſt, en tot een drukt, dat zy met een vervaarlyk geloey van Blixemen en donderen uitbarſten, met ſlag op ſlag de Zeylen, Maſten, Stengen en den romp der Zeehulken rammeyen, dat de ſplinters den Matroozen om de ooren ſtuiven, die in dien nood hun veege ſterfuur met beklemdde lippen voorſpellen. Dan weer hoe Neptuin geſtoort op den trots der Zeerotzen het pekkel beroert, en uit de onmeetelyke diepten tegen dezelve met zyn drietandige gaffels aandryft, de bovenſte toppen met het ſchuim beſpat; en hoe de Schepen in diebranding

ver-

vervallen, gins en herwaard geschokt, eyndelyk zig te barsten stooten: volk en goed in gevaar van omkomen gebragt wort, vertoonende zig menigten van menschen op eenig gesloopt wrak; terwyl andere weer door 't zwemmen hunne lyfsberginge zoeken. Of ook wel weer hoe de schipbreukelingen aan eenig bevolkt strandt, hun wedervaren met opgeschortē schouderen verhalen, en om bystant bidden enz. Deze en diergelyke droevige voorwerpen heeft hy in hunne vertoonfelen zoo eigentlyk weten uit te beelden; als ook, Lucht, Water, Klippen, en Stranden zoo natuurlyk te schilderen, dat hy geoordeelt wierd de beste in zyn tyd, in die wyze van schilderen, te wezen. Hy stierf 1652.

Hem volgt zyn Jaar- en Konstgenoot, **FRANCISCUS WOUTERS** doch gans verschelig in verkiezing; want gelyk hy het droevige ten voorwerp nam, zoo was in tegendeel deze op vrolyke, aangename en oogstreelede voorwerpen gestelt. De gronden van zyn werken zyn meest Lantschappen, of Bosschen die door dichte kruinen een aangenaamen lommer maken; waar in hy zomtyts een naakte Venus, met haren lieven Adoon, of eenige Minnekozery van Veldnimfen met Satyrs, of de vlugt van Siringa voor den boxvoet Pan, en diergelyke voorwerpen laat zien. Welk alles hy met zoo wonderlyke bevalligheid en Konst heeft weten te schilderen, dat hy daar door by den Keyzer Ferdinand den tweeden in groote agtinge was. Hy is in den Jare 1637 met des Keyzers Ambassadeur in Engeland geweest, daar hy by die gelegenheit zyn brave Konst mee deed zien. Van daar komende heeft hy zich te Lier zyne geboorteplaats nedergezet. Doch een wyl daar na is hy naar Antwerpen vertrokken daar
hy

hy ook gestorven is, in den Jare 1659. Hy had de Konst geleert by den beruchten *Pet. Paul. Rubbens.*

D A V I D R Y K A E R T geboren te Antwerpen in 't Jaar 1615. Heeft de Konst geleert by zyn Vader, van wien Korn. de Bic in zyn gulden Kabinet der Konstschilders op pag. 100 zeit:

Niet min en was vermaard Jan Wildens in de Boomen; En RYKAARDT in 't gebergte, en lossse waterstroomen, Dat al het geen Natuur kan schenken aan den Mensch (Byzonder in de Konst) dat deden zy naar wensch.

D A V I D hield zig in den beginne ook aan die verkiezinge en wyze van schilderen: maar met zyn vyftigste Jaar veranderde hy zoo van keure als wyze van schilderen, en men zag hem als een tweeden Hellschen Breugel, allerhande snakeryen by vuur en kaarslicht, ook vreemde vertoonfelen van spoken, hellsche gezigten, en zomtyts ook een St. Anthonis tentatie schilderen, waar in al die geestig verzonnen Duivekjes voor het kruis van dien Heylig (dienende tot zyn schutsengel) hals over kop de vlugt nemen, en als rag voor den windt wegstuiven. En hoefschrikkelyk diergelyke voorwerpen zyn, nogtans heeft hy dezelve zoo geestig, en konstig weten te schilderen dat de Aartshertog Leopoldus, en meer andere Prinssen en Grooten, dezelve hebben gezocht om hunne Konstkabinetten daar mee op te sieren.

LUCAS FRANCOIS de Jonge, geboren te Mechelen in 't Jaar 1615, was vermaart van wegen zyn schilderen van Historien en Pourtretten. En aan zyne handeling van penceel en stout

en

en kragtig schilderen is wel te zien, dat hy behalven zyn Vaders leerlessen ook die van den beruchten *Pet. Paul. Rubbens* gehad heeft. Hy heeft langen tyd in Vrankryk geweest, daar hy gelegenheit hadde van verscheiden Princen, en Princesen te schilderen. Hy is altyt ongetrouwt gebleven. Immers was hy nog in vryen staat tot zyn vyf en veertigste Jaar 1660.

FRANS MENTON wiens geboortentyd wy niet weten, hebben wy op zyn sterfjaar willen gedenken, het welke is geweest, (volgens 't be-
duid van zyn Grafzerk in de groote Kerk agter den Predikstoel tot Alkmaar) in 't Jaar 1615 op den 24 van Lentemaand. Vorders weet ik van hem niet, als dat van Mander van hem melt in 't leven van *Frans Floris* op pag. 161. B. aldus: *Franfois Menton van Alkmaar of daar wonende, is een goet Meester in allen deelen van de Konst ook een goet Teekenaar en Plaatsnyder &c.*

De ervaring leert, dat, wanneer de Konstzucht in een geslachtstam ontstaat, niet zelden afzetzels van gelyken aard daar uit voortspruiten, het geen bevestigd wort door de volgende Levensbeschryving van

MATHYS VANDEN BERG, geboren in den Jare 1615.

Zyn Vader *Jan vanden Berg* geboren tot Alkmaar, van jongs tot de Konst geneigt werd by *Hend. Goltzius*, om daar in op vaste gronden onderwezen te worden, bestelt; maar dezès Vader een Schoolmeester zynde, die met 'er woon naar Brabant vertrokken was, moest Jan als onderkoning met de plak het Ryk een tyd lang helpen bestieren, en het penceel voor de pen verwisselen. Egter nam hy in zyn tusschentyd de penceeloeffening naarstig waar, te meer alzoo hy gelegen-

gentheit vont om by *Rubbens* te verkeeren, die het Konstvuur meer en meer in hem aanstookte, en zoo veer in deszelfs gunst te dringen, dat hem die tot Rentmeester en Opzichter over zyne Lantgoederen stelde, uit welken hoofde hy zig meest tot Yperen moest onthouden, daar onze *MATHYS* geboren is, dog heeft zyn meesten levenstyd in zyn Vaders geboortestad gesleten.

MATHYS dan van natuur mee genegen tot de Konst, vond door zyn Vader gelegentheit om de zelve by den vermaarden *P. P. Rubbens* te leeren, en werd geen van zyn geringste leerlingen.

Hy was een vast teekenaar, en onophoudelyk bezig, zelf tot in zyn ouderdom, met naar 't leven en de beste Schilderyen, die hem voorkwamen, te teekenen.

Doch zyn geest door 't gestadig naarvolgen van anderen verwent, was een beletfel om iets uit zig zelf te ondernemen, of eygen vindingen te maken: immers men vint van hem wel een overvloed van brave namaakfels, maar zelden iets van zyn eigen uitvindinge.

Veelmalen teekende hy in zynen oeffentyd het afbeeltzel van zynen Vader, in allerhanden frant en kleeding, waar van nog zommige teekeningen onder de Teekenkonstminnenden beruften.

Hy kwam tot Alkmaar in *St. Lucas Gilt* op den eersten van *Wiedemaant 1646*, en overleed daar in den *Jare 1687*.

De Stadt *Haarlem*, die onder de *Hollantsche Steden* roemen kan, dat zy het grootste getal *Konstschilders* voortgebracht heeft, zag ook in den *Jare 1616*, binnen hare wallen den vernufteling

TOMAS WYK te voorschyn komen, die wel onder de brave *Schilders* van zynen tyd gestelt mag

mag worden. Van zyn penceelwerken heb ik 'er vele met vermaak beschout, waar in hy geestige Italiaansche Zeehavens, vol gewoel van Beeltjes, Koopmanschappen, Scheepen enz. verbeeld had : ook Roomsche markten waar op zig een potzige zalfverkooper met al zyn aangapers ; Italiaansche postuurmakers , Konstspeelders of Guichelaars, Fruit-en Groenstallen, en agter de zelve grootze gebouwen en Palleizen deden zien, door hem zelf in Italiën naar 't leven afgeteekent. Geestig wist hy ook Zeestrandjes, en daar by Vroutjes die den vitch in korven op heur hoofd, of anderzins naar de markt tofschen, te verbeelden ; ook Laboratorien , of Goudmakeryen, met hun fornuizen, kroezen, pannen, glazen, en eene onbedenkelyke menichte van gereedschappen tot de stokery behoorende, en dergelyke voorwerpen : die alle zoo geestig van hem bedacht, konstig geschikt, vast geteekent, vet, toetzende, en gloejende geschildert zyn, dat dezelve konst een hooger prys verdient, dan zy thans gelden mag.

Zyn konstlufft heeft den printlievenden eenige kleine stalen van zyn vernuft, door eigen wyze van etzen in koper, naar gelaten.

Onzen **TOMAS WYK** heeft een Zoon naargelaten **JAN WYK** genaamt, die een braaf Bataljeschilder was ; wiens bloeytyd zyn Vader met verheuging heeft gezien, aangezien hy zevenmaal tien jaren bereikt heeft voor dat hy kwam te sterven.

JAN WYK, die wel zyn besten levenstyd in Engeland heeft doorgebracht, schilderde ook Jachteryen te paard, inzonderheit Hartejachten. Jan Smit heeft een van de zelve in plaat gebracht, en Hend. Careé, (die hem in den Jare 1692 en 93,

in Engellant gekent heeft) heeft my verhaalt; dat hy het levensgrootte paard, waar op het Beelt van Frederik Hartog van Schomberg zit, en het plan van de Batalje in 't verschiet ('t geen door gemelde J. Smit konstig geschraapt in print uitgaat) ten dienste van *Godf. Kneller* (die alleen 't pourtret van den Hartog gemaakt heeft) met veel roem geschildert heeft.

Hy was te Londen getrouwt, en is daar ook gestorven.

De bevinding heeft door menigerhande, zoo oudtydze als jongere voorbeelden doen zien, dat, menschen die tot eenige voorname oeffeningen geboren zyn, de neigingen daar toe, al vroeg met het ryzen van hunne lentezon hebben doen blyken. Dus heeft men wanneer dit driftvuur op geenderhande wyzen te stuiten was, op vasten gront met het * Maasorakel besluit gemaakt, dat zulke dan eerst recht tot die oeffeningen, daar hunne geneigtheit toe overhelde, bekwaam waren.

'T volgende voorbeeld zal dit gezegde ten overvloed bewaarheden.

GOVERT FLINK geboren te Kleef, in de Wintermaand van 't jaar 1616. vond zig van het begin zyner jeugt geneigt tot de Teekenkonst. Zyne Ouders die voornemens waren een Koopman van hem te maken, hadden hem (wyl hy nog te jong was om buiten hun opzicht tot zulk beroep te bestellen) in een voorname zyde stoffe winkel binnen Kleef besteed. Maar 't leed niet lang of zyn Patroon klaagde dat hy meerder werk van Mannetjes en Beesjes op 't papier te teekenen maakte dan

* Erasmus.

dan van 't geen den winkel aanging. Dus zyn Vader hem hier over met harde bejegeningen te keer ging, en zulk doen strikt verbod. Doch hy, schoon hy zyn Vader in alle andere bevelen gewoon was eerbiedig te gehoorzamen, konde nochtans in dit geval zyne geneigtheit niet bedwingen, maar dezelve groeyde in tegendeel te sterker aan, te meer wyl hy kennis hadde gemaakt met een Glasfchilder, dien hy, wanneer hem vryheid van te mogen uitgaan vergund wierd, op zyn winkel ging bezoeken, zoo om hem te zien werken als ook zelfs wat te teekenen. Dit deed de zucht tot de Konst' vermeerderen, en de lust tot het geen zyn Meesters winkel aanging verminderen; zulks hem de Patroon eindelyk t'huis zond, zeggende, men zouden best doen dat men van hem een Schilder maakte.

Zyn Vader die zedig en gemanierd leefde, en Rentmeester dier Stadt was, zeide : *Daar bewaard my God voor, dat ik myn Zoon tot een Schilder, boedanige luiden meest alle Ligtmissen zyn, en een ongebonden leven leiden, zoude opvoeden.* Dus verbod hy zyn zoon andermaal met goeden ernst, het teekenen geheel naar te laten, met belofte van hem eerstdaags te Amsterdam by een Koopman te bestellen.

GOVERT FLINK, die alzins met arentsoogen werd na gespoord, vond zig nergens vry als op zyn slaapvertrek, en wel dan wanneer die van 't huisgezin sliepen. Hy kocht voor zyn speelgelt, teikengereedschap en een vuurslag, en teekende gansche nachten naar printen, die hy van gemelden Glaschryver geleent had, tot dat zyn Vader eens in den nacht wakker geworden, eenig licht vernam, opstont, en hem in zyn doen verraste, alles aan flarden scheurde wat hy vond, en hem

voorts met slagen naar zyn bed dreef.

Deze onvoorziene ontdekking veroorzaakte groote droefheit in hem, wyl hy zag dat het gansche werk, als het spreekwoordt zegt, de bodem ingeslagen was, en hy geen noodklager had, dan meergemelden Glasfchilder, die hem doch niet helpen konde. Maar wat gebeurt 'er na verloop van eenigen tyd tot zyn geluk? Een *Lambert Jakobze*, Mennonist, of Doopsgezind Leeraar te Lewaerden in Friesland, komt te Kleef prediken en zyne Geloofsgenooten daar omstreeks bezoeken. Dezen beroemt om zyne welsprekenheit en ingetogen leven, gingen de Ouders van GOVERT FLINK hooren; en waren boven maten gesticht door zyne prediking; en hoorende dat deze hier benevens een berucht Konstfchilder was, werden van geheele andere gedachten als voorheen, en besloten ter zelve tyd gemelden *Lambert Jakobze* te spreken; gelyk zy ook met hem over een kwamen, dat hy haren Zoon met hem mede naar Leewaerden, in zyn huis en onder zyn opzicht, de Konst zoudé leeren.

Gemelde FLINK heeft zedert dikwils verhaalt dat hem van al zyn leven geen blyder of aangenaamer tyding ontmoet was, dan toen zy hem deze boodschap bragten.

Te Leewaerden gekomen vond hy *Jakob Backer* een geschikt en yverig Jongman tot zyn byflaap en gezelschap in de Konst, die met hem (na dat zy nu zoo veer gevorderd waren dat zy opeygen wicken konden vliegen) naar Amsterdam vertrok, daar FLINK, wyl hy daar zeer welvarende bloedvrienden had wonen, ten eersten gelegenheit vont om proeven van zyn Konst te geven. Maar alzoo te dier tyd de handeling van *Rembrant*

in 't algemeen geprezen wierd, zoo dat alles op die leeft moeit geschoeit wezen, zouw het de Waerelt behagen; vond hy zig geraden een Jaar by *Rembrant* te gaan leeren; ten einde hy zig die behandeling der verwen en wyze van schilderen gewendde, welke hy in dien korten tyd zoodanig heeft weten na te bootzen dat verscheiden van zyne stukken voor echte penceelwerken van *Rembrant* wierden aangezien en verkocht. Doch hy heeft die wyze van schilderen naderhant met veele moeite en arbeid weer afgewent; naardien de Waerelt voor 't overlyden van *Rembrant*, de oogen al geopent wierden, op 't invoeren der Italiaansche penceelkonst, door ware Konstkenners, wanneer het helder schilderen weer op de baan kwam.

Terwyl nu zyn Konstroem alom verspreid wierd, becroop hem de troulust; des hy het oog liet vallen op een Juffrouw van een oud en geacht geslacht, welker Vader te Rotterdam Bewinthebber der Oostindische Maatschappy was geweest, en die toen met haar Moeder, die Weduw was, te Amsterdam woonde. Deze van natuur begiftigt met verstant, een aanminnig wezen, en welgeschapen lichaam, ook niet misdeelt van geldmiddelen (beminlykheden daar men 'er vier mede zou kunnen uitrusten) kreeg hy tot zyn deel. Dan gelyk 'er niets bestendig op aarden is, zoo is hy ook niet lang bezitter van dit gelukkig lot geweest. Want zy kwam aan de Waterzucht, die zy voor heuren troudag al onderhevig was, (naar dat zy hem eenen Zoon ter Waerelt gebracht had) te sterven in den jare 1649. 't geen hem in groote droefheit bragt, aangezien hy de waarde van zyn geluk uit het vermis leerde kennen, en 't zig egter als alle anderen moest getroosten. Want

*Het Noodlot luistert naar geen kermen.
De Dood en weet van geen erbarmen.*

Kort naa zyn trouwen had hy een groote schilderzaal met hooge lichten gebout, op welker bovenlyst de Borstbeelden der Keyzeren geplaatst stonden, vorder vele fraje afgietsels naar de geachtste marmere Antiquen, en tusschen beide met velerhande vremde gewaden, kleederen, harnassen, schiet-en steekgeweer behangen; als ook oude kostelyke fluweele, en andere met goud geborduurde behangfels die gekomen waren uit het oude Hof van den Hartog van Kleef: want hy was besonder in de gunst van Willem Keurvorst van Brandenburg en Hartog van Kleef, Grootvader des tegenwoordigen Konings van Pruiffen, gelyk hy ook verscheyden stukken voor hem, (als ook zyn portret buitengemeen los en geestig, egter uitgevoert en dikmaal overschildert) gemaakt heeft, die den Vorst zoo wel bevielen, dat hy zyn portret met Diamanten omzet aan hem vereerde.

Hy genoot zedert ook veel vrintschap van Prins Jan Maurits van Nassouw Stedehouder van Kleefsland, naderhand Veldmaarschalk van dezen Staat, die hem ook dikwerf, wanneer hy te Amsterdam was, kwam bezoeken, ook zelf vergasten. Hy had ook de eer van in de gunst te zyn van vele voorname Heeren tot Amsterdam; en onder deze van de Heeren Borgermeesteren Kornelis, en Andries de Graaf, komende de laatste hem dikwils te zynen huize bezoeken; en by den eerst gemelden was hy zoo gemeenzaam in den omme-gang, dat hy dikwils des avonds moede van schilderen, ongenood hem ging bezoeken. Vermy-

mydende gefelschappen daar men onmatig dronk, kwam hy ook maar zelden in de byeenkomstplaats der schilders; en dan noch maar alleen, om dat het blyken zoude dat hy hen niet versmaadde, uit grootsheit.

Anderzins was hy van een vrolyken aart, en schoon hy zyn vermaak genoegzaam alleen in de Konst scheinde was hy niet wars van gezelschap: maar ontving de genen, die hem kwamen bezoeken, minnelyk, voornaamentlyk luiden van verstand en kennisse, die hy gaarne (schoon hy ongelettert was) hoorde redenvoeren.

Wanneer hy des Sondags zyn Kerkplicht waargenomen had, besteedde hy het overige van dien dag, om Konstenaren of Konstlievenden te bezoeken, en wel voornamentlyk de Heeren Ontfanger Uittenbogaart, en de Schepenen Pieter en Johan Six, die naderhand vele treffelyke Italiaansche Schilderyen en ook uitnemende papierkonst bezaten, gelyk hy zelfs ook een goet getal van Schilderyen Teekeningen en Printen van de beruchte Italiaansche en andere Meesters opgegadert had, welke byzondere wyze van yders behandelinge hy niet alleen met een kunstkundig oordeel menigmaal beschoude, maar ook het schoone wist uit te keuren en tot zyn gebruik te maken. Van deze Konst, wanneer die naar zyn dood verkogt wierd, zyn wel ontrent twaalf duizent gulden voort gekomen.

In zyn Weduwenaarsstaat schilderde hy noch twee Korporaalschappen van Schutters, waar van het eene nu noch te zien is op de groote zaal nevensden Schoorsteen op de Kolveniers Doele tot Amsterdam. Doch zyn geest geneigt tot grooter ondernemingen en aangespoort door de Konst van

Rubbens en *van Dyk*, die hy te Antwerpen met veel opmerken had wezen beschouwen, wees de genen die hem pourtretten wilden laten schilderen naderhand af, naar *Bartholomeus vander Helst*; daar by voegende, dat die zoo wel als hy, hun genoeg zoude geven door zyn vleyend penceel.

Daar op maakte hy in het vertrek van *Borgermeesteren* het stuk voor de *Schoorsteen* daar *Marcus Curius* de geschenken der *Samniten* veracht, zig met een gerecht van *Rapen* vergenoegt houdende. En na dit in de *Raadzaal* een groot stuk, verbeeldende *Salomon*, *Godt* om wysheid biddende. Zedert ook een ander van gelyken inhoudt, maar kleinder en met minder bywerkwaar mede hy zyne *Geboortestad Kleef* vereerde, waar voor *Borgermeesteren*, *Schepen* en *Raden* van gemelde *Stadt* hem by *schriften* op den 29 van *Oogstmaand 1659* bedankten. In deze stukken toonde hy niet alleen hoe zeer hy de grootsheit van *ordoneren* maar ook de *koppeling* of *schikking* der beelden, voor en boven malkander verstont, en dat hy *kragt* in zyne *Schilderyen* wist te brengen, zonder eenige *bonte* of *harde koleuren* tot behulp te nemen.

Door deze *Konststukken* een grooten roem bekomen hebbende, liepen nu alle zyne gedachten alleen op het maken van groote werken, gelyk hem dan ook in *Slachtmaant* van 't gemelde *Jaar 1659*, door de *Heere Borgermeesteren* der *Stadt Amsterdam* aanbesteed wierden, acht stukken om te dienen in acht hoeken der *Galery* van het *Raathuis*, en noch vier andere wat kleinder om in de bogen geplaatst te worden. Hier toe maakte hy reeds met veel lust en yver de modellen. In de agt groote stonden in verbeeld te worden, de oorlogen,

gen, die wel eer de oude Batavieren onder Klaudius Civilis gevoert hebben tegens de Romeynen. En in de vier andere stukken, de vier Helden, die roemwaarde zaken ten voordeel van hun Vaderland uitgevoerd hebben; als onder de Hebreë David en Simson, en onder de Romeinen M. Curtius, en Horatius Cocles.

Als nu zyn geest met de uitvoeringe dezer werken zwanger ging: beliefdde het den Almachtigen dit voornemen te stuiten, door een koorts die hem overviel, waar op een braking volgde, waar door hy binnen den tyt van vyf dagen, dezer Waerelt overleed, op den 2den van Wintermaand 1660, maar even 44 Jaren oud.

Op deze ontydige dood speelt de Prins der Nederduitsche Dichteren (welke een vriend van FLINK was, en hem dikwils kwam zien) in dat vaars dat onder deszelfs portret van A. Blooteling gesneden uitgaat, aldus:

*Dus leefde Appelles FLINK, te vroeg de Stadt
ontrukt,*

*Toen hy, behandvest van haare edele Overheden,
Het Heerlyk Raathuis met Historien zou bekleeden,
Gelyke Tacitus van oudts heeft uitgedrukt,
Die Romanstryken leert voor't recht der Batavieren.
Bekranst dien Schilderhelt met eeuwige laurieren.*

Welk printbeelt wy gevolgt hebben in de
Plaat B. I.

Dezelve dichter heeft ook verscheide van zyne voorname Konststukken door een vaars vereerd; als de verbeelding van de gestrengde krygsrechtocffening van Titus Manlius Torquatus op het nieuwe Raathuis ter Admiraliteit te Amsterdam.

*Gestrenge MANLIUS gebiet zyn' Zoon te rechten,
Die tegens Vaders last den vyant heeft bestreên.
Het baat niet dat de Zoon verwinnaar blyft in 't
vechten,*

*De strenge Vader acht geen' Zoon; noch 's volks
gebeên.*

Al wort de Zegekans den vyant afgekeeken,

*Dat baat geen dienaar, die op 's Heeren woort niet
past.*

*Het Kryghsrecht kent geen bloet, noch luistert naar
geen smeeken.*

Zoo leert een dienaar slijp te volgen 's Meesters last.

Ook op dat voornaam Konststuk van hem op de Raatkamer boven den Schoorsteen ten Noorden, meer gemelt, verbeeldende Salomon daar hy God om wysheid bid enz. dit volgende vaars:

Daar Salomons gebed, en offer God behagen,

*Wort hem de Wysheit 's nachts beloofd uit 's hemels
troon,*

Met eenen Rykdom, Eer, en welgewenste dagen.

*Waar wysheit raden mach, daar spant de Staat
de Kroon.*

Hy liet eenen Zoon ten erfgenaam na, dien hy met veel moeite de oeffening der Schilderkonst belette, om dat men bezwarelyk een groot Mcester word, in een Konst daar men zoo veel moct weten en waarnemen, maar kweekte hem tot de studie, en schikte hem tot de Rechtgeleertheit. Egter werd indenzelven niet gedooft, de achting en liefde voor die Konst. Want die Heer
de

de zelve van zynen Vader overgeerft hebbende, heeft by een vergaderd een Zaal met de uitgelezenste Konftstukken van oude Italiaanfche Meesters, als *Titiaan*, den ouden *Palma*, *Permens*, *Carats*, *Guido*, *N. Ponzyn*, als mede van *A. van Dyk*, *Rottenhamer*, *P. Bril*, de Ridder *vander Werf* enz. En tot meerder luifter heeft hy daar tuffchen nog geplaatft verscheide oprechte marmere Antique ftatuen; wel eer gekomen uit de Konftkabinetten van den Hartog van Buckingham, de Heeren Reinft, en Borgermeester Six. In welke te beschouwen hy, (nu ontrent 70 Jaren oud geworden) zyn grootfte vermaak vind. Gelyk mede in zyne met yver vergaderde Italiaanfche Teekeningen, en wel de beste uit de beruchte Kabinetten van de Heeren van Bergesteyn, en Zuylichem. Gemelde Heer Nicolaas Antoni Flink heeft meermaal tegens zyne vrienden verklaart dat hy moede geworden in zyne bezigheden, omtrent zaken van meerder gewicht, nergens meer door verfrist wort, als met het doorzien van de eene of andere zynere Portefolien met teekeningen; waar naar hy zyne afgebroken bezigheden, als uitgeruft, weder hervatten kan.

Achter hem verschynt de fraaje Lantschapschilder PIETER PIETERZE NEDEK, zyn Jaargenoot. Doch ik weet van den zelve niet te zeggen, als dat hy een leerling van *P. Lastman*, een Amsterdammer van geboorte, en omtrent 70 jaren oud (noch ongetrouwt zynde) gestorven is.

L A T O M B E geboren tot Amsterdam in den jare 1616. Was van Reislust bevangen. Des reisde hy naar Romen daar hy in 't oeffenen van de Konft een geruimen tyd doorbragt. In de Bent werd hem ten bynaam *Stoppertje* gegeven; om dat

dat zoo haast hy by zyne Lantsluiden de Konstschilders in gezelschap kwam, hy straks sprak van een pyp toebak te stoppen.

Hy schilderde Beeltjes, en Gezelschappen, Italiaansche Bergwerkers en dergelyk soort van volk, waar by hy dan eenig fraay gezicht, 't zy van overblyfsels van Roomsche gebouwen, Grotten, Graven, of dergelyk te pas bracht. Hy stierf (na dat hy een geruimen tyd weder in zyne geboorte Stad gewoont had) in 't Jaar 1676. Hy had ook een Broeder die een beminnaar van Schilderyen en Printkonst was, waar om 'er ook onder de Etskonst van *Rembrant* een printje uitgaat bekend by de naam van la Tombes printje.

Nu volgt HANS JORDAANS, geboren te Delfin de Herfstmaand 1616.

Ik had wel gewilt dat ik van dezen wat had konnen schryven, aangezien hy een groot Meester in de Konst geweest is. Hy was zoo zonderling vaardig in 't schilderen, datmen 't voor een spreekwoord in zyn tyd hielt, *dat hy zyn beelden als met een potlepel opschepte*. Om welke reden de Roomsche Bent (by welke hy vele Jaren verkeert heeft, endus weinig van zyne werken hier te lant gezien worden) hem doopte met den naam van *Pollepel*.

Of hy nu in zyn begin of op het eynde van zyn leven gebruik maakte van dus vaardig te schilderen weet ik niet. Maar tot Amsterdam is een stukje Schildery waar in men van hem verbeeld ziet: hoe Pharao met waagen en paarden in 't Roode Meir verdrinkt, geheel op de trant van *Rottenhaimer* geschildert. Waar van bezitster is, de Weduwe van den Advokaat Muis van Holy. Hy is te Voorburg gestorven, maar in wat Jaar weet ik niet.

Zom-

Zommigen willen dat de beruchte LUCAS JORDAANS, dien men den *Napolitaan* noemt, en die in vaardigheid van penceel zyns gelyken niet gehad heeft, een Zoon van onzen HANS JORDAANS is: dien hy te Napels geteelt zou hebben; aangezien kennelyk is dat hy zyn meesten tyd te Rome, Venetien en Napels heeft gesleten.

Den Heere Jan van Beuningen tot Amsterdam heeft 9 stukken van LUCAS JORDAANS gehad vyf voeten hoog en 7 voeten breed, vol gewoel van Beelden en braaf geschilderd, verbeeldende Moses die den Steenrots met zyn staf slaat, en ook daar hy de Kopere Slang oprecht, en David en Abigaal : Pharao verdrinkende in 't Roode Meir : Jakob en Rebecca : De slag van Moses tegen de Amalekiten : Het oordeel van Salomon : De slag van Josua, en Ahazuerus en Esther. Waar van de Konstlievenden Sibr. vander Schelling het beste uitgekipt en gekocht heeft. Gemelde van Beuningen heeft my betuigt, uit ontwyfelbare berichten verzekert te wezen, dat hy elk der zelve stukken in twee dagen geschildert had. Ik geef het over voor dien prys als ik 't ontfangen heb, maar het is niet te gelooven, niettegenstaande dat 'er meer stalen van zyne uitstekende vaardigheid verhaalt worden, als onder andere, dat hy van Napels door den Koning van Spanje gelokt, en voor de eerste maal den Koning en Koningin gezien hebbende hun beider Afbeeldzels uit zyn denkbeeld geschildert, en den dach daar aan volgende, (bestemt om hem Ridder te slaan) de stukken vooruit zond aan den Koning tot groot verwonderen van 't Hofgezin. Dus was het niet buiten rede dat zy hem in Italiën den naam van *Luca va presta*, dat is, *Lucas loopt ras*, gaven.

Na dat deze eenige Jaren te Madrid gewoon had, voelde hy zig weder tot Napels, en Rome geneigt. Maar de Koning hield hem van jaar tot jaar op met zeggen: *Als gy nog dit of dat Konstwerk voor my gemaakt zult hebben*; en beschonk hem, dan met een gespan schoone Muilezels, of iets anders boven de jaarlykze zomme van 5000 Ducatons, tot dat hy stierf.

Onder zyne voornaamste Konstwerken (behalven die hy in Spanje gemaakt heeft) wort getelt een stuk in Fresco te Rome in de Kerk van St. *Andreas del la Valle*, 't geen zoo uitmuntend in Kunst is, dat deze waar van wy gemelt hebben (volgens het oordeel van die het te Rome gezien hebben) maar voor snyperingen van zyn Konstpenceel moeten aangezien worden.

GILLIS SCHAGEN, Zoon van Pieter Schagen in zyn leven Raad en naderhant Schout van Alkmaar, Rekenmeester in de Generaliteits Rekenkamer, Raad van Staten en Staten Generaal enz. (die uit zig zelf zonder ander onderwyzer als zyn Konstdrift al fraai in de Konst gevordert was) is geboren te Alkmaar in 't Jaar 1616 den 24 van Wiedemaant.

Deze uit de geboorte tot de Konst geneigt en aangedreven kreeg tot onderwyzer, eerst *Salomon van Ravestein*, naderhant den Paardeschilder *Pieter Verbeek*.

Aangespoort door Reislust en zucht tot het zien van brave voorbeelden; om daar door zyn konst voort te zetten, scheept hy inden jare 1637 te water naar Dantzik, bezoekende aldaar de Konstschilders, en vont 'er zig door eenen Heer Jooft Brasser wel onthaalt. Kort daar aan naar Elbing vertrokken

ken, endoor *Strobel*, toen Schilder van den Keyzer, naderhant van Stanislaus Koning van Polen, wel ontfangen, schilderde hy daar tot een proef van zyne Konst de Beeltenis des Konings van Polen. Weder na Dantzik gekeert overviel hem een ziekte, daar hy van genezen zynde, eenigen tyd het penceel oeffende en toen na zyn Vaderlant vertrok, daar hy niet lang verblyf nam; want hy voer met een Oorlogschip naar Diepe, voorts naar Parys, en na een kort verblyf aldaar naar Orleans.

Zyn aanwezen duurde daar byna een Jaar, en hy maakte in dien tyd verscheiden poutretten van de aanzienlykste luiden, tot hy ontboden zynde door den Heer Bally, Heer tot Yvry, Raad vanden Koning van Vrankryk enz. van Orleans naar Parys vertrok. Dit was in Sprokkelmaand 1639.

Daar gekomen schilderde hy de Beeltenissen der Kinderen van den Heere van Yvry, en hield voorts kennis met de Plaatsnyders *van Lochum*, *Lynhoven* van Haarlem, en met den Heer *van Klootwyk* van Dordrecht.

Ook schilderden hy een stuk van *Michiel Angelo* na, verbeeldende een St. Jan komende by Kristus, voor meergemelden Heer van Yvry, en een ander voor eene la Toyliere, verbeeldende een dooden Kristus op den schoot van Maria, door *P. P. Rubbens* geschildert, waar door hy veel roem behaalde.

'T zelve Jaar in Wynmaand scheepte hy naar de Engelsche Kust, juist op dien tyd toen de Zeeheld Tromp gereed lag om tegen *Antonio de Oquendo* te slaan.

Hy den Admiraal in Duins bezoekkende werd wel onthaalt, en een Zeejacht tot zyn dienst aangeboden, indien hy lust had de vloot uit te teek-

kenen. Hy zag het Zeegevegt aan, en stevende naar den slag in de Maas.

Toen de Vrede met Spanje gesloten was nam hy, verzeit met den Admiraal van Dorp en den Heer van de Corput van Dordrecht, een reis naar Brabant aan, en in den jare 1651 in gezelschap van de Heeren Paffenrode en den *Fiscaal* vanden Broek naar 't Lant van Luik, en Keulen.

Zeker zulke speelreizen zouden den plaazierlustigen graag maken, zoo zy verzekert waren dat Jupiter hun by wylen wat goude schyven, ongetelt (als hy de Oppaster van Danaë deed) in de vuist zou stoppen, om de Waarden te betalen.

Eindelyk werd onze SCHAGEN (na dat hy viermalen *Fabrykmeester* of Bouheer van zyne geboortestad is geweest, en toen Weesmeester was) van een doodelyke ziekte belooopen, die zyn levenslamp uitbluiste op den 18 van Grasmaand 1668.

Van zyn penceelwerk is weinig hier te land te zien; aangezien hy (als het spreekwoordt zegt) niet om den broode schilderde, en maar twee van zyne Bootzeerfels zyn onder zyne nabestaande voorhanden, waar van het een zyn eygen Atbeeltzel is.

Hoe velen door zeldzame toevallen tot de Konst zyn gekomen, daar van heeft *van Mander* verscheiden stalen geboekt. *Kwintyn Messys* een Smit zynde verliefde op een meisje, dog vond een medevryer die een Schilder was hem in den weg, waarom hy door nayver gespoort, zig tot de oefening der Konst begaf, en een groot Meester geworden, door dat middel zyn oogwit bereikten.

Marten Heemskerk een boere Zoon, dragende een emmer met melk, struikelt en stort de melk,
waar

waar door hy vreezende t'huis te komen, al-
zoo zyn Vader een oplopend man was, de
vlucht nam; en zich tot den Schilderwinkel van
Jan Lucas te Delf begaf, waar door zyn verborgen
konstvuur allengs werd opgewakkert, en hy ein-
delyk een braaf Schilder is geworden.

Een dergelyk geval heeft **LUDOLF DE JONG**,
geboren te Overschie in 't Jaar 1616, aanleyding
gegeven tot de Konst.

Zyn Vader was aldaar Looyer en Schoenmaker,
tot welk ambacht hy zyn Zoon opkweekte. Maar
wanneer hy het eens verkerft, of zyn werk kwa-
lyk gedaan had, behandelde zyn Vader hem wat
onzacht met den spanriem, waar door hy opzet
nam, van het ambacht niet voort te leeren. Van
dien tyd af speelden zyn zinnen op de Konst tot dat
zyn Vader tot Rotterdam kwam te wonen, en hy
door voorspraak van andere menschen die een konst-
geest in hem bespeurden bestelt wierd by *Kornelis*
Zachtleven, een fraai Schilder van Beelden, Bee-
sten; en Spooken, welke hem in de teeken-
konst onderwees. Naderhant werd hy bestelt by
Antoni Palamedes te Delf die een goed portret-
Schilder was, doch weinig acht op hem gaf; waar
over hy misnoegt zynde, zig, zoo ras zyn tyd uit
was, naar Utrecht begaf by *Joan Bylaart*, by wien
hy zoodanig in de Konst gevordert is, dat hy
van daar t'huis gekomen in 't Jaar 1635, straks
ondernam met eenen Frans Bacon 19 Jaaren oud
zynde een reis naar Vrankryk te doen, alwaar hy
zeven agtereenvolgende jaren bleef, en licht langer
zou gebleven hebben; ten waar hem zyn Vader,
ter oorzaak dat zyn Moeder geduirende dien tyd
ziekelyk was, had t'huis ontboden. Hy

gehoorzaamde en kwam t'huis, doch was in dien tyd de Duitsche taal zoodanig ontwent en vergeten, dat zyn Ouders genootzaakt waren eenen die zig der Fransche taal verftont te halen, en dus met hem te spreken.

Zedert dien tyd heeft hy te Rotterdam vele Beeltenissen der voornaamste luiden van die Stadt gemaakt, en door zyn hups gedrag, en Konst, veel vrienden verkregen. Hy kwam naderhant te trouwen met de Dochter van Pieter Montagne die na bevriente was met verscheide Heeren van de Regering van Rotterdam en Schoonhoven, waar door hy begunstigt wierd met het Majoorfchap der Stadt Rotterdam, 't geen hy tot het jaar 1664 heeft bedient. Ondertuffchen bleef het konftvuur in hem levendig, zoo dat hy in dien tyd een groot pourtretstuk voor de Schuttery maakte dat heden nog in de Stadts Docie kan gezien worden, hangende op de Princekamer, welk het vermogen van zyn penceelkonst te kennen geeft.

Naderhant wiffelde hy het Stadts Majoorfchap voor het Schoutschap van Hillegersbergh het welke hy tot groot genoeg der ingelanden bedient heeft tot het Jaar 1697 wanneer hy ftierf.

Behalven vele Beeltenissen van levensgrootte welke hy gemaakt heeft tuffchen de belemmering van zyne bedieningen, heeft hy ook verscheiden Moderne Kamerstukken, Bataljes, Jachteryen enz. waar zyn lust op viel, uit enkel vermaak met roem gefchildert.

Hem volgt PIETER DE HOOGE, die uitmuntend is geweest in 't fchilderen van Kamergezichten, en daar in Gezelschapjes van Heeren en Juffrouwen. Hy heeft eenigen tyd by (den beruchten)

ten)

ten) *N. Berchem* geleert, te gelyk met *Jakob Ugtervelt*, die zig alleen genoegde dat hy natuurlyk en uitvoerig kleine gezelschappen van Jutfertjes en Heeren, of een Vroukje dat zit te naajen, of te speldewerken schilderen konde, zonder veel doorzichtigkude tot zyn agterwerken te gebruiken, 't geen een maatkundig oordeel en naauwe opmerking vereist.

Tot den Jare 1604 heeft *van Mander*, van *HEND. GOLTZIUS*, (zynde toen een man van 46 jaren) en zyn waarde Penceel en Graveerkonst naar verdienste gesproken.

De agting die ik s'mans werk toedraag, en de wyze van schryven die ik my heb voorgestelt, gebiedten my ook de gedachtenisse van 's mans sterftyd op 't jaar 1617, door het vertoonen van zyn Graffschrift te gedenken.

EPITAPHIUM.

M. S.

HENRICO GOLTZIO, VIRO INCOMPARABILI, CHALCOGRAPHO EXCELLENTISSIMO, PICTORI CELEBERRIMO, ATEVE ADEO OMNIS ARTIS GRAPHICÆ PERITISSIMO, MARGARETA JOH. FIL. MARITO SUO CONIUNCTISSIMO, CUM QUO HARLEMI VIXIT ANNOS XXXVI. ET FRATRI SUO CARISSIMO JACOBUS GOLTZIUS MONUMENTUM HOC FIERI CURARUNT.

C 2

JACO-

JACOBUS MATHAM VITRICO SUO OPTIME DE SE MERITO ÆRI INCIDIT SCULPSITQUE GRATITUDINIS ERGO. OBIIT HARLEMIAN, CIV. 17. CXVII. I. JANUARI. ÆTAT, SUÆ LIX.

J. van Vondel, doet de zark van H. GOLTZIUS, dus tot D. Mathan Spreken.

*Wie helptme nu een Grafftee bouwen,
En Konstig op het marmer houwen,
Uw Grootvâars heerlykheit en kunst,
Die naar zig trekt een yders gunst,
Ja reffens oogh en hart der Grooten
Uit hun doorluchte en hooge slooten?
Het doet van verre d'Afgunst wee
Dat BAJERVORST en BORROME,
Ten roem van Henriks duim en vingren
Medalje en goude ketens slingren.
Om zynen bals, enz.*

Ik dacht dat zyn Stadts Schryver van zync Konftwerken, na den jare 1604 (want hy zig daar in tot het einde van zyn leven bevlytigt heeft) iets zou hebben gemeld; maar ik sloeg dat boek te vergeets op. De Schryver heeft verzuimt die schoone paarel aan Haarlems Stedekroon te vlechten.

Heeft Athenen oudtyts by alle andere Griekse Steden gestoft dat zy ten wieg verstrekt heeft van zoo menigen vernufteling, zoo konde Haarlem ook oulings boven andere Steden van ons Gewest roemen op het voortbrengen van Konstschilders, zoo niet door verzuim, of gebrek van agtinge voor die Konft, die luifter harer Stedekroon, door haren Stads Historyschryver waar afgevaagt. Dank heb-

be de Schryvers van Delft, Gouda, Leyden en Amsterdam, welke genoegzaam getoont hebben (het geen aan hunnewyze van fchryven te zien is) dat zy byzondere agtinge voor de Konftnaren, en hunne roemwaardige werken hadden, en dat het een eer hunner Stadt was Konftenaars te hebben voortgeteelt. Maar wat nut geeft het dat Sam. Ampzing een gansche lyft van Konftfchilders met hunne enkele namen even als Aterlingen, en of zy Moer noch Vaar gehad hadden optelt? had hy ten minften, als men in de Godshuizen noch wel doet, het jaar hunner vondelingschap aangeschreven, men had nog iets tot aanleiding van verder onderzoek gehad. Ongelukkige Lievelingen van Pictura! was het den Schryver niet eens de pyne waard, dat hy om uw eens de pen versnee? Had hy dan maar zoo veel van u, als van de Weevers en hunne Weevery gezeyt, zoo had ik u by de Konftfchilders een plaats kunnen infchikken. Want van hun en hunne beroemde werken melt de Schryver op pag. 342 dus: *Daar werd in 't Jaar 1598 een stuk Lynwaat tot Haarlem voor * 14 Gulde de Vlaamsche Ell verkogt om naar Vrankryk te ver-*

C 3

zen-

* Voor XIV-Guld.) 't Verdient verwondering als men daar by eens bedenkt, in wat waarde dat om en ontrent dien tyd het gelt gefchat wierd. Dit is aan dit eeneftaal te zien, namelyk

De Copie van eene Afte, aangaande eenige Wedden; Emolumenten, ofte voordeelen voor den Rectoor van 't Groote School, uit de Byscholen Ao. 1569.

Wy Borgermeesteren Schepenen en Raden der Stadt Haarlem, doen te weeten eenen iegelyken dat wy geadmittleert en toegelaten hebben, gelyk wy admitteren enz. mits dezen Hendrik Dirksz., om binnen de voorschreve Stede te mogen houden Byscholen. In zulker voegen nochtans, en met konditie; dat hy de Jongens, die hy tegenwoordig heeft, en na dezen tyd meer aannemen zal, gehouden zal zyn by den Rectoor van de groote School

aan.

zenden. En noch een Webbe van 75 Ell Hollantse maat is naar Spanje verzonden, welke maar 3 pond woeg. Noch in den jare 1606, den 16 van Oogstmaand is 'er noch iets zeldzamer gebeurt. Een welbekende Borger dezer Stadt Jakob Janzen Smuijfers genaamt, thans woonagtig op de Beek, op den boek van de Warmoesstraat, verruilde in 't gemelde Jaar aan eenen Passchier Lamertyn een stuk Lywaat zoo fyn als ooit te voren gezien was, 50 Ellen lang, voor 45 okschoofden van den besten Wyn Court, het welke ongelyk meerder bedroeg dan het bovengemelde: en dit stuk NB. was geweven van eenen Govert Willemzen, toenmaals wonende in de Barrevoeterzusteren steeg, en kostte 200 Guldens van Weefloon. Het garen was zoo fyn, en strekte zoo verre, dat van een loot gewigts, meer dan vyfviereendeels lakens was geweven. Wat dunkt u, Lezer, van zoo een naaukeurig Schryver? zou men zig niet verbeelden mogen, dat men breed van de Konstenaren by zoo een Schryver zou geboekt vin-

aan te geven, en te zynen Register te doen stellen, en hem cautie en zekerheit te geven, voor zyn gewoonlyke recht, en Schoolgelde, te weten van elken Jongen vyf grooten voor elk vierendeeljaars, gedurende de zelve admiffie tot onze wederzeggen, en langer niet. Des te oorkonden hebben wy 't Zegel ter zaken der voornoemde Stede van Haarl. hier beneden aanhangende der XVden July Ao. XVC negen en t'zeslig.

Was geteekent: RAAT.

In den Jare 1627, hebben alle de Byschoolmeesters, zoo Duitsche, als Fransche, aan de Heeren Borgermeesteren de ontslaginge van gemelde belastinge der Stooters by Requeste verzocht, de welke hun ook by Apostille der Vroedschappen is vergunt en toegestaan, hebbende de Heeren Borgermeesteren tot dien einden met den Rectoor van de groote Schole over de verhoginge van zyne Jaarlykze Wedde ofte gagie ten dezen aangezien gehandelt, en verdrag gemaakt.

Zie de Beschr. van Haarl. door S. Ampzing p. 511.

vinden; die zig zoo breed over 't Wevers ambacht uitlaat? maar wat mag ik zeggen van Wevers ambacht? ik zou het Eerdicht op de Wevery gemaakt in 't jaar 1580, (en op een der hoofdpylaren van een der Kerken tot Haarlem met groote vergulde letteren geschreven) daar door te kort doen; dewyl het met aangewezen Texten uit de H. Schrift toont dat het een Konst is. Wy hebben om 't oud Referein 't der klucht waardig geacht om naa te schryven.

In Moyses tyden over menige jaren

Heeft die Konste van Wevery al gestoreerd,

1 *Bezaleel en Abaliab getrouwe dienaren*

Door Gods geest gedreven hebben 't zelfs geuseerd,

Gevorderd, benaarstigd, ook daar medegestoffeerd

's *Heeren Tabernakel (zoo staat 'er geschreven)*

Alderley sydwerk Konstig gefatsoeneerd

Is eerst deur den spoel doen verheven.

En behalven deze ging ook tot het Weven

2 *Tobias Huisvrouw, om haar kost te winnen*

Met haar handen, zonder haar te begeven

Tot loch of bedroch zo wy bevinnen,

En noch meer andere, die wel konden verziennen

Dit Godlyk gebod (datmen wel mag groot beten)

3 *In 't zweet uws aanschyns suldy uw brood eten.*

Had onze Schryver noch van diergelyke Weverye en Weefwerken gesproken, waar van boven in 't rym gemelt word, 't waar eenigzins te verschoonen; schoon die behandeling maar een hantwerk, en geen konst genoemd mach worden, want de

C 4

wel-

1 Exod: 31. vs. 35,

2 Tob: 2. vs. 19.

3 Gen: 3. vs. 19. 2 Tessal: 3. vs. 10. 11. 12.

welstant, en goede schikking van een tapyt alleen ahangt van een goet patroon, dat door 't penceel voor af gemaakt moet worden.

Wy besluiten (al lang genoeg van de Wevery) dat wy de gedachtenisse van de Haarlemsche oudtydsche Konstschilders, aan niemant meerder dan aan van Mander verplicht blyven, wyl al wat de Schryver van de zelve met opmerkingen van den tyd zegt, van woort tot woort uit van Manders Schilderboek gevolgt is.

Van GONZALO COQUES geboren te Antwerpen in 't Jaar 1618. Vind ik met den grootste roem aldus geschreven.

*Wat mag de vlugge saam, zoo op Apelles roemen,
En hem alleen den Prins van al de Schilders noemen,
Die zyn * benyders had verraden, door zyn Konst
En kreeg daar voor tot loon Vorst Alexanders gonst.
Laat*

* *Apelles* te Macedonien gekoomen, verzette zich de Hoffchilder van Alexander den grooten hier over, en beducht dat zyne Konstfakkel de zyne mocht verdooven, bedacht een vond om *Apelles* by den Vorst gehaat te maken, of hier door van kant te helpen. Hy veinsde zig een van des Vorsten bedienden te wezen; en gebod *Apelles* des anderen daags by den Vorst te komen spyzigen. *Apelles*, niet denkende op bedrog verscheen des anderendaags op 't Hof, zeggende dat hy daar was ter maalyd by de Vorst genoodigt. Dit wierd Alexander aangedient, die zig verwonderde dat ymant zoo stout dorst wezen, van zichiet, ('t geen niemant mocht gebeuren) te vermeten. Hy deed hem roepen, en vraagen wien zoo stout was van hem aan 's Vorsten tafelt te noodigen. *Apelles* welziende dat hy bedrogen was, bad den Vorst om vergiffenis van zyn misdaad, en vertoonde zyn onschult. Alexander beluyst om te weten wie die pots gespeelt had, vraagde *Apelles* of hy den persoon niet zou konnen aanwyzen. Waar op hy verzogt een stuk zwarte kool, en teekende het wezen van hem op den muur, zoo dat de bedrieger hier door bekent wierd, en in ongenak kwam.

Laat Engelant ook vry op haren Holbeen stoffen,
 En Neerlant op van Dyck, die 't al fchynt 't over-
 poffen;
 Zoo als 't ook waarlyk is in 't groot. Maar in het
 kleen,
 Daar in behoud GONZAAL den hoogften lof alleen.
 En waarom niet? terwyl zyn Konftpenceel het leven
 Scheen aan de weezens, die hy fchilderde, te geven.

Groots genoeg geprezen. Doch ik wil des mants
 roem niet betwiften dien hy door 't fchilderen by
 den Aardshertog Leopoldus, by den Keurvorft van
 Brandenburg, aan 't Engelsche Hof, en aan 't
 Huis van Oranje, behaalt heeft,

*Als hare Prins hem fchonk een dub'le Goude
 Keten.*

maar wy gelooven egter dat de Schryver dus met
 zucht voor zyn lantgenoot gefchreven heeft, tot
 dat wy van het tegendeel zullen overtuigt zyn,
 en mee besluiten moeten, dat hy zyns gelyken in
 Konft van Pourtretschilderen niet gehad heeft in
 't kleen.

Waar, of wanneer hy gestorven is weet ik niet,
 maar wel dat hy de Konft by David Rykaardt ge-
 leert heeft, wiens Dochter hy naderhand troude.

Nevens dezen verfchynt ten tooneel de groo-
 te L E L Y. Engelant heeft eerst, naderhand
 's Gravenhage zig de eer van zyn geboorte wil-
 len toeigenen. *S. van Hoogstraten* noemt hem den
Gelderschen Lely. Thans hoeft 'er geen blindet wift
 als over Homeer aan gevangen te worden, aange-
 zien ik eindelyk geholpen door den yver van den
 Konftfchilder *Matteus Terwesten*, eenigen van zyne
 geflachtgenooten heb ontdekt, welke de goetheit

hebben gehad (schoon met 'er woon afgeleegen) my daar ontrent te berichten, en eene nette aanteykening van zyn geboorte en sterftyt by geschrift toe te zenden, waar uit wy gezien hebben, Dat

PIETER VANDER FAES, genaamt LELY, is geboren tot Soest in Westfaalen op den 14 van Herftmaand 1618.

Zyn Vader Johan vander Faes, bygenaamt Lely (waar van wy den oorspronk zullen aanwyzen) was een Hopman te voet, in dienst van den Staat: dog naderhant in dienst des Keurvorsts van Brandenburg, en zyn Moeder Abigael van Vliet was herkomstig van Utrecht uit een deftig en aanzienlyk geslacht, zulks veelen van hare namaagschap aldaar in de Vroetschap zyn geweest.

'T is bedenkelyk dat zyn Vader te *Soest* in garnizoen zal gelegen hebben (aangezien luiden van zulk beroep dikwils worden verplaatst) en by die gelegenheit onze LELY daar voor de eerstemaal ontlooken is, waarom ook de Predikant en Dichter Joh. Vollenhove (geboren te Zwol, op de grenzen van Westfalen) hem zyn lantsman noemt, in een zyn'er vaarzen, dat wy straks te pas zullen brengen.

Zyn Vader ziende dat hy van der jeugt aan meer tot de Schilderkonst dan tot de Krygsoeffening gencigt was, en liever 't penceel dan den deegen hanteerde, bestelde hem tot Haarlem by den Konstschilder *Piet. Fr. Grebber* daar hy twee agter een volgende Jaaren heeft gewoont, en door yver en vlyt zoodanig toenam dat zyn Meester voorzeide: dat hy hem in de Konst boven 't hoeft komen zoude, gelyk gebeurt is. Want hy met zyn 25ste Jaar al zoo veer in de Konst opgeklommen was dat de grootsten van 't lant zyn penceelkonst
be-

beminden, en dit is 'er de proef of, dat hy in den Jare 1643 als Willem de tweede, Prins van Oranje naar Engelant, ging om met de Dochter van Karel den eersten te trouwen, met hem mee overscheepte. Dezer beeltenissen maalde hy zoo konstig af dat zyyder der Hovelingen bevielen, en hy daar op straks van den Koning voor zyn Hofschilder wierd aangenoomen.

Of hy nu na de dood van Karel den eersten, of onder de Regeering van Ol. Kromwel aan 't Hof gebleven is, dan of hy in dien tyd weder in Holland geweest is weet ik niet, maar wel dat Karel de tweede, zoo haast hy tot de Kroon gekoomen was, hem voor zyn dienst 4000 Guldens 's Jaars toeley, en hem naderhant Ridder sloeg, en Edelman van zyn Bedkamer maakte.

Verscheiden van die welke in Engelant omgang met onzen L E L Y gehad hebben hebben my verhaalt: dat hy hoflyk leefde, dat hy 's morgens laat opstont, en niet voor negen uuren ging schilderen, dat hy verscheiden knegts en kamerdienaars had, waar van 'er een aanteikening hield, wiens beurt het was om te komen zitten: zoo dat wanneer een Dame, of wie het ook zyn mogt, op haar beurt niet kwam, moesten de zelve daar voor zoo lang weer wagten tot dat de geheele rol afgeloopen was, om weeder een beurt te krygen. Hy schilderde van 's morgens ten negen uuren tot naarmiddags ten vier uuren, wanneer hy ging spyzen: zelden zonder bezock; want hy altyt voor twaalf menschen liet opdissen, daar zyne kennissen of vreemden die iets met hem te verrichten hadden vrye toegang vergunt wiert, wordende onderwyl in een ander vertrek konstig gespeelt en gezongen.

Hy

Hy hielt zig by de grooten groots, en by de gemeene gemeenzaam, waar door hy oorzaak gaf dat veele hem roemden.

Waar onder ook Johannes Vollenhove, die gemeenzamen omgang met hem in Engelant gehad heeft, moet getelt worden, die ook een Lotdicht hem ter eeren heeft opgezongen geplaatst in zyne Poëzy op Pagina 490, 491, 492. waar in hy de kracht van zyn penzeelsvermoogen, zoo verstandig en volkomen, dat 'er niet meer aan rest te zeggen, aldus heeft uitgedrukt:

ANIMUM PICTURA PASCIT.

O LELI, Londens dierbaar pant,
 En eer van ons geboortelant,
 Niet ongelyk de zuivre leli,
 Vorstin der bloemen, ruim zo schoon,
 Als Salomon op Judaas troon,
 Van God geschat in 't Evangeli:

Hoe cert myn dankdicht u, verplicht
 Door al dien wellust van 't gezicht!
 Hoe voer myn geest met d'ogen spelen!
 Hoe weiden myn gedachten noch
 In zulk een' keemt, vol zoet bedrog,
 En schoonheit van uw Kunstjuwelen!

Ik zag geen' verf, noch doek, ó neen,
 Maar vel en zenuw, vleesch en been.
 Kwam * Vee of Vogel ooit, bedrogen

Door

* Van een' hengst, die op het gezicht van een geschilderde merrie brieschte; van honden, door een' geschilderden hond tot baffen verwerkt; en van eenen stier, die trek tot

*Door kunst, of beelt en tafereel
Toeschieten, uw beroemt penceel
Speelt, als * Parraas, dit menschen ogen.*

*Wat hangtge kunst van Holbeen, Dyk,
En Rubbens, of Itaalje, ryk
Van geesten, die geen ouden weken,
In 't kleen of levens groot, ten toon?
Of steekt uw hand dus uit, gewoon
Die meesters naar de Kroon te steken?*

Door

tot een kopere koei kreeg, gewaagt Elianus in zyne velerhande Historie, II, 3, en Valerius Maximus, VIII, 11.

Niet minder opmerking verdient het geval 't geen S. van Hoogstraten in zyn Boek van de Schilderkonst op pag. 170 verhaalt:

Het gebeurde (zeit hy) dat myn Vader Theodoor in een Bachanaal een Geyte naar 't leven schilderde, welke ik, nog zeer jong zynde, voor hem vast hield, met behulp van touwen en koorden, om haar in bekwamen stant te onderhouden, 't welk ik met grooten arbeit ten einde toe uithield: maar de geschilderde Geyte nu byn geduan zynde, en myn Vader het stuk, dat al redelyk groot was; roat uit de hand zettende; om het zelve eens van verre te zien, zoo geviel 't, dat de Geyte by geval de geschilderde ook gewaar wiert, waar over zy, als in gramschap uitbarstende, uispatte, brekende de touwen, en my ter aarde werpende, vloogze met zulken geweld regens de hoornen van haar geschilderde zuster aan, dat zy den doek door scheurde, en de Schildery bedorf; tot verdriet van hem die zyn vlyt daar in zoo lofelyk had betoont.

* In den schilderstryt van Zeuxis en Parrhasius, by Plinius verhaalt in zyn Natuurlyke Historie, XXXV, 10, bragt de eerste geschilderde druiven te voorschyn, daar de vogels op kwamen aanvliegen, maar de tweede een linnen behangfel, zoo natuurlyk geschildert, dat Zeuxis dit voor een gordyn aanzierende; die de schildery bedekte, en zyn misverstant met schaamte merkende, Parrhasius den strydt gewonnen gaf; dewyl hy wel vogels, maar zyn party hem had bedrogen.

Doorzag † *Protogenes*, om hoog
 Verrezen, met zyn keurig oog
 Dien schit van gestoffeerde zalen,
 Hy riep, door *LELYS* geest en gunst
 Verrukt : dit 's wis *Apelles* kunst :
 Geen ander meester kon dit malen.

ó Kunst, van leven niet misdeelt !
 Gy tart natuur met beelt by beelt,
 Voor kenners altyt aangenamer.
 Zo zacht, zo levendig, zo ront.
 ó Schildergeest ! ó eedle vont !
 ó Rykdom van een Schilderkamer !

Daar blinkt de Majesteit van 't Hof :
 't Gezicht des Krygsman vlamt op lof :
 De schoonheit, ruim zo sterk, schiet lonken,
 Bekwaam te spreken zonder taal,
 Te heerschen, en met straal op straal
 Een hart zo kil, als ys, t'ontvonken.

Hiel 's Hemels gunst niet milt en eël
 De hand aan 't geestig kunstpenceel,
 In 't Engelsch ryk, hier nooit veroverd

Door

† *Apelles*, naar *Rodus* gereist uit lust om *Protogenes* kunst te zien, doch hem niet t'huis vindende, maalde eenen trek op zyn tafereel zo dun en kunstig, dat *Protogenes*, t'huis gekeert, terstont zag en zeide dat het *Apelles* werk was, als van niemant anders zoo volmaakt te verwachten. Hy voegde 'er zelfs noch een dunner trek van andere kleur by, waar aan *Apelles*, als hy weder kwam, zyne hant mogt kennen; maar die door een' derden trek, in kleur wederom verschelende, van *Apelles* wiert overtroffen. Het tafereel, niet anders behelsende, als deze dry meesterlyke, nalykszichtbare trekken, wert dusdanig bewaart, tot verwonderinge der nakomelingen : en *Plinius* schryft XXXV, 10, dat hy 't zelf gezien heeft, eer het door brant verongelukte.

*Door 's afgronts list, elk riep, elk zwoer,
Van Withal tot voor by den Tour;
't Is niet geschildert, maar getovert.*

*Gaan * Dicht- en Schilderkunst gepaart,
Van outs als Zusters, eens van aart,
Hier sprak myn lofdicht minst verwildert,
En maalde een stomme Poëzy:
Maar hier bezwykt myn toon, en gy
Hebt ook myn dichtkunst stom geschildert.*

Te Londen in Wynmaant, MDCLXXIV.

Om nu den oorspronk van den bynaam **LELY** (als wy beloofd hebben, en waar by hy alleen in Engelant bekend is) aan te duiden, zoo moet de Lezer weten dat 'zyn Vader, die voor hem dien bynaam gehad heeft, gebooren is in 's Gravenhage in een Huis, daar een Lely in den gevel stont; en hierom in de wandeling Kapitein Lely genaamt wierd. Gelyk ook dus de Konstschilder *Abraham* de Zoon van *Lambert Jakobze*, om dat in de voor-gevel van 't huis daar in hy tot Leiden woonde, een Tempel stont, *Abraham vanden Tempel* genoemd wert.

Ik heb in de Levensbeschryving van *Godf. Knel-ler*

* In Plutarchus Schriften van 't Gebruik der Poëten en de Glorie der Atheneren vint men Simonides deze spreuk toegeschreven, en van ieder een gebruikt, dat Poëzy sprekende Schildery, en Schildery stomme Poëzy is: dewyl Poëten, zoo hy zegt, de dingen, als geschiet, verhalen, die de Schilders vertonen, als warenze tegenwoordig; en de leste het zelve door beelden en kleuren uitdrukken, dat de eerste door woorden melden; in stoffe en manier van navolginge alleen verscheelende. Maar redenen van overeenkomite dezer twee edele kunsten worden bygebracht van Fr. Juniusia zyn werk van de Schilderkunst der Aalouden, 1, 4.

ler aangemerkt, hoe hem inwendig smartte dat *Kneller* van tyd tot tyd in de gunst van 't Hof drong, schoon hy zulks trachtte te ontveinzen. Zyn Doctor die gewoon was hem alle morgen (meer uit eigen Konstliefde, als noodwendigheid om zyne onpaffelykheit) te komen bezoeken voor hy aan 't fchilderen ging (waar door hem geen ondient gefchiedde, wyl hy al dikwils uit denzelven vernam wat *Kneller* al maakte, en wat de *Hovelingen* daar van zeiden: kwam op een morgen terwyl hy bezig was met zyn palet op te zetten, dewyleen *Dame* had laten vragen, om te komen zitten. De *Dokter* voelde naar gewoonte zyn pols, en vond den zelveen zoodanig ontftelt, dat hy hem riedt zyn rust te nemen en *Medecynen* te gebruiken, liever dan te fchilderen: maar hy antwoordde daar geen tyd toe te hebben. Wat gebeurt 'er? de *Dokter* is pas vertrokken, wanneer hem een flauite overvalt, die hem, eer de zelve te rug gehaalt was, uit dit leven wegfleepte. De *Dame* kwam op haaren tyd en ftont verwondert, dat zyn dienaar tot haar zeide dat 'er geen gelegenheit was om gefchildert te worden, en nog meer verzet, wanneer daar by gevoegt wiert dat *L E L Y* gestorven was. Dit was in 't Jaar 1680.

Dergelyk gebeurde den *Konstfchilder Abraham Begyn* aan 't Hof van *Pruiffen*. *August*. *Terwesten*, verzelt met nog een stuk of twee *Konstenaars*; komt in de zaal daar hy zat te fchilderen, om hem tot een uitspanning te nooden, dien hy antwoordde nog iets te moeten doen, daar hy maar een uur tyd toe noodig had, en dan by hen te zullen komen. Dit verricht hebbende treed hy af van de stelling, maar gevoelende eenige zwymelinge of flauite; hout

houdt zig beneden gekomen aan de trap vast, en sterft met het palet in zyn hant. Men ziet de Beeltenis van L E L Y in de Plaát B 2.

Hier nevens verschynt de brave Konstschilder JURIAAN JAKOBZE ten Toncel. Deze was in Zwitserlant geboren, maar heeft zyn Konst geleert by den beruchten Jacht-, en Beestschilder, Fransoois Snyders, en voort de zelve in de Nederlanden geoeffent. Hy volgde in 't eerst op het spoor van zyn meester in die verkiezing, maar begaf zig naderhant tot het schilderen van Beelden en Historien. De Heer Wolters Koopman tot Amsterdam, en groot beminnaar dier konst, liet hem eenige tafereelen schilderen. Drie van de zelve zyn thans in handen vanden Heer Mathys du Pré. In een der grootste zietmen Adonis verbeelt, daar hy gereed staande om ter Jacht te gaan, van Venus geleit en gebeden word, niet als op weerlooze dieren, als konynen enz. te jagen, gelyk Nazo deze Fabel dus beschryft, 't welk hy niet in acht nemende maar te stout in 't jagen, door de woede van een wilt zwyn gedood wiert. 'T is klaar genoeg te zien, inzonderheit aan de Jachtdieren dat hy den braven Fr. Snyders tot zyn Leermeeester gehad heeft.

Hy had gemelden Wolters tot zyn Mecenas aangetroffen, zoo dat hem hier door de blinkende hoop van een gelukkig man te zullen worden al van na by toe schein, maar 't beurde hem als de spreuk zeit: *Als verwonnen is de nood, dank komt de dood.* Want hy werd door den pestbezem van 't jaar 1664 uit het lant der levendigen met zyn gansche huisgezin weggevaagt, en tot Amsterdam begraven. Dus is my bericht. Doch de Konstschilder Hendrik Karree, die een leerling van hem is, heeft

my verzekert dat hy een Hamburger van geboorte was, te Lewaarden in Friesland vele Jaren heeft gewoont, aan 't Hof geschildert, ook in dienst van den Prins (zie hoe verschillig zomwyle de berichten zyn) inden 1685 is overleden. Dit laatste gezegde moet voor 't zekerste gehouden worden, om dat zoo JURIAAN JAKOBZE 1664 was gestorven, en gemelde *Karree* 1658 geboren, hy dan geen leerling van hem kon geweest hebben.

Ik was verlegen om behoorlyke plaats te geven aan ROBERT VAN HOECK, tot dat my zyn Atbeeltzel geschildert door *Gonzalo Loques* in handen kwam. Ten bewys dat hy in zyn tyd geleefd heeft.

Zyn genegenheit viel op het verbeelden van Legertogten en Bataljes, met der zelve gevolg, zoo van geschut, legerwagens tot de krygsbehoeften, als ook de ellenden die de kryg naar zig sleept; en dat zoo kleen en konstig, dat 'er tot verwonderinge getuigt wort, dat hy in een schier ongelooffelyk klyn bestek, duizende van beeltjes, elk even woelig en werkelyk, wist te malen. Hy was een Antwerpenaar, en opperste opzichter vanden Vestingbouw. Zyn Jaar- en Konstgenoot

PEETER MEERT geboren te Brussel was een konstig portretschilder. De stalen van zyn pryswaardige penceelkonst zyn thans noch te zien op verscheiden Gildē,-en Ambagtskamers te Brussel.

*Die tuigen dat 'er geen aards schatten, of juweelen.
Te vinden zyn zoo schoon, als 't werk van zyn penceelen.
Op dat wy met K. de Bic spreken.*

Omen omtrent deezen tyd wierd geboren de Konstschilder ANTONI WATERLOO. Zommigen zeggen dat hy te Amsterdam, de meesten dat hy te Uitregt geboren is. Zyn penceelkonst by de konstlievenden alom bekend doet zien, dat hy in 't schilderen zyner lantschappen, de natuur der zelve, eenvoudig zonder eenig vercierzel daar aan te voegen, gevolgt heeft. Gelyk ook een menigte van zyne teekeningen, en een goet getal van zyn zelf geetste Konstprints klaar doen blyken dat de zelve naar 't leven gevolgt zyn, en omstreeks Uitrecht geteekent. De luchten agter zyn lantschappen zyn helder, de verschieten klaar, het groen der boomen verschillig naar den onderscheiden aart der zelve, als ook de stammen en inzonderheit de spiegelingen in 't water natuurlijk geschildert.

Den Konstschilder *Johan Weeninks* nog in leven, heeft my verhaalt, dat hy hem in het byzonder gekent, en omgang met hem gehad heeft over 45 jaren, by gelegenheit dat hy eenige van zyne stukken met beeltjes en beesjes heeft opgeziert, tot welken einde hy gemelde Weeninks verzogt op zyn woning, gelegen tusschen Maarssen en Breukelen, buiten Uitregt, te komen; daar hy vele jaren agter den anderen gewoont heeft in ongetrouden staat. De voordeelen die hem de konstoeffening aanbragt, en het geen hy van zyne Ouders bezat, was maar even genoeg om Borgerlyk van te kunnen leven. Dus hy al mee een van de genen geweest is die de Fortuin van agteren zagen.

In wat jaar hy gestorven is weet ik niet: maar wel dat hy buiten Uitrecht in St. Jobs Gasthuis overleden is, en aldaar begraven.

Onder zyne tyd- en Konftgenooten is 'er een N. KRAANEVELT geweest daar J. van den Vondel dit volgende Grafdigt op maakte.

*Hier rust KRANEVELT, wiens gunst,
Blaakte, uit lust tot Schilderkunft,
Die de hand hield braaf en eël
Aan zyn levendig penceel,
Eert den geest in 't kunstig werk.
Hout een Veltkraan op den zerk.*

JAN PHILIP VAN THIELEN, Heer van *Kouwenberch*, enz. is geboren te Meche- len in 't jaar 1681. zyn penceel neigde tot al het gene Flora tot vermaak aan de Hoven schenkt te verbeelden, en aan zynè handeling was genoeg- zaam te bespeuren dat hy de dunne en eele be- handelingen die in 't bloemschilderen inzonderheit vereist worden, van zynen Leermeeſter, den beruchen *Daniel Zegers* had afgezien. Immers zyne wy- ze van handeling en verſtandige zamenschik- king, heeft het Spaansche Hof konnen bekoren, voor het welke hy vele bloemstukken heeft ge- maakt, waar door zyn naam, en konſt is beroemt geworden. Maar het geen hier nevens nog tot zynen roem ſtrekte was, dat hy drie Dochters hadde *Maria Theresia*, *Anna Maria*, en *Fran- choiſe Catharina van Thielen*, die Schildereſſen wa- ren, zich in bloemschilderen oeffenden, zig een naam maakten, en deden zien, dat hun aangeboren aart, zoo veel en meer, als het on- derwys des Vaders, tot den opbouw dier konſt- oeffening geholpen heeft. Zy waren 1660 nog in leven, en ſchilderden dagelyks met luſt en yver, zoo dat zy aan de Waerelt een groote verwagtinge ga- ven.

KAREL VAN SAVOYEN, is geboren te Antwerpen in 't jaar 1619. Hy schilderde meest klyne beeldjes, uitvoerig en zoo natuurlyk, dat K. de Bie hem onder de bloem der Brabantſche Konſtschilders telt.

Ik vind in de Dichten van *Jan Vos* van een zynner Konſtſtukken (verbeeldende Adonis door Venus van Diana ontschaakt, in de zaal van den Heer Willem Blaaui) dus gemelt.

Diana wordt Adoon, inſchyn van BLAAU, ontschaakt:

Want Venus, vol van liſt ontziet geen ſlaapende oogen.

*Op, Jaghigodin, eer u nog grooterrampgenaakt.
De zorgelooze ſlaap wort lichtelyk bedroogen.*

PHILIPS DE KONING geboren tot Amsterdam in 't Jaar 1619, op den 5 van Slagtmant, heeft de Konſt geleert by den vermaarden Rembrant van Ryn.

J. van Vondel verſcheidenmalen door hem naar 't leven afgeſchildert, maakte op zyn eigen Afbeeldzel dit nevensgaande vaarsje:

*Zoo ſchildert my een KONINGS handt
In 't kleen, terwyl ik 's Konings ſnaren,
En heilich Harpgezang, en trant
Vaſt volge, in top van 's levens jaren,
Een min dan ſeventigh: Wat is 't?
Noch min dan verſ, een damp, een miſt.*

Dus ook Jan Vos op dezelve Beeltenis:

*Nu KONING Vondel maalt, den Konink der Poeëten,
Is by ook Koning in het treffen van zyn beeldt.*

*Wie't leven treft, betoont zig d'omtrek recht te weeten.
 Hoc loont hy Koning best, die hem uit verwen teelt?
 Met vaarzen die een kroon vol paarlen overhaalen.
 Wie verf tot menschen vormt is kwalyk te betaalen.*

Menigte Pourtreten, Historien waard te vereelden en zinryke vertoonzelen heeft zyn vermaard penceel in de Waerelt gebracht, die tot zyn roem na blyven. Meer gemelde J. van Vondel, Vader der Nederduitsche Dichtkonstoeffenaren, heeft op zommige zyner voornaamste tafereelen, als op de afbeelding der Hoogleede Maria van Outshoren, en Juffr. Marg. van Ryn; gelyk ook op de beruchte slapende Venus Lofdichten gemaakt. Het laatste dagt ons de moeite wel dubbeld waard van uit teschryven, aangezien Vondel niet alleen in het zelve als een schilder van't schilderen spreekt; maar ook al van KONINGS Konst zeit wat 'er van gezeit kon worden, en dus my daar in heeft voor uit gelooopen, en van die moeite ontlaf.

Hy pryft het schoone in de konst door eigen konstwoorden en uitdrukkingen, en toont hoe hy 'de kracht in zyne werken door klaarheit in stee van 't naare zwart bewerkte; in welk opzicht hy zyn meester *Rembrant* van ter zyde een streek geeft, die niet tegenstaande zyne beelden op den voorgrond van zyne tafereelen in klaren dach stonden, zig niet ontzag (tegens de natuur aan) de lucht van agteren in eenen duisteren nagt te verkeeren. De lezer zal den steek, in 't volgende gedicht op de slapende Venus, wel ontdekken.

*Men brogt, toen lust en kunst in 't renperk t'zamen
liepen,*

De schaduw en het licht op doeken en paneel.

'T een steekt op 't ander af. De schaduwen verdiepen.

Het licht verheft zich uit het duister. 'T eene deel

Behoeft het andere Het voorste staat in d'oogen

Heel sterk, en 't achterste verschiet voor ons gezicht.

'T gelyken van dees beide is van een groot vermogen.

*De dwerg ver groot den reus, de but een hoog
gesticht.*

*Dus baart de Schilderkonst ook zoons van Duister-
nissen,*

Die gaarne in schaduw verkeeren, als een Uil.

Wie 't leven navolgt kan verziende schaduw missen,

*En als een kint van 't licht gaat in geen scheemring
schuil.*

Hy schildert zonder schim en schaduw. Zoo volgt

KONING

De heldere natuur : en vraagt men waar dit blykt?

Bezie dit heerlyk stuk, de levende vertooning

Van Venus, die hier slaapt, en geen Schildrygelykt,

*Noch verf, maar Vleesch en bloet. Jupyn komt neer-
gestegen,*

Verslingert op het schoon van een volschapenheit,

Niet in zyn eigen schyn, maar als een goude regen.

Heeft Zeuxis kloek penceel de Vogels zelfs verleit,

Hier wort het hoofd der Goôn door schildery bedrogen.

Zoo wort de Schilderkonst allengs in top voltogen.

Hy stierf tot Amsterdam, wanneer men schreef
1689 in Wynmaant. Zyn beeltenis gevolgt naar
zyn eigen affchildering zietmen in de Plaat B 3.

In dezen tyd leefde tot Alkmaar de Konstschilder
ZACHARIAS PAULUSZ. Deze schil-

derde in den jare 1620 den Adel der oude Schutterry. Als mede in den jare 1627 en 28 in een stuk zeven Beeltenissen van de Hoofden der Schutterry. Dit stuk wert op de oude Doele, op de Hopmans Kamer voor den schoorsteen geplaatst.

JAKOB DELFF, Zoon van den Konstryken *Willem Jacobsz. Delff*, die getrouwt was mede de Dochter van den beruchten Apelles dier Eeuw *Michiel Mierevelt*, en gelyk als uit de konst geboren den 24 van Lentemaand 1619, heeft met geen reden konnen naarlaten zig daar in te oeffenen, hebbende het geluk van een Grootvader zoo roemrugtig tot leermeeſter, aan wiens konſtvyur hy de fakkel zyns vernufts dagelyks kon ontfteken. En ſchoon geen nootdrufft hem ſpoorde, nog hy iets behoefde te doen, is hy nogtans door eigen natuurdrift en yver, zoo veer in de konst gevordert, dat hy pourtretien heeft gemaakt, die nevens die van zyn Grootvader wel mogten geſtelt worden; gelyk te zien is te Delf op de Doele, daar hy Hopman, Vaandrig, en Rotmeesters van het witte Vaandel ten voeten uit geſchildert heeft, zoo meeſterlyk en konſtig dat het wel verdient op een openbare plaats te hangen om van konſtminnaren gezien te worden, gelyk het ook, na dat de oude Doele door den ſlag van buskruid op Maandagen 12 van Wynmaand 1654 voor middaags ten half elf uren was ingeſtort, is gebragt op de nieuwe Doele, en geplaatst tuſſchen de twee ſtukken van beide zyne Grootvaders, van Vaders en Moeders kant. Hy is geweest Raad en Havemeeſter der Stadt, en overleden den 12 van Bloei- maand 1661. Zyn naargebleven Huisvrouw, Anna van Hoogenhouck, heeft te zynere gedachtenis door Pieter Rycks meeſter Beelthouwer, een
fier-

fierlyk uitgehouwen ſteenwerk boven zyn Graf doen oprechten, met dit Latynſche opſchrift:

DEO OPT. MAX.
ET

Piæ Memorix Ampliſſimo Viro

D. J A C O B O D E L F F,

Qui Senatoria Ædilitiâque, in urbe Delfenſi,
Dignitate cum laude functus, prid. Id. Jun.

Ano. MD. DC. LXIO. Ætatis vero ſuæ
XLIIO. vita cum morte commutata,
deſideratus beatorum reſurrectionem
hic expectat.

MARITO CARO ANNA AB HOO-
GENHOUCK
ABRAHAMI FILIA:

Hoc qualecunque Monumentum moerens poſuit.

SEQUAR TE DILECTISSIME CONIUX.

J A N B A B T I S T V A N D U I N E N,
geboren te Antwerpen in 't Jaar 1620. ſchilderde
konſtig, geestig, en uitvoerig in waterverfkleene
pourtretjes, en velerhande andere voorwerpen,
daar Koninklyke Hoven thans noch mee pronken.
1651 wert hy Hopman van een Borgerbende ge-
maakt; maar alzoo dit aan hem veel belemmeringe
gaf, en hem in zyne oeffening belette, heeft hy
zig daar weer van ontslagen, om zyn tyd alleen
ten dienſt van de Konſtgodes te beſteden.

Hier nevens verſchynt A D R I A A N V E R-
D O E L. Deze overmaas geboren had den groo-
ten *Rembrant* tot zyn onderwyzer in de Konſt gehad,
hoewel anderen zeggen Leon. Bramer en J. de Wit.
waar door hy zoodanig in de konſt toenam dat men

D 5 hem

hem met rede onder de Konstenaars tellen mag, aangezien hy doorgaans in zyne Historische verbeeldingen, op grootse voorwerpen doelde. Boven dien was hy boeklievende en een groot beminnaar van de Dichtkonst, om welke reden hy ook omgang met de braafste Dichteren, inzonderheit met Joannes Antonides hield. Hy was een lit van de Rhetorykkamer te Vlissingen daar hy woonde, waar hem door 't Konstgenootschap in den Jare 1675, om zyn beknopt en sinryk antwoord op de voorgesteldevrage de hoogste prys wert toegewezen.

JAN DE GROOT geboren tot Vlissingen, in den jare 1650, heeft hem tot eerste onderwyzer in de Konst gehad. Naderhant in den jare 1666 Adriaan van Oostade, en eindelyk Frans de Jong van Haarlem. Hy verwisselde in zyn oude dagen het penceel voor de Koffynering; dog zyn Konstliefde verliet hy niet, maar dreef zomwyl een handeling met Schilderyen Teekeningen en Printkonst.

Nu eens een tusschenpoozing Lezer.

Wy hebben in het Iste Deel op pag. 98. 99. 100. gesproken van alle de gereedschappen welke de Heidenen tot hunne offerflachtingen gebruikten, en vorder al wat tot die wyze van Godsdienst gebruikt werd, uit oude Schryvers betoogt, en in een printverbeelding (gevolgt na de Roomsche Medaljes en andere gedenkstukken) op pag. 104 doen zien: met een aanhangsel van het zelve op pag: 143; op dat een Konstoeffenaar, dusdanige voorwerpen willende verbeelden, de ware gedaanten dier dingen gereed aan de hand hebbende, de misflagen, welke dikwils daar ontrent begaan worden, zoude kunnen vermyden. Maar

Maar 't zal licht een Konstschilder lusten, om zaken van nog woeliger omslag te vertoonen, als by voorbeeld een Romeins Bevelhebber, daar hy in den drom van 't Krygsvolk op een verheven bordes van opgestapelde aardzooden in 't open velt zyn aanspraak doet; of daar een Veldoverste van de Soldaten voor Keizer word uitgeroepen.

Zulke gevallen gingen altyd verzelt met de Veltbanieren, en Legioenvaandelteekenen, welke nevens andere byvoegselen den aanschouwer van al zulke tafereel verbeeldingen straks (zoo hy wat belesen is, of in de oudheitskunde bedreven) aan de merkteekens op de Vaandels doen zien, waer gevallen de Konstschilder verbeeldt heeft. Uit dien hoofde heeft ons der moeite waard geacht, de veltteekenen der oudtydsche volken nate speuren, en op een lyst dus by een te brengen:

De Egiptenaren voerden in hunne Legervandels dry gekronkelde slangen die op yder bogt met een klimblad geteekent waren.

De Babyloniers een Duif: doch in den tyd van Semiramis drie groote kroonen daar in ieder een Olyfant stont.

De Syriers drie balken waar van de een dubbelt de ander enkelt getrapt was.

De Grieken twee platte kroonen (*Diadema*) en een doorgaanden Balk met drie neergaande sporten of anders het Vuur, of den Blixem.

De Athenienzen den * Nacht-Uil, Os, of Koe.

De

* Behalve dat de Nacht-Uil de stempel van de Atheensche Geltmunt is, zoo ziet men die ook op een penning van Domitiaan, Antonius en Nero, en wort gegit dat hy deze ter gedachtenisse van zyn Atheensche Reis heeft doen muntten. Aangezien nu een Uil, of Os, de gemeene stempel van 't Atheensche gelt was, zoo is hier uit (als

De Korinters Neptunus beeld, op een Eilandeken tusschen twee Zeën gezeten.

De Turken deden outtyts in hunne legervanen schilderen het zwaart van *Alis*, 't welke zy *Sulficar* noemen. Als blykt uit het geen Camerarius uit Leunclavius daar van aantrekt, die daar by verhaalt: Dat de Fabel melt, dat, als *Alis* zyn *Sulficar* uit de schee trok, de zelve zig in tweeen deelde, elk deel achtien ellen lang, en dat *Alis* gebruikende dit zwaart tegens de *Gauren* (dus noemen zy met verachting de Kristenen) henter regter en ter linker zeide wegmaayde, gelyk de mayers het gras op 't velt. Zeker de Schryver had 'er niet behoeven by te schryven dat het een fabel was; want het zou zyn werk aan hebben om het een Westphalinger Boer te doen gelooven. Wy halen 't met dat oogmerk ook niet aan; maar alleen om aan te duiden dat dit veltteken daar uit ontsproten is.

De Lacedoniërs de letter Λ of een Draak.

De Tessaloniërs een Paard.

De Kappadociërs een Weegschaal met zeven Kruiffen daar om henen.

De Macedoniërs een Pinknots tusschen twee Hoornen.

De Lybiërs drie Hazen.

De Meden drie Kronen, of twee Baaren, kruiswys gelynt.

De Beotiërs een Sfinx.

De Cimbren een Wilden Os, of Stier, en de Tra-

iemant door gelt omgekocht was, om te zwygen daar hy spreken moest) deze spreekwyze ontsproten: De Offen hebben hem de tong al gebeten, of de Uil belet hem te spreken.

Traciers den Krygsgod Mars in hunne Standertvanen.

Ten tyde van Pompejus voerden de Romeinen in hunne legervanen een Leeu, in naarvolging van de * Armeëners, 't welk ook van de eerste bewoonders van deze landen, de Gaulen en Saxen is overgenomen. Naderhand is de † Leeu met een schild het gemeen veltteeken der Graven van Holland geworden, het welke ‡ Broer Jan van Leiden, zeit: *Dat van Puppyn Koning van Vrankryk aan Diderik van Aquitanien den Voorzaat van Diderik den I. Graaf van Hollant, ter gebeugen van zyn afkomst, tot een wapen zou gegeven zyn.*

De Trojanen voerden in hunne Veltbanieren een Zwyn.

De oude Gotten een Beerinne.

De Alanen, toen zy Spanje overweldigden, een Kat.

De Scyten Draken en andere verschrikkelyke gedochten, en de Romeinen onder Trajanus van gelyke. Tot al dit heb ik geen ander bewys, dan dat Fr. Junius, S. van Hoogstraten, Wilh. Goeree, en anderen my dat zoo hebben voorgezeit, zonder nader bestempeling: nochtans houde ik het daar voor; dat zy 't zelve van oudtydschryvers hebben ontleent, geenzins dat zy 't zouden hebben ver dicht.

Die de oudtydsche gedenkschriften doorsnuffelt heb-

* De Armeners voerden ook by wyle een Ram in hunne Veltbanieren.

† Leeu) Rood, op een vergult schiit, Lazuurblauw getongt en geklaaut.

‡ Kron: Lib. 6. Cap. 6. Pieter Schryver in zyne Inleiding tot de Grave van Holland, Pag: 61. en Sim. van Leeuwen, Lugdu. Batay, pag: 420.

hebben, weten dat by geen Volken de afgoden in zoo menigvuldig getal bekend waren, en geëerd wierden als onder de oude Romeinen; aangezien die met de verwinnaars uit de buitenlanden over gebracht wierden. Niemand zal aan myn zeggen twyffel slaan, wanneer hy ziet dat de beeltenissen van Serapis en Isis, niet alleen op de geldmunt van Antoninus Pius, gezeit, Karakalla, die mede in Egipten is geweest, gestempelt staat; maar dat ook Julianus zyn troonybeeld onder de gedaante van Serapis en Isis, in alle Vaandels en Krygstee-kenen invoerde; om (als Zozomenus zeit) die door list en bedriegerij onder de Borgerlyke eerbewyzing aan 't beelt des Keizers (dat zonder schandaal niet mocht nagelaten worden) de Kristenen, 't zy wetende of onwetende, ook Serapis, Isis, ende andere afgoden te doen eeren, of alzoo aan een tweederleye bedraaitheit, 't zy van Afgodendienst, of van Keizerlyke Eerverfsmading in te wikkelen. Zie de penningverbeelding met het opschrift DEO SERAPIDI aan den God Serapis, by Oudaan pag. 254 in Tab. 2. vertoont.

Aangezien de Romeinen geneigt waren om zulke gebruiken van andere volken over te nemen, zoo komt het ook daar van daan datmen zoo menigerhande beeltenissen en merken in hunne leger- vanen ontdekt.

De Persianen hebben al van oude tyden den * Arent onder hunne krygsversieringen gehad. Gelyk Xenofon van Cyrus, en Kurtius in 't leven van Darius te kenne geeft. Dit was onder de Romeinen het algemeen en voornaam Legerteeken. Kajus Marius (zeit Plinius) heeft in zyn tweede Borger-
mee-

* Arent) of een Boog, en Bondel pylen.

meefterschap aan de Roomsche Legioenen den *Arent* opgedragen. Zy was daar te voren het voornaamste met vier andere, als de *Wolf*, de * *Minotaurus*, het *Paart*, en 't wilde *Zwyn*, die alle voor uit gingen: weinig jaren te voren plag alleen de *Arent* in 't legervoerend *Heir* gebragt, en de andere in de *Legerbeschansingen* gelaten te worden.

De *Konstantynen* zoo *Vader* als *Zoonen* voerden in hunne *Legervanen* de *Grieksche* letteren *X* en *P* door malkander gevlogten, als in de *Byprent* 1. te zien, beteekenende den naam van *Christus*. Gelyk *Oudaan* dit beweert tegen de genen, die de gedaante van het *Kruis* van *Kristus* daar uit hebben willen opspeuren, in zyn *Roomfche Outbeeden* pag. 506. en *Lud. Smits* in zyn *Graafelyke Sinnebeelden* p. 26.

Dat nu de *Romeinen* onder de *Konstantynen*, in stee van de oude *Keizerlyke Veltteeken* den naam van *Kristus* in hunne *legervanen* voerden, zulks bevestigt *Prudentius*, daar hy zegt:

*Het purp're Vaandel droeg, met blinkend goud doorweven,
Tot Teeken Kristus naam, te midden in geschreven.*

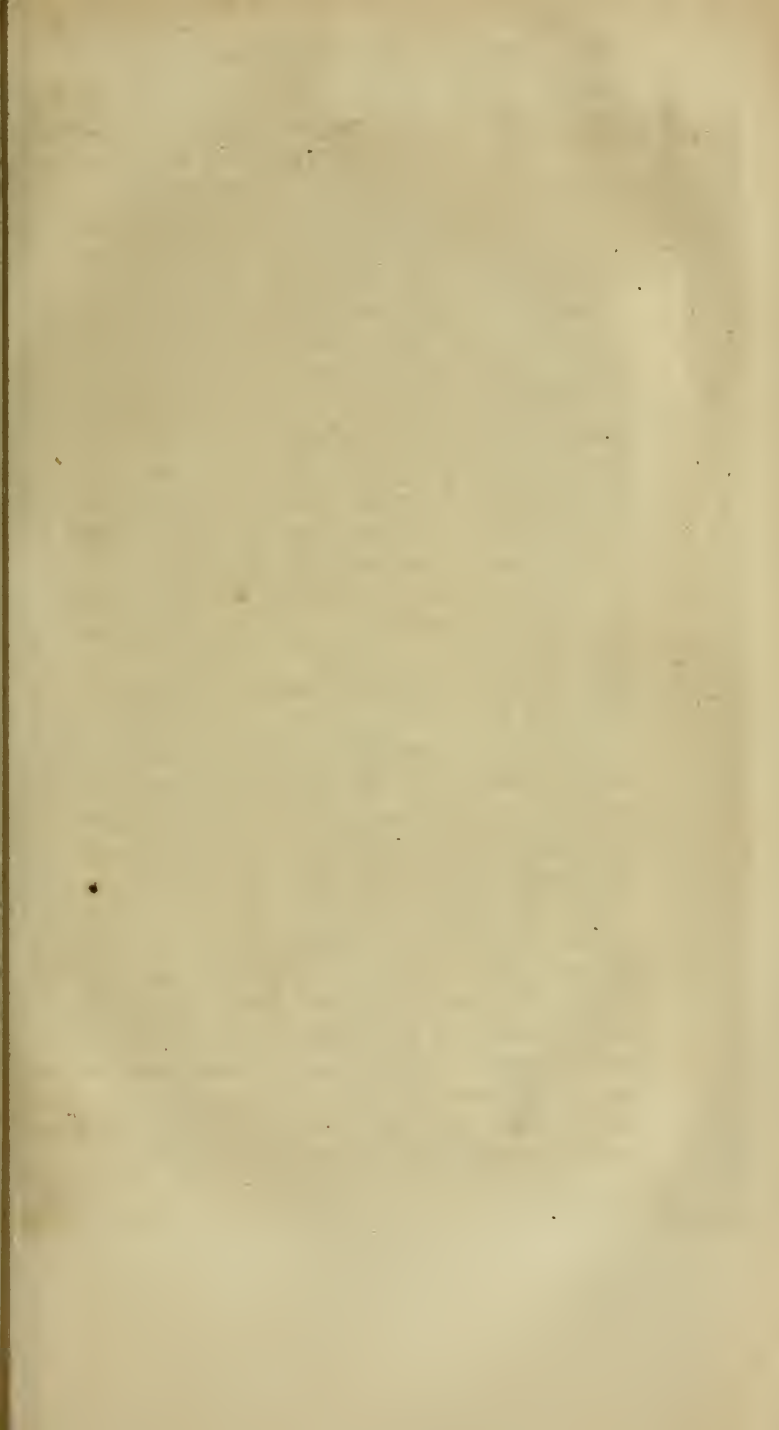
Deze verandering sproot uit het gerucht van *Konstantyns* luchtgezicht, het geen de *Spanjaarden* naderhant in de *Beeltenissen* van *Heiligen* verandert, hunne *Standaarden* en *Vaandelen* met een lieve *Vrouw*, een *St. Joris*, of ander *sant be-
maalt*

* De *Minotaurus*, of 't *Stierenkint* van *Pasifaé*, dat in den *Doolhof* van *Dedalus* zyn verblyf hadde, was, zegt men, onder de *Roomfche Krygsteeken*; om te kennen te geven, dat even alzo de *Raadslagen der Oyerften* moesten onuitvindelyk zyn.

maakt hebben. Zie Goeree. *Waerelt en Kerk verand.* p. 344. die ook aanmerkt dat Konstantyn de Stadt Bizantie verbeterd, en naar hem Konstantinopelen genoemd hebbende, daar den tweeden stoel der Ryks plantte, en den Ryksarent zedert met twee hoofden deed afmalen, wegens de twee Ryken in 't Oosten en Westen. Dus is de Arent het voorname Vaandel en Wapenmerk der Roomsche Keizeren en Koningen altyd in gebruik gebleven, niet alleen tot Graaf Willem den II, Zoon van Floris den IV, die 1248 tot Aken Rooms Koning gekroont wert, waar van zyn geboortestad Leiden nog zyne gedagtenis bewaart in twee gedenksteenen, op welke eenen een Leeu met een Schilt, het Graaflyke, en een dubbele Arent het Keizers Wapen op gebeelt staat: maar ook tot heden toe.

Ook voerden de Romeinen niet alleen Arenden, maar ook rechterhanden, Wolven, Minotauren, Paarden, Zwynen, Draken, Maanen, en aangezichten van Keizeren en Veltheeren op hunne Veltteekenen.

De Krygsteekenen (zeit Arrianus) *zyn de Arenden, de Beeltenissen der Vorsten, de Vaandelen, alle van Goud, gespannen op verzilverde spiessen: en Tacitus, dat de Teekendrager de Beeltenis van Galba afgerukt hebbende de zelve ter aarde smeed.* Op andere wys (zeit Oudaan, ziende op de nevensgaande Roomsche penningen 2 en 3 vertoon) *zietmen wederom deze Krygsteekenen, dat 'er boven de bovenste dwarsstreep, een rondte als een kloot, Laurierkrans, of Rechterhand aan uit steekt: de rondte boven de dwarsstreep zoa men kunnen nemen voor de Beeltenis des zelve Keizers, terwyl de onderste ronden met eenige andere beeltenissen, van lager Krygsbevelhebber, kunnen bemaalt geweest zyn:*
of

of door den bovensten ronden bol, heeft men veel licht een Waereltkloot willen vertoonen tot welke gedachten deze woorden van Isidorus: Men zegt dat Augustus een Bol boven op de Krygsteeken en dede stellen, om dat de volkeren door de geheele Waerelt hem onderworpen waren; aanleyding geven. Is het een Laurierkrans, die zig op den top der spies ver- toont, 't is een zintteken tot opwekking van eer en belooning, die op de Trouw, door de Rech- terhand verbeeld, volgt, gelyk ten dien einde op den penning van Makrinus, met het opschrift FI- DES MILITUM, Trouw der Krygsknechten, de Trouw gezien wort met deze twee Krygsteeke- nen, de Rechterhand en den Krans, dat is, van Getrouwheit en Belooning. Zie 4.

In vroeger tyd onder Romulus eer, de Room- sche Monarchy tot zulk een grootte, en pracht was uitgedegen bond men een hand vol hooy aan een Spijs, en gebruikte dat in plaats van een Vaan- del of Legerteeken. Dit bevestigt *Vulturius* niet alleen, maar ook *Naso*, daar hy zegt: *Dat de Eerbied toen zoo groot voor het hooy was, als nader- hant voor de Krygsteeken der Arenden.*

Plutarchus zegt ook: *Dat Romulus een meenich- te volks verzamelt hebbende, de zelve verdeelde in hoopen van hondert Mannen, waar van elke hoop begeleid wierd van een voorganger, die een hand vol hooy of stroo op een Spijs had opgeste- ken, waar na de volgers Manipulares, Handvol- le genaamt werden, 't welk de Latynsche Puik- lichter *Naso* niet deze woorden bevestigt:*

*Pertica suspensos portabat longa maniplos,
Unde Manipularis nomina miles habet.*

Dat is:

*Een lange Lance droeg de Wissen opgesteken
Met handen vol, dies heet de Krygsman naar dat teeken.*

Op eene Roomsche penning van Oudaan in zyn Roomsche Mog. p. 116. vinden wy het zwyn, of een zog met Biggen (gelyk hier wy 5) vertoont, nevens een penning van Vespasianus, waar in Judea verbeeld word, staande onder een Palmboom, de armen kruisseling over malkander, tot uitduyding van haar magteloosheit, met het opschrift **JUDAEA DEVICTA.** *Judea overwonnen.*

Dat nu de Romeinen het Zwyn in hunne Legervanen (ontleent van de Trojanen) gevoert hebben kan waar wezen. Dog my schynt toe dat zy het zelve toen eerst, na dat zy het Joodsche geweest overheerd hadden, ten smaats en trots dier volken in hunne Legervanen hebben doen afschilderen. Want hoe smartig dit hun was, en wat afkeerigheid zy van dit teeken hadden is gebleken, wanneer Vitellius tegens de Arabiers te velde trok, toen zy hem door Gezanten hebben gebeden, dat hy doch niet met het Veldteeken van het zwyn door hun lant niet wilde trekken. Dus hebben de Romeynen (dat mee van een Schilder dient in opmerking genomen te worden) het zwyn maar voor een tyd in hunne Legervanen gevoert, gelyk de oude Batavien de Kat, tot dat zy ontslagen van 't Roomsche juk, weder in vryheit (waar van de Kat een zinnebeeld is) zaten.

Ook dient aangemerkt, dat de Romeinen gewoon waren in Vreugde-tyden, deze gemelde Standaarden, en Leegerteekenen, plechtelyk me

krans

kranffen te versieren; 't geen Klaudianus naar deze vertaling heeft doen zeggen:

*De Leeger-Teekens bloeyen
Van Bloemen, en het Loofschynt om de Spies te groeyen.*

En dus ziet men op een penning van Titus Vespasianus, dat een Overwinning beeld, het Vaandel met een krans versiert, penning 6 vertoont. Waar omtrent Oudaan aanmerkt, dat deze plechtigheit plag aan de Legerteekenen beweezen te worden, niet alleen in vreugdetyd met Bloemkranffen; maar dat de zelve ook op hooge Feestdagen gezalft wierden, 't geen hy bevestigt met het opschrift van een ouden brok Marmarsteen. (aangetrokken in zyn Roomsche Mog: p: 529) waar op te lezen staat CORONIS. INLATIS. SIGNISQUE. UNGTIS. Dat is: *Kranffen aangehangen, en Krygsteekenen gezalft* En aangezien de Konstschilders ook dikwils Bybelstoffen tot hun voorwerpen nemen, hebben wy ook de Banieren, of Veltteekenen der xii stammen Israëls (om den achtergrond van ons Printtafereel te vullen; gevolgt na de afteekeningen die W. Goeree daar van vertoont in het IV Deel van de Mosaïsche Historien pag: 428) vertoont, zoo, en in die orde als de zelve onder hunne Hoofdbanieren optrokken.

1 Hoofdbanier.

B.

A.

C.

ZEBULON, JUDA, ISASCHAR.

2 Hoofdbanier.

E.

D.

F.

SIMON, RUBEN, GAD.

E 2

3 Hoofd-

3 Hoofdbanier.

H.

G.

I.

BENYAMIN, EFRAIM, MANASSE.

4 Hoofdbanier.

L.

K.

M.

A S E R, D A N, N E P H T A L I.

En wilt gy de kolcuren der Banieren weten, omze van den anderen te doen onderkennen; *Sam. van Hoogstraten* heeft daar onderzoek nagedaan in zyne *Zichthare Waerelt* op pag: 156.

De dappere en frydbare Macchabeen, een Adelyk geslacht uit den stam Levi gesproten, kante zig (na dat de gansche staat der Joden door Antiochus scheen te gront te gaan) tegen dien geweldenaar in openbaren Oorlog; om 't verval der Joodsche zaken te redden. De eerste die daar de hand aan ley was Matthias, gesterkt met vyf dappere Zonen, van welke Juda wel de Heldhaftigste Hoofdman was. Deze voerden in hunne Krygsbanieren de letteren \aleph M \beth C \beth B. i. zynde de beginletteren van de Hebreuwsche woorden Exod. 15. vs. 11. *ô Heere, wie is als gy onder de Goden?* Gelyk zy hier door ook den naam van Macchabeen gekregen hebben. Zie W. Goeree, *Kerkelyke en Waereltlyke verander.* p. 69.

Hier mede zullen wy eindigen. Doch zoo wy komen te bemerken, dat onze vlyt dies aangaande den Konstoessenaars genoeg geet, zullen wy licht wat breeder op een ander plaats in het betogen van diergelyke dingen (aangezien dat dit nog maar, als het spreekwoordt zegt: *Om den kant heen gepraat is*) uitweiden.

Zeker zoo een Konstschilder mocht wanen dat zulke kundigheden van geen nut zyn, en dat het even-

evenveel is wat men de Waerelt daar voor in de vuist stopt, hy zou daar even zoo breed mee staan, als die Korintische Historyschryver die van *Luciaan* uitgelacchen wort; om dat hy die naauylks een voet buiten Korinten gezet, en zelt geen veltflag op een muur geschildert gezien had, zonder de Wapenen of Krygstuigen te kennen, tot het beschryven van Oorlogsgeschiedenissen zig begaf, met daar toe dusdanig een voorbereiding te gebruiken: *De oogen verdienen meer geloofs dan de ooren, derhalve schryve ik, niet het gene ik behoort, maar het gene ik gezien hebbe*: En hy had alles zoo naaukeurig doorzien, zeit gemelde Schryver, dat hy zeide, *dat de Draken der Parthers groote beesten waren, die in Persie, een weinig boven Iberie geteelt wierden; datze de zelve gewoon waren met spiessen; of lange staven, om hoog te heffen; om den aankomenden van verre een schrik aan te jagen, en datze de zelve in 't midden van den stryd op de Vyanden los lieten gaan, van welke 'er velen verslonden, en anderen van bunne beknellingen verstikt en dood gedrongen wierden.*

Wat my aangaat, ik oordeel dusdanige kundigheden (om alle bespottingen te ontgaan) den zulken welke zig in de oeffenschool van *Pittura* hebben begeven, inzonderheit om tot de verbeeldingen van Historien opgeleit te worden, van zeer grote nutbaarheid te wezen. Veragten zy mynen goeden raad, of willen zy zig niet verledigen tot dit te lezen, om het te weten, zoo mag ik my des wegen, de moeite van zoo veel nazoeckens met reden beklagen.

Meermalen hebben wy geklaagt, dat de geboortetyd van zommige brave Nederlantische

Konstfchilders van ons (hoe veel navragens wy ook daar na deden) niet heeft kunnen opgespeurt worden, als ook hun Beeltenissen, hoe graag wy gezien hadden dat die nevens hunne Levenbeschryvinge in ons Boek na malkander zig in print hadden doen zien. Dit zou ons ook gebeurt hebben met den grooten Haarlemschen Konstfchilder

PHILIP WOUWERMANN, zoo my zyn begravenisbrief, bestempelt 1668 niet waar in handen gekomen, daar de oude Vincent vander Vinne in dien tyd, op geschreven had, dat hy was gestorven in zyn 48 jaar.

Zyn Vader *Paulus* genaamt was een Historyfchilder, doch van geringe soort, en woonde te Haarlem, gelyk my van oude Haarlemiten verhaalt is. By deze is het bedenkelyk dat PHILIP (welke de oudste van zyn Broeders was) de beginfelen van de Konst geleert heeft, ten minste de zucht tot de Konst door de geboorten overgeërfd. Het zy daar mee zoo 't wil, ons straalt van allen kanten toe, dat hy van zyn begin af Mecenassen heeft ontmoet, die hem zoo hoog boven de Nyd hebben op gebeurt, dat zy hare klauwen aan hem niet slaan konde. Dus mach hy wel onder de gelukkige Schilders getelt worden.

Niemant moet my verdenken, als of ik beweren wilde dat het geluk der Konstfchilders alleen van hunne begunstigers of 't blind geval ahangt, geheel niet; de werken moeten vasten gront hebben om den maker op te beuren; want dan is de roem bestendig die anders van korten duur is, en als rook verdwynt. Maar ik noem zulke Konstfchilders gelukkig, welke in hun leven *Mecenassen* ontmoeten die hunne Konstwerken roemen en naar waarde beloonen, en in tegendeel zulke onge-

gelukkig , die nooit begunstigers ontmoeten of de waardy van hun Konst by hun leven betaalt krygen. Van deze zyn 'er ons al velen ontmoet wier konst eerst na hun dood, naar waarde betaalt werdt, daar zy even zoo veel van hebben als de doode zwynen, wanneer hunne hammen tot een dieren prys verkocht worden. Nu dit overgeslagen, onze *W O U W E R M A N* was gelukkig, en hy verdiende zulks door zyn Konst waar door hy al zyne tytgenooten te boven streefde. 't Is waar dat zyn penceelkonst Jaren na zyn dood tot een veel hooger prys als by zyn leven is op getlegen, als de *Dolfyn* van Vrankryk, en de Keurvorst van Beyeren, (die ook andere Hoven gaande maakten) de zelve alzins in Hollant deden opkopen. Maar dit betwift niet ons zeggen; dat hy in zyn leven gelukkig geweest is, want hy in zyn leven al vruchten van zyn arbeid heeft opgezamelt 't geen hier uit blykt, en my voor waarheit bericht is, dat hy met zyn Dochter, die aan den Konstschilder *H de Fromantjou* troude, 20000 Gulden mee ten Huwelyk gaf.

Doch dit alles voor by gestapt, elk moet verwondert wezen die zyn Konst kent, en ziet, zoo ten opzicht van de menigvuldige veranderingen der voorwerpen; als verbeeldingen van Jachteryen, Pleisterplaatsen, Pikeurbanen, Struikrooveryen, Bataljes, Plonderingen enz. yder in 't byzonder menigmaal door hem op paneelen afgemaalt: en nochtans zoo geheel verschillig dat het een naar het ander geene gelykheit of overeenkomen heeft, noch in de voorname als min voorname vertoonzelen; zelf niet in Lantschappen of gronden, ten bewys van zyn ryken geest, en vernuft, in 't bedenken van zoo menigerhande welstandige ver-

anderingen in zyne penceelwerken. Daar en boven heeft hy alles zoo eygen, en natuurlyk, of in zyn natuurlyken aart weten te verbeelden, dat de Beeltjes hoe klein zomwyl, met den eersten opslag beduiden wat zy verrichten. Zelf in 't verbeelden van byzondere gevallen heeft hy dingen waargenomen die byna niet te bedenken zyn, dan van die welke die gevallen hebben by gewoont.

Ik heb verbeeldingen van strooperyen en plunderingen van dorpen, en gehuchten van hem gezien, waar in de moedwil der foldaten, de schrik en bedeesdheit der overompelden, zoo natuurlyk, zelf in de wezens was waargenomen, dat de zelve schenen te spreken; dat een bewys is, dat hy alles met groote opmerkinge verricht heeft: en dat hy zyn penceel zoo gereed ter uitvoering gehad heeft, als zyne bedenkingen, blykt aan het onnoemelyk getal van konststukken, waar mee alle beruchte, zoo binnen als buitenlantsche kabinetten, en konstvertrekken pronken.

Ziet men Bataljes van hem verbeelt, men ziet het driftvuur Paard en Ruiters uit de oogen schitteren, in de vlugtigen de vrees, in de verminkten de pyn, en in de afgemaaiden de doodverf op de lippen geschildert.

Daar en boven heeft hy ook inzonderheit zyn Konst en oordeel doen blyken, in de welstandige schikkinge van zyne werken: in de konstige verdelingen van lichte voorwerpen tegens bruine, en weder bruine tegens lichte, niet met verspreide flikkeringen die 't oog des aanschouwers dan hier dan elders na toe trekken, maar in breede partyen, waar door het oog op het voorname blyft gevestigd. En wat zyn penceelbehandeling aangaat, de zelve is smeltende, vet, en toetsende. En dus
ont-

onthéft van zwaarmoedigheid, en gestrekte nettigheid, schynen zyne Tafereelen al spelende geschildert. Eindelyk de Wykingen van zyn gronden, inzonderheit wel weten in acht te nemen.

'T gaat niet zelden heel ongelyk omtrent de berichten van dingen die in 't leven van sommige Konstschilders zyn voorgevallen. Van eenigen kan men naau iets ontdekken, van anderen wort 'er weer zoo veel vertelt dat het zyn werk aanheeft, om te weten, welk voor waarheit men zal te boek stellen, inzonderheit als men den rechten gront niet weet waar uit het verhaalde zynen oorspronk heeft. Dus is het met onzen PHILIP WOUWERMANN gelegen. Zommigen zeggen dat hy een Soon had, die zig in de Konst oeffende, en dat hy beducht zynde dat hy den luyard na zyn dood zoude spelen, wanneer hy bezitter van alle Modellen en Teekeningen zoude wezen, besloot de selve te verbranden, om dat hy zelt yveren zoude. Anderen, dat hy in omin met zyn Broeder Pieter leefde, en overzulks hem niet gunde dat hy voordeel uit zyn zweet zou genieten. Anderen weer verhalen, dat het niet zyne, maar teekeningen van andere Meesters waren, die hy voor zyn dood deed verbranden. Dit is wel de waarheit, maar zy dient ontbolstert, om de reden (anders gelykt het wel dollemans werk) daar van 't ontdekken. Dit zal geschieden door 't volgende bericht, waar uit met een de ware oorzaak des ongelukkigen uitgangs van *Bamboots* te voorschyn komt.

Van dezen zeiden wy in zyne Levensbeschryving dat hy hier meer gelt voor zyn Penceelkonst kreeg, dan in Italiën; maar hebben nader bericht zynde ontdekt dat hy daar zoo breed niet by stont; want in

zyn tyd wierd de Konst van WOUWERMANN, om het lieffelyk Penceel, en aangename voorwerpen al van elk bemint; het geen dat den voortgang van zyn stukken (die 'er zomwyl wat droevig en donker uitzagen) vertraagde. Doch dit zou 't hem niet alleen gedaan hebben, wyl de Konst van WOUWERMANN inzonderheit in dien tyt niet tegens de zyne konde ophalen; maar dit kwam by. 1 Dat hy niet spaarzaam was wanneer hy gelt had. 2 Dat hy zyn Konst niet tot lager prys geven wilde, dan hy gewoon was te Rome daar voor 't ontfangen. 3 Dat hy wynig voortkruyers had. 4 Dat hy voor Keelbeulen, (Konsthandelaars wil ik zeggen) niet wilde schilderen, of hun eenig voordeel geven, die hem gevolggelyk dan ook lieten dryven. Dit maakte hem droefgeestig, en mistroostig, doch hy bleef egter styfkoppig zonder iemant ten gevalle te komen, waar door hy zich in een armoedigen staat brocht; zoo dat hy zyn huiswaart, en naaste bloedverwant, een broodbakker by wien hy 't huis lag, zakgelt moest afvergen, die 't hem weigerde te geven zeggende: *dat 'er zoo gulden voor een zyner stukken geboden wierd, waarom hy die niet liet glippen en zig daar van bediende?* Dit kropte hy al mee op by de rest. Maar 't geen hem wel 't meest aan 't hart ging, was, dat de oude *Jan de Wet* Schilder en Konstkooper die hem die gemelde som gelt geboden had, hem de weigering betaalt zette. WOUWERMANN die dit gemelde stuk nu dikwils en met groot opmerken beschout had, werd van *de Wet* verzogt, een stuk van de zelve grootte en inhoud te maken, 't geen hy volgens het vaste denkbeeld dat hy daar van had, werkstellig maakte. Dit gedaan zynde bracht gemelde *de Wet* alle soort van konstbe-

beminnars by WOUWERMAN om 't ſelve te zien, en liet *Bamboots* muffen, zeggende: (onder ſchyn als of *Bamboots* dit van hem afgezien en nageaapt had) *Men wil het doch al van de zulken hebben die te Rome geweest zyn enz.* Deze ſpyt konde hy naar 't ſchynt niet verſetten, maar zy vervoerde hem tot wanhoop en eindelyk tot een ſchandige dood.

Dit kwam *de Wet* niet zoo haast ter ooren of hy maakte zig voor WOUWERMAN Meester van zyn Koffer met Modellen, Teekeningen en Schetzen, eer iemand de Neus daar in ſtak, van welken koſtelyken voorraad (*des eenen Dood is des anders Brood*) WOUWERMAN zig wel heeft weten te bedienen, zonder dat ymant wift hoe hy 'er aan kwam. Dit waren nu de Teekeningen waar van ik gemeld heb, die hy op zyn ſterfbed leggende voor zyn ooggen deed verbranden; op dat de *Waret* niet weten zoude na zyn dood, met wiens kalveren hy geploegt had.

Dus heeft het den Konſtſchilder *Roeſtraten* die *Bamboots*, *Jan de Wet*, en WOUWERMAN gekent en omgang met de ſelve gehad heeft, aan *Michiel Carree* (in *Engelant* zynde) verhaalt. En ik geef het weder zuiver over, voor den zelyen prys waar voor ik het ontfangen heb, zonder daar iets af, of toe te doen.

PHILIP had ook twee Broeders *Pieter* en *Jan* die nevens hem de Konſt oeffenden.

PIETER verbeeldde veeltyts, Stalletjes, Pleiſterplaatſen, inzonder *Valkejachten te Paard* met *Juffertjes*, dat aangenaam en voor elk bevallig is. De *Paartjes* en *Beeltjes* wel geteekent, uitvoerig en net genoeg geſchildert, doch niet zoo krachtig los, en teekenagtig getoetſt.

'T gaat met de Konſt, als met *Reyzigers* die
een

een oogwit hebben; zommige zullen de gemeene wegengaan, andere toepaden inslaan, en daar door huine makkers voorkomen, om eerder tot hun bedoelinge te geraken.

'T is bedenkelyk dat PIETER ook al zyn vlyt en yver zal hebben ingespannen, gespoort door zyn Broeder, die hem in de Konst voor uit draafde, maar is doch altyd agter gebleven. Egter moeten wy seggen: dat hy een een fraay Konstschilder geweest is, in dat deel der Konst, 't geen hy voor zig verkoren had.

JAN hun jongste Broeder was een Lantschap-schilder, en oeffende die Kunst mede tot Haarlem. Maar van zyn Pencilkonst sietmen weinig, om dat jong gestorven is; te weten in 't Jaar 1666, twee Jaar voor zyn oudsten Broeder Philip, die op den 19 van Bloecimaandt 1668 zyn leven eindigde. Tot Haarlem by *L. vander Vinne* heb ik een van zyne Pencilwerken gezien, 't geen een Bergagtig Landschap verbeeldde. Voor aan was een bruine voorgrond, met ruygt en onbesnoeit geboomt beplant, waar tegen zig 't verschiet klaar en helder gedaagt als in een lage valey vertoonde. De voorgrond inzonderheid was geestig, brokkelig, en in d'eygen kleur geschildert, als men de selve van Philip in zyn vroegen tyd ziet, toen hy de gronden wat eenkleuriger schilderde, dan naderhand.

Wat roem oudtyts Athene de School der Geleertheit gehad heeft: hoe in later tyd Rome, de kweekschool der Schilderkonst geacht wiert te wezen: als ook hoe zy hare Leerlingen uit alle oorden, om hare schoone voorwerpen, heeft weten uit te lokken; ja met hoe groote drift velen hun

hun Vaderlant vaarwel zeiden, derwaarts zig wendende, om hunne zucht, en neiginge te voldoen; hebben wy meer als eens voorheen aangewezen, en staat nader bekrachtigt te worden, door het voorbeeld van den voornamen Konstschilder

JAN BAPTISTA WEENINX gebynaamt de *Ratel* * geboren tot Amsterdam in 't Jaar 1621.

Zyn Vader Jan Weeninx was een vermaard en Konstig Boumeeſter, waarom hy ook door de wandeling genoemd wierd, *Jan met de Konſt*. Deze hem te vroeg, en als hy noch maar een Jaar oud was door de dood ontrukkt, geraakte hy onder het beſtier van zyn Moeder en Voogden die hem, die byzonder leesgierig was, by een Boekverkoper beſtelden, om verſtant van den Boekhandel te krygen. Maar wanneer zyn Meester met hem niet konde te recht raken, doordien hy in ſtee van acht op den Winkel te ſlaan, alle Papier dat hy maar bekomen konde beteekende, zoo beſtelden zy hem in een Lakenwinkel, maar het was al 't zelve, waarom hem zyn Moeder, om dat hy niet anders doen wilde, en zy hem van harte be-minde, hem ten gevalle beſtelde om de gronden van het tekenen te leeren by eenen *Jan Micker*, een gemeen Schilder; naderhant by den vermaarden *Abraham Bloemaart* tot Utrecht. Daar won hy in korten tyd veel in de Konſt aan, en beſteedde zelfs zyn buiten tyd neerſtig in 't teekenen naar 't leven, zoo wel van oude vervalle Schuuren, Huizen, als andere dingen die hem teekenagtig voorkwamen. Eindelyk leerde hy noch omtrent twee Jaren by *Nicolaas Mojert*, wiens behan-deling

* Deze bynaam kreeg hy in de Roomſche Bent, om dat hy zig wat verhaafte in 't ſpreken, en wat ſtootende ſprak, te geen hy uit een ſoort van beroertheit gehouden had.

deling hy zoo even eens wist na te bootzen, dat men tusschen die van hem en zyn Meesters stukken geen onderscheit konde zien: Waar na hy by zig zelfde Konst voort oeffende, en veel fraje stukken in dien tyd schilderde.

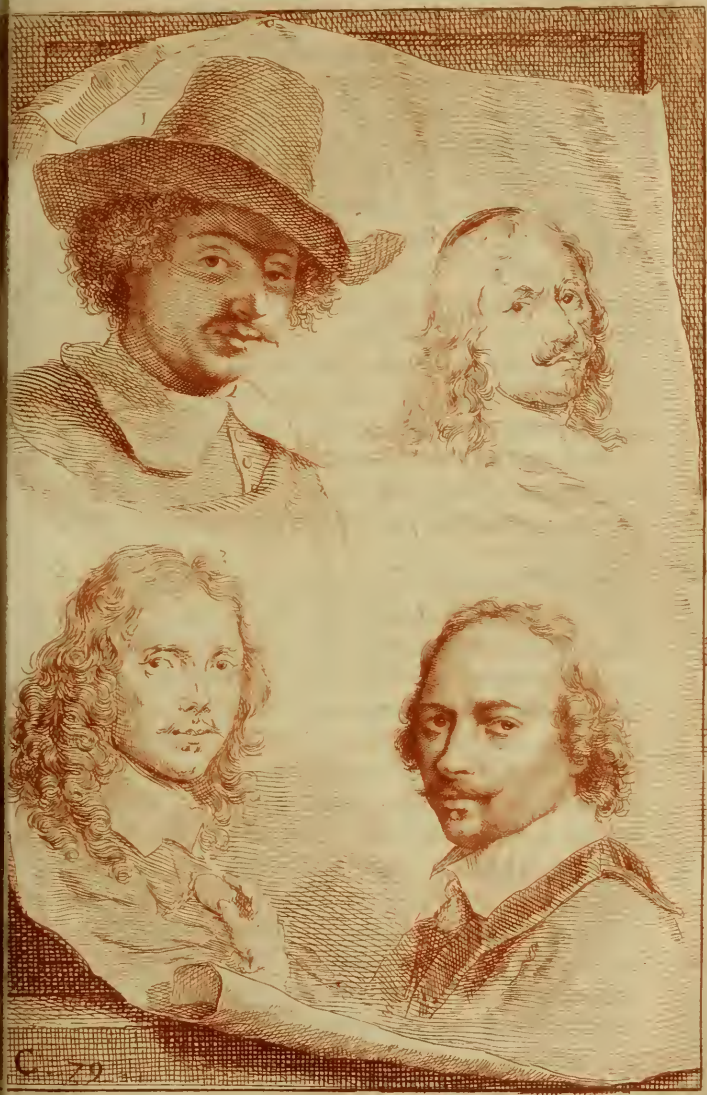
Met zyn 18 Jaar troude hy met de dochter van den Lantschapschilder *Gillis Hondekoeter*, den Grootvader van *Melchior Hondekoeter*, die uitmuntende was in 't schilderen van allerhande Vogelen.

De reislust die hem van jongs af aan in 't hoofd gemaakt had, en waar van hy eerst door zyn Moeder, naderhand door 't trouwen belet werd, groeide zoo sterk aan, dat hy (niet tegenstaande hy vier Jaren getrouwt was geweest, en een Zoon had van 14 Maanden, die noch leeft) voornemens wierd, om in der stilte, en zonder daar ymant, ook niet zyn eigen Vrouw, kennisse van te geven, daar te gaan. Gelyk hy ook vervolgens deed.

Zyn Vrouw die hem miste, en nergens konde opspuren waar dat zy ook naar hem omhoorde, werd achterdenkende, om dat hy dikwerf getoont had groote geneigtheit te hebben van Rome eens te zien. Dus maakte zy verscheiden van zyne vrienden op, om door de Steden van Hollant, nazoek naar hem te doen, die hem eindelyk te Rotterdam aantroffen, en hem zo veer bepraatten, dat hy met hun weder naar Amsterdam scheepte, onder beding dat hy naar behoorlyk afscheit wilde nemen.

Dit stuk ging aan, onder wederbeding dat hy niet langer dan vier maanden soude uitblyven: dog heel noode, en tot groote droefheit van zyn Moeder en Echtgenoot. Maar deze vier Maanden verwisselden zich in vier Jaren, aangezien hy om zyn groot

ver-

C. 79

ernuft en uitstekende konst alom in Rome be-
nind wiert, en de handen zoo vol werk kreeg dat
ergeen eind aan schein te zullen wezen. Des hy na het
verloop van twee Jaren (gedreven door liefde tot
zyn Vrouw) aan den Kardinaal *Pamfilio*, (in wiens
dienst hy toenmaals was; meermalen verzocht een
reys naar Hollant te mogen doen; om zyn Vrouw
en Zoon die hy daar gelaten had te mogen zien.
Maar dit alles kon niet helpen by den Kardinaal,
die hem by uitnemenheit beminde, en om hem
van zyn voornemen te verzetten hielp in dienst van
den Paus *Innocentius*, voor wien hy een groot
werk maakte, waar toe hy noch verscheide an-
deren in zyn dienst had. De eenen de ander be-
speurende zyne geneigtheit, droegen hem voor,
dat hy zyn Vrouw zoude tot Rome ontbieden:
Dit maakte hy werkstellig door verscheiden brie-
ven, met betuigingen van zyn groot verlangen,
met verzekeringen dat zy daar welkom wezen zou-
de, en hoe de Paus, en Kardinaal beloften
hadden gedaan van aan zyn Zoon dienst te doen,
en hem te bezorgen met een ampt. 't Een en 't
ander deed haar besluiten, om te schryven aan
haar Man, dat zy op zoo een tyd, en met zulk
een Schipper op Rouaan meende te varen, en
van daar haar reys voort te zetten naar Rome.

Zoo haast als deze blyde tyding kwam, werd
'er straks aan alle *Nunciussen* en *Gouverneurs* van al
die plaatzen die zy moest doorreizen geschreven,
om haar buiten onkosten, goed geleide te bezor-
gen. Doch alles te vergeefs; want hare vrienden
hadden haar onderwyl weten om te praten, haar
voornemen gestuit, en daar van afschrikt, met
te zeggen, dat men haar daar zynde in een Kloos-
ter zou zetten, dat 'er voor hem Vrouwen ge-
noeg

noeg waren, en diergelyke voorspellingen; want hare Vrinden die alle Gereformeerd of Mennonist waren, waren met een vooroordeel tegens de Roomsgezinden voor in genomen. Zy zond dan door hare Vrinden opgerokkent een brief van een geheel verscheligen inhoud naar Rome, te weten dat zy van voornemen verandert was, en niet wilde komen in zoo een landt, enz. Wat raad? zyn liefde drong hem om haar zelf te halen, zoo, dat wanneer hy geen verlof daar toe konde bekomen, hy in der stilte van Rome vertrok, en liet een open brief in zyn vertrek, waar in hy te kennen gaf, dat hy voornemens was binnen den tyd van drie Maanden weder te keeren.

Hier zynde werd hy van yder aangezocht, en gebeden om iets te willen maken. Zelfs de grootste liefhebbers van konst lieten hem niet ongekwelt, zulks het hem niet mogelyk was zoo haastig weder te kunnen vertrekken, schoon 'er geduurig Brieven van den Kardinaal *Pamfilio*, en anderen kwamen.

Zyn Vrouws Broeder, die te Utrecht woonde, ging hy bezoeken, en bleef daar om de gezonde lucht wonen, doch wilde egter alle Jaren weder naar Italiën. Maar daar kwam niet af: want zyn Vrouw en goede Vrinden, waar onder menschen waren van den eersten rang, verbaden hem t'elkens, en veydelden dus dat voornemen, waar door het daar na geheel is agter gebleven.

In dien tyd heeft hy veel voornamen konststukken gemaakt, en zou 'er meer kunnen gemaakt hebben, indien hy zoo veel brave luiden niet aan zyn snoer gehad hadde, die hem gestadig van zyn werk afroonden om zyne spraakzaamheit en verstant, zoo in geestelyke als waereltlyke zaken.

Maar

Maar als hy eyndelyk overweegden 't verlies van zyn kostelyken tyd, door den aanloop van al 't gezelschap, ging hy twee uren boven Uitrecht, by het dorp de Haar, op het oud Adelyk Huyster Mey wonen, om aldaar zyn konst met minder verlet te oeffenen, alwaar hy in 't laatste van het derde jaar kwam te overlyden, in den ouderdom van 39 jaaren. Hy liet twee Zoonen na; waarvan de oudste 16 jaar zynde, noch leeft en de Konst oeffent.

't Geen tot-luister van zyn naam moet gezecht worden, is dit, dat 'er voor hem geen bekend is geweest, die zoo de Konst in 't algemeen verstaan heeft, als hy. En daarom is hy by alle Konstkenners hoog geschat geworden, om dat hy niet een deel van de Konst, als anderen, maar de selve in alle deelen volmaakt verstond. Het zy dan dat hy Beelden, Dieren, Landschap, Zee, Stilwater met Schepen, enz. maakte, elk was in zyn soore even natuurlyk en konstlig, zoo dat hy alle Konstschilders te gelyk na de kroon dong, ja zelfs met van Aalst, vermaard in doode Vogels, en Emanuel de Wit, geroemt om zyn wetenschap in de Doorzichtkunde, om stryd geschildert heeft.

Het vast begryp dat hy van de verschillende voorwerpen had, en de lichte bevatting van de onderscheiden behandelingen, deed hem alles onderneemen, zelf het schilderen met duim en vingers, daar in navolgende Kornelis Ketel, daar van Mander van melt, in zyn Boek op pag. 195. Hier toe nam hy ten voorwerp eenen *Orions*, opzichter van den Doms tooren, en bediende van het *Capittel*, die een beminnaar van de konst was, ook by wylen het penceel hanteerde. Dit poutret geleck wel, en stont wat van de hand gezet, zoo

levendig en krachtig , al o^c 't door het penceel geschildert waar geweest. Ook was hy inzonderheit in 't groot uitnemen vaardig , zoo dat zyn zoodie my dit zelf mondeling betuigt heeft, hem op eenen dag verscheiden malen heeft zien beschilderen , een doek van 6 a 7 voeten breed , daar Gebouwen , Zee en Schepen , of een Bul en verscheide Honden naar het leven geschildert , in kwamen , met een Landschap en ander bywerk. Van gelyke drie pourtretten levensgroot half lyf met bywerk te schilderen op een Somersdag , waarvoor hem maar speelen gaan. En schoon zyne geneigtheit wel het meest naar het groot helde , nochtans verstond hy 't klein schilderen meesterlyk . doch daar was geen grooter last voor hem als het klein en uitvoerig schilderen , dat hy steeds verwenste. Hierom ziet men dat ook maar zelden.

Het Konstsukje verbeeldende een vrolyk gezelschap , zommige zeggende Verloore Zoon , doch 't meest bekend door den naam van 't pissend Jongetje , nu door Nik. Verkolje uitvoerig in zwarte Konst gebracht , is geestig van vinding , konstig in zyn t'zamenstellingen , en met een klikkend en vet penceel geschildert. Het berust thans in 't Kabinet van den konstliefdigen David Amori.

Maar het eenigste en uitvoerigste Konstsuk dat in Nederland bekend is (de rest is opgekocht en naar buitenlandsche Hoven verzonden) is by de erfgenamen van den Heer Wiltschut tot Amsterdam , het geen zodanig uitvoerig geschildert is , dat het voor de konst van *Dou* of *Mieris* niet behoeft te wyken. Dit niettegenstaande heeft men hem dikwils hooren zeggen : *dat het hem bedroefde en leet was , dat hy met zyne banden niet kon uitvoeren ,*
 't geen

geen by met zyn verstand begreep. Zyn Beeltenis van Bartol. van der Helst geschildert, en van ons gevolgt, ziet men in de Plaat C. 1.

Zoo eenige Stat in Holland mach trots wezen, m dat zy ten wieg verstrekt heeft van doorluchge mannen, zoo mach het Delf wezen, om dat y buiten andere vernuftelingen ook de Waerelt oor beruchten

DAVID BECK, gebentnaamt den *Gulden Scep*er, uit haaren schoot heeft voortgebracht. Deze eboren op den 25 van Bloeimaand des Jaars 1621 werd genoemd naar zyn Vaders broeder, die een braaf Dichter in dien tyd was, en tot Aarnhem in velderland overleden is.

Hy heeft nevens anderen ook den beroemden nt. van Dyk, Ridder en Schilder des Konings un Engeland, tot leermeester gehad. Zyn braaf enceel en wellevenskonst maakten hem by demeeft rooten van Europa geacht: gelyk hy in gunst raakte y Koning Karel den eerften, wiens zoon Karel den zeden, den Hertogen van Jork en Glocheſter, als ook ins Robbert, hy in hunne Jeugt heeft onderwezen de Teekenkonst. Daar na quam hy in dienst van en Koning van Vrankryk, ook van Denemarken, eindelyk van Koningin Kristina van Zweden, e hem inzonderheit boven anderen beminde, verneide geschenken gaf, en hem haren eerften Kaerheer maakte. *De Vrouwen* (zegt de spreuk) *bben de Mannen lief, en zy weten waarom.*

Hy nam in dien tyd voor, als haar Majesteit een eelreis na Vrankryk doen, en te Parys eenige tyd rtoeven zoude, een reys naar Holland te doen. y nam tot dien einde oorlof van haar onder orwending van zyne vrienden te willen bezoeken

ken welke hy in vele Jaren niet gezien had, en na welke hy verlangde. Maar men zeit dat zy die voorwending verdacht hielt, en geloofde dat hy zocht heen te gaan om nooit weder te keeren, gelyk ook gebeurt is; want hy op den 20 van Wintermaand 1656 binnen 's Gravenhage (niet buiten vermoeden van vergif gedronken te hebben) kwam te overlyden.

In dienst zynde van zyn Koningin heeft hy Italien, Spanjen, Vrankryk, Engelant, Denemarken, en alle Hoven van Duitslant bezocht, om alle Potentaten en Doorluchtige Perfoonen voor haar uit te schilderen, dien zy dan haare Beeltenis uit glorie van bekend te willen wezen, door onzen DAVID BECK geschildert deed aanbieden. Op welk doen de groote J. van Vondel dit vaars gemaakt heeft.

*De liefde tot de Konst luikt op met grooter hōpe
Van eer en prys, nu BECKS de Vorsten van Europe,
Uit last der Koningin, door zyne Konst herteelt,
En hun Christyn vereert, in haar onsterffelyk beelt.
Zoo wort Gustavus bloed, van Hof, tot Hof geboren.
Wie klaagt dat aan deës versen wissel wort verloren?*

Dit doen leide hem, als het spreekwoord zeit, geen windeyeren, maar bragt hem wel blinkende voordeelen by. Zyn vrienden getuigen dat hy door deze voordeelige gelegenheit negen goude ketenen en Medalien te schenk van Koningen en Vorsten gekregen had, en onder die een van zyn Koningin. Zeker die groote Vrou deed veel om naam te maken. Zie hier lezer (gemeene kost is by wylen zoo smakelyk als de kostbaarste) een gering staal. In de Stadt St. Gewer, in 't Graaffschap Hessen, had men

men outyts voor gewoonte (en zomwyl nog) dat men den vreemdelingen een koperen Halsbant, van Keyzer Karel daar toe gegeven, wanneer zy aan den waterkant geleid worden, daar de zelve vastgehegt is, om den hals-slaat, en daar op vraagt: of zy met Water of met Wyn willen gedoopt wizen? Die 't water begeren, krygen onvoorziens een emmer vol daar van over 't hoofd. Doch die wyn eiffchen geven daar toe een stuk gelt. De Koningin Kristina daar zynde gaf tot dit gebruik een konstig gedreven zilveren schaal of beker, waar door heur mildadigheid gemelt wort, zoo lang dat gebruik stant houd.

Maar laat ons weder tot onzen DAVID (wiens Beeltenis in de Plaat C. 2. staat) komen.

Van hem wort getuigt dat hy zoo ongemeen vaardig was in 't schilderen, dat de Koning van Engeland, boven gemelt, eens tot hem zeide: BECK, 'k geloof dat gy te Paard zittende zoud konnen schilderen.

In den Jare 1653 te Rome zynde, werd hem door de Bentvogels, (ik wil hen liever noemen opsnappers, want hy zelf was de Bendvogel dien zy plukten) groote eer bewezen, 't geen blykt uit den staart van 't Vaars 't welk zy op zyn Doopmaal uitgalmden. Doe daar by dat zyn Bentnaam door zestig handen was ondertekent, zoo kont gy staat maken wat hem dit smulmaal kwam te kosten. Zie hier de Kopy van 't Vaars:

Jw vriendelyk ontmoet, en uw beleefde reden

Die wyzen duidelyk, dat gy zyt de Persoon,

Die menig heeft vertoont, de Koningin van Zweden;

Door uw vermaard penceel, zoo waardig by de Kroon.

*Wat staat ons nu te doen? dat wy u gaan erkennen,
 In de Romeinsche bendt, met eenen nieuwen naam,
 Die als op vleugels door de Waerelt zal gaan rennen;
 Dit 's 't algemeen besluit : Wy roepen al te saam.
 Viva de Gulde Septer.*

Den 7 van Wintermaand 1653. Hy was een schoon en wel gemaakt Perfoon, doch niet kloek.

Ik heb in het eerste Boekdeel op pag. 333 gemelt van den potzigen *Adriaan Brouwer*, dat hy twee maal begraven wiert. Maar van *DAVID BECK* werd verhaalt dat hy tweemaal gestorven is, en wilje weten hoe? Hy, reyzende door Duitflant werd door een onvoorziene ziekte beloopn, die hem in dusdanig een langwylige flaaute bracht, dat 'er geen ander besluit van te maken was, dan dat hy waar overleden. Over zulks! werd hy, gelyk gewoonlyk geschied, uitgetrokken, en uitgestrekt op zyn ledikant geleit. Wat gebeurt 'er? zyne twee knechts zitten in 't zelve vertrek, en spoelen met een glas wyns de zwarigheid van hun hart. Onder 't over en weer drinken zegt een van deze, licht wat kortswylig en wulps van aart, dat wy 't onzen Heer ook eens prezenteerden, hy heeft het in zyn leven zoo wel geluft, en staat met een op en duwt hem den roomer met wyn aan den mont. Door den reuk van den wyn (naar allen schyn) wat tot zig zelve gekomen, opent hy zyn lippen en slurpt een weinig daar van in. De knecht dit ziende verzet zig daar niet over, maar zeit tegen zynen makker, kyk, onzen Heer lust ook wyn na zyn dood, en zet hem het glas andermaal aan den mont, waar uit hy
 een

een goeden teug deed, op dien zelven stondt bekwam; en Jaren na dien tyd leefde.

Dit zeltzaam voorval zoude ik zoo licht niet voor waarheit aannemen, ten zy'er diergelyk iet in myn geslacht waare voor gevallen. Myn Grootvader van Moeders kant, en waar na ik ook vernoemt ben, wonende te Utrecht, op den Steenweg, in 't Blauw Rokje, kwam in den ouderdom van 17 Jaren (zoo 't aan yder die daar tegenwoordig waren toefcheen) te sterven: werd gevolglyk uit getrokken, op stroo geleit, en de Vrysters in de buurt in geroepen, om het Lyk (volgens dies tyts gewoonten) met Palm, Laurier, en Bloempjes toe te maken. En men was al bezig om een krans tot zyn' hoofd te vlechten, wanneer zy het stroo hoorden ritzelen, en hem die zy meenden dat dood was, zagen de gordynen openschuiven, waar door zy alle van schrik over hoop vielen. Straks de bloemen weg, en hem warme wyn ingegeven, voorts in een gewarmd bed geleid, waar door hy bekwam; gelyk hy ook naderhant getrouwt is geweest, en zeven Zonen en drie Dochters heeft gezien.

Na de Dood van *David Beck* kwam de Londenaar JOAN COUPER (na dat hy een wyl zyn verblyf in Amsterdam gehouden had) aan 't Hof van Zweden, en voorts in dienst van Koningin Kristina. Hy wert in zyn tyd voor den besten poutretschilder in waterverf gehouden, hebbende de Konst geleert by eenen Olivier een Engelsman, die voor Koning Jakob, en Karel Stuart, veel groote Hiltorien in waterverf geschildert heeft, welke in een galery geplaatst, langen tyd, hun stant gehouden hebben.

Sandrart, meld ook in dien tyd van eenen Engels-

gelsman GELSDORF genaamt, die veel portretten in Engelant heeft gemaakt. Doch hy kon niet teekenen, waarom hy ook genootzaakt was door iemand anders den omtrek van 't wezen op papier te laten teekenen, 't geen hy dan met een naalt doorgeprikt, op zyn paneel doorsponste. Diergelyke soort ontmoet ons nu en dan al meer. Doch wy hebben onze pen niet voor krukken en brekebeenen versneden.

Breemen heeft ook al vroeg geheugniswaardige Konstenaars uit zynen schoot zien ontspruiten: onder deze wort een braaf Historyschilder, door de wandeling QUANT genaamt, getelt. Deze schilderde in 't Jaar 1620 de zoldering der zoogenaamde Gulde Kamer van het Raathuis als ook verscheiden groote Konstwerken, die noch in de oudste Stamhuizen tot Bremen gezien kunnen worden. Ook een SIMON PETER TILMANS, *Schenk* gebynaamt, een braaf Lantschapschilder en die vele jaren zig in Italie hadgeoeffent. Doch dees begaf zig naderhant tot het schilderen van portretten, daer hy zoo uitstekende in werd dat hy nevens de besten van zyn tyd mocht gestelt worden, gelyk hy ook de eer gehad heeft dat hy de Beeltenis van Keizer Ferdinand tot Weenen geschildert heeft.

Deze had ook een dochter die de Konst oeffende. Ik heb Lantschappen, Beeltjes, inzonderheit Bloemen van haar gezien, die uitvoerig naar't leven met waterverf geschildert waren.

Zyn Beeltenis door *Chr. Hagens* in koper gesneden 1668, toen hy 67 jaren oud was, gaat in print uit, waar onder staat,

*Dit 's TILMANS beeltenis, die boogden op geslacht,
Noch roem; maar d'eer van God: de rest als niet
geacht.*

Waar van wy ons hebben bedient in de Plaat C.3.
Hendrik Bokelman Koopman tot Amsterdam is
zyn Dochters Zoon.

Deze Levensbeschryving behoorde vroeger geplaatst te zyn geweest. Doch gebrek van tydig bericht is oorzaak dat 'er zomwyl een breuk tegens de wyze der schikking van ons pennewerk (buiten onze schult) begaan wort. 't Zelve moeten wy ook in opzicht van den braven Rotterdamschen Konstschilder HENDRIK MARTENSZ. bygenaamt ZORGH tot onze verschooning zeggen. Deze bynaam werd aan zyn Vader (welke naardien eenvoudigentyd MARTENKLAASZ ROKES genaamt wert) gegeven; om dat hy Marktschipper van Rotterdam op Dort zynde, altyt zoo veel toezicht en zorg voor de ladingen bestelling droeg, dat men, wanneer ymant iet te bestellen had waar aan gelegen was, door gewoonte zeide: geef het ZORG mee: gelyk ook tot zyn roem verhaalt wort dat hy eens een zak met 1000 gulden had aangenomen waar naderhand niet naar gevraagd wierd, 't geen hy aan yder bekend maakte, en naar een lange wyl zig daar van ontsloeg, met den zelve over te geven aan de Armbezorgers van de Gereformeerde Kerk, mits zoo den eygenaar, daar van opkwam zy daar aansprakelyk voor waren, of moesten verantwoorden.

Deze goede ouden Man gestorven, kwam 't Markt
schipperschap op onzen HENDRIK MARTENSZ.
ZORGH, welke daar om niet afliet te schilderen, maar
met

met groote yver en zucht de Penceelkonst oeffende. Waaron wy ook zyn Beeltenis uitvoerig door hem zelf geschildert op zyn 34ste jaar 1645, geplaatst hebben in de Plaat C. 4.

Hy was een leerling van Dav. Teniers, als aan zyn eerste penceelwerken klaar te zien is, en van Wilm Buitenweg die gezelschappen van Juffrouwen Heeren en Boertjes schilderde. Doch hy heeft zig niet altyd by die wyze van schilderen gehouden. By zyn Neef HENDRIK ZORGH Makelaar en beminnaar van Schilderkonst tot Amsterdam, heb ik verscheiden Konststukken van hem gezien, inzonderheit twee. Het eene verbeeld een Italiaanze Markt, met veel gewoel van beelden, en voor aan een vroutje dat uitstalt met verscheide soort van doode Vogels. Het ander verbeeld een Vismarkt, mee vol gewoel. De Visch in dit, en een korf met levende Hoenders, Eenden enz. in 't ander stuk, zyn uitvoerig en Konstig naar 't leven geschildert: Vorders de beelden gronden en agterwerken, hebben een zweem van de penceelbehandeling van Tomas Wyk: gelyk daar ook noch een groot stuk hangt, waar in verbeeld wort een Boerevreugt, waar in de beelden grooter zyn, en veel gelykenis hebben naar de handeling van Jan Mienze Molenaar.

Hy stierf, het kluwen van zyn levensdraad door het tydlot ontwonden zynde in zyn eenentfestigste jaar, 1682.

Thans verschynt ook de Gouwenaar JAN DUIVE, leerling van Wouter Crabeth. Deze was een vaardig en goed schilder van pourtretten. Hy heeft in zyn tyd den Minnebroer Gregorius Simpernel na zyn dood geschildert, 't geen welgelukte, en overzulks hem groot voordeel bybragt,
niet

niet van den genen die 't hem had doen schilderen; maar door dien hy 'er zoomenigste schilderde voor zyne vrienden en kennissen; uit welk inzicht hy ook het eerste portret om niet geschildert had, denkende dat die Doode, vele levenden verwekken zoude, gelyk ook geschiedde. Hy stierf tot Gouda van eenschielyke beroertheit in 't Jaar 1649. En zyn medeleerling JAN GOVERTSZ. VERBYL volgde hem na, op den weg naar d'Eeuwigheit, gelyk ook mede zyn yverige leergezel, AART VAN WAAS. deze had Italiën en Vrankryk bezogt, en wedergekeert zynde te Gouda om de vrugten van zyn arbeid te doen zien, stierf weinig Maanden na den eerstgemelden zynen medeyveraar in de Konst. Hy ordoneerde en schilderde aardige Boerteriyen Hy had ook by den Plaatfnyder Reynier Parzyn, 't Etzen geleert, en liet verscheiden printen van zyn snakeryen uitkomen, en men ziet noch verscheide teekeningen van hem met potlood geteekent.

Om dezen tyd, en uit de zelve School, en Stadt en Konstgenoot van den voorgemelden, was een DIRK MEERKERK, geboren in de gewezen Brouwery van den Passer voor in de Keyzerstraat. Deze reisde op zyn Konst naar Romën, woonde daar, en by de Bisschop van Nantes veele jaren. Onbekent en onverwagt aan zyn Ouders huis gekomen, vraagde hy hoe het met hunnen Zoon al ging, en of zy in korten tyd niet van hem gehoord hadden, of hem 't huis wagtende waren, 't geen hun noch geen agterdenken zoude gegeven hebben, ten zy de Moeders neus ontsprongen waar, en zy hem dus 't eerst kennende wierd. Maar na hy een korten tyd t'huis gekomen was, komende van een Begraaffenis, viel hy in 't water, by de Lange Brug-
niet

niet veer van zyn Ouders huis , en verdronk. En gelyk volgens het spreekwoort 't eene ongeluk het ander volgt, zoo gebeurde 't ook, want hunne aller Tydt-, Stadt-, Konstgenoot, en goed Schilder KORNELIS DE VISSCHER, (wiens werk geprezen word, schoon hy dikwils met 't hoofd gekwelt, of als men gemeenlyk zeit, 't niet vast had) komende van Hamborg verdrinkt op Zee.

'T waar onverschoonbaar, daar wy nu al verscheidenmalen Oudtydze Goudze Schilders hebben ten toneel gevoert, nu ook aan

JAKOP REUGERS BLOK, niet te gedenken , alshoon ons zyne geboorten en sterftyd onbekent blyft. vermits bekend is dat de groote P. P. Rubbens (wanneer hy de Nederlantsche freeden doorreide om de Konstschilders te bezoeken) ook inzonderheit tot Gouda by hem op zyn Schilderkamer is geweest, en tot zyn roem getuigde ; dat hy onder al de Konstnaren in Nederlant geen gevonden had, die hem in 't schilderen enteekenen van Deurzicht- en Boukunde gelyk was.

In zyn jeugt had hy Italien en Rome bezogt, en met vlyt zig in de Konst geoeffent. En alzooy hy zig ook op de Vestingbouwkonst verftont, raakte hy in dienst van de Koning van Polen, die hem inzonderheit beminde; maar dit was ook met een deede dat de Hovelingen hem haatte, en alzins (gelyk men zeit) den voet dwars zetten, waarom hy afsicheit verzocht, en naar zyn Vaderlant vertrok; daar hy gelegenheit vond om den oversten Perfi- val (die by Prins Fredrik Hendrik in grootagting was) de Wiskonst te leeren.

Naderhand quam hy in dienst by den Hartog
Leo-

Leopoldus, die hem ook byzonder bezinde en hem boven zyne gewone soldy, in 't Velt zynde, des daags noch zeven gulden toeleide. Omtrent Winoxbergen (willende hy over een plank ryden) struikelde zyn Paart, waar door hy ongelukkig ter aarde stortte. hy werd in de Stadt gebracht, en op het bevel des Hartogs alle vlyt tot zyn herstelling en genezinge aangewend, doch het was te vergeefs. Want hy reisde, naar zo veel reizens en tobbens naar d'Eeuwige rust, en werd in de Kerk der Predikheeren begraven. Zyn Weduwe Geertje Davids trok naar Brabant, bezorgt met een jaarlykze wedde, voor haar leven; en hare Zoon volgde in de plaats van zyn Vader. Doch hy werd gekwetst en stierf.

Twee Neven JAN EN PIETER DONKER gaven al vroeg blyken dat zy hunne geboortestad Gouda door hunne Konst zouden vereert hebben, indien hun levenslicht even boven de kimmen gerezen, door een ontydige donkere Dootwolk niet waar benevelt geworden. Van JAN zietmen tot Gouda geschildert de Regenten van 't Tucht-huis.

PIETER DONKER heeft de Konst geleert t'Antwerpen by den vermaarden Jakob Jordaans, en trok naar Frankfoort om zyn konst voort te zetten onder den troep, en toeloop der vremdelingen dewelke kwamen om de Krooning van Keizer Leopoldus by te wonen. In 't volgende jaar 1659 reisde hy naar Vrankryk, en van daar onder het gevolg van den Hertog van Crequi naar Romen, daar hy met yverig teekenen en schilderen zyn tyd heeft doorgebracht. Na het verloop van zeven jaren quam hy wedet terug in zyn geboortestad, en stierf 1668.

'T beurt zelden dat in een geslacht zoo veel Konstschilders ontspruiten als in dat van de EVERDINGEN. Wantmen telt drie gebroeders CESAR, *Aldert*, en *Jan*; en van *Aldert* weder een trits van Zonen *Kornelis*, *Pieter* en *Jan* welke d'een min, d'ander meer de Konst gehanteert hebben.

CESAR VAN EVERDINGEN moest uit hoofde van zyn geboortejaar geplaatst zyn geweest op 't jaar 1606, maar alzo de noodige berichten uit Alkmaar zyne geboortestad eerst kwamen, wanneer het levensbedryf van zyn Broeder *Aldert* al ter drukpers ree lag, hebben wy hem maar voor de zelve kunnen plaatsen. Hy was een braaf Beeldenschilder, en had een vleyend penceel.

Onder vele van zyne Konstwerken worden geprezen de beschilderde deuren van het groot Orgel in de Kerk tot Alkmaar, waar op hy verbeeld heeft den Triumf van David, over het nedervellen van den grooten Goliat van Gad. In wat jaar hy dit geschildert heeft weet ik niet, maar wel dat hy het model op de woning van den Bouheer Jakob van Kampen (die het Orgel geordoneert heeft) maakte in 't jaar 1648. Welk Model nu noch op het Alkmaarse Raadhuis hangt. Ook is op de Oude Doele tot Alkmaar een groot en voornaam stuk van hem te zien, verbeeldende den Adel en Krygsraad der oude Schuttery. De Beeltenissen zyn alle levensgroot en Konstig geschildert, zoodat dit eene genoeg was om zyn roem tot na zyn dood (welk voorviel op 't Jaar 1679 als hy out was 73 Jaren) duurzaam te maken.

Hy was een leerling van *Jan van Bronkhorst* van wien wy in ons Eerste Deel op pag. 231 gemelt heb-

ebben, en onder zyne leerlingen welke hy tot Meesters in de Konst gemaakt heeft, worden geelt Hendrik Graau, van Hoorn, Adriaan Warmenhuizen van Warmenhuizen, Adriaan Dekker, en Laurens Oosthoorn.

Zyn Jongste Broeder JAN VAN EVERDINGEN mee tot Alkmaar geboren oeffende zig in 't Schilderen van stil leven, en dat meer uit Konstucht als om gewin, aangezien hy een ander beoep had, te weten van pleitbezorger by de Regtsredingen.

A L D E R T VAN EVERDINGEN, tweede Zoon van den geheimschryver Jan van Everdingen, en Broeder van den Konstschilder Cesar van Everdingen geboren tot Alkmaar 1621. heeft tot leermeesters in de Konst, eerst *Roelant Wavy* daar na *Pieter Melyn* van Haarlem gehad, onder welker opzicht hy zoodanig in de Konst toenam dat zy zich niet schaamden, hem voor hunnen leerling te groeten. Vele pryswaardige konststukken zyn tot Amsterdam en elders onder de konstevenden verspreit, die altyt betuigen zullen dat hy een groot meester in de konst geweest is, niet in een enkel deel, maar genoegzaam in 't algemeen; want men ziet Lantschappen van hem, met Beesjes en Beeltjes zoo wonder fraay geschildert, en licht beplanté bosschen, daar het oog door hun stepte geen end aan ziet, en de getroste meyen zoo spelende en dartel geschildert: dat zy zich tegens de lucht schynen te bewegen: en watervallen, en eestormen, waar in de brandinge van 't Zeewater tegens de harde rotzen, en de dunne afstuivende renkelingen zoo natuurlyk dun, en geestig zyn aangename dat destukken voor meesterstukken mogen doorgaan, maar inzonderheit heeft hy uitgemunt in

in 't schilderen van Noortsche lantgezichten, daar hy by zeker toeval gelegenheit toevont om atteekeningen naar leven te maken; want hy zig naar eenige plaats aan de Oost Zee te sloop begeben hebbende beliep hem eene gevarelyke storm, die hem willig of onwillig niet onbeschadigt op de kust van Noorwegen deed belanden. Den zelve natuurlyken aard heeft hy ook in zyne gekleurde teekeningen waargenomen, waar van 'er de konstminnende Heer Jero. Tonneman verscheiden in zyn Konstkabinet heeft. Zyn Beeltenis staat in de Plaat D. 1.

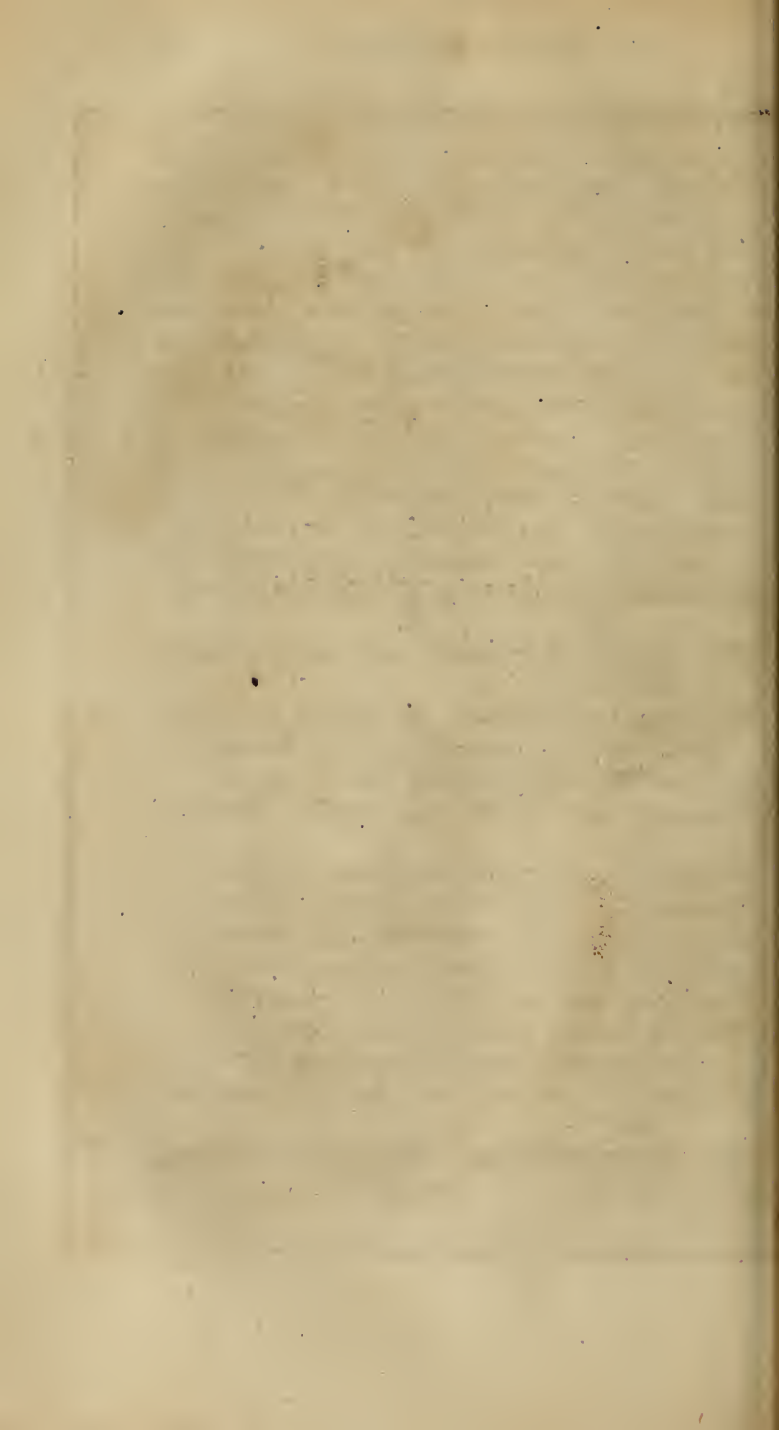
Hy was naarlig in 't schilderen, yverig in ter Kerk te gaan, en niet misdeelt van verstant. Hy stierf, zyn levensloop geeindicht zynde, in Slachtaand 1675. en liet na drie Zonen, waar van 'er twee zig tot de oeffening der konst begaven, van welke de middelste Pieter genaamt noch leeft.

'T was te wenschen dat onze EVERDINGEN zyn konstpenceel zoo menigwerf niet had afgesleten op groote doeken welke dikwyls in den wech hangen en met scheef gezicht begluurt worden, nu de *Mode* Tapytzerijen en andere blinkende voddien (de pest voor de konst) alzins invoert. Welk droevig lot de brave penceelkonst van

ADAM PYNAKER. (hy was geboren in 't Jaar 1621. in 't Dorp Pynaker gelegen tusschen Schiedam en Delf) zomwyl mee treft, zoo dat, wanneer hy eens 't hooft uit zyn grafzerk opstak op die prullen daar men thans de kamers mee behangt zou vloeken; ziende dat zyne beschilderde kamerdoeken worden opgerolt, om voor altyd naar de zolders te verhuizen, om dat de *Mode* die Zaal buitentyts heeft ingehuurt.

Hy heeft drie Jaren in Italien geweest, om zyn konst naar brave voorbeelden voort te zetten, welke
tyd

tyd hy yverig zoo met naar het leven te tekenen, als te schilderen heeft waar genomen.

Gelukkiger zyn zyne beknoptelyk beschilderde Tafereelen, dan zyn groote stukken : want de zelve op behangzels, en in Konstkabinetten geplaatst, hun achting behouden. Ik heb 'er van gezien waar in zig een bosch met dicht geboomte liet zien, Konstig, natuurlyk en vermakelyk geschildert : hier een troep boomen in de blauwe lommer : daar een invallend zonnelicht, welk de groene meyen met gloeiende tintelingen schildert, 't eene tegen 't andere zich doet redden en ruimte maken. Het was vergeefs zoo ik daar meer van zeide, wyl de brave Dichter P. Verhoek het vermogen van zyn Penceelkonst, by gelegentheit van dat hy een zyner beschilderde Zalen beschryft, naar waarde door zyn dichtpen dus heeft afgemaakt :

Dus wint het kloek penceel meer veldts, nu alle wanden

*Der zaale, staan bemaald met konstige waranden,
Engroene bosschen, van een morgenzon bestraalt,
Die glansryk uit de kim op wilde kruyden daalt,
Den dach schept, dat wie konst verstaat, staat opgetogen,*

*En waant Italië t'aanschouwen met zyn oogen.
Zoo zag Vorst Hannibal van d' Alps neergedaald,
Door d'aardige Natuur een gouden oogst gemaald,
En hitste 't krygsvolk op, door 't zien der schoone landen,
Terwyl dat oog vermaak den lust deedt watertanden.
Men vind de schikkonst hier natuurelyk verstaan.
De voorgrond is met kruid en stammen ryk belaân
En uitgevoert, als 't eerst dat 't oog komt aan te schouwen.*

Men ziet de gronden voorts al meer en meer verflouwen

En deinzen, mylen veer, tot daar het bleeke azuur
 .Der bergen wort geverft, met glans van 't zonnevuur.

.....
 Hier strekt de rots zyn kruinten Hemel, woest bedekt
 Met heggen, ruigte, en braam, van klimop los omstren-
 gelt.

Men let hoe aardig haar natuur door kleuren mengelt;
 Hoe mild, zelfs aan den steen, zy haar sieraden geeft;
 Terwyl een gansche stroom van boven neerwaarts
 streeft,

Het water ruiſt, en bruiſt, en ſtuiſt, gelyk een reegen.
 De zilv're beek bevocht de dalen, ſtroomd een zeegen
 Van vrugtbaarheid hantoe: het half verwelkte groen
 Schept leven, groeit, en bloeit, in 't edelſte ſaizoen.
 De boomschors ruyg van mos verbeeld hier d'eyk, die
 ruſtig

Drie eeuwen ſtant houd, en verthoont zig groen en luſtig,
 Gelyk de Berkenboom gekent word aan zyn baſt:

Hun kruinen, bruin en dicht, met bladeren vermaſt,
 Beſchadurwen den grond, en ſtuitten Phebus ſtralen.

De Harder kwinkeleert in deze groene dalen,
 En ſpeelt een Veldlied, op den driesprong, daar 't ge-
 luit

Een dubbel weerklink kaatſt, en nabaaut zyne fluit,
 Terwyl de Koeje, en Geit, en Schapen zig verzaden.

.....
 My dunk ik ſtap alree door dartle wilderniſſen
 Der weelge kruyden, en hoor 't ruiſſ-ben van de blaân.

Al wat het oog vermaakt, lacht ons hier lieflyk aan;

RYNAKKERS konſtpenceel braveert dus de tapyten,

Die lam, en ſtyf, en hart, in kort haar kleuren ſlyten;

Gelyk de hittre nyd verbleekt op 's mans beſtaan.

Hier kan Heer * Backer, als 't geboomte, ontbloot van
 blaân, En

* Kornelis. Schepen, Raadt, en Bewindhebber der OOB-
 Indische Maatſchappy, te Amſterdam.

*En't grazelooze Veld behyzelt staat, met duinen
Van jachtsneeu overstolpt, dees bladerryke kruynen,
Beschouwen, groen van loof, een Somer voor het oogb.
Hier kan hy afgeslooft door Staatzorg, weer den boogh
Ontspannen; zig in dees bespiegeling verlusten.*

Hy is gestorven in 't Jaar 1673. maar zyn roem door 't penceel behaalt, en zyn beeltenis geplaatst inde Plaat D. 2. blyft duuren.

Hier nevens verschynt de brave Konstschilder KORNELIS DE MAN, geboren te Delf, in het Jaar 1621. De zucht om vremde landen, en de beruchte penceelkonst der grootste meesters te zien, spoorde hem al vroeg tot de reis. Parys was de eerste stadt daar hy stil hield om zyn Konst te oeffenen; maar om den trek dien hy naar Rome had, liet hy zig daar niet langer dan een jaar ophouden, wanneer hy voortreisde op Lion en van daar door Lombardyen naar Italien. Te Florence kreeg hy gelegenheit om zyn penceelkonst te oeffenen voor een groot Edelman, in wiens dienst hy twee Jaren bleef, tot dat hy naar Rome vertrok, daar hy zig verscheide jaren naar doorluchtige voorbeelden oeffende. Van daar vertrok hy naar Venetien, waar hem geen Mecenasen ontbraken, die zyne konst rykelyk beloon-

den. Wanneer hy nu negen achtereenvolgende jaren op vreemde haardsteden gespyft hadde, trachtte hy weder naar zyn vaderland; en nam zyn te rug reis over de Alpische gebergten, en voorts door andere steden, tot zyn geboortestadt Delf, daar hy italen van zyn brave konst, (na dat hem de dood zyn levensdraad atknipte in 't jaar 1706, zonder bedroefde weduw of kinderen agter te laten) ge-

laten heeft. Van het geen zyn penceel vermocht , kan getuigen inzonderheit een groot stuk op de *Anatomikamer* , waar in de Regenten van het gild der Wondhealers en verscheiden Stads Medicynmeesters in afgebeeld staan. In verscheiden huizen te Delf , bewysen dit ook kleine gezelschapjes van Heeren en Juffrouwen.

Achter hem volgt de brave Konstschilder **GERBRANT VANDEN EEKHOUT** , geboren tot Amsterdam in 't Jaar 1621 op den 19 van Oogstmaant. Hy was een leerling van Rembrandt van Ryn , en bleef tot het einde van zyn leven by de zelve wyze van schilderen , welke hy van zyn meester geleert had. Alleenlyk heeft hy in velen van zyne Konststukken den achtergrond wat klarer of helderder gehouden. Hy heeft veele portraits levensgroot in zyn tyd geschildert , die hy konstig en krachtig naar de konst uitgevoerd heeft. Geen van de minste is zyn Vaders portret , die een Goutsmit in zyn tyd was. Het hangt by zyn Neet Gerbrand vanden Eckhout : maar meest heeft hy toegeleit op het schilderen van Historien.

Ik heb verscheiden Konststukken van hem , en onder deze een gezien , verbeeldende Christus , zittende in den Tempel , onder de Hebreuse leerraren , in welker wezenstrekken de yver in 't onderwyzen , en de verwondering over de antwoorden van den Heere Christus , zoo natuurlyk verbeeldt was , dat men schein te zien wat zy tegens malkander wilden zeggen. Een waarneeming daar Rembrandt zig inzonderheit door vermaart gemaakt heeft : zoo dat men Eckhout onder de besten van zyne leerlingen met reden stellen mag.

Onder zyne voornaamste Konststukken wort getelt een Tafereel , verbeeldende Jesus in de armen

men van Simeon , byden Heer Jakob Hinloopen ,
daar de Dichter Jan Vos dit byschrift op ge-
maakt heeft.

Maria komt haar Kint , haar Godt , ten offer dragen.

Zoo wort het Tempelrecht van d'oude wet volbragt.

Wie dat de wet voldoet zal Godt in all's bebaagen.

*Nu zietmen daar all' d'aard zoo lang naar heeft
gewacht,*

't Verlangen naar een ding schynt alles te verlangen.

Zoo was't met Simon dien wy volvreugt zien staan.

Wie't al omvangen heeft wort hier van hem omvangen.

Wat Godt zyn volk belooft wort op zyn tyd voldaan.

d'Onfeilbre waarheit komt al schyntze lang te wachten.

*Hy heeft Gods zoon in d'arm ; den Geest van Godt in
't hart.*

Is't wonder?neen : hy heeft Godt zelf in zyn gedachten.

't Vernuft is heilig dat van Godt bezeten werdt.

Nu dat hy't leeven ziet , wil hy het leeven derven.

*'t Onsterfelyk leeven krygt de mensch door deugdzaam
sterven.*

Hy stierf nog ongetrouwt zynde in 't Jaar 1674.
op den 22 van Herfstmaand. Wy hebben zyn
Beeltenis geplaatst by zyne Konstgenooten in de
Plaat E. 1.

JORIS VAN SON, geboren te Antwerpen in
den Jaare 1622. was een konstig fruit en bloem-
schilder. Dat Korn. de Bie stof gaf van te zeggen :

*Wanneer't geboomt staat dor, en vruchte en bladeloos ;
Dan pronkt noch zyn Tafreel met Rose en Abrikoos ,*

en dat hy dezelve natuurlyk door zyn Konstpen-
ceel wist te verbeelden, beduid hy met te zeggen,

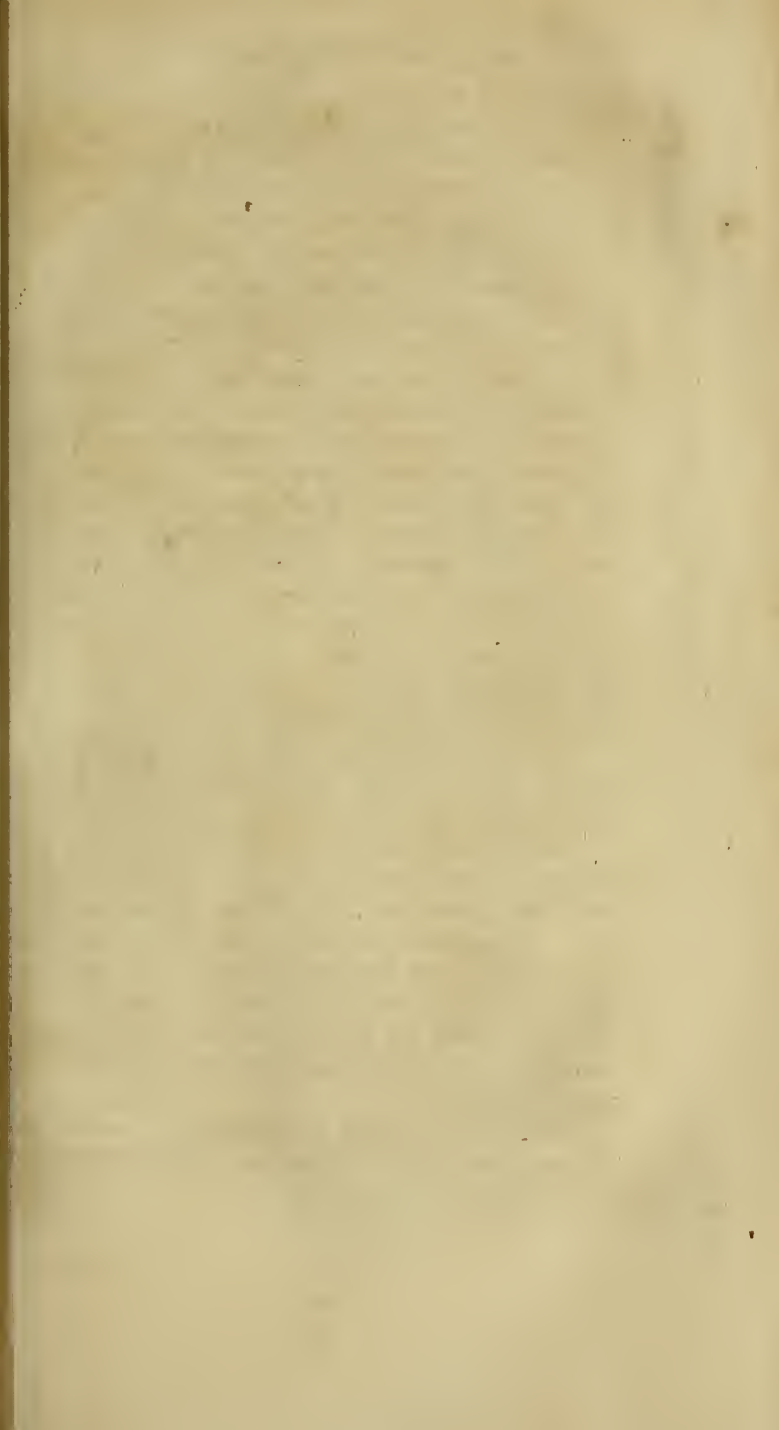
Dat de zelve machtig zyn, om het oog der swangere Vrouwen te bekoren, en tot lust op te wekken.

Hier by treed **EMANUEL MURANT**, geboren tot Amsterdam in 't zelve Jaar, op den 22 van Wintermaand ten Tooneel. Zyn geneigtheit viel op het verbeelden van Hollandsche Dorpen Landgezichten, en wel inzonderheit op het verbeelden van bouvallige boere keeten, en huisjes, welke hy zoodanig uitvoerig verbeeld heeft, dat men de steenen van 't muurwerk konde tellen; waar uit wel af te meten is, dat hy geen groot getal van Schilderyen in de waerelt gebragt heeft; aangezien dusdanige wyze van schilderen veel tyd met zig sleept. Zyn Broeder **David Murant**, tot Amsterdam, bezit wel het meeste getal van zyne konstwerken die hier te land zyn, wyl hy veele Jaren in Vrankryk en elders gereist heeft. Inzonderheit was zyn konst in Vriesland gewilt: daar hy met 'er woon naar toe trok. Dog hy is te Leewaarden in 't Jaar 1700 gestorven. Hy was een leerling van *Philip Wouwerman*.

Thans verschynen op onzen Schouburg **WALLERANT, JAN, BERNARD, JAQUES**, en **ANDREAS VAILLANT**.

WALLERANT VAILLANT, geboren tot Ryffel in 't Jaar 1623, heeft de Schilderkonst geleert tot Antwerpen, by *Erasm. Quellinus*, en kwam door ongemeenen yver tot de zelve zoo ver, dat hy geroemt wert voor een braaf pourtret schilder en konstig teekenaar met Crajon; doch hy leerde dit aan zyn Broeder **BERNARD**, nadien hy genoeg te doen had met schilderen op doek en paneel.

Als Leopoldus tot Frankfort tot Keizer gekroont werd, trok hy daar na toe, en vont gelegent-

Joh. Sebastiani Bach.

gentheit om de Beeltenis des Keizers, nevens verscheiden Ambassadeurs, en Prinzen van 't Duitse Ryk, welke by de krooning tegenwoordig waren, te schilderen, daar hy veel roem en gelt door won. Zyn beeltenis staat in de Plaat E. 2.

Van daar nam hem de Marschalk Grammont onder belofte die hy hem den Konink zoude doen schilderen, mee naar Vrankryk, dat ook geschiedde, en om dat het stuk den Koning zoo wel beviel, sehilderde hy ook *la Reine Mere*, den Hertog van Orleans, en alle voorname Heeren van 't Hof; hy bleef daar vier agtereenvolgende Jaren; waar na hy zig tot Amsterdam neerzette, daar hy een groote meenigte pourtretten gemaakt heeft, daar men 'er niet zelden noch van ziet, die konstig geschildert zyn.

Hy was ook een groot yveraer in 't voortzetten en verbeteren van de Schraapkonst, of Swartekunst, die hy van Prins Robbert, groot Admiraal van Engeland: die het zelve uitgevonden heeft, geleert had, onder belofte van het zelve aan niemant anders voort te leeren, gelyk hy ook getrouwelyk na kwam: maar alzoo hem het gronden dier kopere platen te lastig viel, nu aan zeker arm eerlyk man veel goed deed, als ook des zelfs zoon uit medelyden tot zyn knecht gebruikte, onderwees hy deze oude man, hoe de kopere platen te bewerken. De zoon dit bemerkende dwong den oude man door bedreygingen dat hy van hem wilde wegloopen, indien hy hem zulks niet openbaarde, en liet zien, het geen den goede man (hoe noode) eindelyk deed. Zoo ras de zoon de gereedschappen gezien en een begrip van de behandeling dier nieuwe Konst had, bediende hy zig tot zyn bederf daar van; want hy veilde deze

konst aan elk een voor gelt, daar veelen lang na ge-
doeld hadden. Maar alzoo die knaap niet gewoon
was veel zilvermunt te handelen, verviel hy tot
dronkenschap, verkwisting, en eindelyk tot de
uiterste armoede, en maakte dat die konst, daar
yder zoo gretig naar was, nu de zelve gemeen
werd, weynig geagt wierd. En dus gaat het om-
trent alle zaken. Men heeft meerder agting voor
de zelve, terwyl men die begeert, dan wanneer
men dezelve verkregen heeft. Dit doet my den-
ken aan de spreuk van Koningin Elizabeth. Deze
van wie gezeit wert: *Dat de maagdom de aller-
twyffelbaarste was van alle hare hoedanigheden*, zeide
eens aardig tegen den Hertog van Alençon, in
wien zy de verbeelding van met haar te trouwen,
door hem tot de voorbereidzelen daar van toe te
laten, niet weynig had gevoed: *De dingen waar
na men de grootste begeerte heeft, verminderen van
waarde, wanneer men de zelve verkrijgt.*

JAN VAILLANT, die van zyn broeder *Wal-
lerant*, welke in den Jare 1677 tot Amsterdam
overleed, de schilderkonst geleert had, reisde naar
Frankfort, daar hy kwam te trouwen, waar door
hy gelegenheit kreeg om koophandel te dryven,
en verliet dus de oeffening van 't penceel.

BERNARD VAILLANT, die van zyn broe-
der *Wallerant* altyd op zyn reis verzelt was, wort
inzonderheit geroemt om zyn konstig en krachtig
Craijoneren. Hy begaf zig met 'er woon tot Rot-
terdam, doch is heel onverwacht, tot Leiden
zynde, gestorven. Hy was een man die godvruch-
tig leefde, gelyk ook van *Wallerant* getuigt wort,
en diende te Rotterdam voor Diakon van de
Walsche Kerk.

JAQUES VAILLANT, die ook de konst van zyn oudsten broeder geleert had, vorderde door yver zoo veer in 't schilderen van Historien, dat de Envoyé van Brandenburg, ziende eenige van zyne penceelwerken, hem mee lokte naar Berlyn, daar hy schilder van den Keurvorst werd, die groot genoeg had in zyn persoon en konst. Hy wert van den Keurvorst gezonden naar 't Keizerlyke hof, om des Keizers beeltenis te malen, die hem een goude Medalje met een keten tot een geschenk gaf. Weder te rug gekomen tot Berlyn, is hy gestorven, en liet van wegen zyn hups gedrag en konst, veel roem na.

Ik had byna vergeten te melden, dat hy door zynen reislust gespoort, twee jaren zoo te Rome, als andere Steden van Italië, om de Konstwerken der ouden berucht, in het oeffenen zynere konst heeft doorgebracht: en dat de Bent hem den *Leeuw* gedoopt had. Zyn beeltenis staat in de Plaat E. 3.

ANDREAS DE JONGSTE, na dat hy mede door zyn oudsten Broeder in de Teekenkonst onderwezen was, kreeg geneigtheit tot het leeren der Graveerkonst, tot welken einde hy zig twee jaren tot Parys by een voornaam meester in die konst onderwyzen liet. Van daar is hy gereist naar Berlyn, om zyn broeder *Jaques* te bezoeken, en stierf daar in 't prilste van zyn Lenteeven.

De brave penschryver de Bruin, tot Amsterdam, heeft ten huisvroude zuster van dezen Konstschilders.

Nu volgt JAKOB VANDER DOES, geboren tot Amsterdam 1623 den 4 van Lentemaand.

Zyn Vader was geheimschryver van de *Affurantie-Kamer*, en zyn Grootvader Geheimschryver van de vermaarde koopstadt Amsterdam. Zyn Vader, die een eenige Zoon was, en waar mee het ging als het spreekwoort zeit, *mal Moertje, mal Kintje*, nam naderhant weinig acht op zyn staat, en ging door onbedachtzame Borgspreking te gronde. Deze vroeg gestorven werd beslooten, dat men onzen JAKOB de Konst van Schilderen (daar hy van Natuur toe geneigt was) zou laten leeren om zyn kost daar mede te winnen, by *Nicolaas Mojaart*. En na dat hy eenige Jaren by den zelve geweest had, en byna op eigen wieken dryven konde, ging hy met zyn 21 Jaar naar Vrankryk, en voort te voet met gezelschap naar Italiën. Te Roome gekomen ontmoette hy straks verscheide Schilders die hy in Hollant gekent had, welke hem met veel liefde verwelkomden, en naar den naaften drinkwinkel wilden slepen, dat hem verlegen maakte; aangezien zyn beurs ledig was, waarom hy 't weigerde. Zyne kennissen dien dit doen vrent voorkwam drongen hem al schoorvoetende ter Herberg in, wanneer eindelyk het harde woord, dat hy geen gelt had en voornemens was soldaat te worden, daar uitquam, daar wel hartelyk om gelachen wierd van de Hollanders, die gewoon zyn hunne Lantslieden niet in verlegenheit te laten. Dus spraken zy hem moed in 't hart, verzochten hem lustig te willen wezen, maakten hem dien zelve avond Bendvogel, en noemden hem; om dat hy gesegt had soldaat te willen worden, en om dat hy kort van Persoon was (dewyl men gewoon is de kortsten tot Tromslagers te gebruiken) *Tamboer*. Verscheiden jaren bracht hy te Rome met yverig teekenen en schilde-

deren door, oeffenende zig naar de beste voorbeelden, inzonderheit van *Bamboots*. Doch hy maakte geen grooten opgang: aangezien hy zig door zyn wyze van leven niet wist bemint te maken, zynde doorgaans stil, en droefgeestig, het welk ontsproot uit naaryver dien hy had, wanneer hy zag dat anderen hem in Konst voorby streefden, waarom hy zig selven door 't Penceel zelden genoeg konde geven, ook wel de konstoeffening, als het niet na zyn zin uitviel, vervloekte. Weder in 't Vaderlant gekeert (zyn Moeder onderwyl was tot Amsterdam gestorven) zette hy zig ter neer in den Haeg met zyn zuster die het Huisbestier waarnam tot dat hy kwam te trouwen met Margarite Boorfers, daar hy veel gelt mee behuwlykte. Dese Margarite was ook zelf een liethebster van de Schilderkonst en oeffende zig in 't teekenen. Hy kreeg by haar vier Zonen en een Dochter, waar na hy haar in 't Jaar 1661 door 't sterflot verloor. Zulks hem zyn zuster doen weer te pas kwam tot de opvoeding zyner Kinderen. Hy maakte grooten rouw over zyn Vrou, zoo om dat hy haar minde, als om dat hy een jaarlyks inkomen van 700 gulden lyfrenten met haar miste. Dit bracht hem eerst tot lusteloosheit, daar na tot traagheit, zoo dat hy in vier agtereenvolgende jaren geen een Penceelstreek op Paneel zette, ook naderhand traaglyk aan 't Schilderen was te brengen, en zoo hy 't al deed met luttel yver, waarom zyne Vrinden die hy tot Amsterdam hadde, voorfiende dat hy tot Armoede zoude geraken, hem het *Sekretaris* ampt te Sloten buiten Amsterdam bezorgden; 't geen hem den Schilderlust scheen op te wekken; want hy daar een stuk dat seven jaren onder de hand geweest had, afmaakte, 't geen
de

de beruchte Konftminnares Juffrou Oortmans voor een goede fom gelts van hem kocht; want dit geluk had hy, dat hy in zyn leven meer prys daar voor bedongen heeft, als de zelve nu mogen gelden. Verfcheiden andere stukken meer heeft hy in dien tyd gemaakt, die den maker wel altyd zullen roemen. Hy kwam ook andermaal te trouwen met een Juffrou daar hy veel geld mee had, en eenen Zoon by won, die hy noch in korter tyd als d'eerfte door de dood verloor. Hy hield in dien tyd kennis met den braven Konftfchilder *Karel du Jardin*; doch zy waren altyt, wanneer zy over de Konft fpraken, met malkander in gefchil; aangezien *Karel* de heldere en hy de bruine wyze van fchilderen voorfprak; egter altyt goede vrienden. Gelyk die ook voor zyn fterftyd (welke voorviel op den 17 van Slachtmaant 1673) opzichter over zyne nalatenschap gemaakt werd. Hy liet na twee Zonen en eene Dochter van zyn eerfte, en een Zoon van zyn tweede Vrouw, van welke Hy SIMON alleen tot de Konft opgekweekt heeft dien wy op zyn jaarbeurt gedenken zulen.

Zyn Beeltenis gevolgt naar een Afteekening kan men zien in de Plaat F. 2.

Wat zyne Konftwerken aanbelangt, die zyn yder bekent, dus zeg ik alleen tot zyn roem, dat hy de verkiezing van 't licht en bruin, en de Koppeling der Dieren wonder wel verftaan heeft, en dat niemant in 't fchilderen van Schaapjes, zoo in natuurlyke tykening als wyze van fchilderen, hem te boven gaat.

Na hem komt de brave Konftfchilder THEODOOR HELMBREKER. Hy werd in 't Jaar 1624 tot Haerlem geboren, maar heeft den meeften tyd van zyn leven in Italiën gefleten, daar hy ook

ge-

gestorven is in 't jaar 1694 out zynde zeventig jaren. De Romeinen hadden veel agting voor zyn Penceelwerken, en schatten de zelve in waarde nevens de Penceelkonst van *Bamboots*; daar zy veel zweem van hebben; en dit is de reden datmen van de zelve zoo zelden iets in Hollant ziet.

De Konstlievende Pieter Klok heeft thans een stuk van hem 't geen hy geschildert heeft in 't jaar 1681, 13 jaar voor zyn overlyden. Het verbeelt een Klooster op de Italiaansche wyze gebout en voor het zelve menigte van Vrouwe, Mans en Kinder beelden, zommige daar onder verminkt, welke van Pelgrims gedient worden met warme spys, die hun uit een groote Ketel, met een Potlepel, door een Franciscaner Kloosterbroeder wort toe gedeelt. Hy zelf was yverig in zyn Godsdienst; en gaf veel weg aan den Armen.

Hier aan laten wy volgen zyn stad- en jaarge-
noot de vermaarde Konstschilder.

NIKOLAAS BERCHEM. Deze gestorven in 't jaar 1683, als ons aan zyn begraafnisbriefje gebleken is, toen ruim 60 jaren out, wees ons het spoor tot zyn geboortejaar 1624.

Van velen wort gezeit dat zyn bynaam BER-
CHEM by deze gelegentheit zynen oorspronk heeft
genomen. Hy al lang de konst geoeffent heb-
bende, en de Uchtentitalen van zyn Konstson zig
al verspreidende, wierd van zyn een reister Zee te
doen, tot welken einde hy zig niet alleen had aan-
gegeven, maar was ook al aan boord gekomen.
Wanneer nu de monstering van 't Scheepsvolk
gedaan zouw worden, werd hy van den Stuur-
man (die hem kende) gezien, welke tot hem zei-
de: *Wat wilt gy gaan beginnen? 't waar jammer
daar gy een Jongman zyt van goede hoop en reeds*

zoo veel Konst bezit, dat de zelve hier door in hare geboorte zoude smoren. Hy ried hem vorders zyn voornemen door veel reden af, en liet hem van 't Volk in de Sloep die aan boord lach, wech stappen, om van den Monftermeester niet gezien te worden zeggende tegens het volk *Berg-hem*. Dit werd eerst van de genen, die zulks wisten, voor een spreekwoord gehouden, en naderhant in een toenaam verwisselt, dien hy tot het einde van zyn leven gehouden, en zig zelve daar mee benoemt heeft.

Anderen willen dat zulks by gelegenheit van Brant is ontsproten, ter oorzaak dat 'er geroepen wierd, (hy toen noch een kint zynde) *Berg-hem*. Wat van beide nu de Waarheit is, kan ik niet zeggen. De vertellingen hebben my alleen aanleiding gegeven, om den toevalligen oorspronk van zyn Naam te wyzen. Egter zou men uit het een en andere kunnen besluiten, dat hy zyn Ouders vroeg verloren heeft, of dat op hem geen nauwe toezigt is gehouden, om zyn welwezen te bezorgen. Dog de Ridder en *Karel de Moor* heeft my verzekert dat die bynaam oorspronk genomen heeft, by gelegenheit dat hy het grof verkerft hebbende, zyn Vader die een haastig Man was, hem naliep tot in 't huis van zyn Leermeester *J. van Gojen*, dreygende hem den kop in te slaan, waar op *van Gojen* tegen zyne andere leerlingen zeide: *Berg hem*, terwyl hy den Vader tegen hielt, en in zyn oploopentheit stuitte.

Hy was de zoon van PIETER KLAASZE van Haarlem, die eerst Visschen, naderhant kleene stukjes schilderde, daar doorgaans een tafeltje in kwam met allerhande soort van suikerbanket, in een

een zilvere schaal of porceleine schotel enz. Behalven zyn Vader die een gemeen Schilder was, heeft onze BERCHEM verscheiden brave Meesters tot zyn onderwyzers in de konst gehadt : als *Jan van Gojen, Klaas Mojaart, Pieter Fransze Grebber, Jan Wils*, en eindelyk zynen Neef *Giov. Babtist Weeninx*; welke alle zig vercert gehouden hebben, datze zulk een helder licht in de konst hebben ontstoken : gelyk hy ook weer heeft kunnen roemen op menigte van leerlingen die door zyn onderwys tot groote meesters in de Konst opgegroeit zyn.

Hy werd inzonderheit in opzicht van zyne leerwyze geroemt, als ook dat hy de jeugt byzonder wist tot yver aan te sporen, waar toe hy in 't gemeen spreuken en vaarsjes aan de hand had, als ook dit:

*Nimmer moet g' u zelf, Gezellen!
(Schoon in 't leeren moeiten steekt,
En g'er veeltyts 't hoeft mee breekt;
'T wyl een ander leegloopt) kwellen,
Of het yv'ren laten staan:
Denk : ik zal weer loon ontfangen
Voor myn moeite, en roem erlangen,
Wanneer d'andre beedlen gaan.*

Daar benevens was hy minzaam, beleeft, en van een onbesproken wandel : Ja een Man van uitstekende naarstigheit : dit niettegenstaande kon zyn lieve Huisvrouw de Dochter van den braven Lantschapschilder *Jan Wils*, (wanneer hy in grooten yver aan zyn werk stil zat te arbeyden, en zy geen geritzel van hem hoorde) zomtyts wel met den stok van een raagbol van onder tegen de zoldering
aan

aan bonzen, om hem; zoo hy voor zyn Eze-
 mocht in slaap gevallen wezen te wekken, ja zy
 hield hem doorgaans zoodanig ontbloot van gelt,
 dat hy ziende zomtyts fraje printen te koop, waar
 toe hy geneigt was, als zyn Vrou geen goeden wil
 had om 't hem te schieten, het gelt van zyne Dif-
 cipelen daar toe leende; en wanneer hy een stuk
 schilderye verkogt, daar zy de neus niet over had,
 dan zoo veel van de som afkneep, om die schult
 buiten haar weten te betalen, om dus alle onluf-
 ten voor te komen. Ik denk schier dat die goeje
 Man het boekje wel mocht gelezen hebben, daar
 Doudeins in zyn *Haagsche Mercurius* van den 1
 Nov. 1698 van melt, dat voor de tweedemaal
 onder de pers was; te weten: *De Weer-Wyzer
 der Vrouwen, zeer dienstig voor de getroude Mans
 die haar Engelen naar de oogen zien, om te we-
 ten hoe 't hoeft staat.*

Hy was zoodanig geneigt tot konstige teeke-
 ningen van Italiaansche en andere Meesters, dat hy
 niet rusten kon, voor en al eer hy bezitter daar van
 was. Niet minder lust had hy tot printkonst, want Jan
 Pieterze Somer heeft my verhaalt, dat hy voor
 een print van *Rafael Orbyn*, 60 Gulden dorst be-
 steden. Dit was de Kindermoord met den Sparre-
 boom. Waar door ook van zyn naargelaten pa-
 pierkonst, welke kort na zyn overlyden in 't Jaar
 1683 tot Amsterdam verkocht werd), een brave
 som Gelt gekomen is.

Hy was byzonder naarstig, gelyk wy gezeit heb-
 ben, daar by vaardig in 't schilderen, en al 't geen
 hy maakte was meestentyt verkogt, eer hy 't
 gemaakt had. *Justus van Huisum*, die in den ja-
 re 1665 by hem de Konst leerde, heeft my ge-
 zegt, dat hy in dien tyd een lange wyl voor een Heer
 schil-

schilde die hem 10 gulden daags gaf, en dat hy van 's morgens vroeg tot 4 uuren naa den middagh gemeenlyk voor den Ezel zat, en 't zelve met zoo veel genoegen en vermaak deed, dat hy 'er somwyl een deuntje onder zong. Ook getuigen die hem hebben zien schilderen, dat hy schilde of hy 'er mee speelde, 't geen ook aan de dartele penceeltoetzen overal in zyne werken te zien is.

Daar en boven is te verwonderen, dat, daar hy zig byna tot alles te schilderen heeft ingelaten; egter elk ding op zig zelve zoo goed in zyn soort is dat het 't zamengevoegt zynde, bezwaarelyk is te seggen tot welk van 't zelve zyn penceel bekwaamst was. Alleen heb ik opgemerkt dat hy in zeker groot stuk (daar Mattheus van den tol geroepen word tot het Apostels ampt) tot de doode Jachtdieren en Vogelen zig van *Gio. Baptilista Weeningx* penceel heeft bedient. Dit stuk is jegenwoordig in handen der erfgenamen van den Konstliëvenden Heer Lamb. van Hairen te Dordrecht, en is vol beelden woelig, en groots van ordonantie en gebouwen, als ook sierlyk door het bywerk en verschiet.

Maar boven al is te verwonderen, dat een Man die zoo veele stukken geschildert heeft, zoo menigvuldige veranderinge van schikkingen en voorwerpen (zoo dat geenè naar elkander gelyken) heeft weten te bedenken. De Borgermeester vander Hulk te Dordrecht liet hem een groot stuk schilderen; verbeeldende een bergagtig Lantschap met Ossen, Koeyen, Schapen, Beelden enz. 't geen als nog by desselfs Erfgenamen hangt, en voor een van zyn beste penceelwerken geschat wort. Te gelyk bestelde hy 'er een aan van Jan Both, belovende aan elk 800 gulden, en een present daar boven voor die zig

best gekweten had. Wanneer zy nu die stukken gedaan zynde, dezelve nevens malkander vertoonden: zeide hy, *Elk van u heeft zyn vleit getoont*, en gaf aan elk een geschenk. Dit is het rechte middel om den yver in de Konstenaars op te wekken: maar raakt thans buiten gebruik.

Hy is in 't jaar 1683 op den 18 van Sprokkelmaant gestorven, en op den 23 begraven in de Westkerk te Haarlem.

'T zal niet onvoeglyk wezen dat wy zynen braven tydgenoot JAN BOTH, die met hem op eenen tyd om prys in 't loopperk der Konst om de eerlaurier gedraaft heeft, met zyn Broeder ANDRIES agter hem ten tooneel brengen.

JAN en ANDRIES BOTH geboren te Utrecht, (in wat jaar weet ik niet) hadden de beginselen van de konst eerst by hunnen Vader, (die een Glaschryver was) en daar na by *Abr. Bloemaart* geleert. Zy trokken (zei Sandrart) te zamen eerst naar *Vrankryk*, en van daar naar *Rome*, en namen hun tyd naarstig in acht. JAN zette zig tot het schilderen van lantschappen, en bootste daar in den aart van *Glaude Loreine* na, 't geen hem wel gelukte: want zyne agting groeyde aan, en die van *Glaude* nam af, doordien hy wel fraje *Lantschappen* maakte, maar slegte *Beeltjes*, en *Beesten*, daar ondertusschen JAN zig bediende van zyn Broeder, die een braaf *Beelt- en Beestenschilder* was, en de handeling van *Bamboots* zig had aangewent. Zy waren zonderling vaardig in 't schilderen, waar van daan men hunne stukken by menigte zoo te *Romen* als te *Venetien* (daar zy ook een langen tyd gewoont hebben) by *Konstminnaars*, en *Konsthandelaars* zag: want de zelve ras geschildert

dert, en ras verkocht waren. De meeste die men ziet zyn groote stukken, en vele der zelve verbeelden door de boomen, boven het gebergte d'opgaande zon, stralende over de velden, die natuurlijk schynen met morgendau overspreit te wezen, wordende alles wat in afftant leit door schemeringe ontdekt. Duydelyk zyn de verdeelingen van den dach aan de verschelinge temperinge der Verwen; in de zelve te bespeuren. Men ziet den morgenstond, de Velden met een blaau floersoverkleeden: de klaren middag de voorwerpen duydelyk ontdekken; en den Avondstond door zynen safferaanverwigen gloed groene Velden, Boomen, en Gronden taanen

'K heb eenige jaren geleden een wonderschoon en konstig geschildert stuk van hem gezien by den Konftminner *de Jode*, toenmaals Drost van 't Haagse Hof, 't geen', om dat het by al zyn werk uitstak in helderheit, zuiverheit, uitvoerigheit, en natuurlykheit, genoemt werd het Testament van BOTH: dat zeggen wil, het stuk dat ny tot een staal van zyn konst, en om zyn roem op te houden, naargelaaten heeft. Dit stuk was ruim 6 voeten groot in de hoogte, en in het zelve verbeelt de Fabel van Argus en Merkuur, die edelyk groot, braaf geschildert, en geteekent waerd. Voorts was het gansche lantschap, gelyk ik gezeit heb helder, en 't groen natuurlyk fris van couleur, nochte zoo gebraden of getaant als men veeltyts van hem ziet.

Zy hebben vele jaren te samen in Italie gevoont, leetden in min, en deden malkander in 't childeren veel dienst, en zouden zekerlyk langer, daar gebleven hebben, zoo niet de doot een scheiding tusschen hen beiden gemaakt had, tot

smart voor de Konstgodes, daar dit vaars op zinspeelt:

*De Konstgodes had straks haar treurkleed aangetogen:
En dekte met een floers haar nat bekreten oogen,
Als haar de droeve maar wierd door't gerucht gebracht
Dat ook de Dood de * BOTH gevelt had onverwacht.*

JAN BOTH de Fenix der Lantschapschilders van zyn tyd, om rust te zonen, en de gedachtenis van het lant te ontvluchten, of t'ontvlieden, 't geen zyn broeder ANDRIES versmoort hielt, als de dood hem stil bekropen en den draad zyns levens had afgeknipt op 't jaar 1650, trok naar zyn Vaderlant en geboortestad, daar hy voor zyn konst wel betaalt wert, en veel te doen had. Maar hy leefde niet lang na dien tyd: want

*Gelyk een Tortelduif 't verlies,
Van haar gepaarden steeds betreurt:
Zoo treurde JAN ook om ANDRIES
Zyn broeder, van hem afgescheurt,
Door 't droevig sterfslot, dat zig niet
Bekreunt het klagen, of verdriet.*

Wat toeval oorzaak heeft gegeven tot het verongelukken van ANDRIES zal ik straks melden.

Sandrart zegt: *Dat hy van 't gezelschap afgedwaalt, in den nacht verdronk.* En de Schryver van 't Boekje *Abrege de la Vie des peintres*, zegt: *Henrik was de Lantschilder, en verdronk, of versmoorde. lequel étant à Venise & se retirant chez lui de nuit tomba dans un Canal*, Fol. 429. Wie heeft ooit van *Henrik Both* gehoord? En by gevolg kan de Lezer zien wat staat 'er kan ge-

* Andries.

maakt

maakt worden op Schryvers die buitens lants wone-
nende geen gelegenheit hebben om de zaken te
onderzoeken: 't geen ook een van de reden ge-
weeft is, waarom ik my niet heb willen inlaten
tot het beschryven der Italiaanse en Franse Konst-
schilders, of buiten myn kreits (uitgezondert in
eenige buitenweidinge) begeven, maar binnen de
zelve ben gebleven, daar de gedachtenissen der o-
verledenen nog niet geheel uitgewist zyn, en waarvan
men uithet nageslagt berigt ontfangen kan. Daar men
andersins gewoon is, van dingen die lang geleden,
en veer af geschiedt zyn, elkander (als het spreek-
woordt zeyt) *Knollen voor Citroenen in de vuist te
stoppen.*

Gelyk wy, zoo wy *Du Pilé* in de voorgaande
levensbeschryving gevolgt hadden, eenen groven
misflag zouden begaan hebben, wanneer wy van
geen zekerder berichten voorzien waren geweest:
't welk ons zedert agterdenken gegeven heeft, en
besluit doen nemen geen staat te maken op bui-
tenlantse Schryvers; zoo is het ons egter in het
begin van ons eerste Boekdeel gebeurt, daar nu
niet anders op is te vinden, als het zelve te *reklame-
meren* of te herroepen.

Wy hebben in ons eerste Deel pag. 137 van
JOHAN TORRENTIUS, volgens de beschry-
ving van *Du Pilé* gezeit: *Dat hy door last van't
gerecht tot Amsterdam wierd in hegtenis gebragt,*
daar men *Haarlem* voorlezen moet. Gelyk ook
Sandrart doet. En op pag. 138. *Hystierf onder
't pynigen*, dat *Flor. le Comte* schynt te bevestigen
met te zeggen: dat hy door schrikkelyke pynen
gestorven is, 't geen my des te meer gerultheit
gaf, dat die zaak naar waarheit geboekt was. Maar
als my de beschryving der Stadt. *Haarlem* door

Theod: Schrevelius in de hand kwam, en ik die doorbladerde ontdekte ik haast den beganen misflag. De meeste omstandigheden lopen op eenen weg uit, maar in twee der zelve heb ik door naarvolging misgetaft, dat de Lezer haast ontdekken zal, als hy dit onderstaande leest. Dit zyn des Schryvers eigen woorden:

JOH. TORRENTIUS is onder de Konstschilders geen van de minste geweest, maar was in 't schilderen van naakte VROUTJES, op allerhande geyle wyze, als openbare Hoeren gewoon zyn, de tweede Appelles. Hy kwam van Amsterdam tot Haarlem, wonen in een huis van den ouden Coltermans, wist zig byzonder door zyn fluweele tong in de gunst der braafste Borgers in te dringen, was allemans vrient, maar inzonderheit wist hy de VROUTJES zoo wonderbaarlyk te vleyen en te believen, dat hy 'er vele aan zyn huis lokte, zelf in weerwil van hare Mannen. Hy hielt zig op straat gaande heel statelyk, altyt in zwart Fulp gekleed, en groette yder een met een minlyk en zedig wezen, zulks yder het oog op hem had: maar binnenshuis maakte hy dagelyks goedstier als een Epicurist met drinken, eeten, en andere wellusten, en geloofde aan Hemel noch Hel, met een woort, hy was onder schyn van een vroomaart een verleider van de jeugt, een bederf voor de Vrouwen; een bedrieger van 't Volk, en een verkwister van zyn eigen en anderer luiden gelt.

Dit brak cindelyk uit, zoo dat vele Borgers, daar de vreeze Gods by huisvestte, zig daar aan ergerden, die godvergete wyze van leven verfoeiden, en uitkreten hem niet waardig te wezen dat hy een bewoonder hunner Stadt was.

Dit ter ooren gekomen van de Magistraat dier Stadt

Stadt hebben zy amptsbalven, op dat het gemeene best geen schade daar door leed, dit monster in de gevangenis doen brengen, en naa ernstig nazoek van zyn verfoelyke wyze van schilderen, gedrag en redenvoeringen, hem daar op ondervraagt. en wanneer hy niets van 't geen waar mede hy beticht werd, wilde bekennen, hem op de pynbank gebragt, doch hy stont de pyn styfkoppig door zonder eenige bekentenis, wanneer zy hem in 't Tuchtuis banden voor 20 jaren. Dit was in 't jaar 1630 op den 25 van Hooymaand.

Als hy daar een geruimen tyd gezeten had, is hy daar uit verlost door voorspraak van groote luiden, onder welke ook was de Ambassadeur van Engelant met welken hy overscheepten, en zich een tyd lang in Engelant onthielt, tot dat hy tot Amsterdam kwam wonen, daar hy ook gestorven is.

Zoo dan de Schilderjeugt naar goeden raad lusteren wil, zoo moet zy in stee van dusdanige walgelyke voorwerpen te verbeelden tot hare schande, veel liever tot roem door haren konstpenceel zedespiegels vertoonen.

Deze leerles is niet nieuw, maar een grage maag lust ook wel verwarmde spyze, inzonderheit als die door een versche faus verfrist wort.

'T is niet voeglyk dat men geheyme schandelykheit, geile, walghelyke en vuile bedryven, die in den duister, of uit eygen schaamte achter de gordynen gepleegt worden, bloot vertoont.

De Schilderkonst, en Dichtkonst zyn gesusters, en beyde door de kuissche Parnasnimfen opgekweekt, welker eer door zulks te doen te kort gedaan wordt. Wat meenje is de rede dat het spel van Josef van velen van den Schouburg word afgeweert?

* *A: Pels zal het zeggen :*

..... Zoo gy wilt weten, hoe men 't kwaad,
Van eene geilen gloed, verdartelt, en verwildert,
Met wulpsche woorden, en verbeeld ombelzen schil-
dert;

Hoor Jempfars redenen tot Jozef eens, en let
Op haar' gebaarden, en den toestel by het bed.
Die ritze tokkeling moog' jozefs hette dooven;
Maar 'k durf dat wonder van den kyker niet gelooven.

En wat lager daar hy van andere spelen spreekt :

'T is wel te vreezen, dat zulk lieven, lonken, lachen,
Zoo lodderlyk, en los malkand're om lusjes prachen,
De jeugd in brand zet, en alzoo van 't Schouwtooneel
Den dwaalweg regelrecht doet inslaan naar 't bordeel.

Met noch meerder reden hebben de Vaders van
de eerste Kristen Kerk de Schoutooneelen ge-
doemt ;

Dewyl geen Schoufpiel ooit vertoond wierd, of 't was in
Gestelt ter eere van een dartele Godin;
Of droncken God op hunn' verdoemlyke offerfeesten;
Daar al die wilden, als onredelyke beesten,
In volle vrygheid hunn' wellust pleegden met
Gebuurde Vrouwen op het wulpsch feestbanket.
Tot welk een einde (ô schrik) die lichtekoojen zaten
In 't spel op 't voortooneel, om geil, en uitgelaten
Hunn' waar te veilen, en te venten na het spel.

'T was dan ook billik dat de Magistraat van
Haarlem dat ergerlyk voorwerp, daar wy even
van

* Gebruik en Misbruik des Tooneels, pag. 22. 23.

an gesproken hebben, dat door zyne levenswyze n konst niet als ontucht werkte, als een onnut it van de borgerlyke gemeenschap affneed. Behalten dat ook de eedle konst door zulke ergerlyke ertoonselen meer verachting word aangedaan.

Zeker niemant, by wien de rede huisvest, ende Godvrucht inwoont, is 'er of hy zal een afkeer van zulks hebben. En zoo het beuren mocht dat het van zommigen geprezen word, zulk pryzen geeft niet anders als den bedorven aart van die het pryft e kennen. Van Parrasius was 'er te Rome een schandelyk Tafereel van Meleager en Atalanta, naar werd het daarom van elk geprezen? gewis niet. myn Meester Sam. van Hoogstraten zeit, *Ik schame my't. zelve te beschryven.* Met een woort: zulke vertoonselen, 't zy die op 't tooneel, of in schildery verbeeld worden, zyn krabbers, daar de wortel van 't zondekruid mee boven geschoffelt word; waarom ook gemelde Hoogstraten in zyn vyfde Boek van *d'Inleyding tot de Hooge Schole der Schilderkonst.* p. 176. *Thalia* zeit: *Wacht u dan o eedle geesten, van de schandelyke onkuisheden van Tiberius in 't Eylant Kapreen in uwe Tafereelen te vertoonen. Laat ook den oudvader Noë niet schaamteloos naakt leggen, daar Semen Japhet hunne aanzigten van afkeeren. Want die tot zulke schandelykheden geneigt zyn, verdienen den vloek zoo wel als Cham.*

My gedenkt ook noch, als ik by hem woonde om de Konst te leeren, dat toen de Minnebrieven van Nazo door A. Valentyn vertaalt, waren in druk gekomen, en ik uit leeslust, die ter leen verzocht, maar tot antwoord kreeg, *Zulks is niet dienstigh; den Dichter is 'er om gebannen geweest in Pontus, en de Vertaalter behoorde daarom voor*

altyd in 't Rasphuis verbannen te worden, om dat 'er dingen in zyn die nutter waren verzwegen, of verduistert, dan ontdekt, en over zulks die nooit geweten, nooit ter proef zouden zyn gestelt geweest, tot bederf van de wulpse en losse jeugt.

Eindelyk mag de Schilderjeugt dusdanig ergerlyk wellustig leven als JOH. TORRENTIUS geleit heeft, zig ten spiegel van afschrik voorstellen; want zulks zyn Sirenenzangen die het jeugdig hart vleien en streelen tot hun bederf: waarom ook de zedeschryver Seneka het oog op diergelijks hebbende zeit: *Verdryf voornamelyk de wellusten, draag een doodelyken haat tegen de zelve; want zy zyn van dien aart, als die d'Egiptenaars PHILETAS, dat is, KUSSERS noemden, die ombelsden om te verworgen.*

Theodoor Schrevelius gedenkt in zyn Boek van *Haarlems oorspronk* aan verscheiden Konstschilders en Schilderessen, welke in zyn tyd in bloey waren; Als PIETER GREBBER, de Soon van Frans Pieterze Grebber, van wien van Mander melt in zyn boek op pag. 213. en GERARD SPRONG de Zoon van Korn. Engelze, aan wien van Mander gedenkt op pag. 107. B. beide deze Zonen hebben hunnen Vader in de Konst overtroffen.

PIETER GREBBER, die behalven zyn Vader ook Hend. Goltzius tot onderwyzer gehad heeft, is een braaf beeld, en poutretschilder geweest. Tot Haarlem waren 'er in dien tyd nog verscheiden stukken van te zien, van welke wel 't voornaamste was *Jubalinus*, tot lof van de Muzyk, gemaakt voor den Borgermeester Guldewagen, die een beminnaar van de zang-, en speelkonst was.

Onze PIETER GREBBER had ook een Suster MARIA GREBBER genaamt, die met veel
roem

hem de Konst hanteerde; ook in de Bouwen en Deurzichtkunde bedreven was.

GERARDSPRONG, die met een lugtigen sprong zeit de Schryver) in de Konst te doen zyn Vader eer voor by is, heeft verscheiden Corporaalschapen van Schutters in zyn tyd geschildert, als nog in de Doelen te zien, die de Konst van hun maker ryzen.

De Schryver meld ook op pag. 383. van eenen **HENDRIK POT**, die by alle om zyn Konst en ninzaamheit bemint was. Hy heeft in zyn tyd de eer gehad dat hy den Brittannischen Koning met zyne gemalin naar 't leven geschildert heeft, nevens verscheiden grooten van dat Ryk. Op 't Princen Hof te Haarlem hangt van hem een groot konststuk, verbeeldende den Triumfwagen van Prins Willem van Oranje, en op de Schutters Doelen Korporaalschap: maar 't waardigste dat in zyn tyd van zyn penceelkonst was te zien, was een Tafcreel waar in Judith en Holofernes afgebeeld stonden, hier in had de Meester (zeit de Schryver) zyn uiterste vermogen getoont, en't was in 't Kabinet van den Heer Hofman te zien.

Vorders word ook van eenen **KORNELIS WIERINGEN** gesproken. Deze was een knaap die lang ter Zee gevaren had, dus kundig van al den toestel die tot een Schip behoort, ook van de wyze hoe de zeilen bestiert worden. Dit was hem een groot behulp, wanneer hy de Zeevaart vaar wel gezegthebbende, stil zig in de aftekening van de zelve bezig hielt. Gelyk hy ook door byzondere konstdrift zoo veer daar in gevordert was, dat hy in 't schilderen van Zee en Schepen Hendrik Vroom, in konst heel na by kwam. In deze verkiezing van schilderen was 'er ook een **KORN. VERBEEK**
en

en JOH. GODERIS. En onder de Lantschap schilders roemt onze Schryver KORNELIS VROOM den Zoon van Hendrik Vroom, JOH. JAKOBSZ die lange Jaren in Italie was geweest, NICOL ZUYKER, GER. BLEYKER, SALOM RUSTDAEL, REYER, enz.

Zoo gy een Schilder zoekt (zeit onze Schryver van allerhande vruchten, hier hebt gy FLORIS VAN DYK, die met zyn Konstpenceel de beluste vrouwen, ja 't gevogelt zou konnen lokken, en verschalken, en in die zelve konst WILLEM HEDA.

Hy meld ook van eenen ROELANT VAN LAAR, den broeder van PIETER, die hy noemt *Broeders van een bed*, te Haarlem gewonnen en geboren, en van Kintsbeen af in de Schilderkonst geoeffent. Zy hadden beide eene wyze van schilderen, en hebben eenige Jaren te zamen in Italie gewoont. Roelant de oudste zynde, is in 't bloejenst van zyn leven te Genua gestorven. Pieter is weder t'huis gekomen, en heeft zig een wyl tot Haarlem onthouden, maar konde Italie niet vergeten, dat altyd een voester is geweest van doorluchtige geesten; derhalven werd hy voornemens die reis op nieuws aan te vangen. Hy heeft dan van zyn vrinden afscheit genomen, dat zy nimmer zoude op zulk een wys weten waar hy verwaren was, dat ook Empedocles voor had, zeit onze Schryver, 'tgeen niet duister te kennen geeft dat de Schryver van zyn slechten uitgang wel geweten heeft, maar dit onder het zeldzaam koppig voornemen bedekt.

Onder de Glaschilders van dien tyd roemt hy PET. HOLSTEIN, en JOH. BOECHORST, die de Triumf van DAMIATEN in de glazen op de groote zaal der Vroedschap van Haarlem geschildert heeft, daar S. Ampfung een langdradig rym op gemaakt heeft, 't geen dus begint: Als

Als Keizer Frederik voor eenig hondert jaren
Een groot en magtig heyr te zamen deed vergaren;
Op 't ongeloovig Velk, den Turk en Zaraceen,
Rikt Floris, Hollants Graaf ook al zyn macht by een;
Met Willem zynen Zoon, byzonder uitgelezen
Ten onze Borgery, en wat hier puik mocht wezen,
De bloem van onze jeugt. Dus zyn zy 't zeyl gegaan
En doen in Palestyne, eene open haven aan.
Zy zetten voet op 't lant, en hebben steên met hoopen
En sterkten, met geweld en stormen afgeloopen.
Wat leit 'er menig Turk en Zaraceen in 't zant
Gewelt, en om gebragt, door Haarlems heldenbant?
En daar nu 't moedig heyr vast alles had verkregen
Jaar wens in 't Heylig lant, door Godes ryken zegen,
Begeeft het zig te scheep, en dryft met zyne vloot,
Daar Damiaten leit aan Zee in Nilus schoot.

Die meer van dit oud Haarlems heldenbedryf
Wilst weten, vervolge dit rym 't geen ge-
laatt is, agter de beschryving van Haarlem door
Chreveilius.

Wy hebben uit bevindingen opgemerkt, dat ver-
scheiden van de grootste Lichten in de Konst door
oevallen en anderzins, ontydig zyn uytgebluft.
Voorbeelden tot bestempeling van myn gezegde
zal de Lezer, om hier geen lyst daar van op te
maken, op hunne plaats ontmoeten, waar onder
PAULUS POTTER, geboren te Enkhuizen,
in 't jaar 1625 geen van de minste te agten is.

Hy is gesproten van overgrootmoeders kant uit
het oud Adelyk geslacht en Huis van Egmont, als
my by geschrifte gebleken is.

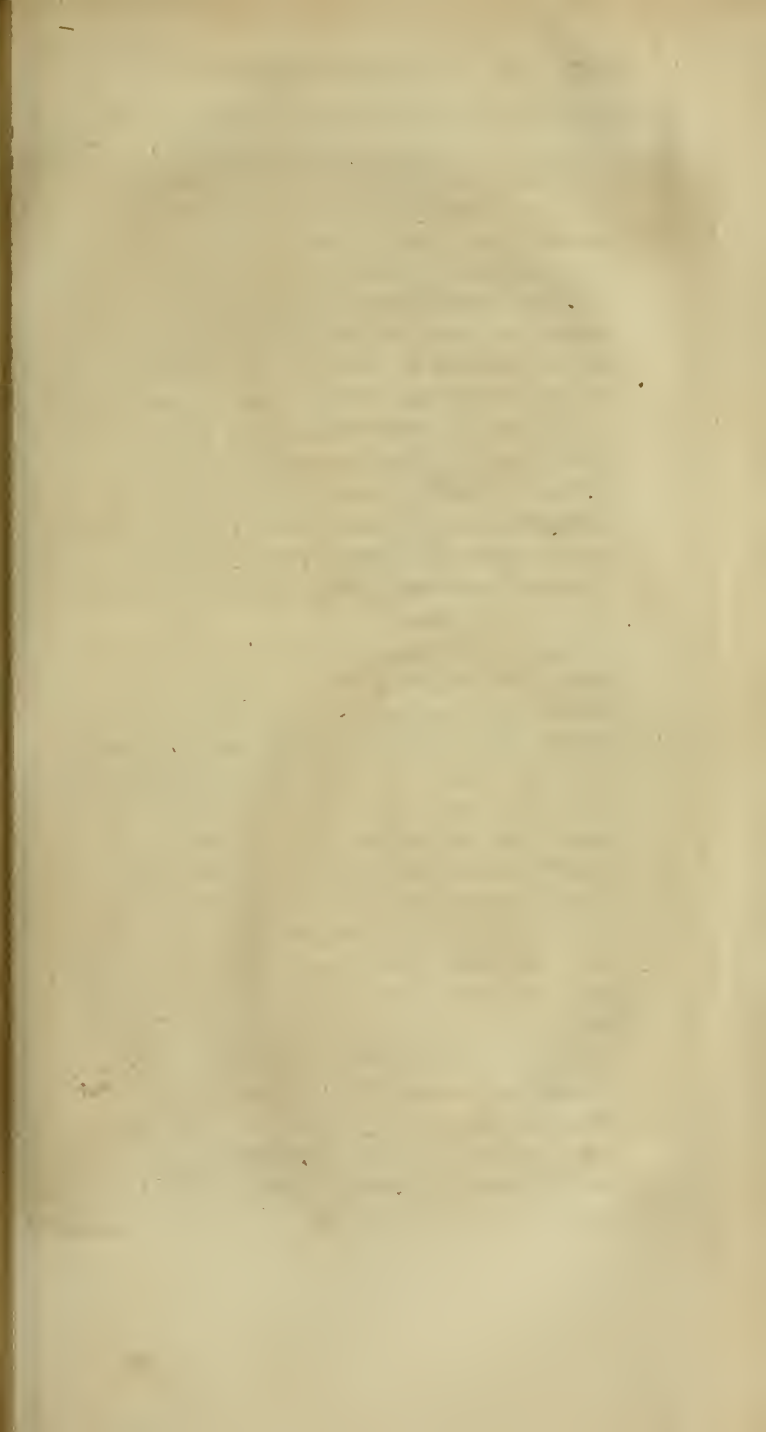
Zyn Grootvader Pieter Simonz Potter, Pen-
ning-

ningmeester of Geheimschryver van de Hooge en Lage Swaluwe, was getrouwt met de Dochter van Paulus Bertius, Pensionaris of Loontrekkend Raadsheer van Enkhuyzen, die ten vrouw had Freektingen Semeins, wier moeder was Katarina van Egmont, egte dogter van dat Stamhuis.

Pieter Simonze Potter, heeft by zyn Huisvrouw geteelt een zoon PIETER POTTER genaamt, die tot Enkhuyzen de schilderkonst oeffende. Deze kwam te trouwen tot Enkhuyzen, en uit dat huwelyk ontsprooten twee zonen, Pieter en Paulus, als mede een dochter Maria Potter.

Pieter Potter, vader van gemelde kinderen, veranderende van plaats, kwam tot Amsterdamb wonen, daar hy zyn Burgerrecht kocht op den 14 van Wynmaand 1631: die daar ook gestorven is, in 't jaar 1692.

PAULUS POTTER, daar onze pen op doelt, van natuur geneigt tot de Konst, en van zyn vader (schoon maar een gemeen schilder) daar in onderwezen, liet al vroeg sprenkelen van verborgen konstvuur, door zyn vernuftige penceeloeffening uitblinken. Hy trok van Amsterdam naar den Haag, en ging wonen op de Bierkaai, in 't huis thans bewoont van den Procureur Staal. Waar nevens aan woonde Klaas Dirkze Balkenende, die gezegent was met tien kinderen, waar van op de oudste dochter zyn oog viel, zoo dat hy dezelve ten huwelyk verzocht. Doch dit ging ten eersten zoo vlot niet: want de oude man zeyde: dat PAULUS noch menschen schilderde, maar beesten, dat stont hem niet aan. Hy raadpleegde daar over met luiden van aanzien, en zyne vrienden, die hem alle daar in tegen vielen, verklaarde yder in 't byzonder, zoo hy een van hunne dochters begeert hadde;

adde, zy zulks niet zouden geweygert hebben; maar dezelve gelukkig geacht. Zoo bemint had y zich reeds door zyn hups gedrag by elk ge-
maakt. Hier op ging het huwelyk met Adriana
an Balkenende aan, op 't jaar 1650.

Balkenende die meester Timmerman en Boumee-
ter was, en uit dien hoofde veel omgang had met
de grootste luiden in den Haag, maakte zyn nieu-
wen zoon voort by elk bekend. Zyn Hoogheit
Prins Maurits en meer andere grooten kwamen
in zyn PAULUS POTTER dikwerf op zyn schilder-
ertrek bezoeken, om zyn brave konst te zien.
In dien tyd maakte hy een redelyk groot stuk,
zoelig en vol van werk, voor de oude Princes
Amilia van Solms, 't geen geplaatst zoude wor-
den voor een schoorsteen, op 't oude Hof: maar
men die 't oor van de Princes had, zeide: *Dat*
et een al te vuil voorwerp was voor hare Hoogheit,
en dagelyks te bespiegelen. Dit zeggen doelde op
de pissende Koe, die daar in verbeelt staat, waar
y 't sink bekend is. Dus werd het afgewezen
en raakte in andere handen.

Veel jaren achter een heeft dit Konststuk in de
familie van den Heer Schepen Muzart geweest,
van waar het in handen van den Konsthandelaar
van Biesum kwam. De Konstliovende Jakob
van Hoek heeft dit in zyn leven voor 2000 guld.
van gemelden van Biesum gekocht, en geplaatst
in zyn Konstkabinet, tegen over het beruchte
Konststuk van Gerard Dou, waar in 't verschiet
in een Barbiers winkel doet zien, zynde het voor-
aamste Konststuk dat thans van G. Dou in Hol-
land bekend is:

Nevens deze twee Konstjuweelen, kunnen de
Konstliovende hun oog daar vermaken in de be-
schou-

schouwing van twee konstaafereelen ; beschildert door den uitmuntenden Adr. van den Velde, nevens meer andere, zoo van Wouwerman, Ostade, J. Steen; enz.

My komt klaar voor uit verscheide gevallen die my verhaalt zyn, dat onze POTTER al vroeg zyn verborge benyders gehad heeft, die hem onder 't masker van vriendschap hebben gedwarsboomt. Dunkt ymant vreemd hoe dit heeft kunnen geschieden; daar zyn konst lof verdiende, en waard was duur betaald te worden? en daar zyn gedrag de deugd en vroomheid zelf verbeeldde? Ik antwoord om deze rede, voorspoed; roem, deugt en vroomheit, zyn de voorwerpen daar de Nyd haar tanden op wet. Schynt het geluk ymant om zyn verdiensten te willen begunstigen, straks is de Nyd daar in voor. Horatius heeft al in zyn tyd gezongen:

*De voorspoed wort steeds van ter zeiden;
Met een benydend oog begluurt.*

En een ander Dichter:

*d'Ondankbare Afgonst volgt den voorspoed op de hie-
len,
Gelyk de schaduw 't beeld, waar heen 't zig keert en
wend.*

En wat het het deugtzaam en vroom leven aanbelangt, men geeve maar agt op de spreuk van C: Manlius: die zeit: *De Nyd is blind; en daarom spreekt zy kwaat van de Deugt*, en P: Rabus:

Dit Noodlot volgt, altyd de vromen agter aan.

Maar

Maar ik zal dit schadelyk monster, tot loon, ook een printje inwyen in myn Boekje van de *Zinnebeelden*, om het te doen kennen. Doch dit overgeslagen. De Heer Borgermeester Tulp, die dikwils in den Haag zynde kennis aan onzen PAULUS POTTER gekregen had, wiens loflyk gedrag en konst hem zonderling behaagde, ziende dat hy niet naar waarde van de zelve beloont wierd, lokte hem tot Amsterdam om voor hem te schilderen, met toezegging van zyn gunst: gelyk hy zig dan ook op den eersten van Bloeymaand 1652 t'Amsterdam met 'er woon begaf; en schilderde verscheyden; zoo groote als kleine konstukjes; voor gemelden Borgermeester Tulp, zoo dat die in zyn tyd wel 't meest van zyn konst bezat. Dit oeffenigt Nicolaas van Reenen wonende in 's Gravenhage welke voortgesproten is uit de Weduwe van PAULUS POTTER, in een brief aan my geschreven in Wintermaand 1716. Die vorder geuigt: *Dat hy zyn Moeder dikwerf heeft hooren zeggen: Dat zy haar Man nooit ledig heeft gezien; dat hy zelf wanneer hy een uur voor haar over had om een wandeling te doen na buiten, altyd een tafelboekje in zyn zak by zig droeg; om als hy iets zag dat geestig was, en in zyn kraam konde dienen, straks dat voorwerp af te schetzen. Zyn kopere platen waar van de printen onder de printlievenden bezent zyn, en in waarde worden gehouden) etste hy 'savons by de kaars; om van zyn schildertyd niet te verletten. Men gelooft (ik niet) dat hy loor te naarstig schilderen in een Teeringziekte verviel, en daar aan stierf in Loumaand 1654 pas 29 jaaren oud. Hy is begraven in de groote Kapel tot Amsterdam, nalatende nevens zyn konstroem een Weduw; en een Dochtertje dat 3½ jaar oud zyn-*

de in 's Gravenhagen mede aan een Teringziekte gestorven is. Zyn Beeltenis staat in de Plaat F 1

Wat tuimelgeest heeft d'oogen der konstkenners zoo weten te betooveren datze de penceelkonst van P. POTTER voorheen als gemeene konst aanzagen? of waren zy in dien tyd ziende, en wy nu blind, die zoo veel agting daar voor betoonen te hebben? Wat segt gy Lezer?

'T schynt dat alle ondermaansse dingen de veranderingen onderhorig zyn. Het aartryk van hoe vast gekneden grond opgeleit, neemt af en aan. Landen die voortyts bevolkt waren zyn tot een Woesteny geworden, andere weer van een niet op gekomen, tot verwonderingen op gegroeit. Dus is 't ook gelegen met de Konst, en wetenschap. Griekenlant was oulinx de hoogeschool der geleertheit en konsten: Daar ontdekte zy zig, als den aangenaamen dagenraat, wanneer zy blozende door de kimmen haar luisterryk wezen doet zien. Daar rees zy, op de vleugelen van ryke, en milde belooningen op, als de Son, tot het top-punt van de middaglyn. Van daar plaatste de kunstgodes de Schilderkunst eerst in Italiën, naderhant (om geen nayver te verwekken) mee in andere Landen en Koninkryken, ook de Nederlanden: daar deselve den eenen tyd meer den anderen tyd min, altyt met luister heeft gebloeit; maar nooit schooner als in den tusschentyd, van 't jaar 1560, tot 1660.

'T lust my een lyst van wakkere Mannen die gebloeit hebben binnen den Levenstyde van een dier Konstenaars op te maaken, en hier onder te stellen.

Abrah.

<i>Abrah. Bloemaart,</i>	<i>Bartol. vander Helst.</i>
<i>Tobias Verhaegt.</i>	<i>Nicol. de Helt, Stokade</i>
<i>Mich. Mierevelt.</i>	<i>Bartol. Breenberg.</i>
<i>Paulus Moreelze.</i>	<i>Ludolf Bakhuizen.</i>
<i>Roelant Savry.</i>	<i>Pieter van Laar.</i>
<i>Pet. Paul. Rubbens.</i>	<i>Gerard Terburg.</i>
<i>Hendr. van Balen.</i>	<i>Hans Jordaans.</i>
<i>Jaques Jordaans.</i>	<i>Nicolaas Berchem.</i>
<i>Franc. Snyders.</i>	<i>Tomas Wyk.</i>
<i>Daniel Segers.</i>	<i>Abraham Genoels.</i>
<i>Jan Breugel.</i>	<i>Govert Flink.</i>
<i>Frans Hals.</i>	<i>Pieter Lely.</i>
<i>Korn. Poelenburgh.</i>	<i>Hendr. Verschuuring.</i>
<i>Ant. van Dyk.</i>	<i>Otto Marceus.</i>
<i>Jan Davidz de Heem.</i>	<i>Guilb. van Aalst.</i>
<i>Gerard Honthorst.</i>	<i>Phil. de Koning.</i>
<i>Job. Parcelles.</i>	<i>Willem Doudyns.</i>
<i>Palam. Palamedesz.</i>	<i>Phil. Wouwerman.</i>
<i>Rembr. van Ryn.</i>	<i>Jan Both.</i>
<i>Emanuel de Wit.</i>	<i>Adam Pynaker.</i>
<i>Erasm. Quellinus.</i>	<i>Melch. de Hondekoeter</i>
<i>Jan Lievensz.</i>	<i>Jan Babt. Weeninx.</i>
<i>Ferdinand Bol.</i>	<i>Frans Mieris.</i>
<i>Adr. Brouwer.</i>	<i>David Beck.</i>
<i>Jak. Bakker.</i>	<i>Gaspar Netscher.</i>
<i>Herm. Zaftleven.</i>	<i>Jak. vander Does.</i>
<i>David Teniers.</i>	<i>Jan Steen.</i>
<i>Adr. van Ostade.</i>	<i>Johannes Lingelbag.</i>
<i>Korn. Bega.</i>	<i>Willem van de Velde.</i>
<i>Ger. Dou.</i>	<i>Paulus Potter.</i>
<i>Gabriel Metz.</i>	<i>en meer andere.</i>

Alle deze heeft de Son (den eenen vroeger den anderen later in levenstyd) op eenen dag beschenen; want Abrah. Bloemaart welke d'eerste op de Rol staat, geboren 1564. heeft noch geleefd na Paul. Potter die gestorven is in 't jaar 1654. En de konstlieden hebben zig 't effens door 't zien van zood menigerhande konstaferceelen konnen vermaken.

Bedenk nu eens hoe groot een getal van mindere lichten zich in dien ruimen tusschentyd aan den Nederlantschen Konsthemel hebben doen zien, en in hoe kleen getal thans de zelve bevonden worden; Ja hoe schaars die zyn welke als de volle Maan by de Starren affteken. Zoo moet men zich over de ledige plaatzen die men in de oeffenschool van *Pictura* meer en meer bevint bedroeven. En met reden, daar men ziet, dat verscheiden deelen van de konst afgescheurt, met hun loffelyke bewerkers ten grave gedaalt zyn, buiten hoop dat de zelve schooner verryzen zullen. Wie is 'er in 't Zee- en Scheepschilderen naa de dood van *Parcelles*, *Bakhuizen*, *W. vanden Velde* en *Everdingen* op gestaan? wie in 't schilderen van tam Vee naa de Dood van *Berchem*, *Potter*, *A. vanden Velde*, en *vander Does*? Wie in 't schilderen van Paarden naa de dood van *Wouwerman* en van *Lint*? Wie in 't malen van Boere en Soldatenleven naa de Dood van *Brouwer*, *Ostade*, *Bega* en *Teniers*? Wie in 't schilderen van Kerken en Gebouwen naa de Dood van *Em. de Wit*, *vander Heyden* en de *Berkbeydens*. Die hun gelyk is of hen overtreft? Brave Schilderjeugt, dit moet u een spoor zyn waar door gy geprikkelt de konstschool van *Pictura* met meerder yver helpt opbouwen. Missen veel deelen van de konst hun bewerkers, en is het getal der konstoeffenaars

zoo talryk niet als wel voor heen; wat raad? gy hebt 'er thans weer die op den hoogsten trap van de Konst gestegen, de vorigen overtreffen, zoo ver als die de eerste uitvinders der Konst, in kracht en schoonheit hebben overstreeft, daar dit vaars van Arn: Nachtegaal op ziet:

Thans bloeit de Schilderkonst veel schooner als voorheen:

*Dan toen een slechte * Maagt door de ommetrek alleen,*

Haar deedt den titel der onsterfelykheit verwerven;

Nu ze ondersteunt wordt door een' ryken schat van verven,

Haer door Natuur verleent; die zy zelfs achterhaalt;

Zoo verre dat ze ons haest met zyn, voor schyn betaalt.

Wy hebben gezien wat een groot getal van Konstfakkels de Nederlanden hebben bescheenen, in een bestek van min als 100 Jaren, en dat het getal thans zoo klein is, dat tot verscheiden deelen van de konst geen oeffenaars gevonden worden. Zoo my ymant vraagde, wat de reden was, 'k zou

* *Maagt.*] de Dochter van een Pottebakker Deburates genaamt. Deze verliest op een jongeling. trok met kool den buitekant der schaduw na, welke de Kaars van zyn wezen maakte dat van ter zyde gedraait stont op den muur, om hem hier door altyts voor oogen en in gedachten te houden. Dit verhaalt Plinius in zyn 34 Boek in 't 12 kap. die vorder zeit: dat zy door dikwils dien omtrek naar te maken, zoo veer kwam dat hy zulks buiten het voorwerp by het denkbeeld konde doen, zelf ook naderhand ondernam andere wezens uit de hand door een kenbare omtrek te verbeelden, en dus de eerste beginfelen der Konst geleit heeft.

zou 't hem vragen, om dat ik 't my schaam te zeggen.

'T schynt my toe dat het ten tyde van Petronius even als thans met de Konst gelegen was; want na dat hy te kennen heeft gegeven, dat de Schilderkonst heeft toegenomen, zoo lang de mildtheit en de ryke belooning der grooten, de naerstigheit der eergierigen aankweekte om eenen onsterflyken naam te verkrygen, (wetende, dat indien zy die konden bereiken, het hun aan geen winst ontbreken zou;) alzo heeft zy in tegendeel wederom begonnen af te nemen, zoo dra de geltliefde de overhant kreeg, en daar byna niemant was die de Konst de hand boven 't hoofd hield, zoo voert hy door een aardige wyze van schryven een verstandig man in, dien hy vraagt, naar de oorzaak van het verval. Deze zal 't beantwoorden. De geltgierigheit (zei hy) heeft deze verandering ingebracht. De vrye konsten bloeiden eertyts, zoo lang de ware deugt in waarde gehouden wierd; dies zogten ook de menschen alderhande konsten om stryd aan den dag te brengen, niet willende dat iets 't welk den nakomelingen voordeelig wezen mocht, verholen bleef. En wat lager. Wy daar en tegen in Wyn en andere wellusten verzopen leggende, hebben 't hart niet om naar kennis van voltrokken Konsten te staan: en vermits het ons lichter valt de oudheit te berispen, dan na te volgen, gebeurt 'et dat wy de ydelheit maar alleen zoeken te leeren, en anderen in te planten. Laat u dan niet vreemt voorkomen dat wy de Schilderkonst kwyt geworden zyn; aangezien thans een klomp gouts in 't oog van alle de goden en menschen veel schooner schynt, dan 't gene Apelles en Phidias ooit gemaakt hebben.

'T is wat grof gesponnen. Andries Pels in zyn ver-

vertaling van Horatius heeft de oorzaak van het verval der Dichtkonst, 't geen wy op de Schilderkonst toepassen, met een zachter borstel goedoodverft; en 't komt hier op uit dat de beminnaars aankweekers en begunstigers der konsten, die volgens de spreekwyze van Gratiaan *by den Wind, en de Schilders by Koorenmolens* kunnen vergeleken worden, die door de zelve aan 't malen geholpen worden, zoo weinig in getal zyn, van tyd tot tyd sterven, en geen nieuwe worden aangekweekt: Dat den Kinderen van vermogende menschen de oeffening der konst en wetenschappen word onttrokken, de gront waar uit de liefde en zucht tot de zelve, en eindelyk de kundigheid geboren word, die nu in tegendeel daar geen weet af hebben, waarom dan gemelde Pels reden vint om te vragen:

Maar waar in wordt de jeugd in Hollant onderwezen?

*In plaats van boeken vol geleertheit door te leezen,
Leert zy 't verschillen van dry vyfde, en vyf oktaaf
Persento, en die dit kan reek'nen, dat gaat braaf,
Roept luidskeels man en maagt; 't is 't liefste van myn'
Kind'ren,*

*Zegt Vader: want hy zal het zyne niet vermind'ren;
Hy weet de rekening van Intrest, en Rabat
Net op te maken; hy verstaat zig op 't Barat.*

Maar meent men, als die roest, en zorg van gelt te winnen

*Eens ingevreeten, en doorkankert heeft de zinnen,
Dat iemand mooglyk, in zyn Konstwerk, menig jaar,
Of eeuw na zyne dood zou leeven? ver van daar.*

Oudtyts ging het anders. Onder de Egypte-

naars was deze Konst in zoodanigen aanzien, dat zelfde magtigsten hunne Kinderen die geduurig lieten oeffenen. Van gelyken deden ook de Grieker. Zelf was 'er een wet, *dat niemant zig tot het schilderen begeven mocht, dan die een vrygebooren en van een eerlyk geslacht was.* De wyze Solon, ziende dat de inwoonders van Athenen, die toenmaals in vrede zaten, meer en meer tot ledigheid vervielen, stelde een wet in, *dat zoodanigen Zoon niet en zoude gehouden wezen zyn Vader te onderhouden, die hem in een konstleooze onwetentheit had opgevoed.*

Daar nu het tegendeel in gebruik komt, hoeft men zig niet te verwonderen dat het getal der genen zoo klein werd, welke de konst en hunne bewerkers achting toedragen. *Het schynt, zeyt Sidonius Apollinaris, als door een natuurlyk gebrek in de harten der menschen ingeprint te zyn, dat die genen welke de konsten niet en verstaan, ook van de Konstenaars weinig werks maken.* Waarom ook W. Goeree niet onaardig met dit opzicht gezeit heeft. *Ten kan ook niet wel wezen, dat ymant, geen smaak in de vrucht hebbende, den boom zoude in eere houden.* Hier mee willen wy eindigen en den Lezer tot de levensbedryven der volgende Konstschilders leiden.

Hier aan laten wy volgen den ongelukkigen **HERCULES SEGERS**, wiens geboorteyd wy niet weten, maar om dat S. v. Hoogstraten melt in zyn Calliope, dat hy bloeyde of eer verdorde, in zyn eerste groene Jaren, dacht ons voeglyk te wezen, hem voor gemelden Hoogstraten op het tooneel te brengen.

Hy was een man van goed begryp en oordeel, ryk van gedachten, en overvloedig in menigerhande

hande voorwerpen die hy in zyne lantschappen te pas bracht, zoo, dat zig in de ruyme verschieten, heele lantscreken met dorpen en gehugten vertoonden. Ook geestig in versieringe van Bergen en Rotzen, als in zyne schilderyen en printen te zien is. Maar 't scheen dat hy onder een rampspoedige planect geboren was; want schoon hy zig benaarsfigde met onvergelykelyken yver, zoo konde hy zyn ongeluk niet te boven komen. Hy moest tot zyne smarte zien dat anderen, die zoo veel konst niet bezaten, hem voor uit draafden, terwyl hem de vleugelen door zyn droevig lot met zeelen van armoede gebonden werden. Hy maakte door een vernuftige vinding het drukken van lantschappen met verf op doek werksellig, maar de doeken wilden niet aan den man, schoon hy de zelve voor een geringen prys geven konde. Waardoor zyn Vrouw klaagde dat hy al het Lywaat dat 'er in huis was verdrukte, en 'er zoo veel niet van overschoot dat zy ander kon koopen, en dus hy met zyn huisgezin in de uiterste armoede verviel. Aan den anderen kant leed hy smart te zien dat zyne printen by manden vol wierden gebruikt in de Vettewarriers winkels, om 'er boter en zeep in te beregten.

Eindelyk maakte hy noch een plaat, waar in hy zyn uitersten vlyt aangewend had, en veilde die t'Amsterdam voor klein geld aan een Konstverkooper, maar de zelve wilde daar niet aan, zeggende dat zyne werken niet gewilt waren; ja niet tegenstaande dat hy den zelve beduid dee, dat yder druk na zyn dood meer waard zou wezen als hy voor de plaat eyfde, wilde die naau zoo veel voor de zelve geven als het koper gekost had. Des nam hy de zelve weder mee naar zyn huis, en na dat hy ee-

nige afdrukken daar van gemaakt had, sneed hy de zelve aan stukken. 'T een en 't ander nam de elendige Herkules zoo ter harte, dat hy mistroostig en buiten eenigen raad, zyn droefheid in den Wyn zocht te smoren, en op een avond buiten gewoonte beschonken zynde, t'huis quam, van de trappen viel, en stierf.

Hoogstratenmerkt aan dat het zoo gebeurt is, als hy voorzegt had, want voor yder print zyn naderhand betaalt festien Ducaten, en noch was 't een geluk een afdruk daar van te kunnen krygen. Wat zal ik zeggen? die de Fortuin tot stiefmoer heeft, is 'er kwalyk aan; en 't is 'er meer gebeurt die met vlyt gezaait hebben, en nooit den Oegst geplukt.

Diergelyke gevallen, daar men treurliederer van zoude kunnen dichten, te droevig om te zingen of te lezen, zyn 'er vele. Maar 't lust ons niet de zelve op te halen. De Waerelt naar 't schynt heeft dog een aard naar de Varkens, die, wanneer men hen by d'ooren voorwaards zoekt te trekken, agterwaards loopen. Is het niet even eens met Petro Testa als met gemelden HERKULES SEGERS gebeurt? zach hy niet tot zyn hartzeer, dat wanneer ymant kruideniers waren koft, gemeenlyk zyne prenten, of een stuk van de zelve tot een peperhuis gemaakt wierden, om de waren daar in te doen? liep hy niet zyne prenten, onder zyn mantel geschort, door Romen te koop veylen? De oude Lutma, bekent aan zyn pourtret door Rembrand geest, toenmaals te Rome zynde, kocht verscheide werken van hem voor de waarde van een Ducaton. En ik zelf heb naderhand voor yder der groote printen een Ducaton, en voor een klyn printje, 't Darmwindertje genoemt, 2 Ducatons be-

etaalt. En wat was de rede? men wildeze hebben toenze schaars te bekomen waren, en de maker zig zelven van mistroostigheid in den Tyber verdrongen had.

Fr. Heerman verhaalt in zyn *Gulde Annotatien*, at Albert Durer met Keizer Maximiliaan in een zekere Stadt kwam, daar hem de Keizer een konstig bechildert Tafereel liet zien, en gevraagd wat hem daar van docht, zoo vergat hy uit verwonderinge ver het zelve te spreken, en noch te meer als em gezeit wierd: *De man, die dit stuk gemaakt heeft, is van armoe in 't Gasthuis gestorven.* Waar op de spreuk: Dat de konst by wyle om brood aat bedelen, moet gepast worden.

Waarom ook diergelyk een ongelukkige Konstenaar zeide: *Wie weet, zoo ik 't hoedemaken had leert, of de Natuur (om my overal in dwars te weten) de Menschen dan niet zonder hoeft zoude hebben geschapen?*

Hem volgt

JOHANNES VAN KESSEL, geboren te Antwerpen in 't Jaar 1625. Deze (elk volgt doch zyne natuurlyke geneigtheit) had zig gestelt op het childeren van alle soort van Bloemen, die de milde natuur voorbrengt, ook ongepluimde dieren, en voetelooze Zee, en landschepzelen in 't klein, zoo uitvoerig konstig en net, als *Jan Breugel* heeft konnen doen. K. de Bie, zeit tot verheffing van zyn penceelkonst, dat hy heeft

*Het leven en Natuur zoo weten uit te drukken,
Ten waar dat Konst bedriegt) men zou ze willen plukken,*

*Zoo geestig, schoon, en fris, staat elke bloem, by bloem,
Op 't kragtigst uitgevoerd, en draagt van KESSELS roem.*

Hoe

Hoe wyd de Konstenaren in hunne geneigtheit verschelen, kunnen wy uit vergelykinge van de voorgaande met de volgende levensbeschryving klaar zien. VAN KESSEL verkoos tot zyn voorwerp Bloemen, die door haren aangename en lieffelyken reuk de geesten verkwikken, en de oogen door bekoorlyk schoon met vergenoegen streelen.

JOHANNES PEETERS, zyn tyd- en Stadtgenoot, verkoos in tegendeel zulke voorwerpen die op het beschouwen ontroerenis schrik en vrees veroorzaken, aangezien de zelve, allerhand rampen en elenden naar zig sleepen; namelyk verbaarlyke stormen, onweer, en bloedige Zeefflagen en dat zoo natuurlyk en konstig dat hy voor een Hoogvlieger in de Konst gehouden wierd. Hier zag men door hem verbeeld hoe de Zeebaren door de kracht der winden tot torenhoogte worden opgezweept; hoe de geladen kielen mede tot die hoogte opgevoert, straks weder als met de snuit naar den afgront schynen te dalen. Daar ziet men den Zeeman door een woedenden orkaan beloopt van zyn Mast- en Stengeloos Schip den bewolkten Hemel met bedroefde oogen aanzien. Of, een Vloot Schepen op bloedplengen uitgerust hare Vyanden van veere uit vuurspouwende metale monden groeten, dat de splinters van boort den Matroozen om d'ooren stuiven. Of daar zy door onderlinge woede elkander (als de Agrippynsche puikdichter zeit.)

*Te water boord an boord geklamt,
Hun wellust scheppen in 't vernielen,*

Van

Van eyke ribben, Mast en Kielen:

En Menschebeen tot stof gestampt:

PETER BOEL geboren te Antwerpen 1625. heeft zig gezet op 't schilderen van alle soort en viervoetig gedierte, gevogelte en Bloemen; geen uit het Lofdicht dat tot roem van zyn onst gemaakt is kan gezien worden, daar de ichter aanvang maakt met al de veranderingen, die hy zig tot voorwerpen van zyn Konstpenceel telt, op een Lyst te stellen:

*So als ons BOEL doet zien in 't schilderen van Dieren
wie als in 't Paradys door Konst op doeken zwieren,
evallig voor het oog, en daar niet aan ontbreekt:
Want 't schynt dat in dees Konst een tweede leven steekt:*

In lager..... Verbeugt u alle dieren.

Waar Meeſter geeft ons oog een Paradysgevoel.

Wat Adam wierd ontzeit, verkrygen wy door BOEL:

Onder zyne tytgenooten wort getelt

JANNES VAN HECK, een fraay meester in 't schilderen van Lantschappen, Beelden, Gedierte, Bloemen, Fruit, Goud, Zilver, Kristal, Porselein.

Wat de Waerelt in hare omtrek houd besloten.

Zyn handeling is in het schild'ren algemeen:

die nochtans schynt elk in 't byzonder 't ware leven;

Zeer geestig uitgewerkt, en groots geordoneert;

so veel als 't Konstpenceel en verwen konnen geven;

Te Roome wel bekend, daar hy lang heeft verkeert.

Hy was geboren, tot Quaremonde buiten Oude-

denaarden, en was in 't jaar 1660 noch in leve
gelyk ook de volgende

GASPAR VAN EYCK, Zeeschilder v.
Antwerpen:

JAN SIBRECHTS mede van Antwerpen
wiens wyze van schilderen zweemde naar *Car*
Jardyn en *Berchem*,

NICOLAES VAN EYCK schildere
allerhande Krygsbedryven,

*Gelyk Batalien, en diergelyken staat,
Optrekking, Postery, en zoo 't in 't leger gaat.*

PHILIPPUS FRUYTIERS, na ik u
het Rym van Korn. de Bie kan besluiten, hee
Beeltjes in Miniatuur of Waterverf heel uitvoerig
en tot verwonderens toe net geschildert; die vor
der getuigt dat alles wat hy maakte, was:

*Zeer vast geteekent en naar 't leven wel gestelt,
Vol vremde vindingen, heel geestig uitgebelt.*

Toen leefde ook **ANTONIUS GOEBOUW**, e
FRANCISCUS DE NEVE, van wien
gezeit wort:

*Dat Roome zelf getuigt, in lang verloopent tyt
En was 'er niemant, die door naarstigheit en vlyt
Zoo naar kwam de Natuur naar 't leven af te malen.*

Wat **JOANNES FYT** schilderde zal het vol
gende Rym verkondigen, 't welk van zyn werk
dus zeit:

Hier

*Hier en zietmen niet verschynen
Als den Haas, Hond, en Konynen,
Als den Luypaard, Leeuw, en Stier,
Als den Egel, Das, en Gier;
Als de Brakken, snelle Winden,
Als de Harten, Reën, en Hinden,
Als de Paau, en schoon Phasant;
Die daar zwieren 't allen kant:
Niet en vliegt 'er door de wolken,
Noch en dukter in d'aards kolken,
Of het komt hier al by een
Zoo gelyk 't voor Noë verscheen.*

PEETER TYSENS was (zoo 'k uit den inhoud van 't Brabants rym bespeuren kan) een pourtretschilder, en 't schynt my toe dat hem dat droevig lot, 't geen de pourtretschilders in 't gemeen plaagt, namenlyk de berispinge, mee is te beurt gevallen. Of dit volgende Rym nu tot zyn vertroosting is opgesteld, of dat het maar alleen 't algemeene noodlot der Portret Schilders wil aanduiden weet ik niet, maar dit weet ik. Al schoon 't een Kreupel Refereynis, dat het de waarheit zeit :

*Als ymants geest vervalt op 't schild'ren van Pour-
tret,
Hoort hy van zyne Konst verscheyden oordeel geven,
Hoe aangenaam, en fraay, hoe suiver, kloek en net
Dat zy haar wezen draagt en toont gelyk het leven,
Soo weetmen noch al iet te zeggen op het belt
By die het minst verstaan van haar verholentheden,
Want schoon het op zyn maat en regel is gestelt,
Noch word al evenwel haar edelheit bestreden.*

ALEX-

ALEXANDER ADRIAANSEN, schilder de Stilleven, Fruit, Visschen &c. Zoo ook FRANSOOIS en JANEYKENS. Want schoon de laatste eerst een fraay houtte Beeldsnyder was, is hy door nayver verwekt, ook tot het schilderen van Fruit en Bloemen gekomen. En zyn deze die wy agter een op een lyst vervolgt hebben, Antwerpenaren. Waar aan wy ook later volgen CAROLUS CRETEN van Praeg Deze heeft met den vermaarden *Willem Bouwer*, die zeer fraay, en geestig in Waterverwe schilderde; lang in Italiën gewoont; hy schilderde pourtretten, en was in de Roomse bend bekend, met den bynaam *Slagzwaart*.

EN PEETER VANDER BORGHT van Brüssel, schilderde eerst Figuren, daar naar Lantschappen. Als mede JAN MEEL Beeldenschilder van den Hartoog van Savojen, geboren in Vlaanderen.

PETER DE WIT van Antwerpen wort in het Rym van Korn. de Bic aldus geprezen;

*Zoo maar des Winterdaags 't gevogelt zag de stukken
Geschildert van DE WIT, die het geboomte uitdrukken,
De Konst zou bunnen aard ontsteken met jolyt,
Zoo als in 't midden van den beeten zomertydt.*

GERRIT VAN HOOCHSTADT geboren te Brussel, was eerst een pourtret schilder, maar zyns vermogens in de Konst bewust, begaf zich tot het schilderen van Historien, inzonderheid Passiestukken, en Martelisiatiën van Kerkheyligen. Verscheide Altaarstukken zyn van hem noch in Brabant te zien.

GYSBRECHT THYS was t'Antwerpen ge-

geboren. Hy had zich gezet tot het schilderen van pourtretten; die hy zoo konstig en met een goede gelykenis, ja zoo zuiver en edel behandelde dat de zelve in andere landen voor penceel-konst van *van Dyk* wierden aangezien. Ook was 'er in dien tyd een NICOLAAS LOYER, als mede GUILIAM GABRON Antwerpenaar, beroemt in 't schilderen van Goud, Zilver, Porceelyn, Bloemen en Fruit. Als ook een ARTUS WOLFFAERTS van Antwerpen, die zoo wel Zeedestukken als Boertereyen schilderde. En wort hy geprezen om zyn fraje schikking en kloek-penceel. By hem is te stellen zyn Städtgenoot EGMONT, braaf pourtretschilder leerling van *A. v. Dyk*. Ook komen in aanmerking de gezelschapsschilders A. PARDANUS, VUURPYL, DUISTER, HEERSCHAP, enz.

Ik schey hier af, naardien dit wel naar een Brabantse Begraafnis Ceel zou gelyken; daar men de namen der levenden met hunne eertytelen uit opleest om den Overledenen te verzellen tot aan hunne Graffteden. De overige (gelyk de Aansprekers der Dooden t'Amsterdam gewoon zyn te zeggen) können malkander in goede orde volgen.

Na hen verschynt de brave konstschilder JOHANNES LINGELBAG geboren te Frankfoort aan de *Mein*; in 't jaar 1625.

In wat tyd, of door welke gelegenheit hy met er woon in Hollant gekomen is, of wien hy tot zyn onderwyzer in de konst gehad heeft weet ik niet te zeggen: maar weldat hy gespoort tot reislust, zig in den jaré 1642 van Amsterdam naar Vrankryk begaf en naa verloop van twee jaren naar Roonen, daar hy zyn konst met yver en vlyt oeffende tot het jaar 1650, wanneer hy op den 8, van

Bloeymaand, op Zondag, van Romen, zyn te rug rys door Duitslant nam, en in Wiedemaant weder in goede gezontheit tot Amsterdam aanquam.

Veel groote en kleine konststukken, natuurlyk, woelig en geestig van vinding, ook aangenaam door zyne konstige en vleyende penceelhandeling zyn van hem in Nederlant, inzonderheit tot Amsterdam, te zien: die van de grootheit zyns vernufts, klare kenteekenen dragen, ten bewys dat hy in Italiën acht gegeven heeft op 't geen bevallig en schilderachtig stont, dat zelve zich ten gebruik gemaakt, en in zyne penceelwerken te pas gebracht.

Vele zyner konststukken verbeelden d'een of d'ander Italiaanse Zeehaven, daar men, of een grootsgeboude stedepoort, verciert met beeldwerk in nissen als anderzins ziet, dat hy heel natuurlyk, zoo ten opzicht van der zelve bouvaligheid, en veranderinge van koleuren, met welke het bederf des tyds de zelve schildert, begroeit met most, en ruigte, wist na te bootzen, en op zyn doeken te vertoonen: of ook wel eenige opgerechte beeltenissen, of gedenkteekenen op verheven voetstukken, waar aan men mede (als boven gezeit is) zien kan de kenteekenen door de tanden van den tyd daar in gedrukt, waar uit hunne oudheit te bespeuren is.

Dus heeft hy ook meest in 't verbeelden van zyn Roomsche Markten (die hy veel, doch altyt met veranderinge, gemaakt heett) eenig groots *Monument*, of gedenkteeken, 't zy een groep van Beelden, een Fontein, of Zegezuil, te pas gebracht, en dan vorder het tafereel gestoffeert met allerhande soort van Mans en Vrouwen beelden, Ezels, Paarden enz. doende elk zyne werkingen:
d'een

d'een met dragen d'ander met slepen; hier een Groenwyf welker stal met allerhande fruit verzien is: daar een Gaarkeuken onder een overdekte tent, waar voor een Bedelaar met opgeschorte schouders staat te bedelen: Ginder een groep beelden die na 't Prediken van een Monnik staan te luisteren: en weer in een anderen hoek daar ze met open mond zoo yverig staan te gapen naar 't gezwets van een lapzalver, dat hnn onderwyl de beurs gelicht word. Gelyk hy ook inzonderheit in de verbeeldingen zyner Zeehavens (boven aangeroert) den onderscheiden landaart der koop-handelaars, by het laden en ontladen der Zeeschepen of Galeyen, in hunne kenbare drachten verbeeld, en onderscheid, en die vorder met een aangenaam watergezicht, blaauw verschiet, en dun bewolkte lucht bewerkt, het voorste werk kracht geeven en doen voorkomen.

Zyn Beeltenis gevolgt naar 't geen hy zelf geschildert heeft staat in de Plaat G onder aan nevens het Afbeeldzel van Jan van Hoogstraten op de linker hand.

Zyn tytgenoot en byzonder goede vrint, JAN WORST, schilderde fraye Italiaansche Lantgezichten. Deze had te gelyk met hem te Rome geweest. Zyne schilderyen zietmen zelden, aangezien hy zyn meesten tyd doorbracht met teekenen op papier, Welke tekeningen onder de konstlievenden in waarde gehouden worden.

Nu kom ik tot WILLEM VAN DRILLENBURG de eerste van myne drie Leermeesters in de Konst.

Deze geboren tot Utrecht van een deftig geslacht, had in zyn jonkheit by *Ab. Bloemaart* geleert, maar naderhant zig tot het schilderen van

Lantschapjes, geheel van de handeling zyns Meesters verschelende, begeven. De schikking of verkiezing zyner lantschappen sweemde naar die van de *Both*; maar zy waren zoo dartel van penceelzwier niet, noch ook zoo natuurlyk gekoleurt. Hy was (zo lang als ik hem gekent heb) byzonder vlytig, zittende zomwylen een gansche maand in huis, zonder eens schoenen aan zyn voeten te trekken; maar hy was ook van dien aart, wanneer hy tusschen beide eens uitbrak, dat hy ook wel een Jonasje konde maken van drie dagen en drie nachten. Hy kwam met 'er woon in 't jaar 1668 of 69 te Dordrecht, zynde toen een man van 2 of 43 jaren. Myn zalige Vader kreeg kennis aan hem in het Troebeljaar van 1672. en besteldé my by hem om tekenen te leeren. Maar de menigvuldige veranderlyke gevallen, die dagelijks voorvielen, veroorzaakten veele beletzelen; want de jeugt doch geneigt is overal de neus by té hebben; en DRILLENBORG was ook beluft om te weten wat 'er al in de Stadt omging en wat de Posten 't elkens mee brachten. Des zond hy my dikwils uit om wat nieuws te weten, want de Franse Haan stapte in dien tyd met wyde én raffe schreden naar Hollant toe, terwyl d'onlusten van binnen zoo sterk toenamen, dat niet als zware ongelukken te vreezen waren. Een voor al blyft my noch altyd levendig in 't geheugen om zeker voorval, dat ik hier verhalen zal. D'oproeren groeiden van dag tot dag sterker aan. Telkens zag men een hoop volk, meest wyfs en jongens van de slechtste soort met groot gedruis met een Vaandel voor uit aantrekken. Het toeklappen van deuren en vensters der Huizen vermeerderde het gedruis, en my werd belast

in aller yl naar myn Ouders te spoeden. Aan huis komende vond ik de deur dicht gesloten, en ging daarom voor by. Ondertusschen was die verwoede hoop voor by die straat getrokken, dien ik achter aan volgde tot voor 't Raadhuis, daar de Borgermeester afkomende om naar zyn huis te gaan, door sommige hoofden der muitenaren werd aangerand en omsingelt. En 't had zyn werk aan om door schoone woorden den slag der byl; waar mede zeker Schuitevoerder hem dreigde, te ontgaan. Zoo onverstandig yverde het gemeen voor den Prins van Oranje. Nu komt het 'er op aan waar by ik deze zaak altyt gedachtig ben. 'T huis des Borgermeesters werd dien zelve dag geplondert, alles vernielt en in stuk gesmeten; de behangzels van de Kamers aan flarden gerukt, of gesneden, de stukken van 't goud Leer gins en herwaart over de straat gesleept. Eenen, die met een arm vol voor by myner Ouderen deur liep, ontvie een stuk, dat ik gretig opraapte; bedenkende, als ik het dubbel toevoude, dat het voor een Portefoelie konde dienen om myne teekeningen in te bewaren. Maar niet zoo ras werd dat van myn Vader gezien, of ik wierd willig, of onwillig gedwongen, het weder ter plaats te leggen daar; ik het even te voren hadde opgeraapt. Maar hoe zeer ik voor myn goed oogwit pleite, ik kreeg tot antwoord dat hy niet wilde iets van dien schandelyken buit van my aangeroert, veel min in zyn huis gedragen hebben.

Om nu weder tot myn meester W. v. DRILLENBORG te komen, moet ik tot zyn lof zeggen, dat hy doorgaans neerftig was, en zelf des Winters s'avonds by de kaars kleene lantschapjes in

't graauw, ook wel met bruin, rood, en wit, dat zig even als een roodaardteekening vertoonde, schilderde. Hy was heel korswylig in zyn ommevang, en verhaalde dik wils onder het onderwys d'eene of d'andere klucht van zyn jongen tyd; onder vele, hoe hy met andere leerlingen van Bloemaart den Backer, die by de deur woonde, een pots gespeelt had, hoe die dat had gaan overkragen aan hun meester, en hoe zy hem andermaal betaalden op deze wyze. Gemelde Backer hield hoenderen, en om hun toeleg werkstellig te kunnen maken, verzamelden zy de korfien van hunne voormiddagstukken, die zy aan kleene brokjes braken, twee aan twee aan een langen draad knoopten, en de hoenderen voor wierpen, die de zelve gretig (zommige een, andere meer) inslokten, waar naar zy tegens malkander over, slings en regts, met geschoorde pooten, en uitgerekte halzen zoodanig stonden tegens een te trekken, tot de draden aan stuk borstende zy hol over bol, onder malkander ombuitelden, na dat dit kluchtspel een geruimen tyd geduurt hadde. En dit wist hy met zoodanige geestige gebaarden te verhalen dat het niet doenlyk was zig van lachen te onthouden. Dat hy nu wel de voorname aanleyder tot dit tooneel geweest is, wil ik gelooven, om dat hy zulks schein overgeërfd te hebben van zyn Vader, die wel voor een anderen Hontschen Diogenes wist te spelen, en op een potzige wyze yder 't zyne te zeggen. 'Tmoet den lezer niet vervelen, dat ik eens buiten myn bestek trede, en een staal of drie verhaal.

WILLEM VAN DRILLENBORG, Vader van onzen schilder, was Domheer, een man van agting, en die daar en boven eenige Stads bedieningen

had

hadde, maar zig bemoeide of vermengde in de geschillen tusschen de Gereformeerden en Remonstranten, die toen hoog liepen. Zommigen die zyn vrienden veinsden te wezen, rieden hem, dat hy best zoude doen, zig voor een tyd van kant te houden, en uit Utrecht te vertrekken, tot dat het vuur van twist wat zouw gebluft wezen, en zy dan om zyn overkomen zouden schryven. Maar dit verzuimden zy zoo lang, tot dat zy (ondereen bedrieglyk voorgeven van niet te weten waar Drillenborg was, en of hy wel weder naar Utrecht zoude omzien) bezitters van die *Vacante* bedieningen geworden waren. Eyndelyk weder te Utrecht gekomen, ontdekte hy, die een man van geslepen brein was; aanstonts het bedrog, maar dit eengedane zaak zynde die niet te herroepen was, bedacht hy andere middelen tot vergeldinge en wraakneming, die hy haast gereed aan de hand vond. Hy huurde een Kruiers-wagen en kroo met de zelve zoo scheef hy konde gins en weer over 't plein voor 't Statshuis; en alsyder het oog daar op hadde en hem vraagde wat zulks te beduiden had, kruide hy al voort, en zeide, *de wagen gaat niet recht.*

Op een anderen tyd, 't Gerecht by een zynde op het Raathuis, gink hy daar na toe, en liet door den Kamerdienaar verzoeken aan de Heeren of hy eens binnen mocht staan, dat hy iets hadde te verzoeken, dat hem werd ingewilligt. In de Zaal gekomen werd hem gevraagd wat van zyn begeren was? waar op hy antwoordde dat hy geuoort had dat 'er een Geregtsdienders plaats open was, en verzocht dat men hem daar mede wilde erzien. De Heeren verwondert over zoo een erzoek, en op elkander ziende, verzogten aan

hem dat hy wilde buiten staan, om daar overleg van te nemen, 't geen hy deed. Na een weinig wagtens binnen geschelt, zeide de voorzitter tegens hem, dat de Heeren over dusdanig verzoek grootelyks verwondert waren, eerstelyk om dat hy een man was die niet benoodigt was; ten tweede dat het te groote oneer aan zyn geslacht en kinderen zoude wezen, en zy over zulks niet konden denken dat zulk verzoek hem ernst was. En als sommige Heeren die zyne vrienden waren hem wat ter zyden af alleen nemende hem vergden te weten wat reden hem tot zulks beweegde, antwoordde hy, geen andere reden daar toe te hebben dan deze, dat hy de groote Dieven kende, en die 't eerst zoude gevangen nemen. Waar op hy een antwoord kreeg waar uit hy klaar begrypen konde, dat die den langsten degen hadden, het veerste konden reyken. Dus bemoeide hy zig naderhand niet, als met zomtyts de rol van een anderen Diogenes te spelen onder 't gemeen. Dit eene staal nog, en daar mee zal ik eyndigen. 'T is bekend dat de jeugt; inzonderheit onder gegoede luiden, de oude Hollantsche eenvoudigheid in dien tyd begonde te veragten en de Afgodes de Mode naar te volgen. Dit liep hem al mee in 't oog, gelyk 'er ook by na niets was of 't moest onder de roede van zyne berispinge doorgaan. Nu had ik byna vergeten dat hy ondertusschen was Weduwenaar geworden. Wat gebeurt 'er? hy neemt een lantaren met ontsteken kaarsen, en gaat daar mede op den helderen dag door de Stadt, daar elk over verwondert, eyndelyk vraagde wat hy zocht? dien hy tot antwoord gaf: *Borgers Dochters*. En als 'er gezegt wierd, dat 'er die genoeg waren; gaf hy tot antwoord, dat het altemaal Juffrouwen waren

geworden. Hier mede willen wy onzen klugtigen schilder met zyn Vader laten rusten.

JAKOB LAVECQ geboren te Dordrecht (maar in wat Jaar daar heb ik niet kunnen agterkomen, wyl 'er niemant van zyn geslagt meer overig is.) was Jongman en hieldt huis met twee meyden, wyl hy noch een halven broeder, die blind was, hadde op te passen. Zyne Ouders hadden hem een fraai kapitaal naargelaten, maar na't my toefcheen (dewyl hy meer van gezelschap als van schilderen hield) was het met zyn reys in Vrankryk vry wat gesmolten. Hy had de Konst by Rembrant geleert, maar in zyne reyze die handeling laten varen en zedert zig geheel tot het schilderen van portretten, vry wel zwemende naar die van de Baan, begeven. Hy hadde noch een stuk schildery van zyn eersten tyd in zyn huis, daar de handeling van Rembrant zoo wel in was waargenomen, datmen het voor een stuk van Rembrant zouw hebben aangezien. Hy kwam (ik weet niet: by wat gelegenheit) aan myn Ouders huis in dien tyd als ik van Drillenborg af was, en by my zelve zonder onderwys teekende. Hy zag myn werk, en oordeelde dat ik in de Konst behoorde voort te varen, daar myn Vader straks zyn zegel aan hing, en verdrag maakte, om onder zyn opzigt in de Konst voort te gaan, gelyk geschiedde. Maar het ongeluk wilde dat hy na verloop van ontrent negen maanden kwam te overlyden, en ik dus voor de tweedemaal buiten onderwys was. Ik werd bevoordeelt met een derde van zyne printkonst, maar de onkunde deed my een dwaze keur doen; want in stee van fraje Italiaanse of Franse printen tot myn deel te verkiezen, viel myn oog op printjes van *Lucas van Leyden*, en *Albert Durex*,

rer, daar ik geen dienst van konde hebben; en het is alleen by zeker toeval gebeurt, dat ik noch een Fransche Konstprint heb onder de deeling uitgekeurt; die de beste plaats in myn Konstboek heeft, zoo om dat zy dient tot gedachtenis van myn meester, als om hare deugt en zeltzaame waardy, want ik nooit liefhebber van printen heb ontmoet die de zelve meer gezien heeft, of hy heeft ze geprezen. 'T is geordoneert van *C. le Bruin*, en gesneden van *F. de Poilly*. Men ziet 'er Pallas op de Wolken, en Neptuin van zyn Schulpkoets haar toespreken; in 't verschiet ziet men de Zanggodinnen; en in de schaduw van de Wolken de konsten &c. ze stont (als *LAVECQ* te Parys was) boven een *Thesis* aangeplakt, en hy liet ze 'er door een Switzer op een donkeren avond afhalen voor een halve pistool, die de zelve ongeschonden aan zyn *Logement* bracht.

Weinig weet ik van hem, als ook van zyne wyze van schilderen te zeggen, om dat hy doorgaans ziekelyk was, en weynig of niet schilderde in dien tyd als ik by hem woonde. Hy was gemeenzaam met my, en heeft my verhaalt dat hy te *Sedan* in Vrankryk zynde, gelegenheit had om het portret van een voornaam geestelyk oud Heer te schilderen, dat die Heer hem verhaalde dat hy nog eens van een Neerlandier begonnen was, maar dat het hem niet behaagt had, en het over zulks onopgemaakt was blyven staan. De nieuwsgierigheid drong hem het zelve te zien; gevolgelyk werd het door een dienaar uit een vergeten hoek, beschimmelt en uitgeslagen, te voorschyn gebragt; waar door hy verbaast stont te kyken; want hy met den eersten opslag zag dat het door den weergaloozen *A. v. Dyk* was aangeleit, doch het viel met

met hem beter uit dan hy by zig zelven gedacht had; want hy bevond het spreekwoord bewaarheit; *dat alle liefhebbers geen kenders zyn.*

Hy ftierf als ik myn geheugen na ga in het begin van 't Jaar 1674, naar ik gis, ontrent 50 Jaaren oud zynde. Hy was in 't Konftgenootfchap gekomen in 't Jaar 1655.

Zoo men door naarvolging van de voorbeelden der oude Schryveren, de gedachteniffe van mannen die iets byzonders boven het gemeen in hun leventyde verricht hebben, onuitwiffelyk wil maken, en door de pen en Drukpers aan de fchakels der Eeuwigheid kluiſteren, verdienen het in de eerſte plaats zulke, die iets ten dienſte en nut voor 't algemeen hebben uitgewerkt, door Wapenen, Konft of Pen; onder de laaſte mach SAMUEL VAN HOOGSTRATEN Schilder en Schryver van 't Schilderboek genoemd, de *zichtbare Waerelt* getelt worden. En zoo myn pen wat ruimer in des zelfs levensbeſchryving, als wel in andere, uitweid, men wyte het de verpligting, die ik zedert dat ik de eer van zyn onderwys in de Konft gehad heb, in myn boezem heb gedragen; waar van ik my nu zal ontlafte, als die my niet ſchame te zeggen, dat hy myn leermeefter geweest is, en ik den grontflag van al wat ik in de Konft weet aan hem verſchuldigt ben.

Hy is geboren te Dordrecht in het Jaar 1627. of hy ook noch andere leermeefters in zyn vroegen tyd buiten zyn Vader gehad heeft weet ik niet, maar wel dat hy ook de Konft by *Rembrant van Ryn* (want dezen noemt hy, *na de Dood van zyn Vader Theodoor, zyn tweeden Meefter.* In zyn Boek van de Schilderkonft p. 257) geleert heeft, wiens wyze

wyze van schilderen hy noch eenigen tyd aan de hand hield, en allenkens, zig daar van weer ontwende, en eindelyk een geheele andere wyze van schilderen aannam, ook zig begaf tot het schilderen van pourtretten, daar hy eenen gelukkigen voortgang in maakte, zoo in den Haag, daar hy eenige Jaren gewoont heeft, als ook te Dordrecht. En gelyk hem *Pictura* met gonst en voordeel streelde, zoo vleyde hem de *Dichtgodin* aan den anderen kant met glory. Beide schenenzy hem even minnelyk te bejegenen, gelyk hy ook de eerste weder beminde en de tweede niet veragte. De eerste offerde hy zyn beste uren, de tweede zyne uitspanningen op, gelyk hy niet duisterlyk te kennen geeft aan den berisper in de voorrede van zyn Boekje de schoone *ROSELYN* 1650 gedrukt. *Hier breng ik Roselyn op 't tooneel, hoe wel 't gevaarlyk is hare schoonheit yders oordeelt' onderwerpen. De groote Poeët, die zyne morgezangen den ganschen dag schaafde, bleef niet onberispt; hoe zou ik, die den ganschen dag een andere Godin gedient hebbende, in 't ontkleeden eerst om Roselyn gedacht heb, vry zyn? En wat lager: Daarom heb ik zoo weinig tyd, als mogelyk de allerstemmigste van u tot wellust neemt, hier toe laten heenglyen. De Poëzy is een zuster van myn Godinne *Pictura*, dies halven heb ik wel verandering in de behandeling, maar niet in 't verstant begaan, overwegende en beschouwende de onderscheide werkingen en driften der menschen.*

Hy werd door enen byzonder nayverenden Geest gedreven tegens de Konstenaren, niet als veelyts (dat verfoeylik is) geschiet uit een opwellende drift van haat tegens de Persoonen en hunne blinkende voordeelen, maar uit een yver-

zugt,

ugt, en om dat hy niet dulden konde dat ymant hem voorby streefde in de loopbaan van de Konst om de Eerlaurieren. Over zulks was 'er geen deel van de Konst, zoo anderen hem daar in schenen voor uit te willen draven, of hy volgde hen straks op de hielen. Gebouwen, Lantschappen, onstuïgige Zee, stille Wateren, Dieren, Bloemen, Fruit, en stil leven (dat hy zoo natuurlyk schilderde dat hy 'er velen door bedroog) en wat het ook wezen mocht, daar wist hy zig na te zetten en 't zig eygen te maken. Ik heb daar van nog overblyfzelen aan zyn huis gezien: daar een Appel, Peer, of Limoen in een schotelrak: ginder een muil, of schoen op een uitgehakt plankje geschildert, en geplaatst in een hoek van de Kamer of onder een stoel, als mede zoute gedroogde schollen, die op een gepluimurt doek geschildert, en uitgesneden, hier of daar agter een deur aan een pyker ophingen, die zoo bedrieglyk geschildert waren; dat men zig licht daar aan zou hebben vergift, en die voor eygentyke gedroogde schollen aangezien. 'K moet den Lezer om myn gezegde te bevestigen verhalen hoe hy zig door dusdanig iets door zyn oenceel te malen zich by den Keizer en 't gansche Hof berucht maakte. Als hy op den 6 van Degtmaant 1651 aan 't Hof te Weenen stalen van zyn Konst deed zien, was dé Keizer, de Keizerin, de Ongerse Koning, en Aardsbischop daar tegenwoordig. Dit bestont in drie stukken. T eerste een Edelmans portret, het tweede een loornekrooning van Kristus; 't geen zy alle ten hoogsten prezen; maar inzonderheit als het derde stuk (zynde een stil leven) vertoont werd, toonde zich de Keizer daar op verliest te wezen, die het
zel-

zelve lang bezag, doch echter zich bedrogen vont, en daar op zeide: *Dit ist der eerste Maler die mir betrogen heeft.* En liet hem voorts aanspreken: *Dat hy tot straf voor dat bedrog dat stuk niet zou wederom krygen, maar hy het voor altyt wilde bewaren, en in waarde houden.* En schoon 't schilderen van diergelyke dingen, in dien tyd goed voordeel aanbracht, zoo had hy te grooten geest, om zich daar mee op te houden, maar maakte voornamentlyk zyn werk van Pourtretten, Historien en Prespectiven in Kamers (waar toe dan een gat in den muur buiten het vertrek om door te zien gemaakt werd) te schilderen. Ik heb 'er verscheiden gezien, die in een klein vertrek geschildert, een geheel paleis, met overwelfde bogen, en Galeryen, onderschraagt van marmere kolommen vertoonden. Hy had een pryffelyke behandeling in zyn pourtretten, en was gelukkig in het geven van een kennelyke gelykenis, als inzonderheit blykt aan het laatste stuk van de Munters binnen Dordrecht, dat in dien tyd, als ik by hem leerde, geschildert is, die ik alle gekent heb, en waar van sommige noch leven. Daar en boven had hy een manier van vet in de vert te schilderen, een wyze van doen, waar door de stukken lang hunne volkomen kracht en koleur behouden. Wat zyne Historien aangaat, die zyn doorgaans pryffelyk, welstandig, en van een goede houding, en de konst-kenners hebben 'er nooit iets tegen gehad, als dat de koleuren, in de kleederen inzonderheit, te enkel en onvermengt gebruikt zyn, en hy in de laatste jaren van zyn leven, om onverstandigen tot zyn voordeel te vleyen, somtyts dingen in zyn stukken gebracht heeft, die hy in zyn Boek van de

de gronden der Schilderkonst wraakt. Wie is 'er zonder gebreken? ja de beroemste Meesters, zelfs onder de eerste Italianen, hebben hun feilen gehad. Maar onze pen is reeds te veer vooruit gedraaft. Wy moeten onzen *Batavier* (dus was zyn Bentnaam) eerst met onze pen naar Rome versellen, en van Weenen met een Keiserlyk geschenk tot luister van zyn Konst zien in 't Vaderlant komen, eer wy de schakels van zyn levens bedryf aan 't einde kluisteren; *die ten halverwegen keerd* (zeit de spreuk) *en doold niet.*

De Waerelt bestaat in gestadige veranderingen, en wy worden met de zelve zucht omgedreven; ja de bevindinge heeft ons doen zien dat de meeste Menschen by de verandering leven, en genoeg scheppen. Deze luim becroop ook onzen *Batavier*; des nam hy voor een reis naar Rome te doen. Men zegt dat hem de liefde getroffen had; en dat hy om die drift te wederstreven, zyn reislust opvolgde. Het zy daar mee zoo 't wil, hy vervaardigde zich, en nam de reis aan, van Dort, op den 16 van Bloecimaant 1651. Zyn Dichtpen heeft de Daglyst tot Weenen in Oostenryk in Vaarzen beschreven. Doch wy willen hem maar in 't rym verzellen tot buiten 't Sticht; om niet veer van honk te weiden. Dien 't verder lust kan het rym in zyn *Thalia* of vyfde Boek van zyne *zichtbare Waerelt* op pag. 201 geboekt, volgen. Dus begint hy:

*Gelyk de Kraan, in 't bloejen van den tyd,
De Zonne volgt, en roert zyn vlugge veeren,
Zoo deed ik me: 'k verliet myn Stadt, om wyd
Van kant een wyl by vreenden te verkeerren.
Ik steeg te Paart, met moed geharrenast*

Niet

Niet minder, dan met Degen en Pistoolen;
 En teeg op reis. tot driemaal zat ik vast
 En zag te rug, ik zei: wat wil ik doolen?
 Is 't Vaderland my dan niet lief geweest?
 Waar kon men meer behaeglykheid betrachten?
 Hoe word myn ziel dus droevig? en myn geest
 Zoo zeer ontstelt? hoe wankelen myn krachten?
 De Nâchtegael gaf antwoord: Kom, ey kom;
 En schep een lust in beëmden en waeranden;
 De vryheit is een waardig Koningdom,
 Gae zoek haar nu in vergelege landen.

Myn Stadt, uit zucht, gaf ik de laatste groet:
 Ik zwonk den toom; en noopte 't ros met sporen;
 Dât briefte en pruiſte, en rende, snel te voet,
 Langs dyken dal, door weyde en veld met Kooren,
 Tot Utrecht toe, in 't wyt vermaarde Sticht,
 De Veluw op, in ongestaegte vlaegen.

In storm op storm, verzelt met blixemlicht,
 Maar haest verzoet door Meytyds schoone daagen.
 Dus reed ik enz.

De zucht om Italic, het Kabinet der aloude
 Beeldhouwery en Schilderkonst te zien, bleet hem
 egter by, en de gunst van Keizer Ferdinand den 3den,
 noch zyn gunstpenning, noch de schakels van d'agt-
 dubbelde goude keten, waren niet kragtig ge-
 noeg, om hem van zyn voornemen op te houden,
 of zyn reys naar Rome te stuiten: daar hy (my
 dunkt, ik zie hem) met open mond, verwondert,
 in de pragtigste Paleyzen van *Farneze*, *Lodowize*,
Montalto, *Oldobrandyn*, en meer andere, voor de
 weergalooze marmere statuen, en schilderyen van
Rafael, *Michael*, *Agnolo*, *Parmeziaan*, *Titiaan*,
Carats, *Guido*, *Paulo Veronees*, en *Lanfranco*,
 staat re kyken, en om al 't schoon (die keur heeft,
 heeft

heeft angst) niet weet welk hy voor het konstigst zal verkiezen.

Naar deze heeft hy ook een Reys naar Engeland gedaan, op welken togt de zinryke Dichter Heiman Dullaart, die nevens hem, ook kunstig schilderde, deze regels schreef:

Aen den Wint.

*Ai voer, gezwindelyk een' kunstheld rijk van stralen,
Gewoon by d'edlen dagh van Vorstengunst te malen,*

*Daar hem't verplicht Geluk met opene armen wacht:
Opdat hy, wiens penceel een onverganklyk leven
Aan zoo veel andren gaf, aan meerdren nogh moet
geven,*

*Niet van de Doot uit wraak door schipbreuk word
verkracht.*

Hem was ook gedagtig zyn vriend Abraham van Groeningen, een fraai vernuft, die hem met een geestig Klinkdicht geluk op de reis wenschte. Hy is met Eer en Voordeel, het doel der Konstena- ren; weder in zyn Vaderlant gekomen, om de rest zynér dagen, wars van meerder gewoel; en met zyn lot te vrede, in de Konttoeffening en chryven door te brengen. Gelyk hy dan noch bezig was met zyne twee Boeken; de *Zichtbare* t welk gedrukt is, en * *Onzigtbare Waerelt* te voltoojen. Toen ik onder zyn opzicht bestelt was; zoude ik de eer gehad hebben, van nevens hem het plaatwerk tot het Boek van de Schilder- onst te etzen, ten zy een ander Discipel, die

II. DEEL.

L

my.

* Die als nog in rollen leit opgesloten, tot ik deze bui- nbezigheid geeindigt heb, zullende dan de laatste hand ar aan leenen, om ze in 't licht te brengen.

my dat voordeel betwistte oorzaak gaf dat het agterweeg bleef, na dat ik een print die op pag. 269 staat, ten proef gemaakt had.

Hy ging in myn tyd zelden iemand bezoeken buiten de Heeren Kornelis Pompe van Meerdervoort, Ridder, Opperschout der Stadt Dordrecht, en Wilhem van Blyenburg, Schepen, die ook dikwils by hem kwam, en om zyne wetenschappen van hem bemind was,) ook de Munters, maar dit was *ex officio* als men zeit, want hy * Provoost van de Hollantse Munt was.

Zyne Leerlessen, of Konstregelen steunden op vaste gronden, zyn onderrigtingen gingen altyt met voorbeelden verzelt, zyn onderwys met bebaartheit en ernst, en zyne uitdrukkingen waren verstaanbaar, en zoo zyn zeggen noch met den eersten niet wierd begrepen, nam hy gedult om het door gebaarden te beduiden. 'T is gebeurt dat een van zyn Discipelen de schets van zyn ordonantie (gelyk ieder alle week doen moest) aan hem vertoonde, maar weinigacht gegeven had op de rechte werkinge der beelden, die hy zoo maar had neergefelt. Straks was het zeggen, *Lees den Text*; en gevraagt, *Wil dat nu het Beeld wezen dat zulks zeit?* antwoordde zy dan Ja, zoo was gemeenlyk zyn zegge: *Verbeeld u eens dat ik die andere Persoon ben, daar gy zulks tegen moet zeggen; zeg het tegens my.* Als zy dan de reden volgens de
let-

* *Provoost.*] Van deze zyn 'er twee die jaar om jaar verwisselende het meeste bestier der Muntzaken hebben: voor welke ook de verschillen tusschen Meesters en Meesters en knapen, of zoo 'er mislagen begaan worden, als voor Schepenen worden gebracht, welke ten overzitten van den Heer Warden, en twee Gezwoornen daar over vonnisfen.

letter van den Text, zonder aandoeninge, met de handen in de zak, of als stokbeelden uitspreken, was zyn zeggen: *de zakken zyn gemaakt om dat het gelt in 't dragen niet door de vingeren zoude druipen*; en stoud met een van zyn plaats op en liet den Discipel daar zitten, zeggende: *Nu zal ik het u voordoen, let op de *Gebaarden, wyze van staan, of buiging des lichaams, als ik spreek*, en beduidde het (als het spreekwoordt zeit) met vinger en duim. 'T gebeurde, dat ik een werke-lyke schets, over een schriftuurlyk voorwerp gemaakt, aan hem vertoonde, waar by ik tot vul-
L 2 ling

* *Gebaarden.*] Om van deze gebaarden, en roeringen die een Konstige Redenvoeringe behoorden te verzellen, zyne Leerlingen een vaster indruk te geven, en zig daar aan meerder te doen gewinnen; koos hy de bekwaamste van zyne Discipelen uit (als hy woonde in 't voorste Huis, dat zedert aan de Brouwery van den Oranjeboom te Dordrecht getrokken is, daar hy op de ruime zolderingen gelegenheit had van een volkomen Tooneel op te slaan) en gaf hun yder een Rol van zyne, of een's anders Tooneelstuk te spelen: tot het welke zy dan vermochten hunne Ouders en goede bekenden te noodigen, tot aanschouwers, van het Spel, waar ontrent S. v. Hoogstraten een tweede Franciscus verstrekte.

Ook liet hy zyne Discipelen by wylen tot verversinge hunner opgespannen gedachten, een schaduw dans vertoonen, of spelen: dienstig niet alleen tot vermaak, maar inzonderheit om hen door zulk een voorwerp, de menigvuldige veranderingen en verlengingen of verkortingen der licht verwisselende gedaanten der schaduwen, (spruitende uit de nabyheit of afftant van 't licht) te doen kennen en begrypen. Gelyk hy ook den toetsel daar van beduid, nevens een vertoonprint, in Melpomene of het VII Boek van de Schilderkonst op pag. 260.

Zulke uitspanningen zyn vry wat prysselyker dan die men by Bachus zoekt. En men magh de zelve te recht met de preuk, *Prodesse & Delectare*, benoemen.

ling van het agterwerk eenige byvoegfelen tot fieraat verzonnen had, meenende daar door my wel degelyk te hebben uitgeslooft. Maar myn broek was zoo nieuw niet als ik my wel verbeelt had: want hy ten eerften (wyzende op het byvoegfel) vraagde, *wat wil dat zeggen?* Ik antwoordde, *ik heb dat kwanzuis zoo gemaakt*: waar op hy tot my zeide, *Men moet geen kwanzuizen maken; maar van alles datmen maakt redengeven, waarom men het gemaakt heeft, of anders niet maken.* Hy had ook voor gebruik, zoo wy iets deden 't geen hem mishaagde, 't zelve door omftandigheden, fpreuken, of eenig verhaal te beduiden. 'T gebeurde (wyl ik in dien tyd mede op een Kerkkollegie of 't Zamenkomst ging) dat ik het onderwerp, dat den naaftkomenden Zondag ftont verhandelt te worden, op een papiertje gefchreven, door onvoorzichtigheit op het plankje van myn Ezel geleit had, in ftee van het elders te bergen. Myn Meester kreeg het in de hand en las den inhoud welke aldus was: *Of Adams zaak een gebeurlyke zaak was, dan of God die voorwift.* Hy lei het weer neer; maar eer hy van my wegging zeide hy: *Toen ik jong was deed ik ook zoo, en dacht, het is tydverdrijf; maar toen ik wyzer wierd, ondervond ik dat het tyd verkwift was.*

Doorgaans was hy van een stillen bezadigden geest; en viel 'er zomtyts onder zyne Discipelen iets voor, dat hem tegenftont, of rechten zy eenige potsen aan, gelyk de jeucht doch fomtyds gewoon is te doen, voer hy daar over niet tegen hen uit; maar wift het wrang van zyne berispinge met het zoet van zyn bedaarde infchikkelykheit te temperen. Een geval, Lezer laat u het niet

niet verdrieten, moet ik hier by ten voorbeeld verhalen.

Ik was toenmaals onder zyne Discipelen de oudste Leerling, geplaatst boven zyn Schilderkamer, d'andere in een vertrek beneden over de middelplaats, daar wy, ik van boven, en zy van beneden, elkander dikwils toespraken, wanneer hy was uitgegaan. Zy vryden my ook by tyden wel eens om een tros muskadel druiven, daar ik hen aan konde helpen, wyl de Wyngaart tot boven het Zoldervenster was opgegroeit; het welk ik zoo voorzichtig niet konde doen, of het wierd door vallen van losse druiven en bladen ontdekt door de meit, en haren Meester aangebracht; die daar op by my kwam en zeide: dat hy wel konde bemerken dat wy genegen waren om by malkander te wezen, en dat ik met uit het venster hun toe te roepen, ongenoegen mocht geven aan de Buuren, als of men hun vryheit bespiedde, (zonder eens van de Druiven te melden) waarom hy geraden vond my by hen te laten zitten, gelyk geschiedde. Wat raad nu? de pas om aan druiven te geraken, waar van ons de Muskadelsmaak noch de tong kittelde, was hier door afgesneden, en de Wyngaard was te hoog van stam om 'er van den grond by te kunnen reiken. Overzulk werd 'er met gemeen overleg goedgekeurt, een Pennemes boven aan den stok van een Raagbol te binden, om de troffen te bereiken en af te snyden. De vond was goed, maar de stok te kort, des was men genoodzaakt een ledig biervat te gebruiken om daar op te staan, dat my by loting te beurt viel, en twee anderen aan wederzyde te staan, om in hunne schortekleeden de troffen, die afdropen, zonder kwetzen te vangen, mitsgaders

de bladeren; op dat 'er op de plaats niets zouw vallen, 't geen ons werk verkraayde. Dit stuk ging op deze wyze aan; maar ik die door het geritzel der bladen zoo wel niet konde hooren als zy, welke beneden stonden, en gevolgelyk zig al hadden voort gepakt op het aankomen van Hoogstraten, eer ik het gewaar wierd, wert gezien van hem, noch in dat postuur staande, door de glazen van de Keuken, dat ik gewaar wierd, den stok daar liet, en my in allereil van de plaats weg maakte. Nu was die toeleg ontdekt, en elk van ons schrikte vast voor de roskam: doch het viel beter uit dan wy ons hadden voorgesteld. Na verloop van een half uur kwam Hoogstraten met dien zelven stok eerst by myn makkers, daar naar ook in myn vertrek, en ging met den stok zelven achter aan slepende driewert om den Ezel daar ik voor zat, zonder te spreken; doch riep (na dat hy een wyl tyts achter my gestaan had) myne medemaats, vertoonde den stok, daar het Pennemes vooraan gebonden was, en zeyde, *Waar of dit werktuig toe gedient heeft? een Pennemes haaks wyze voor aan een Raagstok gebonden?* doch niemant van ons gaf antwoord, maar wy stonden met d'oogen naar d'aard gewend, even als de misdadigen in de Vierschaar. Eindelyk (naar dat hy den stok een reis of zes, daar het Pennemes gebonden was had gekeerd en bekeken) begon hy te zeggen, *Zie, dit is al heel vernuftig verzonnen wie of de vinder daar van is? 't zoude waarlyk goed zyn om de Druiven, als zy wat hoog hangen, te bereiken, en was hy niet lang genoeg, men kon licht een ledig vat nemen, om 'er op te staan. Maar weetje wat, (vervolgde hy) zulks te ondernemen is met kommer vermengt, want het Vat kon licht der*

bodem instorten, en die daar op stont been of arm breken. Overzulks heb ik (om dusdanige ongelukken voor te komen) voorgenomen een grendel aan den buitenkant van de deur te laten maken en zulks te beletten, het welk geschiedde. Dus wy 'er gemakkelyker afkwamen als die Knaap in de Klucht van den Druivendief. Met een woort gezeyt : hy bestrafte met bedaartheit, en onderwees met wysheit.

Naar dat ik van hem af by my zelve de Konst naar 't leven voort oeffende, heeft hy zich niet meer met het onderwyzen van Discipelen bemoeit zelfs ook het schilderen niet veel behartigt, maar alleen by lust zommige stukken die onderhanden gebleven waren opgemaakt. Want hy toen ook al van langzamerhand uit het gebrek (of lichaams kwaal) dat hy hadde, leerde staat maken dat hy eer lang almee den wech van alle vlees zoude moeten inslaan naar d'Eeuwigheit. Hy stierf te Dordrecht den 19 van Wynmaand des jaars 1678. en zyne Huisvrouw Sara Balen volgde hem in 't zelve jaar op den 21 van Slachtmaant. Zyn Broeders zoon David van Hoogstraten maakte t'zyner gedachtenisse dit op zyne afbeeldinge door hem zelf geschildert :

HOOGSTRATEN maalde dus zich zelf naar 't leven af,

Maer beter noch in zulk een reex van Schilderyen

Vol Kunst, die zynen naam van sterff'lykheit bevryen.

Nu stort de Dortsche Maegt haer tranen op zyn graf.

Zyn Broeder François van Hoogstraten vereerde hem met een Lykdicht, waar in hy hem sprekende

invoerde, met voornemen om het op een Tafereel te doen schryven, en te hangen in de Munters Kapel, daar hy begraven leit; maar de nyd belette zulks. Men mag hem wel onder de gelukkige Schilders van zyn Eeuw tellen, wyl hy door de Fortuin begunstigt, meest voorwint gezeilt heeft.

Zyn Broeder Johan, of Hans van Hoogstraten, (want dus wilde hy genoemd zyn) jonger dan hy, was mede aan de Konst, zyn naam vind ik geboekt op de Lyst van St. Lucas Konstgezellen te Dordrecht op 't jaar 1649. Hy is met zynen Broeder te gelyk aan 't Hof te Weenen geweest daar hy ook gestorven is.

In de Mengeldichten van F. v. Hoogstraten vind ik t'zyner gedachtenisse.

Gedenkschrift op

JAN VAN HOOGSTRAATEN,

In de Galery der Kruiskerke te Weenen.

*Ik had de Konst op 't hoogst' gedragen,
Toen een * Harpy my nederbiel:
De dood, om my dien roem t' ontjagen,
Myn jeugt 't ontydig overviel.*

Zeker Konstig Marmersteene Beeldhouder, vrint van S. v. Hoogstraten, vereerde zyn Graffte met een Marmersteene kintje, verbeeldende de vergankelykheit van 's Menschen leven.

'T was smartig voor myn Meester dat zulk een

* *Quaedam species morbi comitialis.*

een vruchtbelovende loot van den Konfttam wierd afgerukt; en te beklagen dat de jongeling daar wat goeds van te hopen ftont, zoo ontydig (als hy zyn gebruik eerst recht van 't leven, tot opbou van de Konft, wift te maken) wierd neergevelt. 'T lust ons een geestig voorval te verhalen 't geen hem uit dien hoofde gebeurde. Hy had, te Weenen zynde, aangevangen de verlooche-ning van Petrus te fchilderen. De vrypostige Dienftmaacht was afgemaakt. Tot een bedeesden Petrus ontbrak hem een bekwaam Model; waarom hy tot dien einde naar het Marktplain ging, daar hy verschoot vond, en zeide tegens een die hy oordeelde dat hem daar toe zoude kunnen dienen, dat hy hem zoude volgen. De goede man op hoop van een milde aalmoes volgde hem tot het huis; maar Jan van Hoogstraten (hoe gebrekkelyk hy noch in de Duitze Taal was) beduidde hem echter dat hy hem volgen moest: gelyk hy ook deed tot op zyn fchilderkamer. Maar zoo haast en zag hy niet dien ongewonen toefstel, hier een Doodshoofst, en daar een hoofteloozen leeman, of hy begon gans ontftelt te fidderen en te beven. En hoe minlyk hy bejegt wierd, en wat schoone beloften hem gedaan wierden, van wel geloont te zullen worden, als hy maar ging zitten om zich te laten uitschilderen, de bedelaar had daar geen ooren toe, maar keek met Arensoogen om, hoe hy best van daar zouw kunnen ontslippen, nam zyn slag waar, en sprong van de trappen, tot aan de deur, om te ontsnappen. Gevallig komt S. v. Hoogstraten in, die hem stuit, terwyl zyn Broeder Jan hem achter aan loopt. Deze niet wetende van dit voorval, onderzoekt de reden van zulken rumoer. De Bedelaar in d'uiteerste benautheit, bad dat men

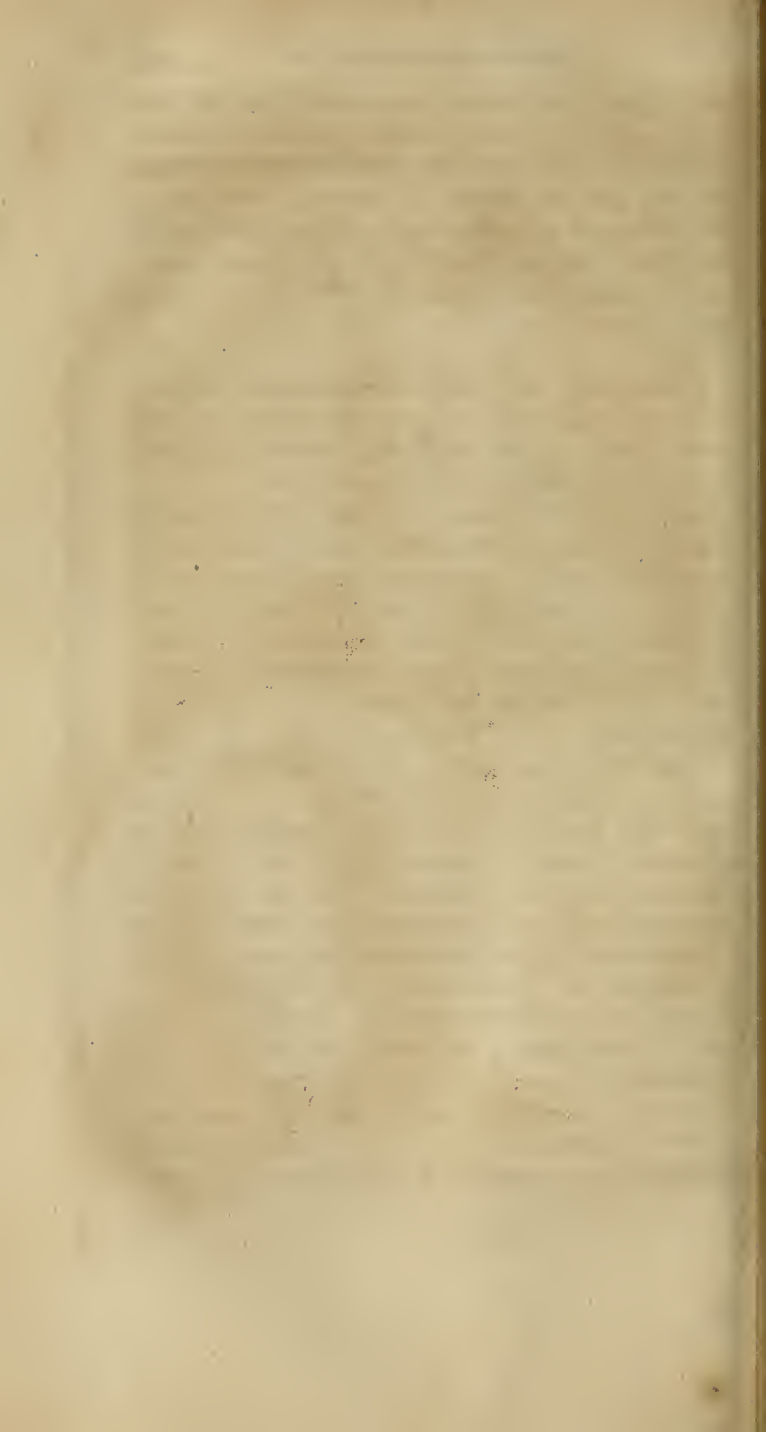
hem zyn leven doch wilde verschoonen, en hem deur laten, dewyl hy niet misdaan had. Op dit misbaar schoten zommige menschen toe; die na zy de zaak gehoort hadden, den Bedelaar hielpen belezen, tot zich te laten affchilderen, en onderrichtten hem zoo wel, dat hy 't eindelyk bewilligde, doch schoorvoetende, en traag, gelyk de veroordeelden de leer opklimmen, om Ridder gemaakt te worden van de Hennepe Koord.

Men kreeg den Bedelaar dan met veel stribbelinge tot zitten, in zulk een postuur als d' affschetzing op den doek dat vorderde: maar hy zat met zulk een vrees, en ontsteltheit, als of hy St. Pieter zelf geweest was; en wat belofte men hem naderhant deed, om andermaal te zitten, hy wilde niet weer komen, daar hy waandeden Duivel en de Dood gezien te hebben.

Men kan hun beider Beeltenissen zien in de Plaat G die van S. v. Hoogstraten boven, en die van zyn Broeder onder, nevens de beeltenis van Joh. Lingelbag, op de rechte hand.

In dezen tyd leefde een Konstschilder van Rotterdam OSSENBEEK genaamt. Van zyne stukken zyn schaars eenige in Hollant te zien, aangezien hy zyn meesten levenstyd in Italiën heeft doorgebracht. Hy schilderde op de wyze van *Bamboots* verscheide geslachten van Beesten, en Beeltjes, en schikte de bywerken of achterwerken zoo vreemt met Grotten, vervalde Roomsche gebouwen, Watervallen en dergelyke zoodanig naar den Italiaanschen aart, dat men van hem zeide. *Hy heeft Rome met zich mee gebracht.* Ook melt S. v. Hoogstraten in een Brief geschreven uit Wenen den 9 van Oegstmaant 1651 van eenen LUIX (maar wat

wat hy door zyn penceel vermocht weet ik niet) aldus : *Hier komt een donderend gerucht en nieuwe tyding. Men bootschapt my de komst van Duitslants grootsten Schilder Sandrart, die (zoo men zeit) by den Keizer eer en glorie zoekt, enden Kamermaler van zyn Majesteit Luix zoekt de Kroon van 't hoof te steken, en zig zelf ten Hoof in te wortelers enz.*

Verandering van spys (zeit het oude spreekwoord) *maakt nieuwen eetlust.* Even dus willen wy den Lezer thans met het opdisschen van een tusschenreden tot nieuwen leeslust opwakkeren.

Gelyk de enkele woorden door het byvoegsel bepaalt worden tot hun zeker beduidzel, als by voorbeeld : *Myter* beteekent een Biskops muts, of hoed, en door bepaling van 't bywoort *Kaas*, 't bederf in de zelve. *Ezel* beteekent het bekende langoorig Dier, en door 't bywoort *Schilders*, hun gereedschap dat de Tafereelen draagt. *Maant* betekent een der 12 deelen van 't jaar, en zoo 'er van *Gelt* by gemelt wort, ymant over schult aanspreken. *Nagel* is het schilt van 't voorste onzer vingeren, maar St. Josefs Gildebroeders verstaan een *Spyker* door dit woort: gelyk ook *Duimen*, *Boomen*, *Veeeren*, *Pannen*, *Schyven*, *Zwaluwstaarten*, en dergelyke benamingen meer, by hen in een andere beteekenis worden opgevat, dan by 't gemeen, en dus door het byvoegsel moeten bepaalt, en onderkent werden. Even zoo geven ook de byvoegselen, bekleedingen, en eigen wesenstrekken, met den eersten opslag van 't oog de verbeelding der Tafereelen te kennen, daar men anders na zou moeten raden. Dus hebben van oude tyden af de vermaardste Konstschilders de voor-

naam-

naamste beeltenissen in hunne werken doen spreken, en 't geen 'er voorts aan ontbrak, door byvoegzels opgeheldert.

Het naaste middel om hen in dit loffelyke spoor der Persoonverbeelding na te stappen is, dat men de perzoonen die men in een Historie verbeelden wil, in zulken gestalten, en met zulke bekleedingen, en byvoegselen, als hun eigen is, en toebehoort, vertoont; aangezien het de bekleedingen zyn, die een Bedelaar van een Konink doen onderkennen. Des moet een Konstoeffenaar hier acht op geven, of hy maakt zich bespottelyk voor Konstkenners.

De onderwyzingen die altoos met berispingen (als de Monniken) verzelt gaan, leeren best, doch ik wil den gemakkelyksten weg inslaan en onderwyzen door voorbeelden.

Wil men den Aartsvader Abraham (om maar een gemeen voorbeeld voor te stellen) verbeelden, daar hy zyn dienstmaagt Hager met haren Zoon uitleit, zoo dient voor af opgemerkt dat hy is geweest een Man van jaren, achtbaar van wezen en groot van vermogen, zoodanig, dat, wanneer de vremde Koningen de vyf steden in het dal Siddin gelegen, vyandelyk aangetast, de Opperbevelhebbers met den zwaarde gedood, en onder den roof ook zyn bloetvriend Lot mee gevoert hadden, hy, gesterkt met de inboorlingen van zyn huis, hen najoeg, sloeg, en Lot met den geroofden buit uit hun handen rukte.

Ook dat de Oosterlingen welke vermogende en hoofden der volken waren, altyd prachtig met dierbare gesteenten omhangen, en met kostbare zyde bekleed gingen.

Denk niet, Schilderjeugt, dat het noodelooze
klei-

kleinigheden zyn die ik u tot een last wil opdringen. Gy kontze met zulken naam doopen als gy wilt.

*Het geeft aan uw Tafreel een ongemeen sieraad,
Als gy naau acht op all' die kleinigheden slaat.*

En gy zult by d'uitkomst bevinden dat zy wezentlyk behooren tot de Persoonverbeelding die voor al in een Historische verbeelding in acht moet genomen werden. Hoor wat Horatius door zyn vertaaler omtrent dit stuk aan de Dichters belaft, 't geen wy met weinig verandering op de Schilders toepassen.

*Daar by is 't noodig, dat een Schilder volge, 't geen
Aan yder is bekend van Heldèn, in geschichten
Besaamt; en alles, dat by daar wil by verdichten;
Wel overeenstemm' met de reden van zyn' held.
Wanneer ge op uw Paneel den Vorst Achilles stelt,
Verbeeld hem dapper, onverbidlyk, straf, verbolgen;
Hy weig're wetten, recht, en redenen te volgen,
En laate, al 't geen hem raakt, afstuiten op zyn kling.
Medéa toon' zig wreed van aard, door geenig ding
Omzetlyk. Ino moet tot schreyen zyn genegen;
Orestes droefte moe.....*

En wat verder,

*Zoo let, dat uwe Konst elk voorstelle in dien schyn,
Gelyk de menschen in natuure, en jaaren zyn.*

Denk ook niet by u zelve: niemand zal op zulke dingen zoo naau acht geven: noch laat het spreekwoord: *Alle Konstminuaars zyn geen kenners,*

u bedriegen. Onder de Schryvers is deze spreuk ook in gebruik; maar 't zyn van de slechtste soort die zig daar bedrieglyk mee vleien. Let wat voorgemelde Dichter daar af zegt, en past het op u zelf toe; op dat het u ten spoor zy tot aanprikkeling van uwen yver, in de loopbaan der Konst.

*Maar alle Leezers, zegt ge moogelyk, zyn juist
 Altyd geen kenners. Zal ik daarom voor de vuist
 In't wild heen schryven? of van mynen leezzer hoopen,
 Dat hy licht over myn' mislagen heen zal loopen,
 En myne feilen, als niet hebbende om het lijf,
 Zien door de ving'ren, wen ik maar gedichten schryf?
 Heel fraay! Men zal my licht van grof, en bot te
 dwaalen
 Vrykeuren; maar wat lof, wat eer zal ik behalen?*

Denk zoo, en spreek zoo tot u zelf, tot dat uw begeerte tot veel te weten allengs aangegroeit; gy den smaak daar van weg krygt, en van zelf daar naar tracht. Dit tusschen ingevloeit, heeft den draad van onze aanmerkingen omtrent de verbeelding van den Aardsvader atgebroken, dien wy dus weer aanknoopen: Als men dan Abraham (dien wy reeds achtbaar van wezen, en bekleeding hebben afgeschetst) in een slechte bekleeding blootsbeens en met overendstaande hairen, als de wanhoop in d'affchetzingen der Gemoedsdriften, door C. le Brun, en achter hem een hutje van oude planken als de Dykwerkers gewoon zyn tot hun verblyf op te slaan, verbeeld ziet, moet ik besluiten dat de maker zich dat deel der Konst, 't geen zy Persoonverbeelding noemen, niet verstaan heeft; want schoon men aan andere byvoeg-

fels

fels ziet, wat die verbeelding beduiden wil; zoo is nochtans het voornaamste, te weten de eigentlike verbeelding van den perzoon niet waargenomen, en het gene van zich zelve geen beduidzel heeft, namentlyk Hager en Ismael, daar toe gebruikt; want schilder Hager met haar kind, torschende alleen die magere uitrusting van brood en een fles water zonder eenig ander byvoegsel in een tafereel, wie zal haar anders als voor een landloopster aanzien?

Maar licht zal iemant zeggen: men zou evenwel (schoon Abraham niet bekleed was als vereist word) zien, dat het Abraham verbeekde door het byvoegsel van Hager en Ismael. Dat zy zoo: echter voldoet het aan den regel der Persoonverbeelding niet, die met het byvoegsel gepaart moet gaan; want zou het niet belachelyk wezen, dat men twee Vrousperzoonen met slechte, en ongeziene bekleeding afmaalde, en de zelve door het byvoegen van een Adder, en Kelk met vergif, wilde aangezien hebben voor Kleopatra en Sofonisba? Zoo dat in diegelyke voorwerpen de volkomen Perzoonverbeelding met het byvoegsel moet t'zamen gaan.

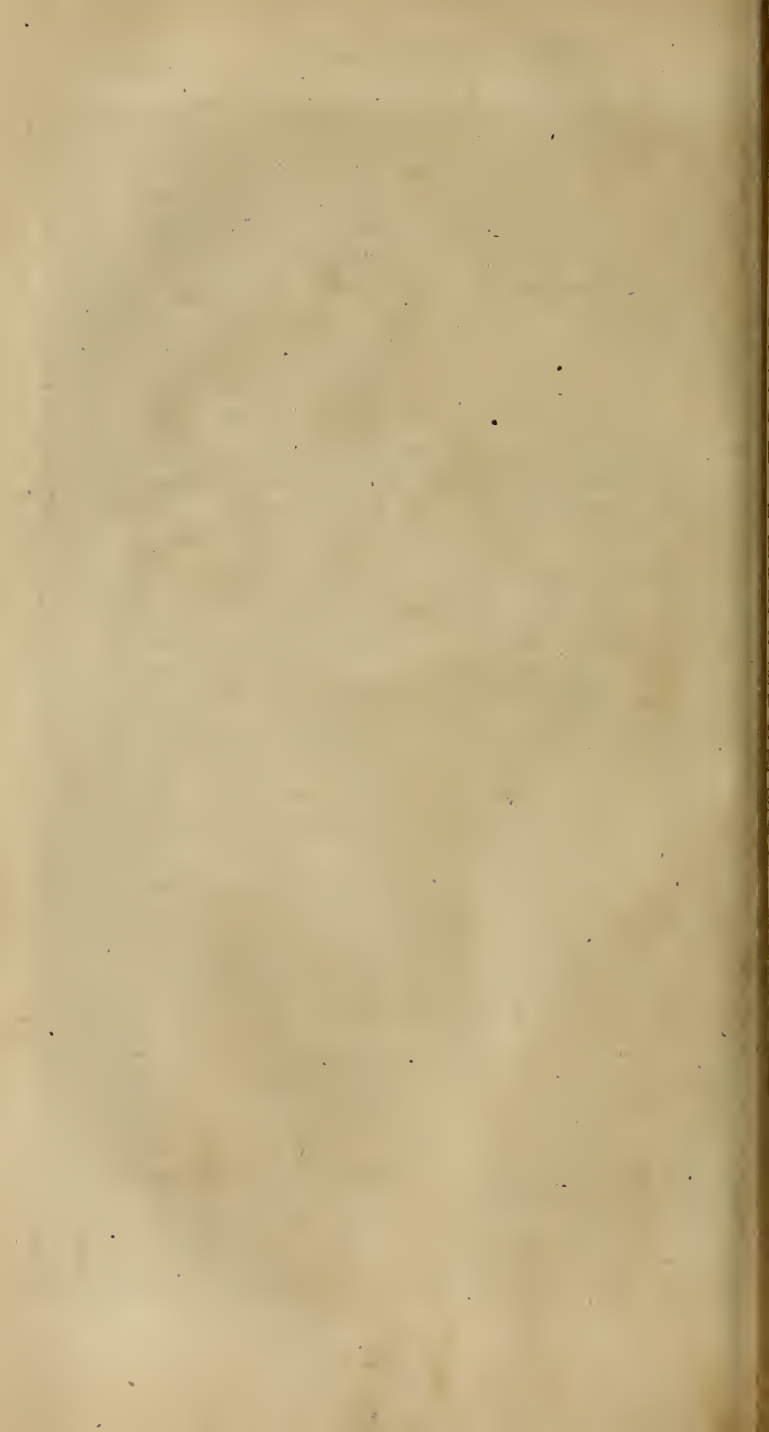
De byvoegselen, zyn, of eigen, of gezochte: de eigen zyn deze waar van wy aangeroot hebben. De gezochte zyn zulke die alleen uit nood, wanneer 'er geen andere aan de hand zyn, gebruikt worden. Een Schilder zal ook voorwerpen ontmoeten, die enkel aan het byvoegsel kenbaar zyn; om datze buiten het zelve geen bepaling hebben als in opzicht van 't geslacht. Als by voorbeelt, hy schildert een oud Mannenbeeld bitterlyk weenende, en een Vrouwenbeeld dat hare zonden met neergeslagen oogen beschreit, niemand zal im-

immers kunnen ramen dat het eene Petrus, en het andere Maria Magdalena verbeeld, zoo men by d'eerste niet twee sleutels; of den Haan, en by de tweede een Balzemples verbeeld ziet? maar wil de Schilder den Petrus tegens andere voorbeelden verleelyken of de Magdalena vermooyen zulks werd den Konstenaar toegestaan. Gelyk ook wanneer het Penceel tegen de waarheit aan Andromeda (die een Morinne was) lelyblank vertoont, daar Perseus haar verlost van de rots, en de kaken van 't Zeemonster : om dat de Schilderyen dienen tot verlustiging der oogen, en sieraad der wanden, daar een Lelyblank naakt, by een Molswartvel veel in voor uit heeft. Met noch meerder vryheit machmen Jupiter verbeelden met den halfvoldragen Bacchus, (gered uit het vuur dat zyn Moeder Semele verteerde) in zyn arm (gelyk wy 't hier dus in print verbeelden) schoon de Fabel zeit : dat hy 't Kint in zyn Dye verborg en voedde; om dat uit het vervolg van deze Fabel blykt, dat Jupiter Bacchus heeft ter opvoedinge bestelt by de Nimsen, die zeker gedeelte van een Berg by de Stadt Nyssa, in Indien bewoonden, welke in de Griekze tale *Meros* geheeten word, het welk ook een *Dye* beteekent. Zie L. Smits in zyn Kantschrift op Nasoos Hervorm. p. 79.

Vele Historien brengen hare eigen sieraden en kenbaarheid mee, en geeven den Konstoeffenaars gelegenheit om de zelve op verscheiden wyze te kunnen verbeelden, door den zwier der omstandigheid die de zelve nasleepen, en uit de menigvuldige veranderingen die zig daar in opdoen. Nochtans moet een Konstschilder de zelve vertoonen in dat tydstop, daar in de zekerste kentekenen zich opdoen, en waar door men aan de ver-

H. J. F. JUPITER & SIMELE.

verbeelding ten eersten ziet wat het verbeelt. En zoo min als het te pas komt, dat een gemeen soldaat in den drang zyn Veldoversten niet zou kennen, zoo min voeglyk is 't ook, als men den Veldslag by voorbeeld tusschen Darius en Alexander vertoonde, dat men ramen moest wie Alexander was, zonder naar zynen Buchephalus om te zien. Wyl de dapperheit van wezen, en bekleedinge dit moest aanwyzen. Dog een Konstschilder mag zich van dusdanige duidelyke byvoegselen, die men by alle voorwerpen zoo voordeelig niet vind, bedienen.

'T gaat in dit geval met de Schilderkonst, als met de Tooneelspelers. Hoe natuurlyker zy de personen, in welker plaats zy op den Schouburg verschynten, in bekleeding en zwier weten te verbeelden, hoe meer genoegen zy d'aanschouwers daar door geven. * *Moliere*, wanneer hy den eigezinnigen natuuronderzoeker *Jakobus Robault* wilde ten tooneel voeren, wist deszelfs hoed, op een vremde wyze geplooit, ter leen te krygen. Dien zelve hoed deed hy den speelder zoo wel gebruiken, dat al de aanschouwers meenden, dat *Robault* zelf op het tooneel verscheen, en behaalde hier door grooten roem.

Zoo iemant zeggen mocht, datmen zulk behulp niet altyd aan de hand en gereed heeft, dien geef ik tot antwoord: Dat zulken welker beeltenissen op penningen, en in marmer afgebeeld zyn, den zwier hunner bekleedingen daar by aanwyzen.

Hulp genoeg is den Konstschilders, schoon

II. DEEL.

M

zy

* J. B. Mencken, in zyne Redenvoer, over de zotte kunsten der Geleerden.

zy niet altyt gelegenheit hebben om zich van de marmere beelteniffen te bedienen, aan de hand door de Graveerkonft.

De beelteniffen der oudfte en geachtfte Konftfchilders Apelles, Zeuxis, Nicomachus, Phidias, Pauzias enz. helthafte en beruchte Vrouwen als Semiramis en meer andere, ook d'aloude Filofofen en Dichters, zoo Grieken als Latynen hebje in de boeken van Joach. Sandrart, en in de Griekze outheden van Tom. Stanley, en Kennet, met aanwyzingen in wier Konftkabinetten de zelve voor den verflindendentyd geborgen zyn; als de Beelteniffen van Aristoteles, Socrates, Plato, Zeno, Antiftenes, Diogenes enz.

Ovidius, Virgilius, Horatius, Taffo, en andere Italiaanfche en Latynfe Dichters vintmen nevens andere beruchte Mannen als Seneca, Cicero enz. gevolgt naar hun marmere borftbeelden op de Tytels van hunne beruchte werken: de Roomsche Cezars gevolgt naar hunne Muntbeelteniffen by Joach. Oudaan, by Bogaart in zyn *Roomfche Monarchy*, en inzonderheit de eerfte XII in de printverbeeldingen van Titiaan. Eindelyk de waardige beeltenis van onzen Heilant Jesus, naar de geloofwaardigfte afbeelding, overeenkomende met de befchryving die Pilatus daar van gegeven heeft in een brief, gezonden aan den Roomfchen Raad, in de *Kerckhiftoire* van Ireneus geboekt. In de *Kerkl. en Waerelt. Hiftoire* van W. Goeree vint men de beelteniffen van Herodes den Kindermoorder, Herodes Antipas. met Herodiae, Esopus en anderen meer. Zeker wanneer de eigen Beelteniffen in d'oude Hiftorifche verbeeldingen wierden waargenomen, zouden de belezen Konftminnaars, inzonderheit de liefhebbers van Medalien, en andere

dere Outheden hun welgevallen daar in vinden.

Deze voorstelling en leiding heeft tot haaren grontsteun en voorbeeld het grootste licht der Konst Rafael Sanzio van Urbyn. Deze heeft in het groote konststuk in de Zegelkamer op 't Vati-kaan, verbeeldende de School van Athenen; de beeltenissen der voornaamste waereltwyzen kennelyk daar in te pas gebragt, als Aristoteles, Plato, Diogenes enz. En in zynen verbeelden Parnasheuvel, de Beeltenissen der beruchste Dichteren tot op zyn tyt toe, 't welk zyn konstwerk geen geringen luister heeft bygezet.

Hoor wat *van Mander* 't zyner roem daar van zeit, in zyn levensbeschryving op pag. 51. *Alle de beeltenissen der oudtytze beruchte Dichters, uit marmere pronkbeelden en gedenkpenningen opgegadert, heeft hy in dit werk afgemaalt, en de levendigen daar in naar 't leven afgeschildert; Virgilius, Ovidius, Ennius, Tibullus, Catullus, Propertius en Homeer, die blind met verheven hoest zyn vaarzen zingt, en aan zyne voeten een, die toelusterende de zelve opschryft. Ook ziet men de geleerde Saffo, en sierlyken Dantes, den lustigen Petrarcha, en den verliefden Bocatius, Tibaldeus, en meer anderen, die by troepen op den zangberg onder de schatuwe der Laurieren neergezeten, of schryven, of zingen, of spelen enz. Ook word gezet, dat hy de wezens der Zanggodinnen, elk in 't byzonder, gevolgt heeft naar de marmere beeltenissen.*

Ratael is d'eerste niet geweest van deze uitvinding: voorbeelden van Konstenaren in vroeger tyd hebben hem tot dit loflyk doen gespoort. Wilt gy 'er de proef af zien ten bewys van het gezegde, die sedert den ondergang van Troje, en

Karthagoos bloeityd af in geheugen bewaart is; zoo volg met my den Rymtrant van den grooten Vondel, daar hy in zyne vertaling van Virgyl op pag. 150. den inhoud der beschilderde wanden van Didoos tempel beschryft: en hoe Eneas (terwyl hy de Koningin daar wacht) zyn eigen beeltenis en die van andere Griekse helden by hunne bedryven beschouwende, de zelve aan hunne wezens, schoon met bloed en stof bemorst, kent, en hier door des te meer met deernis over hun ongeval bewogen, eindelyk in tranen uitborst.

*Want middlerwyl by hier de Koningin verbeide,
In deze groote Kerk den rykdom overschat;
Verbaast staat om het heil der nieuwgeboude Stadt,
De Kunst des Kunstenaars waardeert met groot ver-
langen,
En zo veel arrebeits, hier aan te kost gehangen;
Verneemt hy het gevecht voor Troje, na als voor
Den Oorelogh, alree de wyde Weerelt, door
Gedondert. Hy verneemt hier Atreus Zoon naar't leven,
Vorst Priam, en Achil, op beide zameneven
Gebeeten, en gestoort. Hy bleef met aandacht staen,
En weende, en sprak: Achaet, wat oort is niet belaen,
Wat Lant ter Weerelt waeght nu niet van onze elen-
de!*

*Zie Priam daar. Hier wordt de dapperheit in't ende
Met eere en prys gekroont. Hier word ons leet be-
klaeght,*

*En niemant vint men, die geen' rouw hier over draeght.
Laet vaeren alle uw vrees: deez' kennis zal ten leste,
(Want elk ons onheyl weet,) noch dienen ons ten beste.
Zo spreekt hy, en verzaet zyn droefheit met de lucht
Van yd'le Schilderye, en looft'er zucht op zucht,
Waar op de traenen, langs zyn kaeken nedervallen:*

Want

*Want hy vernam de jeught, aan dees zy van de wallen,
Hoe zy den Griecken, die in't Velt voor Troje slaen,
Komt vallen op den hals, en jaechtze op't Leger aen:
Van d'and're zyde hoe Achilles, met de pluimen
Op zynen helm, den Fryx te wagen't velt leert ruimen.
Niet wyt van hier verneemt hy, schreiende en bedrukt,
Vorst Refus witte tent, die door den slaep verrukt,
Wort overrompelt, en geplondert, en verslagen,
Van Diomedes, Zoon van Tydeus, die den wagen
En heete paerden naer het heir dryft, dat het kraekt.*

En lager:

Eneas zuchtte uit al

*Zyn hart, zo dra hy quam den Oorloghsroof te aanschouwen,
Den Wagen, en het Lyk van zynen halsgetrouwen,
En Priam, die, bedrukt en weerloos, voor de Stadt,
Den trotsen Vyant met gevouwen handen badt.
Hy vondt zich zelven ook, byalde Grieksche Heeren,
En onder't oorlogsvolk, dat Troje kwam verweeren
Uit Oosten, en vernam hier Memnon, den Moorjaan,
Met zyne standerden.*

Wy door dezeze loffelyke voorbeelden gespoort, hebben tot dienst der Konstoeffenaars, dit nevenstaande Printtafereel, gevult met Kopstukken van oude Filosofen, en Muntbeeltenissen van Waereltvorsten (behandelt op de * beste bekende wyze) ingevoegt.

M 3

Bo-

* Beste bekende.] Nu nog zyn de gedrukte Medaljes, die men in de Boeken ziet, niet naar hun rechten aard na de Konst verbeelt. Meest zietmen de zelve maar in eenen enkelden omtrek, als afgeschetst, gelyk by J. Oudaan en

Boven aan, op de linker zyde, vertoont zig de muntbeeltenis van ANTI OCHUS EPIPHANES, den drukker der Machabeen.

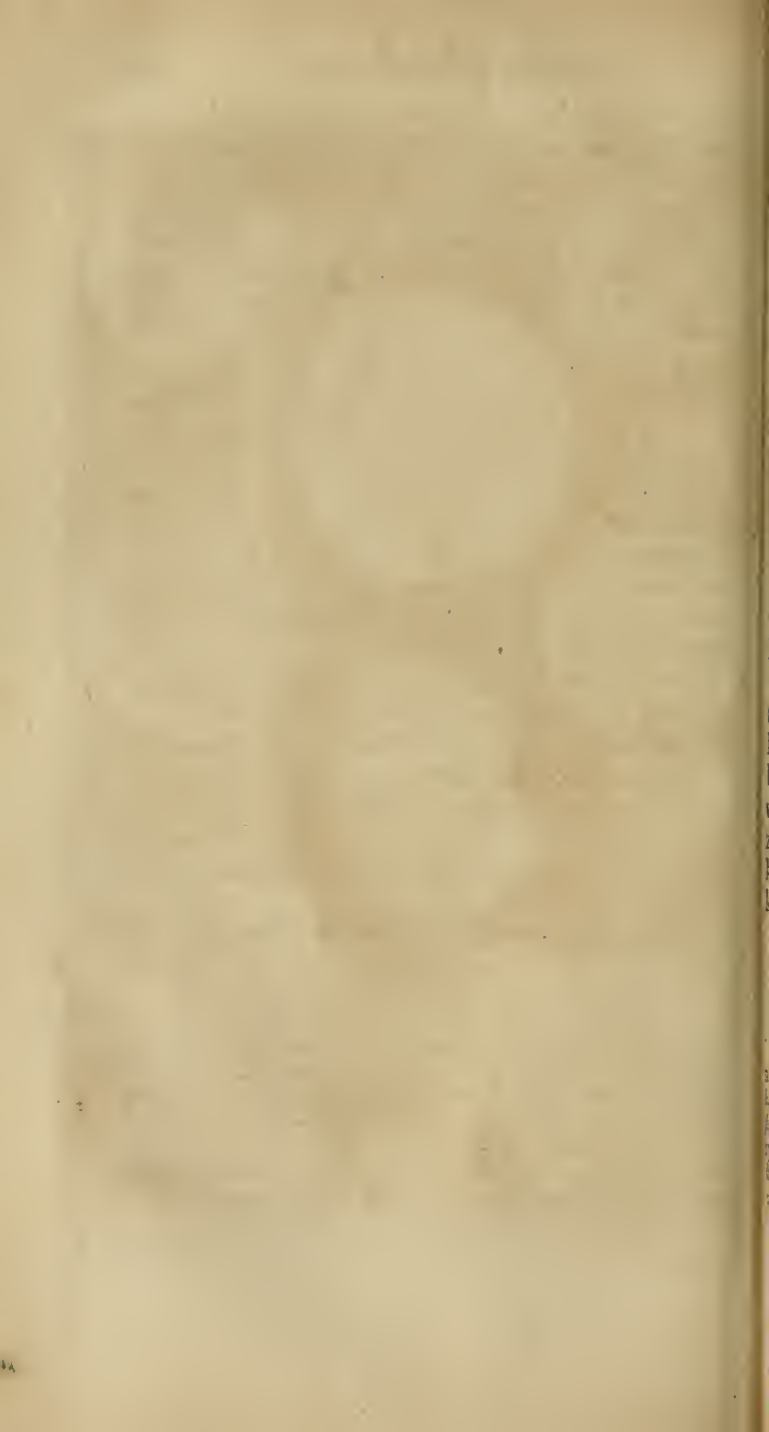
Tegens over de zelve, die van FILIPPUS VAN MACEDONIEN met een Laurierkrans om 't hoofd. Deze werd gemunt ter gedachtenis dat zyn Renkoets den loopprys behaalt had; waarom de zelve ook op het ruggestuk verbeelt staat, en zyn borstbeelt met Laurier gehult, pronkt, dewyl men de verwinnaars gewoon was dus te bekranfen. Waar onder aan een snoer de muntbeeltenis van ALEXANDER den Grooten hangt.

Tegens over de zelve hangt het penningbeeld van DEMOCRIET, op den gront van de nis het marmere kopstuk van HERACLIET boven het zelve, in het midden van de Nis het gemunte beelt van

en meer anderen, zomwyl ook met schaduw aangevult: dog zoo dat het meer naar een printverbeelding, als Medaljeverbeelding gelykt; om dat men 'er zelf deurzichten op verbeelt ziet, tegens den aart der Medaljen, die by wyze van opkoming niet by inschieting hun bestempeling doen zien. Die Keizerlyke Muntstukken welke men in 't Muntkabinet van den Heer Schynvoet ziet, hebben veel gelykenis naar die welk wy vertoonon: en de Fransen hebben 't thans ook veel nader aan de rechte verbeelding gebragt als voorheen, maar niemant die de zeive verbeelt heeft (ik met voordacht ook niet) als zy moeten verbeelt worden: maar waar in de rechte verbeelding bestaat, en wat wyze van behandeling daar omtrent moet gebruikt werden blyft ongezeit, tot my de gelegentheit voorkomt van het bestier van een groot werk, wanneer ik klaar zal kunnen betogen, dat niemant op het geene tot de rechte verbeeldinge der Medaljes behoort waargenomen te werden, ooit gedacht heeft.

Een Vogelaar (zeit Gratiaan) werpt geen meer zaad, dan noodig is om zynen Vogel te vangen.

van SOCRATES, en op den benedegront voor de Nis het marmere Borstbeeld van DIOGENES, zoo als het onder andere outheden te Rome in 't Vatikaan gezien wort. Wy hebben een bassenden Hont (het sinnebeeld van zyn bytenden aart; waarom hy ook met den bynaam van *Cynicus* Hontschen bekend is) daar nevens aan verbeeld, en eindelyk doen zig de gemunte Beeltenissen van CLEOPATRA en M. ANTONIUS onder aan zien.

Menigerhande opmerkelyke gevallen leveren ons de schryvers van Philippus, en Alexanders levensbedryven, die een Konstschilder stoffe geven tot verbeeldingen: 't zy dat hy den Waereltvorst voor de tent van Darius doet verschynen, of daar hy Diogenes aandoet in zyn ton op de markt van Athenen. Om dit laatste, dat dikwerf verbeeld wort, hebben wy ook het Borstbeeld van dien Filosoof in dit tafereel ingelast.

Lust het een Konstschilder, de laakbare ontmoeting die Socrates van zyn booze Xantippe met *lydzaamheit verdroeg, te verbeelden, men doe hem buiten gemoetsdrift, terwyl hy van boven uit het venster met water begoten wort, naar om hoog zien, en bediene zig van de eygen wezenstrekken, waar door hy onder de penningkundigen bekend is.

Of lust hem treurstof, en wil hy by voorbeeld de

M 4

mar-

* Lydzaamheit] welke daar in bestont dat hy zonder eenige drift, of weder schelden, alleen tegens haar zeyde: *ik had wel gedacht dat na een stormbuy van scheldwoorden een stortregen volgen zou.* En als iemand hier over verwondert zynde tot hem zeyde, hoe hem mogelyk was zulks te verdragen? dien gaf hy tot antwoord: *kont gy ook het gekakel van de Hoenders wel beletten die over de werf loopen?*

martelizatie van de Machabeefche Vrouwe met hare † zeven Zoonen verbeelden, hy doe dien wreedaard dit bloedig treurspel aanschouwen, en bediene zig van de eygen wezenstrekken op de medalje uitgedrukt.

Of wil een Konftoeffenaar zeedelyke voorwerpen tot zyn doel nemen, en voor leermeester der reede spelen : hy verbeelde de ¶ Rede in gedaante van een Vrouw in Amazoons gewaad, en doe haar de jeucht, door den spiegel der voorzichtigheit de waereltse dingen met opmerken beschouwen, om de waarde daar van recht te leeren kennen, en toe te passen : En de Borstbeelden van Democriet en Heracliet in een Nis, of anderzins, in den agtergront daar by geplaatst; verftrekken tot voorbeelden der twee uiterste hartstochten, tusschen welke de Rede den middelweg den besten keurt : of zy dienen tot voorbeelden om te leeren; dat de aart der waereltsche zaken, in opzicht van de toeygening, van het begryp afhan-

† 2 Machabeen Cap. 7.

¶ Rede] Deze hebben wy vertoont in ons *Tooneel van Zinnebeelden* &c. met een Wapenrok, en Krygsmantel, in de eene hand een spies, in de ander een schilt met het hoofd van Meduza, en een Helmet gepluimt met een vuurvlam, op 't hooft. Wy vonden reden om het vuur, een zinnebeeld van zuivering en beproeving, aan de zelve toe te passen; 'aangezien de Rede, geen ware Rede is, ten zy de zelve van vooroordeelen en dwalingen gezuivert is. Borstpannier en speer, zinteekenen van dapperheit en macht, zyn haar toe gevoegt; om dat zy niet alleen de hartstochten van anderen, maar ook van zich zelve weet te bedwingen. 't Hooft van Meduza op den stalen schilt beduit, dat, gelyk door de vertooning van het zelve de vyanden van Perfeus verfteenden, zoo ook al wat tegen de Rede aandruift, verstormen, of na een weynig tegenstant, velt. vluchtig den kamp moet gewonnen geven.

hangen, of dat de zaken naar de gesteltheit des gemeoets verschillige uitwerkingen veroorzaken.

Wel is waar dat zulk een wyze van bespiegeling, meer een opgespannen vernuft vereischt dan andere verbeeldingen: maar dit isser ook met een van, dat de kunstenaars met zulks te vertoonen ook meerder lof als anderen verdienen; om dat men van zulken (als Cebes de Thebaner in een ander opzigt zeide) zeggen kan: *Zulke Zedemeesters leyden de Menschen, even als men de Ossen doet, met den muil by 't water.*

De dubbele penningbeeltenissen van M. Antonius en Kleopatra kunnen een Konstschilder dienen, wanneer hy haar zittende onder een pragtig, met zyde en goud doorstikt scheepspaviljoen, geankert aan de kust van Cilicie, daar Antonius haar in den avondstont verwellekomt, wil verbeelden: of daar zy aan de tafel, die kostbare paarel (ten staal van brootdrongen verkwisting) indrinkt ter eere van haren geliefden Antonius.

Menigte van Beeltenissen zouden wy uit medaljes en oude marmere gedenkstukken kunnen vertoonen, indien dit onze toeleg was: maar wy hebben alleen het spoor aangewezen waar door elk Konstenaar 't geen hem dienstig is (indien onze leydinge hem behaagt) kan opspeuren. En waarom de Beeltenis van M. Antonius hier, en Alexander Lysimachus en andere meer, gehult met Ramshoornen op hun geltmunt vertoont worden, daar van zullen wy reden geven in ons vertoog over de Feestviering van Bacchus.

Dit zy genoeg gezeit, en willen wy onze Rendenvoering sluiten met den Heere D. v. Hoogstraten, die in zyn *Berecht* voor de *Aanmerkingen*

over de geslachten der zelfstandige Naamwoorden zig aldus laat hooren : *Dringers en Dommekrachten styf op hun stuk staande weet ik dat hun voorhoofd zullen kreuken, noch zig op laten dringen iet daar zy niet aan gebonden willen zyn enz. Ider kan by zyn meening blyven, die van gedachten is, dat wy knorven in biezen zoeken, en eene angstvallige naaugezetheit willen invoeren, die van geener waarde te houden zy.*

De lezer moet niet kwalyk nemen dat ik al weer zoo breed in deze buitenweiding heb uitgespat, zonder verlof, en tegens myne belofte. Ik bind my (de zaak zulks vereiffende), daar zoo vast niet aan als de Schotze Monnik Paternus, die zig in het Klooster tot Paderborn liet verbranden; om dat hy geen verlof van den *Prioor* gekregen had, om daar te mogen uitgaan.

MATHIAS WITHOOS, van wien wy nu gaan spreken, is geboren t'Amesfoort in 't Jaar 1627. de uitwerkzelen van zyne geneigtheit gaven al vroeg blyken dat hy tot een Schilder geboren was. Jakob van Kampen, Boumeester van het Stadthuis van Amsterdam, die vrindschap en ommeegang met zyn Vader hield, ging hem dikwils bezoeken, wanneer hy op zyn woning op Ranbroek by Amesfoort was, en by die gelegentheit de uitwerkzelen van zyn vernuft zag. Hy bood zyn dienst uit geneigtheit tot de Konst den Jongeling aan, onderwees hem in de gronden der Konst, en bracht hem in den tyd van zes Jaren zoo veer door zyn onderricht, dat hy op eygen wieken konde dryven. Zommige jonge knapen die de reyslust in 't hooft kreegen, waar van Otto Marceus een was, spoorden ook anderen, ook onzen **MATHIAS** en Hendrik Grauw zyn

zyn medeleerling by van Kampen aan, om een reys naar Romen te doen. Het stuk ging aan onder hun zeffen, waar van 'er een op de reys ftierf, zommige in Italiën bleven, en Otto en MATHIAS wederkwamen, na dat zy daar twee Jaren waren geweest, in 't Jaar 1650.

MATHIAS WITHOOS, wiens wyze van fchilderen by die, welke een gelyke verkiezing omtrent de voorwerpen der Konft hadden, merkelyk in zuiverheit van penceel doorftak, raakte hier door in de gunft van den Kardinaal de Medicis, voor wien hy wel 't meeft, zoo lang hy te Rome was, fchilderde. Doch niet tegenftaande hy het 'er wonder wel hadde, dreef hem de zucht tot zyn Vaderlant weder te rug, zoo dat hy tot zyn verblyfsplaats Amesfoort verkoos in fte van die waereltftadt, waar hy bleef tot den Jare 1672, wanneer hy met 'er woon (om de Francen die toenmaals in Utrecht en daar omftreeks indrongen, en hunnen moetwil t'ontgaan) vertrok naar Hoorn in Noordhollant: te meer noch om dat hy vier dochters hadde, en geen gevaar daar omtrent wilde afwagten. Hy was een man bezadigt van drift, goed-aardig, en zyn Dochter, die my dit verhaal gedaan heeft, verklaarde dat zy dikwils zyn koud gebeente had befchreyt, als zy bedacht met wat een teedere liefde hy zyne kinderen plach te beminnen. Hy ging zelden in herbergen of gezelfchappen, maar was dag aan dag, wanneer hy gezont was, vlytig en yverig aan zyn beroep: want de jicht plaagde hem zoo geweldig dat hy dikwils twee, drie, en meer maanden op een Jaar niet iets in de Konft verrigten konde; het geen ook Jan Pieterzen Zomer, Makelaar in de Konft tot Amfterdam, die hem tot het laaft van zyn leven gekent

kent heeft my, heeft verhaalt, dat hem de vingers door de Jight zoo krom als Arentsklauwen aan de handen stonden. Hy bedong in de fleur van zyn leven drie, vier, vyf, en ook wel zes hondert gulden voor een groot stuk, maar het was 'er ook nageschildert. Ik heb 'er gezien by de erven van den Heer de Moor Borgermeester van Hoorn, waar in op het aller uitvoerigste stonden afgebeeld Distelen, Lakebladen, en diergelyk soort van kruiden, tusschen beyde gevult met ilies, graanhalmen, korebloemen, papavers; den gront gesiert met veil, paddestoelen, breweegbladen, en ander smal kruid: hier een Kikvors, daar een bontkleurige Hagedis, ginder een Slang die onder de schaduw van 't loof schuilt, of ook wel een Muis, die aan 't een of ander kruid zit te knagen, zoo uitvoerig dat men de haartjes zoude hebben konnen tellen; vorder de kruiden doorzaait, met allerhande soort van Rupzen, Slakken, Flintertjes, of ook wel een Spin in haar web; tot Mieren in 't kluis, alles even natuurlyk en met grooten vlyt en gedult uitgewerkt.

Hy heeft drie Zonen gehad, welke mee de Konst hanteerden, en vier Dochters, waar van ALIDA de tweede ook Bloemen, Fruit, en diertjes in oly en waterverf schilderde, en noch in leven is.

JOHANNES de oudste had een langen tyd te Rome geweest, schilderde lantschappen in waterverf en bracht een voorraat van schetzen, en tekeningen met zig uit Italië, van de vermakelykste gezigten, zoo Lantschappen als Lusthoven, met voornemen van in Hollant zyn leven te slyten; maar zeker voorval lokte hem aan 't Hof van den Vorst van Saxon Lauwenborg, daar hy ook gestorven is, in 't Jaar 1685.

PIETER de tweede Zoon, is tot Amsterdam gestorven in den Jare 1693. hy schilderde Bloemen, en alle soort van kleyne Diertjes, met waterverf, gelyk zyn Vader in zyn tyd ook wel gedaan heeft, die ieder byzonder op een blad, tot een Boek vergaderd werden, welke nog in handen van de beminnaars van Papierkonst bewaart worden en geacht zyn.

FRANS de jongste, schilderde mede Bloempjes en Diertjes met waterverf, maar niet zoo goet als Pieter, en voer naar Indien, daar het hem egter grooten dienst deed: want hy raakte daar door in gunst van zyn Edelheit den Generaal Kamphuiszen, die hem van 't werken ontsloeg, zyn gagie verhoogde, en hem voor zich liet teekenen. Wederom t'huis gekomen is hy gestorven tot Hoorn in 't Jaar 1705. 2 Jaren na zyn Vaders dood: want die is, na dat hy ses agter een volgende Jaren met groote pyn geplaagt is geworden, gestorven in den Jare 1703, oud 76 Jaren.

HENDRIK GRAAUW is geboren tot Hoorn van brave ouders; dog het Jaar van zyne geboorte heb ik niet kunnen opspeuren; maar nadien hy is geweest een leerling van Jakob van Kampen 't zamen met Mathias Withoos, die ook zyn reysgenoot was; vond ik reden om hem nevens den zelve op 't Jaar 1627 ten tooneel te voeren.

Zyn eerste onderwyzer in de Konst is geweest Piet. Franze Grebber van Haarlem. Daar na raakte hy by Jak. van Kampen, Boumeester van 't Raathuis te Amsterdam, daar hy ruim acht jaren by geweest is, doende in dien tyd niet anders als teekenen en allerhande voorwerpen ordineeren, tot dat Prins Maurits, toen uit West-Indien geko-

men

men last gaf aan gemelden van Kampen, om vier groote vakken in de Coepel van de vermaarde Zaal van 't Princen Huis in 't Bosch te beschilderen; daar hy neffens zyn ouden Meester Grebber en noch twee anderen aangestelt werd.

In den jare 1648 kreeg hy zucht om Rome te zien, daar hy niét lang op draalde, want hy vont gelegenheit te water op Livorne. Te Rome gekomen heeft hy byzonder yverig en naarstig zig geoeffent; eerst in 't teekenen naar de beroemde marmere Statuen; naderhant in 't schilderen naar dé beste voorwerpen, en maakte daar in zulken opgang; dat Nicolaas Pouzy, 'er van zyn werken ziende hem de hand op 't hoofd geleid heeft; zeggende in 't Italiaans: Dat hy nooit geen Hollander had ontmoet, waar van hy groter verwagting had.

Drie agter een volgende jaren had hy te Rome geweest, wanneer hy alle zyne brave Tekeningen en Modellen oppakte en weder naar Hollant trok; daar hy zig by wyle t'Amsterdam, by wyle t'Utrecht onthield; tot dat 1672 de Franfen in Nederland gekomen, hy bevreesft; alzoó hy kleinhartig was; zig tot Hoorn begaf.

Meer gemelde Bronkhorst heeft my verhaalt; dat hy hem eenige tekeningen liet maken op gegront papier; met Crion opgehoogt, als d'opvoeding van Bacchus, den Triomf van Julius Cesar, en andere, lang 7 à 8 groote bladen papier, waar in hy zyne bekwaamheit in 't ordineren, kundigheit in het naakt, de rykheit van zyn Geest, en konstige wyze van behandelingen dede zien. Buiten dit bezat hy niets om zig bemint of aangenaam te maken by de waerelt; want hy was byzonder bloo en stil. Ten zy hy by liethebbers

ers van de Konst was, en gelegenheit vont om ver het schoone; de ziel van de Konst, te spreken.

Hy is tot Alkmaar gestorven, ongetrouwt, na't hy acht of tien jaren daar gewoont; en weinig geschildert had.

In dit zelve Jaar 1627 werd tot Haarlem geboren ROESTRATEN. Deze heeft de Konst geleert by Frans Hals, wiens Dóchter hy ook naarmaals getrouwt heeft: de zelve welke den otzigen Adriaan Brouwer, wanneer zy noch jong was; bescheet, en die van Brouwer weer bescheen werd. Mic. Carreé die in den jare 1695 in Angelant woonde, en gemeenzamen óngang met un hield, heeft my gezegt, dat hy 't dus uit un beider mond, dikwils om de klucht, heeft ooren verhalen. Dat de Vrouw van F. Hals, iets anders te doen hebbende, aan Brouwer, die toen og jong was, en by F. Hals de konst leerde, beste het kint te torfchen op dat het onderwyk niet kryten zoude. Brouwer sprong daar mee om; so hy best kon, en droeg het dan op zyn arm, aan op zyn schouders om het zelve te stillen, en hokte het zoo lang dat het hem eindelyk van oven tot onderen bevulde. Brouwer dus bestelt, by het kind op den vloer, streek zyn broek af, en etaalde het zelve met gelyke munt. De Vrouw naar op inkomende ziende dit klugtig bedryf aan, raagde wat hy dee? die hy tot Antwoort gaf: *Vy beschyten malkander.*

ROESTRATEN was een braaf schilder van pourretten en stillevens, inzonderheit Zilverwerk, chotels, Vazen Schalen enz. die hy zoo natuurlyk oor 't Penceel wist na te bootzen, dat het natuurlyk Zilver scheen te wezen. Aan het laatste hielt

Hield hy zig meest; aangezien P. Lely, die niet als Pourtretten konde schilderen en zyn fortuin daar mee zocht te maken, hem het schilderen van de zelve, om dat zy elkander niet in de weeg lopen zouden, afried; onder belofte van hem anderwys dienst te doen, gelyk ook geschiedde: want hy dikwils maakte dat hy veertig of vyftig pont sterlings voor een stuk kreeg.

Hy had zig in den brant van Londen aan zyn heup bezeert, waar door hy naderhand krepek ging.

Na het overlyden van zyn eerste Vrouw, troude hy een jonger; maar het was der moeite niet waart, dat om zoo weinig koren als hy te malen had, hy een nieuwe Molen oprechtte: want hy stierf in 't jaar 1698.

De Boomen; en Bloemen zyn het sieraad van 't aartryk. De milde Natuur brengt die op den regten tyd voort. De oeffening van een yverig en naarstig Bouman zet hun schoonheit en luister by. Dus is 't ook met den Mensch; de konsten en wetenschappen zyn de versierzelen van den zelve. De natuur scheidt des Menschen vernuft, en geneigtheit. De oeffening brengt het verstant in zyn volkomenheit. Dit bevestigt Horatius daar hy zeit:

*Natuur mach 's Menschen geest verwekken;
Maar 't ovrige de Konst voltrekken.*

En dit tegenwoordige voorwerp zal 'er de proef op zyn.

HENDRIK VERSCHUURING geboren tot Gorkom in 't Jaar 1672. was de Zoon van een Hopman in dienst van den Staat. Deze, welke een teedere geneigtheit voor zyn Kind had, te meer alzoo het zelve in zyn vroege lentejeugt zwakker en teederder dan wel anderen was, had veel bekommertheit daar over, niet wetende wat daar mede te zullen aanvangen, of waar heen te leiden; wyl de jongen voor den Wapenhandel niet geboren scheen te zyn. Maar 't leed niet lang of het middel van zyne kostwinning ontdekte zig in de geneigtheit; welke strekte tot de teekenkonst. De Vader dit bemerkende bestelde hem straks; ter ouderdom van acht jaren gekomen, by eenen Dirk Govertsz. Portretschilder, om in de beginselen der teekenkonst onderwezen te worden; by welken hy bleef tot zyn dertiende Jaar, wanneer hy besteet wierd by den beruchten Jan Bot tot Utrecht, waar by hy noch zes agtereenvolgende Jaren bleef, naastig en vlytig zig oeffenende in teekenen en schilderen. Toen bekroop hem de reyslust, zoo dat hy naar Rome ging; daar hy om zyn Konst voort te zetten, zig stadig bezig hield met teekenen naar de konstige marmere beelden; en het naakt op de vermaarde Roomsche teekenschool. Maar om dat zyn geest hem meer en meer leyde tot het schilderen van Paarden; Jachten, Rooveryen, Veltslagen enz. als ook tot het teekenen van oude ruinen, en gesloopte gebouwen, en Eerteekenen, vertrok hy gins en elders, om allerhande voorwerpen op te zoeken waar toë zyne genegenheit hem trok. Ook teekende hy het opmerkelykste in de voornaamste Steden waar hy gewoont heeft, als Rome, Florence en Venetien, zelf ook vele van de nieuwe gebouwen en Paleizen, waar door hy

Boukundig werd, 't geen hy uit verscheiden staten naderhant in zyne penceelwerken heeft doen blyken. Te Venetien was zyn penceelkonst inzonderheit gewilt, en hy door de zelve, en door zyn hups gedrag by alle grooten bemint. Na dat hy dus den tyd van tien jaren in Italiën had doorgebracht; schryft *du Pilé*, (maar zyn Zoon de Heer Willem Verschuuring meld in een brief aan my geschreven van vyf jaren) keerde hy te rug na zyn Vaderlant; doch volbracht toen zyn voornemen niet; want nemende zyn reis door Zwitserlant op Vrankryk ontmoette hy tot Parys den Zoon van den Heer Borgemeester Maarzeveen, die een speelreis naar Italiën ging doen. Deze lokte hem (zonder veel moeite) van zyn voornemen af; om hem te verzelschappen in Italiën, gelyk hy deed. Hy bleef daar drie jaren, en kwam eindlyk in den Jare 1662 in zyn geboortestadt Gorkom gezont, en vol schildervuur (om aan alle Konstminnenden te doen zien wat hy gevorderd was) met voornemen van daar zyn rust te nemen.

Hy zette zig zonder lang dralen tot het oeffenen van zyn Konst, daar hy straks beminnaars toe vout, dat hem den lust meer en meer deed wakkeren; en dus geen moeiten ontzien om de byzondere voorwerpen, daar zyn Konstzucht opdoelde, na te sporen. Dus begaf hy zich gins en herwaard in de legerplaatsen en waar schermuzelingen (inzonderheit onder de Ruitery) voorvielen; waar hy dan een afschetsing maakte in een Boekje dat hy tot dien einde altyd by zig had. Inzonderheit vout hy daar toe gelegenheit aan de hant in de jaren 1671 en 72, achtgevende op de wyze van *Camperen*, orde in vechten, aftrekken, vluchten, en uitplonderingen der dooden en gekwetsten na den

Velt-

Veltslag, vorders den ganschen toetstel en omslag die tot een leger behoort. Van welke geschetste voorwerpen hy zig naderhand bediende, en gebruikte voorts het leven tot de voornaamste beelden en paarden: als my gebleken is aan een groot stuk woelig vol werk en konstig geschikt, verbeeldende een strooery van Vee, en Menschen, 't verschiet vertoont een Zeestrand, en Schepen aan den wal, waar heen een gansche dreef van slachtvee, en geplonderde goederen vervoert word. Op den voorgrond word een Heerschop geweldigerhand van de roovers gegrepen, die schoorvoetende tegens de vervoering, om verlossing uitziet, terwyl zyn Vrouw aan het hoofd dier bende, rustig te paard gezeeten, veelerhande Zilverwerk, met gebogen knien daar voor aanbied. Dit alles is zoo natuurlyk geschildert, en fix geteekent, dat het wel onder de braafste Konst van onze Nederlantsche Meesters getelt mag worden. Thans is de Heer Gysb. van Aalst te Dordrecht daar bezitter van.

Door zyn geboorte, verstant, en pryffelyk gedrag, waar door hy by elk bemint was, werd hem het Magistraatschap van zyne geboortestad opgedragen, 't welk hy met veel roem bekleed heeft. doch hy liet egter niet naidagelyks de Konst te oeffenen, die hem goed voordeel by bracht, zoo dat hy lustig en gelukkig leefde.

Om een kleine reis te doen (wie kan zyn noodlot voorzien?) begaf hy zig te sloop, daar een sterke onweerbuy hem deed verongelucken, zynde twee uren van Dordrecht, op den 26 van Grasmaand 1690. in den ouderdom van 63 Jaren.

F. G. Westhovius, Rector der Latynsche Scho-

len te Gorkom, zond my dit volgende byschrift op des zelfs afbeeltsel (geplaatst in de Plaat H 1.) door hem zelf berymt in een Brief.

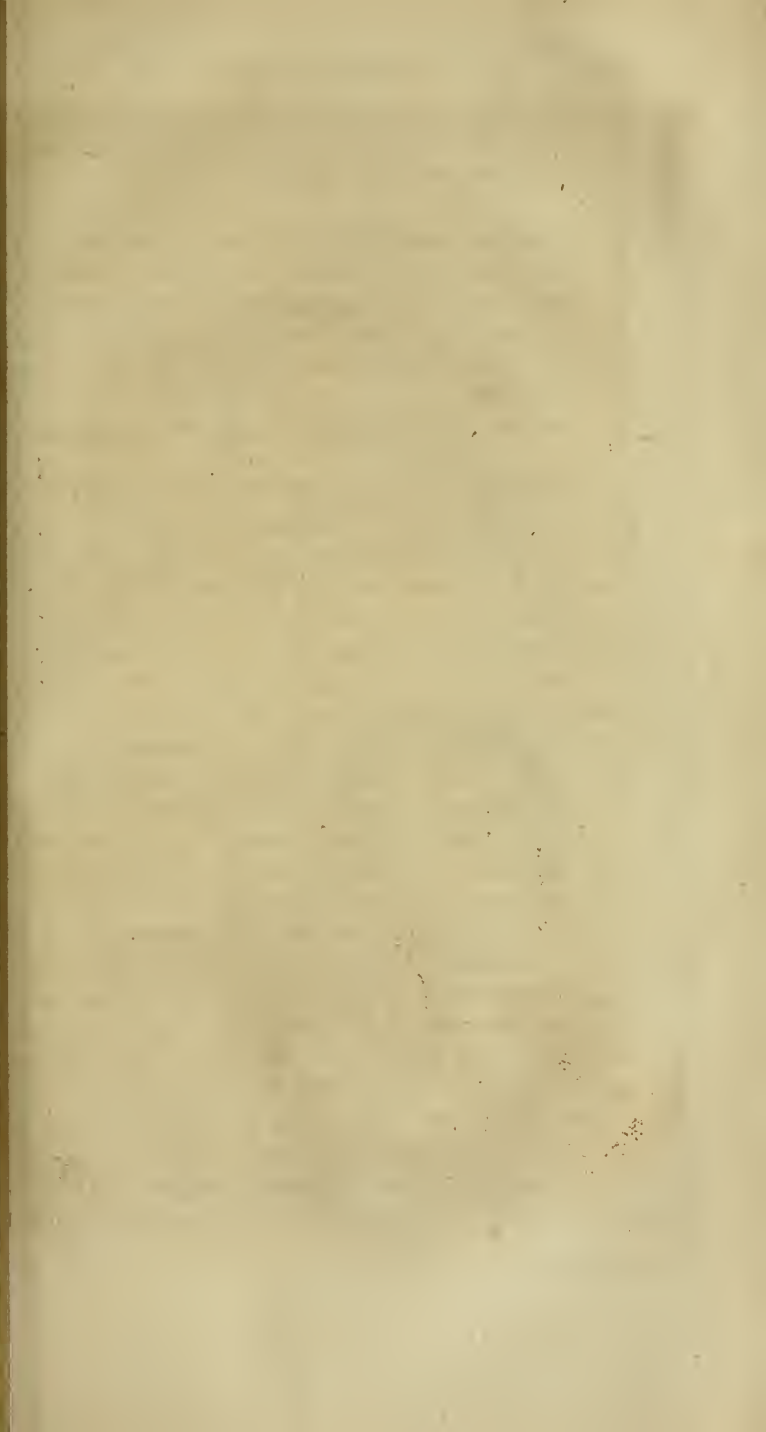
*VERSCHURINGSbeeltenis word in dit beeld verbeeld,
De paerel aan de Kroon van Gorinchems banieren;
Rechtschapen kroost als van Parrhasius geteelt,
Dat op zyn' trekken trekt met onnavolgb're zwieren.
Wil iemant klaarder licht dan uit dit beeld, en
vaars?*

Zoek hem in lofspraak by het puik der Konstenaars.

Deszelfs Zoon WILHEM VERSCHURING heeft zig ook eenige agtereenvolgende Jaren in de Schilderkonst geoeffent: eerst in zyn jeugt by zyn Vader, naderhant by Johannes Verkolje te Delf. Zyn geneigtheit viel op het schilderen van Gezelschapjes, Beeltjes, en ook wel Pourtretten. 'T geen hy door 't penceel gemaakt heeft doet ons klaarlyk zien, en besluiten, dat, indien hy in den yver voortgevaren had met de Konstoeffening, hy tot de hoogte van den konstberg zoude opgekluutert hebben, maar hy heeft afgelaten van daar in voort te gaan, en nu al eenige jaren het penceel niet meer geoeffent, belet door voordeelige bezigheden die hy aan de hand heeft.

Hy is tot Gorinchem van elk bemint, en geacht, gelyk zyn Vader, welke ook in zyn tyd aldaar Regerend Borgermeester was, gelyk ook voor hem de vermaarde Konstschilder, zyn tyt - en Stadtgenoot JAKOB VANDER ULFT mede tot de waardigheit van het Borgermeesteramt is verheven geweest. By wien gemelde VANDER ULFT de Konst geleert heeft weet ik niet: maar dat hy zig door zyn Konst een naam gemaakt heeft,

en

Jak. Asubraken pulp

en zyn penceelwerk noch in de braafste Kabinetten plaats ingeruimt wort, is by elk bekend.

Hy schilderde meest Roomsche of Italiaansche gezigten, markten of pleinen, endaar op in 't verschiet Kolommen, Gedenknaalden, Triomfbogen, Pronkbeelden, of eenige oudtydse zeegeteekenen, en dat wel zoo (schoon hy nimmer te Rome geweest heeft) dat de genen die Italiën bereift hadden, de zelve met den eersten opslag van hun oog kenden. En niemant moet dit wonder dunken, aangezien de meeste overblyffelen van oud Rome in print, of door afschetzungen bekend, licht te bekomen zyn: maar dit is te verwonderen, dat men ziet, hoe natuurlyk en konstig hy de bouvaligheid, reeten of scheuren, en de bedropenheit in de zelve heeft waargenomen; en nog meer als men ziet hoe geestig hy doorgaans zyne werken met menigte van kleyne beeltjes, en die vast geteekent, en konstig by een geschikt, fraay koppelen: ja ook zomwyle gebeurde Heidensche Historien vertoonen, heeft weten op te sieren. Een Konststukje alleen 't geen op 't Amsterdamsche Raathuis hangt ende het zelve verbeeld, nevens den Dam, en daar op toont het dagelyks gewoel van allerhande soort van Menschen in hunne eygen en kennelyke dragt, is alleen genoeg om eeuwen aan hem en zyn eedle penceelkonst te gedenken. Daar beneffens was hy wel de voornaamste Glaschilder van die Eeuw: zo dat vele Kerkglazen omstreeks Gornichem, en in Gelderland, pronken met zyn penceelkonst. Hy wendde veel yver, en moeite aan, om de kracht, schoonheit, en doorschynentheit der Glaskoleuren uit te vinden, gelyk Dirk en Wouter Crabet (die de glazen in de Kerk tot Gouda beschilderden) gehad hebben. Dog te vergeefs; want die Konst is al

te lang met de Meesters begraven geweest, om 'er op 't onzeker naar te delven. Ook zyn de toegangen tot de Elizeefche Velden thans niet bekend. Anders mocht m'er de schimmen der overledenen naar vragen, gelyk zulks outyts van den Roomschen Puikdichter Nazo is verdicht.

Wy hebben nu te spreken van JAN TEUNISZ. BLANKHOF geboren tot Alkmaar (daar zyn Moeder Stads Vroedvrouw was) in 't jaar 1628 op * Koppertjes Maandag.

Zyn eerste onderwyzer in de Konst was Arent Teerling, gebynaamt *Sincer*. Dezen vinden wy 1632, op de naamlyst van de Alkmaarsche Konstenars als Meester geboekt; dog ik gis dat hy in dien tyd een van de geringste der Broederen zal hebben geweest, aangezien hy zig tot den kladpot begaf: om dat de de Fortuin misschien zyn Penceeloeffening niet gunstig was. Het zy daar mee

* De Kopperdag was van outs een Bacchus en Ceres-dag, waar in alle overdaad en geilheit gepleegt werd, en als of dan alles met Caracalla geoorloft was; die zyn eigen Schoonmoeder misbruikte, daar die snoode zeug nog op zeide; *zoo gy wilt, het is u geoorloft; om dat gy Keizer zyt.* Die van 't Papendom plegen op dien dag door Siam met kopere Corillen te loopen, op den Rommelpot te spelen, en alle overdaad te plegen, en werden dus voor yverige Papisten gehouden. Dog dit doen is door de Kristen Overheit van tyd tot tyd besnoeit. Zie Abr. Magyrus, in zyn *Historie van de Almanachs Heiligen*, pag. 31.

Onze Schilder, die wat van zyn geboortedag schynt aangeerst te hebben, was los, ongebonden van leven, woeelig, en tot veranderingen geneigt, waarom hy zig ook op de laatste Vloot die tot ontzet naar Candia onder 't bestier van den Graaf van Waldek scheepste, begaf. Dit was in de Lente van 't jaar 1669, toen het in Slachtmaant van 't zelve jaar, na een twintigjarige belegering door de Turken, van de Veneianen ingenomen wiert. Zie den *Hollandsen Mercurius* op 't jaar 1669.

mee zoo 't wil, hy was de Leermeeſter van onzen BLANKHOF en van Johannes Bulot. Naderhant geraakte BLANKHOF by Pieter Scheyenburg, en van daar om de Konſt voort te oefſenen by Cezar van Everdingen, en Gerrit de Jong, tot dat hy zig door reislust geprikkelt naar Rome begaf, daar hy tweemaal (anderen zeggen driemaal) op verſcheide tyden geweest is.

In de Schilderbent werd zyn rechte naam verandert in JAN MAAT; wy zullen hem voortaan ook zoo noemen om dat hy dien zedert behouden heeft, en hy daar beſt by bekend is.

De eerſte voorwerpen van zyn Penceel waren Lantſchappen, en inlantſche Strand- en Watergezichten, die hy vaardig vlak en kwik wiſt te ſchilderen, 't welk vermoeden geeft dat zyne Reizen hem aanleiding tot het Zeefchilderen hebben gegeven. Zyn waardigſt geachte ſtukken, zyn die, in welke hy Italiaanſche Stranden, en Zeepoorten, met der zelve vremde vaartuigen, heeft afgebeeld.

Hy was los van leven, en los in 't ſchilderen; waarom zyn aart die woelig was zyn penceel tot vaardig ſchilderen gewende. En de Konſtkenners hebben opgemerkt, dat, wanneer hy wat meer gedult nam, om zyn werk uitvoeriger en meer gepolyſt te doen voorkomen, de zelve dan die geeſtige losheit, en pryſſelyke fixheit miſten, hoe wel ik weet, (dit niet tegenſtaande) dat de net gepolyſte ſchilderyen thans wel meeſt gewilt worden. By den Konſtſchilder Gerrit vander Steur tot Alkmaar hangt een Strantgezicht, 't geen onder zyn beſte werken mag getelt worden, konſtig en natuurlyk verbeeld. De zwalpinge of overbuitelinge der ebbende en aan-

vloeiende Zeegolven op den Oever is daar levende in vertoont. En gelyk de zelve door gestadig bewegen op en atgedreven wordende geen stant houden, kan het zelve toegepast op onzen schilder ten zinnebeeld strekken, als die t'elkens tot veranderingen geneigt, niet lang stee op eene plaats hielt, waar door Johannes Voorhout (met zyn Vrouw van hier vertrokken, uit vrees dat de Franschen deze landen mochten overstroomden) hem onverwacht in den jare 1674 te Hamburg ontmoette, 't geen hy my zelf heeft verhaalt. Over zulks is zyne levensdraad van een langer bereik geweest, als my was opgegeven: namentlyk dat hy tot Amsterdam zou gestorven zyn in 't jaar 1669. Zyn leerling ARNOUT SMIT tot Amsterdam, volgde zyne wyze van schilderen na.

De bevinding heeft ons doen zien, dat menschen, die een lagen geest bezitten, 'er even aan zyn, als die aan armen en beenen geboeit, geen eenen stap kunnen voortgaan. De kleenmoedigheid houdt het vernuft in den doofpot van vrees en schroom tot het einde toe gekerkert. Daar en tegen beurt en wakkert een groote geest het vernuft op, en rust niet ten zy het voorgestelde wit 't geen hy beoogt, met roem verkregen wort. Hier van is een voorbeeld in

BARENT GRAAT geboren tot Amsterdam in 't jaar 1628 den 21 van Herfstmaant. Zyn moeder koesterde hem met veel zorg en liefde op tot zyn tien of elf jaren, waar naar zy hem ter schole deed tot Heusden voor den tyd van vier of vyf agtereenvolgende jaren, waar na hy weder t'huis kwam. Zyn moeder die 't goede met hem voorhad overdacht vast 't een en ander middel, waar door hy zig in tyd zoude kunnen generen,

nam

nam ook overleg met zyn Oom, die een fraay Beestfchilder was, in de wandeling genoemd Meeſter Hans. Deze ziende een grooten geest, en natuurlyke zucht tot de Konſt in hem doorſteken, werd te rade, hem aanleiding daar toe te geven, en nam hem in zyn huis. De yver tot de Konſt groeide zodanig aan, inzonderheit toen hy de handeling van de teekenpen begon magtig te worden, dat hy de nachten zomwyl aanden dag ſchakelde, en wanneer zyn Oom hem zulks beletten wilde, met hem het licht te onthouden, wiſt hy 'er ſtraks een vond op. Hy ging na d'Oude of Nieuwe Kerk tegens dat de avondpreekdienſt verricht was (noodt zoekt liſt) en wiſt met behendigheit, de overgebleven enden der kaarſen van de kandelaars te kapen, en zig daar van in der ſtilte by nacht te bedienen.

Dus eindelyk aan 't ſchilderen gekomen, liet hy egter niet na yverig in het teekenen naar 't leven voort te varen, ja was des Zomers gemeenlyk met zyne Portefoelie onder zyn arm al gereed tegens dat de Poort open gedaan wierd, om in de Velden Paarden, Oſſen, Koeyen, Schapen, of Geitjes naar 't leven af te tekenen, tot acht uren in den morgen, waar na hy zig dan weder met te meerder yver aan 't ſchilderen begaf. Maar alzoo de Vrouw en Dochter van Meeſter Hans, zich weinig der huishoudinge bekreunden, en zich meer aan 't onderzoek en ſpreken over geſchillen den Godsdienſt betreffende lieten gelegen leggen, en zyn Oom niet anders dan op krukken konde gaan, moeſt BARENT dikmaals voor keukenmeit ſpelen, 't welk met zoo veel verlet verzelt, hem weder (naar hy zes of zeven jaren by zyn Oom had gewoont) deed tot zyn moeder keeren, en

zyne konstoeffening onverhindert voortzetten. Gelyk hy ook door yver zoo veer in 't beesjes schilderen quam, dat zyne stukken voor Penceelkonst van Bamboots anders P. de Laar wierden aangezien; 't geen gebleken is aan een stuk dat in openbare opveiling werd verkocht, voor een stuk van gemelden Bamboots, en de kooper bevond naderhand dat 'er *B. Graat fecit* onder geschreven stont. Met dezen roem hield hy zig niet vernoegt, maar bevindende dat zyne schouders gewigtiger zaken konden torschen, nam 'er proef van. *Dus plachten vernuftige Konstenaars* (zeit * F. Junius) *hunne krachten voorzigtelyk t'overwegen, of zy namentlyk machtig genoeg waren, om uit te voeren 't geen zy ter hand namen, agtervolgens den raad van Horatius, welke zeit: Laat ook uwe schouders van langer hand beproeven, wat ze magtig zyn te dragen of niet.*

Hy ging dan over tot het zwaarste in de Konst, namentlyk tot het schilderen van Historien. En waarom niet? *Het staat een yder vry* (zeit Tullius in 't leven van Brutus) *zoodanige dingen ter hand te nemen, welke of uitnemende zyn van wegen hare grootheit, of aanmerkelyk van wegen hare nieuwigheit enz.* En schoon het in het begin moeylyk valt, nochtans gaat het daar mee (zeit de Schryver der t'zamen spraken over de welsprektheit) *als met de vlamme, die door genoegzame brandstoffen gevoed, te heviger brant; De kracht onzes verstants groeit met de grootte der dingen.* 'T welk hy ook door zig dagelyks in waardige bespiegelingen te oeffenen ondervond.

Onderwyl beving hem de Reislust, zoo dat hy zyne Schilderyen, Papierkonst, en al 't geen hem

op

o de reis niet dienen konde, verkogt, en vast oor nam naar Rome te vertrekken. Maar dit werd eerst door afrading zyner Vrinden en naderand door 't trouwen met Maria Boom, Weduwe van Jan van Bellen, belet. Waar door hy te meer beent werd onder brave luiden, en de handen vol werk kreeg, met het schilderen, van pourtretten inzonderheit de vier Regenten van 't Oude Mannen Huis in een stuk: ook de zes Overluiden van 't Leertouwers Gilt) Solder- en Schoorsteenstukken, en graauwen in Niffen en Poortalen. Daar benevens was hy vrolyk van aart, potzig en vermakelyk in gezelschappen, ook scherp geboeg getant, om die hem aanvielen te bevechten; ontziende zig niet in alle gevallen de waarheit te zeggen, veel min zyn konstkceurig oordeel te bezwalken om *Voffegunst* te erlangen.

Vele voorname huizen pronken noch in Amsterdam met zyn geschilderde Historien, en Zinnebeeldige bespiegelingen in Niffen, in Schoorsteenstukken en aan Zolderingen; als by de Heeren Borgermeester Velters, den Schepen Korn. Kalzoen, Korn. Broek, Venkel, Meinderd Domp, en vele andere meer te zien is.

Vyfthien agter een volgende jaren hield hy tweemaal ter week in zyn Huis een Kweekschool op de wyze der Koninklyke Academie, niet alleen voor zig zelve, maar ook voor anderen die zig geneigt vonden door dien weg tot de kundigheid van 't naakt te komen. De eerste en voornaamste der Amsterdamsche Konstschilders begaven zig in dit Konstgenootschap, waar men zoo wel naar een levendig Mannen-, als Vrouwen Model, teekende; en zyne byzondere leeryver lokte ook anderen uit om hem op dit spoor te volgen, waar door het gezels-

zelschap tot een twintigtal aangroecide.

Hy had een lichtvaardige en vaste wys van teekenen, zoo met rood en zwart kryt als met het Penceel, en wist de zelve zonder veel moeyten, en vroeten, welstandig te maken en een natuurlijken zweem daar aan te geven.

Weinig leerlingen heeft hy tot de Konst opgekweekt, aangezien de bevinding hem had geleert, wat al zweet en moeiten het kost de Laurieren, die op den top van den Konstberg groeyen te bekomen: en ried dieshalven den Ouders of Opzichters van Kinderen, die zy tot de Konst wilden optrekken, dat af, als van een onzekere onderneming en gevolg, zeggende: dat een ambagt te leeren veel wissel ging, van een noodwendiger gebruik was, en minder af hing van de verandering des tyds, en het wisselvallig lot. Egter heeft hy 'er een, te weten Joh. Hendrik Roos, van Frankfoort, door zyn leerwyze opgekweekt, tot een groot Meester in 't schilderen van allerhande Dieren. Welke hem ook ten bewys van dankbaarheid, naderhant van Frankfoort, zyn eigen afbeeltzel, neven 3 Boekjes, met Schaapjes, Bokjes en Geitjes, door hem zelt in koper geëstf toezont. Dezen zullen wy op 't jaar 1632 gedachtig zyn, als ook desselfs oudsten Zoon, die al een vremde en geestige rol heeft gespeelt op den Schouburg van deze Waerelt.

De zucht en yver tot de Konst, als ook de oefeninge in de zelve, bleef onzen Konstschilder (schoon hy tot een goeden ouderdom geraakte) tot het einde van zyn leven by: als uit dit volgende Gedicht, (dat uit de pen van D. Schelte gevloeit is, als onze Konstenaar het Schoorsteenstuk, verbeel

eeldende een goede huisbestiering, voor hem gemaakt had) te zien is, het geen dus begint:

'T liefstallig aansicht (welk by 't huisbestieren past)

*Zit hier aan 't roer, en hout met nyv're handen vast
De teugelroe, die Kind, en Bood', in 't spoor doen draven.*

De passer meet elks tyd, elks doen, elks foute en gaven.

D'ontbloote boezem toont, het rein en heus gemoet,

De Huijs'lykheit verbeelt hier d'ongeschoeide voet.

De Vredeolyfen, die het blonde hulsel sieren,

Die groeyen op den gront, van zulk een huisbestieren.

*'T steenkleurig Kintje leert, dat, die aan 't huisstuur
staat,*

*Door twee paar'ooogen gluurt, hoe 't voor, en agter
gaat.*

*De sleutels leeren, hoe dat hart, en mond, en kassen,
Somtyts als oor, en oogh, toe, of ontsloten passen.*

*De vrucht b're Koornaer, en de milde Wyngardrank,
(Die 't hoofd omkranst) voorspelt daar voorspoed,
spys en drank.*

*Dank GRAAT, die door 't Penceel, nu viermaal acht-
tien jaren.*

Bereikende, in dit stuk, doet Konst met Wysheit paren.

Hy heeft na dit noch verscheiden konstwerken door zyn penceel gemaakt; tot dat de draat zyns levens dus lang gesponnen afgesneden wierd in den Ouderdom van 81 jaren, 1 maand, en 13 dagen, op den 4 van Slachtmaant in 't jaar 1709, na dat hy zes weken had belegerig geweest.

Op een zyner Schoorsteenstukken, verbeelden de Koning David en Bathzeba, versiert met eenig zinnebeeldig omwerk, maakte G. Bidlo deze Puntdichten:

De

*De weelde ontstak de liefde in Koning Davids ziel,
Toen Bathzeba hem van zyn dak zoo schoon beviel*

*Dit baarde onkuisheit, die, terwyl zy streelt, al stil.
Bekoorb're jongheit moord gelyk een Krokodil.*

*Straks zag men valsheit, en bedrogh van dubblen aart
Als twee gezusters tot bederf der ziel gepaart.*

*De drift aan 't hollen, zet de deur tot doodslag open
En acht geen prys te hoog om 't overspel te koopen.*

*In 't eynd ontwaakt berouw, de rust vlied uit 't geweten.
Maar vint vergiff'nis by Gods Richterstoel gezeten*

*Een Engel straft den Vorst, om Gods getergden tooren
Doch die recht boete doet, gaat niet geheel verloren*

Eindelyk lust ons noch een zyner zinrykste teekeningen (schoon wy ruim breed genoeg hebben uitgeweid) te verklaren; om de schilderjeugt, die op eigen vindingen toeleit, in diergelyk geval met een bekwaam denkbeelt te voorzien, alzoo by gebrek van dien de meeste misflagen in de Konst begaan worden; want het is haast wel gemaakt dat wel bedacht is.

Hy werd aangezocht, om van een groot stuk, 't geen geplaatst zoude worden tegens den muur over de glazen van de Pleitkamer op 't Stathuis van Amsterdam, een schets te maken, gelyk hy deed. In het midden van de teekening zit de **WAARHEIT** die door den **T Y D** ontdekt wort, nevens haar de **ONNOZELHEIT** door de **Kindertjes**, en **LYDZAAMHEIT** door 't juk verbeelt.

veelt. Aan hare linker zyde staat een mannebeeld, gekleed op de wyze der oude Roomsche *Prætores*, verbeeldende den Hoofd Officier, of Opperdienaar van 't Waereltlyke Reght, *JUSTITIA* of de *GERECHTIGHEIT* nevens hem, en agter de zelve de Raadsheeren, mede op de wyze van de Roomsche *Prætores* of Schouten gekleed. Het Kintje aan de voeten van den *Prætor* of Schout beteekent geruſt *GEWISSE*. Voor de trappen daar het *RECHT* ende *Gerechtsdienaars* op ſtaan, ziet men de *GEMEENTE*, zommige daar van voor overgebogen, andere beladen met ſmeekſchriften, en andere papieren, verzelt met hunne *Advocaten*, of Voorſpraken, die hen naar 't *Recht* wyzen, of opleyden, aan dien kant waar zig de *HOOP* op een verheven *Galery* doet zien. Aan den anderen kant ziet men het *BEDROGH*, de *MOORDERY*, *DIEVERY*, en *LEUGEN*, als ook een dorren Boom omwoelt met een *Serpent*, of *Slang*, ten zinnebeeld dat deze gebreken hunnen oorspronk uit de zonde hebben, verbeelt.

In de benedelucht zietmen *Herkules*, verbeeldende de *DEUGT*, welke deze monſters verjaagt. Een gevleugelt Kintje zwevende boven de *Deught* kroont de zelve met *Palm*, en *Laurier*, ten teeken van *Overwinning*. En in de bovenlucht ziet men de *GODDELYKE WYSHEIT*, *RECHTVAARDIGHEIT* en *GENADE*, om de goedkeuring der *Waereltlyke* machten te bevestigen, in welk opzicht zy ook *Gods Dienareſſe* genaamt wort.

'T waar te wenschen geweest dat hy dit door zyn *Konſtponceel* hadde afgemaalt; maar zulks werd door zeker voorval gestremt. Ook is jammer, dat wy zyn beeltenis by zyne levens-

vensbeschryving niet mogen plaatzen: want zyn afbeeltzel is ons van zyn Schoonzoon tot dat gebruik geweigert.

Wat nu de byvoegfelen aanbelangt, die tot elk Zinnebeeld in het byzonder vereyft worden, zullen de zelve kennelyk wezen, daar toe kan elk Konftoeffenaar een groot behulp hebben aan het bekende Boek *d'Iconologia; of Uitbeeldinge des verstants* door *Cezar Ripa*: of hy kan zig bedienen van myn *Tafereel der Zinnebeelden*. - Door dezen weg doet men de Schilderkonft, die anders ftom is, fpreken; en de Konftfchilder weet zyn meening en oogwit hier door klaar t'ontdekken, als ook de plaats, en tyd; waar in het geen hy verbeelt voorgevallen is, aan te wyzen, op het voorbeeld van *Nealies*.

Deze (gelyk *Plinius* verhaalt) had een watergevecht tuffchen de *Egyptenaars* en de *Persianen* afgemaakt: maar als hy nu het *Nylwater*, op het welke zy elkander aan boord klampten, niet wift van 't *Zeewater* te onderscheiden, zoo heeft hy door een vernuftigen vond zoeken te verklaren, 't geen hy anderzins door de Konft op geenerhande wyze wift uit te drukken. Dat is: hy fchilderde op den oever een drinkenden *Ezel*, die door een *Krokodil* besprongen wort. Terwyl nu deze watergedrochten zig in den *Nyl* onthouden, gaf dit een klaar beduid, waar die fcheepstryd voorgevallen was.

Dus weet een vernuftig Schilder den inhoud van zyn Konfttafereelen, gelyk de *Redenkonftenaren* den zin der enkele woorden, door het byvoegzel te verklaren.

Soort by soort, zegt het spreekwoord. Eenige *Glaschilders* van dezen tyd, die wy om hun Konft

niet

niet voorby stappen willen, voeren wy teffensten tooneel, schoon zy in hunnen geboortetyd verscheelen, om geen vermenging te maken:

De oudste die voor aan staat is de konstige Glaschilder JOSEF OOSTFRIES, geboren tot Hoorn in 't Jaar 1628, en gestorven den 8 van Wynmaand 1661. Hy was een leerling van Jan Maartz, Engelsman. Die een konstig glaschilder was, en van wien nog verscheiden Kerkglazen op Dorpen in 't Noorderkwartier te zien zyn, als ook tot Hoorn in verscheiden huizen, die naar de Konst los en fraay behandelt zyn.

Van onzen JOSEF OOSTFRIES, die vol geeft en liefde tot de Konst, en geestig in 't ordinieren was, zietmen ook Konststalen zoo tot Hoorn als in de omleggende Dorpkerken die zyne gedachtenis bewaren. Hem volgt

KLAAS VANDER MEULEN geboren tot Alkmaar in het Jaar 1642 den 10 van Slachmaand, en gestorven in 't Jaar 1694.

Hy was een yverig man; en van zyne Konstwerken zyn eenige thans tot Alkmaar, en de Dorpen omstreeks nog te zien, waardig om geroemt te worden. Hem volgt

KATARINA OOSTFRIES, Zusler van Josef Oostfries, en Huisvrouw van Klaas vander Meulen geboren te Nieukoop in 't Jaar 1636, en gestorven tot Alkmaar den 13 van Slachmaand 1708. Deze was zoo konstlievende dat zy tot in haar twee entzeventigste Jaar dagelyks noch yverde en zig naarstig oeffende, zoo in 't teekenen als Glaschilderen. Nu komt.

JAN JANZE SLOB, geboren tot Edam in 't Jaar 1643. een leerling van voorgemelden Oostfries, en de eenigste, meen ik die in dien oort

berucht is, zoo dat die Konst thans op 't sterven leit. Hy is tegenwoordig een man van 75 Jaren.

VINCENT VANDER VINNE, dien wy nu gedenken moeten, is geboren tot Haarlem in 't Jaar 1629. Van jongs af aan tot de Konst geneigt, teekende en schilderde hy naar printen of tekeningen, zoo los en geestig dat duidelyk genoeg daar aan bleek, dat de natuur hem gunstig, en hy by gevolge tot die oeffening geboren was. Deze Konstlust wakkerde met de jaren op, te meer toen hy dagelyks met de Zonen van Frans Hals, die in zyn buurt woonden, verkeerde: 't geen zyne Ouders beweegde om hem de Konst te laten leeren by gemelden F. Hals; daar hy in korte Jaren zoo by toenam, en des zelfs stoute behandeling zig zoo eygen maakte, dat hem dacht dat zyn wieken lang genoeg gegroeit waren, om een vlucht te ondernemen. Hy trok daar op naar Duitslant, Zwitserlant en Vrankryk, daar hy alzins gelegentheit vout om zyn Konst te oeffenen, en keerde in 't Jaar 1655 weer naar zyn Geboortestadt daar hy by alle Liefhebbers van de Konst welkom was, en zich inzonderheit door zyn vrolyken jaart en Dichtkonst by elk bemind maakte.

Hy schilderde ondertusschen alles wat hem maar aan de hand kwam, Kamers, Zolders, Uithangborden en Konststukjes, 't was hem zoodanig onverschillig datmen niet zeggen kon wat deel der Konst hy tot zyn voorwerp verkoos: maar wel dat hy de Natuur, in Lantschappen, Gebouwen, Stilleven, Beesjes, Vogels, Boertjes, Historien, in 't groot of klein navolgde. Daar en boven was hy gelukkig in 't treffen van Beeltenissen, die hy met een stout penceel aantooftte, naar het voorbeeld van zyn meester F. Hals: die gewoon was tot

tot zyn leerlingen te zeggen : *Gy moet maar stout toefmeeren: als gy vast in de Konst wort zal de netheit van zelf wel komen.*

Door deze stoute wyze van schilderen wist hy vaardig, en wat uit de hand gezien wort welstandig te vertoonen. En aangezien hy doorgaans toelely op 't geen 't meeste voordeel aanbracht zagmen in zyn tyd de winkelhuizen binnen Haarlem met fraje geschilderde uithangborden pronken; meer als andere Steden, zoo dat de potzige Job Berckheiden pleeg te zeggen : *vander Vinne is de Rafael in het schilderen van Uithangborden.*

Onderwyl liet hy niet na zyn Konst anders ook te oeffenen, en door Zinnebeelden, en sprekende Beeltenissen (gelyk ook Goltsius, Heemskerk en Romein de Hooge gedaan hebben) zyn vernuft en geestige vindingen te laten zien. Thans willen wy ook een staal of twee der potzige bedryven van zyn groene jaren gedenken; die bewysgeven dat, wanneer hy door zulks te doen in 't naau raakte, hy zig van zyn vernuft, op zyn tyd, wel heeft weten te bedienen.

Zyn reisgezellen die van Haarlem hem verzelden naar Duitslant, waren Korn. Bega, Theodoor Helmbreker, en Willem du Bois; doch zy bleven alle niet by hem, maar dropen d'een voor en d'ander na weder naar huis, na dat zy zomwyl al geestige ontmoetingen (want onze vander Vinne tot potzeryen geneigt was) by gewoont hadden. Te Everdun in Switserlant, maakte hy een Vlieger, dubbel beplakt, en met lichten van binnen behangen, en liet die in den nacht met een goeden wind opgaan. Waar door de Boeren, op veere na de vernuftigste niet, op de been kwamen, en elk dit met verbaastheid beschouden, zoo dat

fraks verspreid wierd, dat 'er een Hemelsteeken in die landstreek gezien was, 't geen zy te eerder besloten, om dat dat Lant in dien tyd, door Burgerlyke onlusten, tot een bloedigen oorlog dreigde uit te spatten, waarom als dit uitleekte, en hy zag dat in al zulke potzeryen gevaar voor hem brak, hy zulks niet meer ter proef stelde.

Te Geneve schilderde hy in 't huis van den Heer *Rozet*, een der voornaamsten dier Stadt. En alzoo over tafel van Hollant, en des zelfs vermakelykheden by winterdag op 't Ys gesproken wierd, zoo gaf onze schilder breed op van zyn gaaueheit in 't schaatsryden; zoo dat de gasten uit nieuwsgierigheid wensten naar een kouden winter. Hy, die maar een krabbelaar in 't ryden was, verlangde kwanzuis mee, om zyn hart eens te mogen ophalen, niet agterdenkende dat men hem daar, gelyk aan den pocher van Esopus, zou konnen zeggen: * *Zie hier is Rhodus, en daar is de sprong.*

Maar

* Deze spreuk is ontsproten uit een oude Griekse Fabel, die melt van een Reyziger welke swetste en snorkte over vreemde ontmoetingen, en daden die hy verricht had te Rhodus, inzonderheid over een wyden sprong dien hy gedaan had; welken Blaaskaak men bracht aan diegelyk wyd water, zeggende: *Toon ons hier een sprong als gy zegt te Rhodus gedaan te hebben.* Daar hy bekaaïd afkwam. En federd is altyd, als ymant snoefde dat hy elders wonderen verricht had, dit voor een spreekwoord gehouden.

De Heer D.v. Hoogstraten welke deze Fabel berymt heeft zeit dus tot den stoffer.

*Wat hebt gy, goede vrient, getuigen toch van doen?
Zoo waar is 't geen gy zegt, bewys het met de zaken.
Daar mée zyn allerbest uw woorden goet te maken.
Hier 's Rhodus: gy moet hier niet toonen met den mont;
Maar met de zaken zelfs, hoe fraai gy springen kont,*

Maar gelyk zulke die 's winters op zwemmen, en des zomers op schaatsryden snoeven, meende hy ook genoeg bevryt te wezen, van dat hem een proef geveert zou worden.

'T geviel egter dat het in den wintertyd van 't Jaar 1653 zoo streng koud wierd, dat het water, zelf het Lak of Meir daar omtrent, met ys toeraakte, en sterk genoeg wiert om een Mensch te kunnen dragen. Toen maande hem de Heer, en al 't huisgezin aan om nu zyn konst te toonen. Zyn eerste uitvlugt was, hy had geen schaatsen: maar die werden hem beschikt van een Koopmans Zoon, die in Hollant gewoont had. Nu kwam 't op 't nypen. Wat uitvlugt nu? want des anderen daags moest het spel aangaan, en de Heer had reeds verscheiden luiden van aanzien op dit gezicht genoodigt.

Nu moest 'er list gebruikt worden, om deze luiden niet voor spot te houden, die hem vooreen snorker, of zwetzer zouden aanzien. Hy bedagt 'er des nagts een daar geen agterdocht op viel, en maakte die des morgens werkstellig. Hy sneed een gadt in zyn schoen, en kwam kreupel en hinkende voor den dag. Als 'er gevraagt wierd, *Mee-ster wat scheelter aan den voet? was 't antwoord: ag! ik heb dien zoo deerlyk gestooten, dat ik gaan noch staan kan.* Als straks gevraagt wierd: *wel zalje dan wel kunnen ryden? onmogelyk niet,* was 't antwoord. De Heer Rozet, hier in byster verlegen, zeide, *wat raad nu? 'k heb reeds myne vrinden verzocht, en de tyd is gekomen.* Ik weet raad antwoordde onze Schilder: *Hier in de Stadt woont een Schoenmakers gast van Haarlem Joost Baile genaamt, die by uitmuntentheit sluks te schaats is, laat dien balen uit mynen naam.* Deze was straks gereed,

reed, en bly. Hy begaf zig 's middags op 't Ys (terwyl de toekykers op den wal stonden) makende allerlei drayen en zwieren, buitenover, dan op 't een dan op 't ander been, 't welk van de aanbouwers met verwondering en handgeklap geprezen werd. Van 't Ys gekomen werd Joost Baile van den Heer voor het vermaak dat hy hun door 't ryden gegeven had met wyn beschonken. Deze wist door fynheit de rol mee uit te spelen en den Schilder boven hem in konst van schaatsryen in 't gezelschap op te zetten; zeggende: *dan zout gy eens verwondert staan kyken!* Dit deed elk 't oog op den Schilder slaan, en wenschen dat zyn voet mocht genezen eer het ys uit het water raakte. Doch dit beurde niet, maar hy hield zig kreupel tot het ys weg dooide.

Hy was een man kloek van lichaam en gezont tot 6 of 8 jaar voor zyn dood, wanneer hy een beroertheid kreeg die hem buiten staat stelde van de Konst langer te oeffenen. Egter deed hy zomwyle zoo veel en zoo goed als hy konde tot den 24 van Hooymaand in 't Jaar 1702, wanneer hy naarmiddags in een slaapziekte viel, en den volgenden dag, 72 Jaren oud geworden zynde, stiert. Naarlattende drie Zonen. Laurens, Jan, en Izak vander Vinne, die de een min, en de ander meer de Konst gehanteert hebben. Zyn Beeltenis staat in de Plaat I. 2.

MARIA VAN OOSTERWYK is geboren op den 20 van Oegstmaant 1630. binnen Noodtdorp buiten Delf, alwaar haar Vader de Heer Jakobus van Oosterwyk Predikant was geworden in plaats van zyn Vader, die te Delf was beroepen.

Zy die al vander jeugt aan blyken gat van een groot vernuft, en drift tot de Schilderkonst, heeft dat krachtig doorstralende konstvuur door tegenstreven niet gedooft, maar in tegendeel het zelve door moedgeving opgewakkert. Waarom zy ook ziende dat hare geneigtheit tot het schilderen van Bloemen, en ander stilstaande leven helde, voor zig een geacht en bekwaam Leermeeſter uitkoos, namentlyk den vermaarden Bloemſchilder Johan de Heem tot Utrecht.

De zedigheid, die in haar uitblonk, duld niet dat ik de waarde van heur konst door een langdradigen letterklank uitschater, of haren roem door een bochtigen bazuinton uitbrom;

Frustra fit per plura quod per pauciora fieri potest.

*'Tis vrugt'loos dat me een zaak met veel omſtandigheid
Van woorden uitdrukt, die in't kort kan zyn gezeit.*

Hare wyze van ſchilderen was uitvoerig kragtig, zacht, en weer ſnel, naar de voorwerpen die zy zig voorſtelde, gelyk bloemen die zulks om hare dunheit, en helderheid, zoo men de natuur in hare ſchoonheit wil nabootzen, vereiſſchen. 'T was de konſtluifter die hare Tafereelen zoodanig bemint maakte, dat de meeste Hoven, waar in de konſtliefde huisveſt, daar op verlieſden. De konſtkwekende Koning Ludowyk de XIV. heett een van hare Konſt Tafereelen in zyn Konſtkabinet geplaatſt. De Keizer Leopoldus en zyne gemalinne ook een, die het zelve zoo hoog hebben gewaardeert, dat zy haar hunne pourtretten omzet met Diamanten ten prezent hebben toegezonden. Ook pronkten Koning Willem en Maria met een

van hare konststukken, daar zy negen honderd gulden voor ontving. Eindelyk maakte zy drie stukken voor den Koning van Polen, waarvoor haar vier en twintig hondert gulden betaald werden.

Zy was, (gelyk wy al gemeld hebben) zedig en buiten gemeen godsdienstig, nochtans vrolik, en byzonder yverig in 't voortzetten van hare Konst, 't geen langzaam, om dat zy de netheit en uitvoerigheid betrachtte, voortging; waar om 'er ook maar een klein getal van bloemstukken (en echter genoeg om hare gedachtenis te vereeuwigen) in de Waerelt is.

Zy is in haar 63ste Jaar, noch ongetrouwt zynde, gestorven ten huize van haar Zusters Zoon Jakobus van Assendelft, Predikant tot Eutdam in Waterlant, dien zy, (van zyne Ouders vroeg berooft) als haar eigen kind had opgebracht, op den 12 van Slagtmaand 1693.

GEERTJE PIETERS, haar Dienstmaagt, die vele jaren by haar gewoont heeft, en welke zy ook gebruikte tot het vryven van haar verven, heeft zy, ziende in haar een natuurlyke drift en geneigtheit tot de Konst, in hare wyze van schilderen onderwezen. En deze is zoo veer daar in gekomen dat zy zich zelve daar mee geneert, en, zoo ik 't wel heb, noch leeft en te Delft woont. Deze heeft aan Nicol: Verkolje die haar een jaar of twee geleden te Delft ging bezoeken verhaalt een geestig voorval tusschen haar Juffrouw MAR. VAN OOSTERWYK en den Konstschilder * van Aalst. MARIA die veelyts by haar Grootvader te Delft was, en ook haar schilderkamer daar

* Willem van Aalst, den neef van Evert van Aalst daar wy op 't jaar 1602 van gemelt hebben.

daar had, wanneer 't haar gelufte zich in de Konft te oefnen, werd nu en dan eens van Van Aalft, begeerig om haar Penceelkonft te zien, bezocht, die eindelyk ook bevallen in haar kreeg en de minnery maakte. MARIA fchoon niet trouwens gezint liet zulks echter niet blyken, veel min ftiet zy hem met eene bof (als men zeit) voor 't hoofd, maar bedacht een geestigen vond, waar door zy zyn voornemen verlydelde. Zy was van een zeedig gedrag, yverig en naarftig in 't oefnen der Konft, hy een loffe knaap, en die dikwils aan den wint ging. Dus maakte zy met hem verding, dat hy een gansch Jaar alle dagen (uitgezondert eenige uuren, die hy voor zyne uitspanningen uit bedong) zekere beftipte uuren moest fchilderen : endat zy hem dan te woord zoude ftaan om van minnery te fpreken; maar indien hy dit niet na kwam, zy dan van haar gegeven woord ontlagen was, en recht zou hebben om hem af te wyzen, gelyk ook gefchiedde. Nu fchikte het zich zoo dat het huis, daar van Aalft woonde, van achteren tegen dat, daar MARIA woonde, aanftiet, en zy van hunne fchildervertrekken elkander konden zien en toefpreken; zulks zy altyd weten konde of hy bezig was of niet, en wanneer hy voor het beftemde uur, in gevolg van het verding, als zy hem toeriep, niet antwoordde, fchreef zy met kryt een fchreef op den poft van haar glasraam. Van Aalft, die wel giffing maken konde dat hy in dat jaar meer fchuldftreepen op zyn kerftok gekregen had, dan hy met een fchoon praatje zoude hebben kunnen goedmaken, kwam 'er naderhand niet naar omzien.

Men moet (zeit de fpreuk) niet wyder trachten te fpringen als zyn ftok kan reiken. 'T zyn ver-

standigen die hun vermogen kennen, en niets dat te hoog is ondernemen. Vele die alle hebben willen nastreven, hebben hunne dwaasheit te laat beproeft, wanneer zy bevonden van alles wat te weten, en geen een ding wel te verstaan. In tegendeel zietmen dat zulke die 't een of 't ander deel van de konst tot hnn doel hebben uitgekipt, en hun enig werk en toeleg maakten om daar in boven anderen uit te steken, hun oogwit hebben bereikt, en een onverwelkelyken roem behaalt.

Onder dezen moeten wy d'eerste plaats geven aan WILLEM KALF, geboren tot Amsterdam, die 't Stilleven, en voornamentlyk Goud en Zilverwerk, Paarlemoer, Horens, en Agate heften van Messen zoo verwonderlyk uitvoerig en natuurlyk wist te schilderen, dat (schoon schilderyen van diergelyke verkiezinge thans van geringe waarde zynde, voor waardiger voorwerpen plaats ruimen moeten) zyne konstwerken by alle konst-kenners in grooté achting blyven. Zyn onderwyzer in de Konst is geweest Henrik Pot.

Hy was een Man die veel gelezen, en een goed oordeel had; daar en boven zoo bespraakt, en afgericht op allerhande vertelselen, dat yder bevalen in zyn bywezen had. Waar door hy hen ook wel eens een nachje over in de Herberg met d'ooren aan zyn bespraakte tong kluissterde. Daar benevens was hy byzonder gerieffelyk om yder (schoon het met zyn verlet verzelt ging) dienst te doen; zulks zyn Vrouw wel dikwils zeyde, dat hy meer naar een anders voordeel dan naar zyn eigen zag. Zyn Beeltenis staat in de Plaat H. 2.

Kornelis Hellemans, Konstverkooper, heeft my verhaalt dat Kalf hem had uit verzocht om print-handel met hem te dryven; dat 'er indien tyd avond-

vondbedestonden waren ingestelt; dat hy die uuren van vyven tot zeven waarnam, zyn winkel opfloot, naar hem toeging en handel met hem dreef; met beding dat Kalf des anderen daags om zyn gelt zoude komen. Maar die niet en kwam was Kalf, daar hy van dach tot dag op wachtte, tot dat hy een Begraafnisbrietje kreeg, waar aan hy zag dat hy noch dien zelve avond als hy by hem geweest had overleden was, daar Kornelis zich niet weinig over verzette.

Hy had eenigen tyd te voren wel een krankte gehad, maar was weder herstelt; had dien dag op de Verkoopning van Schilderyen op 't Heeren Logement, en s'avonts ten half negen uuren noch aan 't huis van Jan Pieterfz. Zomer geweest, ging naar huis, struikelde op de Bantemer Brug, en viel voor over op zyn borst. Hy voelde zig wel bezeert; maar niet agterdenkende van zulk gevolg, ging te bed leggen, en was als de klok tien uuren geslagen had al een Lyk. Dit gebeurde op den 31 van Hooymaand 1693. Willem vander Hoeven maakte t'zyner gedachtenisse dit volgende Graffschrift:

*Genaak eerbiedig dezen drempel,
O Schildergeest, op Konst belust,
Weet dat hier 't waardig lichaam rust,
Der Schildren Vuurbaak *merk en siempel
Des braven WILHEMS, die den schat
Van Kresus wonder wist te malen,
Zelf met dien schat niet te betalen
Wyl hy nooit zyns gelyken badt.*

*Help de gedachtenis van dezen Fenix vieren,
Door vlecht zyn maalfstok en pinceelen met Laurieren.*

Ter

* Zyn goed oordeel over de Schilderkonst in 't algemeen.

Ter zelve tyd bracht de Maagt van Dordrecht, Hollants oudste Stadt, een schoone Konstbloem in 't Winterfayzoen voort, waar op de gryze Merwe, het hoofd uit haar bevrozen kil van verheuging opstak, en de Ryn haar gebuurstroom haar met een by gezicht toewenkte. Maar dit gewas ontydig uitgesproten, verging weer voor zyn schoonsten bloeytyd.

KORNELIS BISSCHOP of *BISKOP, geboren in 't jaar 1630 den 12 van Sprokkelmaant, had tot onderwyzer in de Konst Ferd. Bol. Waar na hy door vlytig en stadig zig te oefnen in de Konst grooten voortgang maakte.

Hy is wel de eerste, zoo niet de beste, geweest, welke allerhande soort van Beelden, op hout geschildert met levende koleuren, en uitgehakt, dienende om ergens in een hoek, of poortaal te plaatsen, wel het natuurlykst gemaakt, en 't geestigst verzonnen heeft. Ik heb 'er van gezien die op hunne stantplaats gestelt het oogh misleit, en de zelve voor levende beelden zouden doen groeten hebben. Hy schilderde ook zommige der zelve gedaagt en gekleurt op de wyze van kaarslichten: welke by donker een blaker met een brandende kaars in de hand hebbende een natuurlyke vertooning deden. Ja men verhaalt dat zoodanig een beelt om de klucht van zeker Heer, wanneer hy gasten onthaalt had, geplaatst zynde aan de deur of den uitgang van de kamer, zommige der zelve die het voor de huismeit aanzagen, voor die gerieflykheit haar met een drinkpenning beschenken wilden, dog hun hand daar tegens aantieten, en zich bedrogen, en dit dus stof tot lachen gegeven heeft. Dusdanige verleidingen door Konst noemt Filof-

tra-

* volgens de spelling van L. Smits,

tratus de jonge, een genoechelyk en onschandelyk Bedrog. Maar die tyd is voorby gelooopen, en men ziet thans van dien aart niet als vodden, door krukken en brekebeenen verzonnen, of naar de voorgemelde fraye beeldschilderyen gebrekkig nageaapt.

Niemant moet denken dat ik met dit verhaal de brave konst van myn Stadtgenoot tracht te ontluisteren; want ik ben gedrongen van hem te zeggen, als F. Junius van den ouden Pyrcicus: *Dat hy bekwaamheit genoeg had om de grootste zaken in de Konst ter hand te slaan, maar dat hy zulks deed om de voordeelen die daar van kwamen.* Ja Plinius, vermyd niet te zeggen van den grooten Konstenaar Protogenes. *Dat hy tot zyn vyftigste Jaar Schepen geschildert heeft.*

Onze BISSCHOP hield zich ook met zulk doen niet te vrede; maar oeffende zich ondertusschen tot groote ondernemingen. *Een Edelmoedige geest* (zeit zeker Spaans Schryver) *wil liever middelmatig wezen in verheven bezigheid, dan uitmuntende in een middelmatige; want die zig vergenoegt met middelmatig te wezen in een geringe bezigheid, 't is een bewys dat die geen Edelmoedigheid kent.* Men moet Konst en Geest hebben, en daar na legt het behartigen daar de laatste hand aan. Gelyk ook zulks met hem gebeurt is, als aan menig konstig pourtret in Hollant, Zeelant, Brabant en elders te zien is. Daar benevens heeft hy ook verscheiden Historystukken gemaakt, die zyn roem in eeuwigduurent cement voor het vergaan behouden zullen. Een der zelve (bestaande in twee of drie beelden by Kaarslicht en voor een groote som gelt in Vrankryk verkocht) pronkt nu noch in 't Kabinet van Konink Lodewyk. Hy werd door den Ko-

Koning van Denemarken tot Hoffschilder aangezocht; doch de dood daar tusschen komende, is hy in de kracht van zyn leven en Konst gestorven in 't jaar 1674, oud zynde 44 jaren, en liet eif kinderen na. Dus wy met reden de fraaye spreuk van Gratiaan, welke zegt: *Alle de geenen die men wel noodig had dat zy leefden, zullen veeltyts vroeg sterven; en de genen die nergens goet toe zyn, leven lang.* Daar op toepassen.

Onder deze waren drie Zoonen van welke 'er zig twee, als ook drie Dochters, tot de oeffeninge der Konst begeven hebben.

JAKOBUS BISSCHOP de oudste, was by het leven van zyn Vader al aan de Konst, en zoo veer dat hy het beeldefchilderen (daar van wy hebben gesproken) konde aan de hand houden en met zulks te doen grooten dienst aan het huishouwen deed. Maar wanneer nu zyn jonger broeder, die mede tot dat werk opgekweekt werd, tot die bekwaamheit raakte, dat hy zulks kon beheeren, met behulp van zyne Zusters, ontsloeg zig de oudste daar van voor een tyd, om zig te oeffenen in waardiger verkiezingen en begaf zig tot het onderwys van den braven Kamer- en Zolderschilder Augutt Terwesten, zedert welken tyd hy zig ook aan het schilderen vanzolders, kamers en wat daar toe behoort, gehouden heeft.

ABRAHAM de jongste had die gelegenheit niet die zyn Broeder vond, maar moest zig het beeldefchilderen (een zeker inkomen voor het huisgezin) getroosten. Doch dit belette hem' egter niet de leydingen van zyn natuurdrit by de minste gelegenheit die hy vond, te volgen. Hy begaf zig tot het schilderen van allerhande vogelen, inzonderheit Hoenderen: daar hy thans door byzonderen vleit,

Vlyt, in geftradig zig naar 't leven te oeffenen, inge-
 vorderd is, dat men hem wel onder de bekwaam-
 te in die oeffening stellen mach. Dus veel ver-
 nach de natuurlyke aandrift, en het onvermoeit
 iveren. Waarom ook Aristoteles al wist te zeg-
 gen: *Om een uitstekent man te worden in eenige
 eeffeningen, hoedanig die ook wezen mag, moeten drie
 zaken te zamenloopen, Natuur, Vlyt en Oeffening.*
 Reeds heeft hy verscheide groote stukken, om
 uime zalen te fieren, zoo in Zeelant als elders ge-
 maakt, daar hy allerhande soort van gevogelten in
 te pas gebracht heeft, elk in hun aart zo natuur-
 lyk krachtig gekleurt, en dun, en helder geschild-
 ert dat ik my daar over heb moeten verwonde-
 ren. Ik spreek vryborstig, en weet 'er (schoon 't
 myn doen niet is) beter van te oordeelen, als de
 Bisschop van Mechelen van de Dichtkonst deed,
 van wien vertelt wert dat, toen J. van den Von-
 del zyne onverbeterlyke Altaar geheimenissen aan
 hem opdroeg, hy aan hem schreef, indien hy
 zoo voortging met rymen, dat hy dan noch een
 tweede Jak. Kats zou worden.

Gelyk eertyts Griekenlant inzonderheit, nader-
 hand Italiën, als de Baarmoeder der Konsten is ge-
 roemt geworden; zoo mag men ook Brabant over
 't voortbrengen van zoo groot een menigte Kon-
 stenaren, die den opbouw van de Konst hebben
 helpen bevorderen en voortzetten, wel roemen.
 Onder deze mag men ook tellen PETER VAN
 BREDA geboren te Antwerpen 1630. Hy was
 een braaf Lantschapschilder, en wist de lantschap-
 pen daar en boven met Roomsche gebouwen,
 vermakelyke Hoven, Prieelen, Fonteinen, en
 kleine Beeldjes en Beesjes op te fieren. Ik ken
 des

des mans werk niet, maar Korn. de Bie zeit 'er van dat het is

*Zoo edelzuiver, net, volmaakt gelyk het leven,
Dat ook Natuur zelfgeen volmaaktheit meer kan geven.*

Hier by verschynt de brave Konstschilder JÄNSON VAN KEULEN, wiens geboortetyd ik niet weet, maar hy woonde 1630 aan 't Hof te Withal. Hy had al voor Ant. van Dyk aan dat Hof geweest, en Koning Karel had agting voor hem. Hy leefde (niet tegenstaande hy mee een Pourtretschilder was) met van Dyk, en van Dyk wederom met hem in goede vrient-schap. 'T gebeurde dat van Dyk hem eens kwam bezoeken, en vindende hem heel mistroostig, vraagde naar de reden, dien hy antwoorde: dat hy een Dame schilderde die hy geen genoeg konde geven, endie, hoe veel vlyt hy daar toe aanwendde, hem schold voor een brodder en knoejer, en hy overzulks zyns leevens moede was. Waar op van Dyk hem troofste: zeggende dat hy zulk zeggen niet agten moest. Dat hem zulks al mee overkomen was, en hy het door geduld had overwonnen. Wanneer Karel Stuart d'eerste, met het Parlement in onlust raakte, en de oproeren dagelyks vermeerderden, vertrok hy met zyn Ouders naar Hollant daar hy ook sedert gebleven is, tot dat hy in 't jaar 1665 kwam t'overlyden binnen Amsterdam. Anderen willen dat hy, na dat hy zig aan verscheyden Hoven vermaard gemaakt, doch wel zyn meesten levenstyd te Londen (daar hy uit Hollantse ouders geboren was) doorgebracht had, naderhand te Utrecht gewoont heeft, en daar gestorven is.

Waar

waar noch verscheiden van zyne uitmuntende portretten te zien zyn.

In dezen tyd woonde ook de beruchte Konstschilder GERARD PIETERZE VAN ZYL, (best by zyn gemeenen naam GERARDS bekend,) te Londen.

My schynt toe dat hy tot leyding zynet konstdrift het spoor van Ant. van Dyk gevolgt heeft. Immers meent men dit de reden geweest te zyn waarom hy in Engelant, en zelf over zyn deur in Westmunster ging wonen. Hy hield groote vrintschap met van Dyk, en had de eer van hem dikwils te zien schilderen, waar door men gelooft dat hy hem de konstbehandeling (gelyk Graasbeek van Brouwer) heeft afgezien. Want als men den tyd narekent zal men bevinden dat hy toenmaals den grond zynet Konst gelegd heeft. En welter rechter tyd, aangezien van Dyk 1641 kwam te sterven, als wanneer GERARDS weder na zyn geboorteplaats Amsterdam overscheepte.

Van den Jare 1655 tot 58 woonde hy in de Hartestraat op een agterkamer, oeffenende de Konst by zich zelf in der stilte. En die hem doengekent hebben, zeggen my, dat hy op dientydt een Jongman van omtrent veertig Jaren was. Zyn konstige penceelhandeling heeft hem den bynaam van *Van Dyk, in 't kleyn*, doen hebben.

De meeste schilderyen die men van hem ziet zyn vrolyke Gezelschappen van Juffrouwen en Heeren naar dies tyds gewoonte gekleed; alles naar 't leven geschildert, en meest naar schoon leven. Inzonderheit steken de hantjes der Vrutjes, zoo in konst van schilderen, als teederheit, en schoonen omtrek uit, even als ik van *van Dyk* gezegt heb.

Onder zyne beste konststukjes word getelt dat, waar in hy verbeeld heeft den verloren Zoon, afscheid nemende van zyn Vader, in welks wezen men de bekommertheit en zorg bespeurt, terwyl hy zyn Zoon te paard gezeten vaarwel wenst. Dit stukje is konstig geteekent, natuurlyk gloejend en helder geschildert, en buiten zyne gewoonte fraay gekleed. Ik heb het vele jaren gekent, en dikwils met genoegen gezien: maar in wiens kabinet het thans is weet ik niet.

Zommigen zeggen dat hy een Amsterdammer is: anderen willen dat hy geboren is tot Leyden, daar zyn Vader een Lystemaker was, Pieter Gerretze genaamt.

Jan Vos heeft op de afbeelding van den Heere Willem Pauw door Gceraarts van Zyl geschildert dit vaarsje gemaakt:

Dus ziet men PAUW, die met zyn kiel, in spyt der baaren,

Dwars deur de middellyn, kwam bruizen tot in 't Oost.

Hy vreesde nooit voor 't woën der teegenvoetsche schaa-
ren.

Wie eer en voordeel zoekt is allen ramp getroost.
Zo pleegde hy zyn plicht tot kwyting van zyn eeden.
Wie voor zyn meesters zorgt, verdient hun dankbaar-
heeden.

Dit is al wat ik by gebrek van meerder bericht, van dezen braven Konstschilder weet te zeggen. Als 'er van zommige Konstschilders geen nageslacht overig is, of kennissen meer zyn die geheugen dragen van hun levensbedryf, moeten wy het zelve getroost wezen, en het aan 't verloop van den

dentyd wyten. Maar ik ontmoet zomwyl menſchen, die hier omtrent gans onverſchillig zyn, endien 't evenveel ſchynt te wèzen of men iets van hunne voorouders of vrienden te boek ſtelt, of niet, en dus agterhoudende zyn, of niet uitkomen, omtrent zaken die my dienſtig zouden wèzen, om te weten. Weer andere, die uit een ſtyfkoppige ongerieflykheit niet alleen agterhoudende, maar ook ongenoegt zyn datmen van hunne voorzaten onder den rey der ſchilders in openbare ſchriften meld. Geloof my, wanneer ik aanzoek deed by luiden die door geltmiddel en eerampten boven het gemeen uitſteken, wier voorzaten de konſt geoefent hebben, was 't even of ik voor een doofmans deur klopte: 'T ſchynt dat zy my dies aangaande niet willen zeggen, om dat 'er geen gedachtenis zou blyven van 't geen waar van zy zig, uit een verkeert begryp, ſchynen te ſchamen.

Oulings en in later tyd hebben Waereltvorſten, luiden van den eerſten rang en geeſtelyke perſoonen de ſchilderkonſt geoeffent, en de gedachtenis tot luifter van hun geſlacht naargelaten. Onder de oude Grieken was zelf een wet (gelyk Plinius getuigt) welke gebod dat niemant de konſt van ſchilderen vermocht te leeren, ten zy hy edel geboren was, en werd ook zulk een hooge prys voor die de zelve begeerden te leeren geſtelt, dat gemeene luiden daar niet om mochten denken. Meer ſtalen van die koleur zouden wy uit dien winkel der outheden vertoonen, zoo wy 't elders niet gedaan hadden.

Tabius Pictor uit een oud adelyk Roomſch geſlacht heeft de Schilderkonſt geoeffent en in 't vierhondert vyftigſte Jaar na de grondlegginge van Rome den tempel des Geluks, welke ten tyden van

Keizer Klandius verbrandde, van binnen beschildert, en zyn naam daar by geschreven, 'tzedert welken tyd dat geslacht vermaart door groote eerampten en verwinningen, den bynaam *Pictor*, Schilder heeft behouden.

Quintus Pedius, de Zoon van *Quintus Pedius*, die triumferend Borgermeester is geweest, ook Erfgenaam met Augustus van Julius Cezar, heeft de schilderkonst geoeffent tot zyn doot toe.

Hadrianus de vyftiende Roomsche Keizer heeft, behalve de meet-aard- en hemelloopkunde, speelen Dichtkunde, beeldhouden en gietkonst, ook de schilderkonst geoeffent, volgens de getuigenis van *van Mander*. En Korn. de Bie melt van verscheiden geestelyke Personen als den Kardinaal Francisus van *Verone* en zyn Broeder Hieronimus die een Predikheer was. *Innocentius* van *Imola*. Don Bartolomeus Abt van St. Klemens van *Aresso*, welke de schilderkonst met veel roem outyts geoeffent hebben. Dus meld ook Pater Abraham van St. Clara in zyn Boek *Iets voor allen* op pag. 380 van eenen Johannes de *Friesoe* van de Dominikaner orden die de schilderkonst oeffende, en ten tyden van Michiel Angelo leefde, die dikwils zeide: Dat Johannes in den Hemel klom, en aldaar de Beeltenissen der Heiligen schilderde. Maar 't is zonder gront dat gemelde Pater Abraham den Heer Kristus mee onder de schilders telt, omdeze rede: *Wanneer de zaligende Heilant van Capernaum naar Jeruzalem ging, en te gelyk op den weg predikte, was 'er een schilder Ananias genaamt vanden Koning Abagarus van Edessa gezonden om de waarde Beeltenis van den Heilant door 't penceel na te bootzen; maar konde den zelve geenzins treffen, door de glans die*

van het heilig wezen afstraalde. Dus liet hem de Heer Kristus roepen, nam een doek en drukte de volkomen afbeelding van zyn wezen daar op, zoodanig dat het geen schilders penceel beter zoude hebben kunnen treffen, en zont het naar gemelden Koning. Dit gelykt eer naar spotterny, schoon hy zeit: dat die zelve doek huidendaags nog, in de Kerk van St. Salvator tot Romeu bewaart wort. Die Pater telt de waerelt al meer munt aan die niet gangbaar is. 'T gaat thans zoo niet als het plag. De meeste menschen willen zig als de hedendaagsche Israliten geen munt laten in de hand stoppen, of zy moet van goet alooy en wel gestempelt wezen.

Philips Hartog van Orleans, thans Regent van Vrankryk heeft in zyn jeugt de Schilderkonst geleert by den braven Konstschilder Coppel, en de zelve met yver en zucht geoeffent, zoo veer dat hy voor zig zelve in een der galeryen van zyn paleis verscheiden stukken geschildert heeft, daar met roem van gesproken wort.

Koningin Maria, eer zy tot de kroon quam, heeft (behalve dat zy konstig met de borduurnaald gewrogt heeft) ook in waterverf geschildert, waar toe zy zekere uren daags bestipt had, die zy yverig en naarstig in acht nam. De Konstschilder Math. Wulfraadt heeft my verhaalt dat hy verscheiden Beeltjes en kleyne Lantschapjes van haar penceelkonst uitvoerig bewerkt gezien heeft, die de monstering van een keurig oog konden uitstaan. Zy had tot onderwyzer meester Gibsson, die schoon bejaart zoo kleen van persoon was, dat hy pas op een tafel kon zien.

De Prins van Wales, Zoon van Koning Jakobus.

bus, die door zyne styfnekkigheid, en met zich tegens de wetten van Engelant te kanten, dien Prins het kroonrecht benomen heeft, heeft in zyne ballingschap noch de Konst geoeffent. Franciskus Roetiers van Antwerpen Zoon van den stempelsnyder van de munt van Brabant was zyn onderwyzer in de Konst. Deze had een wyze van teekenen als *la Fagie* en schilderden Historien.

De Heer Wakkerbaart, Generaal van de Keurvorst van Saxen, was een yverig oeffenaar van de Konst. Als hy in den Jare 1695 te Rome was, begaf hy zig onder de Bent. Zyn Bentnaam was *Alexander Magnus*. Hy teekende naarstig naar de antique Ruinen, en alles wat hy zynere keure waardig oordeelde te wezen. De Konstschilder Izak de Moucheron, die toen ook te Rome was, en omgang met hem had, heeft my verhaalt, dat hy twee afteekeningen van hem heeft gezien op groot papier, 't eene van Rome en 't ander van Venetien, konstig naar 't leven afgeteekent. Ja zyn konstzucht ging zoo veer, dat zyn lyfknechts by beurten zig moesten oeffenen in de Konst. Zoo deedt ook de Zweedtsche Krygsgeneraal Steenbok. Deze, na dat hy Altena uit order van zyn Koning in brand gesteken had, werd naderhant met zyn troepen, door de Deenen (hun Koning dit doen euvel nemende) omcingelt, en tot Krygsgevangens gemaakt, verscheiden jaren in de gevangenis zittende vermaakte hy zig door 't penceel, schilderende verscheide Lantschapstukken, waar van hy zommige aan zyn Koning vereerde. De *Amsterdamsche Courant*, heeft 'er in dien tyd ook van gemelt.

De Konstschilder Wil. Schellings melt in het *Dagregister* zynere vierjarige Reisbeschryving, van

van eenen Rénatus Koning van Sicilien, van wiens eigen hand een konststuk te zien is te *Avingon* in 't Koor van een der Kapellen van de Kloosterkerk *der Celestinen*. Dit was een zinnebeeld van de Dood, of sterfelykheit, voorheen aan een geestelyke Dochter tot een Nieujaarsgift geschonken. Onder al de geschilderde voorwerpen in dit stuk is te verwonderen een spinwebbe aan een doodbaar, zoo konstig en natuurlyk geschildert dat men 't voor een ware spinweb zou aanzien. Onder het zelve staat een Latyns vaars: gejaarmerkt 1481. 't geen ver-
taalt de voorbygaanden dus toespreekt:

*Aanschouwer blyf voor 't Tafereel wat staan;
Daar yder Bloem, de broosheit van uw leven
Vermeld; dewyl hoe luisterryk verheven,
Zy, eer men 't weet, zal onverwacht vergaan.*

Ook gedenkt hy in zyne Reisbeschryving van Engelant aan Maria Stuart Dochter van Jakob den V Koning van Schotlant geboren 1541, en onthalt 1587 in Sprokkelmaant, na dat zy 20 jaren gevangen gezeten had op 't Kasteel *Frodigua*, om het konstig geteekent en gestikte behangsel, waar van wy in de levensbeschryving van W. Schellings zullen melden.

Wy zouden daar beneven een gansche lyst van Konstschilders in vroeger en later tyd kunnen optellen welke door Keizers Koningen en Vorsten tot de waardigheit van Ridders en Baronetten zyn verheven, verscheidenook die het Borgermeesterampt bekleed hebben, als *D. v. Delen* te Armuiden in Zeelant, *vander Lis* in s'Gravenhage, *Hendrik Verschuring* en *vander Ulft* te Gorkom, andere weer Regenten van Steden, als *Ger. Terburg* te

Deventer, die teffens ook Ridder was, en meer anderen, als ook een reeks van brave mannen die een eerlyken en godvruchtigen wandel geleit en in deugd, den waren Adeldom van een Kristen, hebben uitgeblonken. Ja daar zyn geen *Maatschappen*, *Konstgenootschappen*, of *Gildebroederschappen* welke zeer talryk zyn, of ik maak my sterk om aan te toonen dat 'er meer schurfte schapen onder loopen, als onder St. Lucas Broederschap. Behalven dit wort de konst doorgaans van hun geoëffent buiten bedrog, en eerlyk behandelt, de Handelaars uitgezondert; want die gaan (als Pater Abram zeit:) *wel altyt met. WAAREN om, maar niet alle, of altyd met de waarheit.* By gevolge vind ik geen reden dat zig ymant behoef te schamen, dat 'er van zyn geslacht onder de *Konstschilders* getelt werden; zoo min als onder de *Dichters*; waarom ook And. Pels, in zyn vertaalden Horatius pag. 34 met recht zeit:

Voor 't ov'rig hoeft gy u der Dichtkonst niet te schaamen,

*Als of zy kwalyk aan den grooten zou betaamen.
ó Neen; want Orfeus, zoo in zynen tyd geacht,
Die tolk der Goden, heeft het menschelyk geslacht
Door vaarzen afgeschrikt van moord, en beestig
leeven;*

*Waarom die brave naam den held is nagebleven,
Dat hy de Leeuwen, en de Tygers temmen kon.
Ja Vorst Amfion, die oud Thebe zelf begon
Te bouwen, kreeg dien naam, dat hy de harde steenen
Kon leiden door zyn luit, en vleyend dicht waar beener
Hy wilde, enz.*

Dit pleit heb ik voordachtig in dit tweede Boek-
deel

leel willen voorstellen, om dat zommigen, die als noch met hunne berichten (schoon ernstig daar toe verzocht) agter weeg blyven, daar door mochten overtuigt worden van hun dwaas opzet, en ik daar door gelegenheit vinden, om de levensbedryven van myne Konstgenooten, in meerder volkomenheit ten Tooneel te brengen.

Thans lust het ons met de pen te weiden tot Pruiffen daar MICHEL WILLEMANS geboren werd in 't Jaar 1630; om dat hy Amsterdam voor Rome tot de Hoogeschool van zyne Konstoeffeninge verkozen heeft, om door 't beschouwen van loflyke voorbeelden, en uit den omgang met de braafste vernuftelingen, zig in den opbouw van zyn Konst te bedienen.

Zyn Vader was een gemeen schilder, en te Lubek geboren.

Hy tot de Konst gekomen nam daar zoodanig in toe, dat hy met zyn twintigste jaar zyn tyd- en lantgenooten overtrof. Dit was hem niet genoeg, maar hy vertrok naar Hollant, daar hy om zyn beleeft gedrag en Konst, by de Konstoeffenaars en konstlievenden welkom was. Hy voegde zig in gezelschap zynde, wel meest by J. Backer en Rembrant, in wier Konst, byzyn, en Redenvoeringen hy zoo veel genoegen nam, dat hy zyn voornemen van naar Italiën te reizen schortte, maar besloot een ruimen omtrek door Duitslant te doen, gelyk hy ook deed, en heeft in de meeste Hoven, inzonderheit de Keizerlyke Stadt Praag, zyn brave Konst doen zien, en kwam naar een tienjarige reis te Lubek, daar hy zyn naam van wegen zyn Konst berucht maakte.

Onder zyne veeltallige Konstwaerken wort getelt de verbeelding van Vulkaan, smedende in zyn be-
P 5 rook.

rookte grot de Wapenen voor den Krygsgod Mars, 't geen hy geschildert heeft voor de Keurvorst van Brandenburg. Ook twee groote Tafereelen te *Orateslau* / verbeeldende het oordeel van Salomon, en van Kambises. De meeste Kerken en Paleizen van Duitslant (om kort te gaan) pronken met zyne penceelkonst.

De liefde tot de Konst drong hem noch in zyn zestigste jaar aan, om zyn Schoonzoon KRISTOFEL LUCA daar in 't onderwyzen, gelyk hy zyn Dochter ANNA ELIZABET WILLEMANS gedaan had, waar van men in Duitslant vele fraje stukken ziet.

WILLEM DOUDYNS is geboren 1630, den laatsten dach van Wintermaand. s'Gravenhage mag met reden haar Oyevaars blazoën met deze Konstpaarel sieren, voortgesproten uit een Borgermeester, en Kolonel der Schutters dier plaats. Zyn eerste onderwyzer in de Konst was *Alexander Petit*.

Naderhand door reyslust aangenoopt, trok hy naar Rome om de Konst naar de oude en beste voorbeelden voort te zetten, en bleef twaalf agter een volgende jaren in Italiën, dagelyks bezig met de Grieksche Statuen, en geachste Roomsche Konststukken, af te teekenen, ook om zig eene wyze van schilderen te gewennen die hem naderhant zoo beroemt gemaakt heeft. *Jan de Biskop* heeft zig inzonderheit naar den kostelyken voorraad zyn'er teekeningen bedient in zyn geëtste plaatwerk.

Hy is een van de eerste, of wel de voornaamste geweest die in den jare 1661, het Konstgenootschap, en d'Academie tot opbouw van de Konst hielp oprechten ins'Gravenhage, waar van hy ook

naderhand verscheidenmalen *Directeur*, of Regent is geweest. Hy leende de hand daar ook aan tot het einde van zyn leven, het geen hy bereikte in 't jaar 1697, in den ouderdom van 67 jaren; de dood zig niet bekreunende het groot verlies dat de Konstschool door het missen van dezen *Diomedes* (dus was hy gebentnaamt) te duchten front.

Hoe groots hy in zyne ordonantien was, hoe vast in het teekenen van zyne naakten, hoe breed en natuurlyk hy zyne kleederen plooid, en hoe stout en krachtig; (om het tegen de braafste Italiaansche te kunnen ophalen) hy zyne Konfstukken schilderde, daar omtrent zou te vergeefs zyn veel te melden, aangezien het werk, genoeg bekend, zyn maker pryft. Onder vele van zyne beruchte Konstwerken wil ik den Lezer, alleen tot een staal, na de Haagsche Vierfchaar wyzen; daar hy Salomonseerste recht in drie vakken verbeeld heeft: en 't geen wy meer te zeggen hadden elders toe sparen.

Nu laten wy ARY VANDER KABEL geboren te Ryswyk buiten den Haag in 't jaar 1631 volgen.

Zyn rechte naam was *vander Touw*: maar zyn leermeester *Jan van Gojen* potzig van aart zynde, zide: dat zulk een toenaam te gering en veracht voor hem was, aangezien men denken mocht dat hy na dat soort van Touw, daar men de halsfnoeren van maakt, waar mee men zulke die doorsnedigheid vinden dat niet verloren was opknoopt, vernoemt was: en dat het grootzer stont datmen hem na een *Kabeltouw* benoemde. Zedert welken tyd zy hem altyd vander *Kabel* gnoemt hebben. Hy is te *Lions* in Vrankryk gestorven, maar in wat jaar weet ik niet. Hy schilderde meest lantschappen en watergezichten, had ook een Broeder ENGEL genaamt die de Konst oeffende. Dog wat hy

hy schilderde weet ik niet: maar zyn tyd en konstgenoot JAN van ASSEN geboren tot Amsterdam schilderde Lantschappen en Historien met een vaardig en kloek penceel, die, wanneer men de zelve wat in afftant bezag, een goeden welstant hadden. Hy was een man van goed oordeel, dog bediende zig om 't gemak veelyds van de printen van *Ant. Tempeest*, inzonderheit in zyne stukken die buitenslants verzonden werden, gelyk hy ook dikwils verzendingen had naar Indien. Hy stierf 1695, ruim 60 jaren oud zynde.

Gelyk het Koorengraan, door den norschen kouden winter, die den grond met kille sneeuw bedekt, en de oppervlakte tot een yskorst doet vriezen, versmoort, of gekerkert blyft, tot dat de aangename Lentezon den grondt verwarmt, de zaden bezielt, en doet opschieten, om in hun zaayzen vruchten voort te brengen; zoo schiet ook het Konstzaat, door andere bezigheden gedooft, wanneer de Liefde tot de Konst, met een schitterenden gouden zonnegloet gehult, de zelve met blinkende voordeelen toestraalt; en een wakkerder leven byzet, in 't prilste van den Zomertyd zyne vruchten uit. Dit zullen wy in de volgende Levensbeschryvinge van LUDOLF BAKHUIZEN bevesticht zien.

Deze was geboren te Emden in den jare 1631. op den 18 van Wintermaand. Zyn Grootvader was Predikant in Oostvrieslant, zyn Vader Gerard Bakhuizen geheimschryver, en hy Klerk op 't *Comtoir* tot zyn 18 jaar. Dan hy verliet Emden, en kwam tot Amsterdam wonen in den jare 1650, om den Koophandel te leeren. De Heer Bartelot, die zyn Patroon was, had veel dienst van hem

hem, alzoo hy het Boekhouwen, en de Schryfkonst meesterlyk verftont. Maar hy bleef daar niet lang, alzoo de Konftgodin hem tot hare oeffenschool lokte; gelyk hy zig dan met zyn 19 jaar begaf tot het teekenen van den Scheepsbouw naar 't leven, zonder dat hy ooit de wyze van teekenen, of de behandeling van de teekennen gezien had. Het leven was zyn voorwerp; en de drift zyn onderwyfter.

'T was in dien tyd de Gulde Eeuw voor de Konft, en de goude appelen (nu door akelige wegen en zweet naau te vinden) dropen den Konftenaars van zelf in den mond. Weynig tyd had hy maar toegeleid op het teekenen van Schepen, wanneer hy zyn zweet door loon verzoet zag; want hy kreeg voor een teekening 10, 20, 30, eindelyk 100 en meer guldens; het geen zyn yver niet weinig aanzette.

In middels kreeg hy kennis aan deze en gene konftoeffenaars, die hem aanmoedigden tot de penceeloeffening, daar hy wel geneigtheit toe had, maar niet wift hoe de zelve te behandelen. *Aldert van Everdingen* was d'eerfte die hem een palet met verf en pincelen in de vuift ftak om 'er een proef af te nemen. Dit ging zoo 't best mocht, met maken en hermaken; evenwel het werd een stukje schildery, en hy kreeg 'er 10 gulden voor. Dan vraagde hy eens dezen, dan eens genen, aangaande de tempering of vermenging der verwen, maakte zig door zyne leerbegerigen aart by elk bemint, en kwam hen op hunne schilderkamers, en in hunne bezigheid bezoeken, om af te zien hoe zy 't een en 't ander behandel- den. Grooten toegang had hy tot den Zeefchilder *Hendrik Dubbels*, toen den oudsten onder de
bend

bend der konstenaren tot Amsterdam, door wiens openhartig bericht hem groote dienst geschiedde.

Op dien grond boude hy voort en kwam eyn-delyk zoo veer dat de roem van zyn Konst een groot deel van de waerelt overklonk.

Hy was nyverig, stil, en borgerlyk van leven: deugtzaam van aard en bescheiden tegens elk. Nam hy eenige uitspanningen; 't was altyt naar den Amstel, of Ykant, daarmen verschot van Vaartuigen vint, en altyt een Mastbosch van de toppen ziet wimpelen. Bestont Eool dan eens uit zyn windkolken te brullen, of de stormrioolen met zyn vuist op te rammeien; waar door de waterbaren, slag op slag schuimbekkende elkander vervolgen, den Zeeman met ingebonde reeven nootdrukkende om een goed heen komen te zoeken, naar de ge-reedste haven: dan geluſte 't hem (de minste zouden daar vermaak in vinden) zomwyle in een ſteigerboot te ſtappen, en zig te laten voeren tot voor den mond van de Zee, zoo om de barninge van 't Zeewater tegens 't ſfrant, als de veranderinge van Lucht en Water in die geſteltheit af te zien. En wel inzonderheit deed hy zulks, wanneer hy voornemens was iet dergelyks te verbeelden op paneel; op dat hy daar van een levendig denkbeeld zoude meedragen, of het denkbeeld dat hy daar van had ververſchen. Gelyk hy dan ook gewoon was, t'huiskomende zig op zyn ſchildervertrek op te ſluiten, of niemant by zich te laten komen, tot dat hy zyn oogmerk in 't ſchilderen bereikt, en aan zyn denkbeeld voldaan had. Met een woort gezeyt: hy wift de menigvuldige veranderingen in die licht veranderende Elementen wonder wel na te bootzen.

'T is veel gereeder, en ook met minder gevaar vermengt, Kool, Wortelen, en Rapen, Potten, Pannen, Bezem, en diergelyk keukengeedschap, naar zyn schilderkamer te torschen, om 't zelve naar 't leven af te beelden; ten minste kan ik begrypen dat Konstschilders, die met diergelyke denkbeelden zwanger gaan, geen grooten last daar van hebben, veel min bezorgt hoeven te wezen dat hun d'indrukzelen zullen ontchieten, aangezien dat hunne voorwerpen van dien aart zyn, dat, daar men ze eens geplaatst heeft, zy daar stil blyven staan. Egter hebben veen met het schilderen van beuzelingen hun voordeel bejaagt. 't Mag my noch heugen dat de Konstschilder *Gerard Dou*, boven zyn bedongen oon, voor het schilderen van min dan 25 wormgaatjes in een oud Spinnewiel 25 guldens kreeg. Wat zal ik hier van zeggen? Als myn Meester *S. v. Hoogstraten* aan 't Keizerlyke Hof was, was er ook een die zyn werk maakte van kleine pourretjes in waterverf te schilderen, die hy zoo bevalig voor de Hofdames, met schoone koleurtjes wist op te pronken, dat zy 'er op verzot waren. *Hoogstraten* die vryborstig genoeg was, vreef dien schilderbaas, (wanneer hy eens met hem alleen was) onder de neus: *Dat al 't geen hy maakte geens Konst mocht genoemt worden.* Die daar op tot antwoord kreeg, na dat hy een hand vol goud uit zyn beurs gehaalt hem liet zien. *Mag dat geens Konst genoemt worden, daar zulks van komt?* Wat zal ik anders zeggen, als dat het hedendaags noch beurt, dat menschen zig aan beuzelingen, lie niet om 't lyf hebben, en styve nettigheit zich vergapen; en Konstwaerken die groots van vindin-

ge,

ge, vast geteekent, en wakker gepenceelt zyn, over 't hoofd zien?

Wy hadden van onzen BAKHUIZEN gezeit: dat hy de natuur wonder wel wift na te bootzen, en vervolgen; Dat zulks ook de Reden is geweest, waarom zyn Konst aan de meeste Hoven gewild was.

In den jare 1665, lieten hem de Heeren Borgermeesteren van Amsterdam een groot stuk schilderen, vol gewoel van allerley Schepen, en Jachten en hun Koopstadt in 't verschiet, waar voor zy hem gaven 1300 gulden, en noch een vereering of geschenk daar en boven. Dit stuk diende tot een present aan den Koning van Vrankryk Lodewyk den XIV, die 'er groot genoeg in nam, en het in de *Louvre*, by meer fraye penceelkonst liet plaatsfen. De Groot-Hartog van Toskane, de Koning van Pruiffen, de Keurvorst van Saxon, en verscheiden Duitze Prinzen, hebben niet alleen van zyne Konstwerken gekocht, maar hem ook in eigen persoon komen bezoeken tot Amsterdam, om zelf keur te doen uit het geene hy gemaakt had. Gelyk hy ook de eer gehad heeft, dat de groote *Czaar* van Moskovien, hem niet alleen (terwyl hy eenigen tyd alhier zyn verblyf nam) heeft komen bezoeken, maar ook begeerde dat onze BAKHUIZEN in zyn byzyn verscheiden slag van Scheepen voor hem afteekende, en zyn Majesteit teekende op de zelve tyden (als inzonderheit geneigt om de Scheepsboukonst in den gront te leeren verstaan) mee eenige op papier. Op zyne Scheepsboukunde, en op de agting, die buitenantsche Konstbeminnaars voor zyn Penceelwerk hebben, zinspeelt de puikdichter D. van Hoogstraten in dit volgende vaars, daar hy tot zyn lof dus spreekt:

• Kunst-

o Kunstjuweel van Amsterdam!
o Eer, o luister van uw' stam!
De late nazaet zal u kennen,
Zoo lang alom penceel en pennen
In waerde zyn en hoog geacht;
Zoo lang de Scheepvaert blyft in kracht;
De Scheepsbou, hoog in top getrokken;
'T gezicht der kenners kan verlokken.
Dan streeft uw Schepeschildery
Alle andre kunstenaers voorby,
En praelt in 't oog der Amstelaren;
Die dankbaer uwen naem bewaren;
Uw' naem, niet hier alleen verbreit;
Maer door alle oorden uitgespreit,
Tot in de Vorstelyke Hoven,
Die 't werk van uwe handen loven.
Dan helpt gy Dichteren aen stof;
Om uit te weiden in uw' lof.
Dan nooptge Apollen en Apellen;
Om u een eeuwige eer te spellen.
De Schilderkunst en Poëzy;
In onderlinge maetschappy
Getreên; vereeren u met kranssen;
En heffen u aan 's hemels transsen;
Daer uwe pen, zoo onbevelekt;
Zoo net, zoo eêl, het al voltrekt.

De yver tot de Konst bleef hem tot het einde van
zyn levenstyd by: alhoewel hy toen inzonderheit
veeltyts met den steen, of het graveel geplagt was;
dat hy voor een bode hield die hem zyn aftocht
kwam voorspellen; waarom hy zig ook by tyts
tot die groote reis zoodanig geredd maakte, en ge-
troost vervaardigde, dat de minste schrik en veran-

deringe, toen de uure naderde om te moeten van hier vertrekken, in hem (dus wort 'er getuigt) niet kon bespeurt worden. Hy overleed in 't jaar 1709, op den 7 van Slachtmaant, oud zyn- de 78 jaren.

Zoo men alle de Konstwerken, die hy gemaakt heeft, eens by malkander zag, men zou zig moeten verwonderen over 's mans vlyt: en noch te meer als men daar by bedenkt; hoe veel tyd hy noch heeft moeten besteden tot het onderwys in de Schryfkonst; daar hy wiskonstige gronden of vaste leidingen toe uitgevonden had; en die hy aan verscheiden voorname Koopluiden kinderen (alzoohy daar in beroemt was) geleert heeft; nevens een menigte uitgevoerde teekeningen, en geestfe platen. Waar uit men besluiten moet dat hy naau een uur van zyn tyd ledig heeft laten deurslippen; een yver daar de Zeededichter Jer. de Dekker heel leerzaam en nadrukkelyk in dit volgende Vaarsje op zinspeelt:

*Laat het kostelykst van al
 U niet roekeloos ontslippen;
 Dat 's de Tyd, die snel gaat glippen:
 Nimmer hy weerkeeren zal.
 Och! hoe weinig is 't getal,
 Dat zyn uren meet by slippen!*

Een zaak die zeldzaam is, en waar van ik geen ander voorbeeld weet, staat my noch te melden. Gelyk men tot Amsterdam voor gebruik heeft, dat men de gene welke de overledenen ter begravinge verzelt hebben, met een glas Wyn beschenkt, en dat door de naastbestaanden verzorgt word: zoo had hy daar omtrent die zorg, en bestellinge op

op zig genomen. Want hy had den Wyn tot zyn Begraaffenis noodig zelf by zyn Wynkooper gaan uitproeven, en den zelven verzegelt doen wegleggen. Men vond ook na zyn Dood een zakje met gelt, en daar in zoo veel guldens, als hy jaren oud was, afgepast voor de genen die hem ter aarde zoude dragen, nevens een geschreve lyst van de namen der Konstschilders die hy daar toe uit de Bende uitgekeurt had; met belasting van het zelve 't zamen te verteeren.

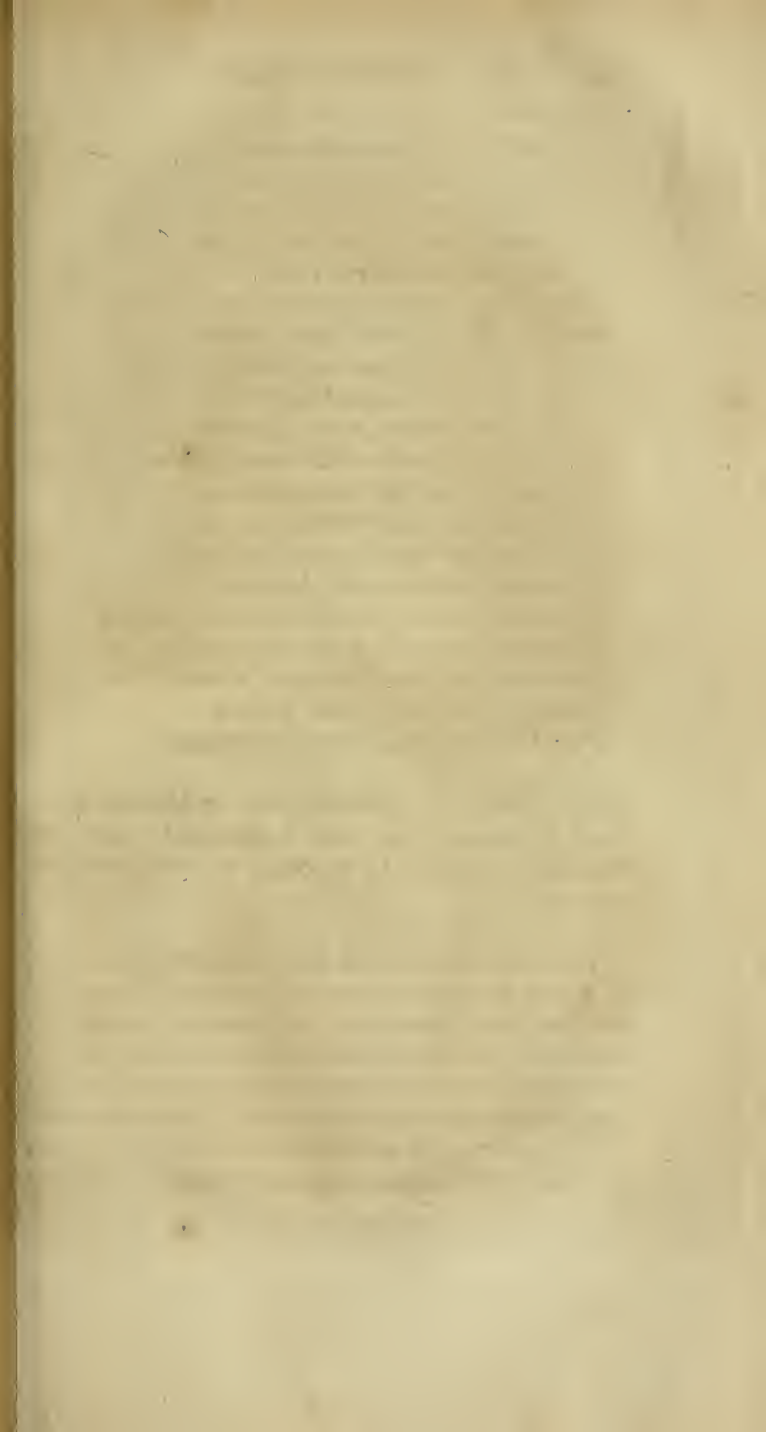
Hier benevens, om aan te toonen dat hem de konstlust tot den avond van zyn leven is bygebleven, ontbrak noch te zeggen, dat hy plaatwerk onder den Tytel van den Ytroom, en Zeegezichten enz. in het 71 jaar zynes ouderdoms geëist heeft. Hy had ook altyt een zonderlinge geneigtheit tot de Dichtkonst, en dus vriendschap gehouden met de geachtste Dichteren van zynen tyd, inzonderheit met de Heeren Francius, Broukhuizen, Antonides vander Goes, en D. van Hoogstraten. Onder verscheiden Gedichten op hem en zyne beroemde Konst gemaakt word het Latynsche gedicht van J. Broukhuizen boven alle geprezen, waar van de zin door gemelden Hoogstraten vertaalt hier op uitkomt :

*E O O L, van niemand na te volgen,
Wanneer gy woedende en verbolgen
Het nat der zee ten hemel smyt,
Daar alles beeft en kermt en kryt,
En 't yslyk onweër aengestoven
Roert alles van den grond naer boven,
En loeit met weërlicht, stoot op stoot,
En bulderenden donderkloot;
Of streelt d'oplopendheid der baren,*

En al den hemel op doet klaren,
 En stiert de schepen aen de ree;
 O stomme dichter van de zee,
 Wat zal ik eerst in top verheffen?
 Uw arbeit, die dit net kon treffen,
 Of uw weërgadeloos verstand?
 Als gy 't penccel neemt in de hand,
 En maelt de holle zee naer 't leven,
 Begint Leanders hart te beven,
 Daer vast het minnen hem berout.
 Ulfisses schrikt voor 't woeste zout.
 Het oog aen d'andre kant vaert spelen,
 En ziet den harder vrolyk quelen,
 Al leggende op den oever neër,
 By 't ruischen van 't Ionisch meer.
 Wie heeft u deze kunst gegeven,
 BAKHUIZEN, om zoo hoog te streven?
 Wat meester voerde u zoo ver heen?
 Dat was geen menschenwerk. o neen.
 Maer gy hebt dit geschenk genoten
 Van Venus zelve, uit zee gesproten.

Zyn Beeltenis hebben wy geplaatst in de
 Plaat I boven aan, het Lyftsieraad met een
 Scheepskroon gedekt, en onder aan een schryfspeel
 vertoont.

Wy hebben reeds een deel wakkere mannen in
 de Konst ten tooneel gevoert, en zulke die uit
 een konstkundig begryp, de voornaamste zaken in
 hunne konstwerken hebben doen spreken, als ook
 hun meeste konst en vlyt daar op toegeleydt om de
 byvoegselen naar de rede welstandig in te vlechten,
 geprezen, en tot voorbeelden (om dit loflyk spoor
 te volgen) de Schilderjeugt voorgedragen. Thans
 lust

g
v
v
m
g
(
n
a
h
m
k
s
a
e
b
h
s
e
g
w
e
d
t
r
n
P
i
r
i
g
e
a
i

lust het ons zommige gebreken, daar omtrent begaan, om de zelve te vermyden, voor te stellen.

Philips Angels in zyn *Lof der Schilderkonst*, is van begryp dat een rechtschapen Konstschilder ervarenheit en kennis van alle Historien hebben moet, om voor te komen alle mislagen, die uit gebrek van onkunde voortspruiten. Onder vele (zeit hy) is my voorgekomen een stuk van een voor-naam Schilder dien ik niet melden wil. Dezes toeleg was te verbeelden de Weduw van Sarepta met haar zoontje buiten de Stadt hout sprokkelende, alwaar de Propheet Ely haar ontmoet: daar van gelezen kont 1 Kon. 17. Omtrent deze Historie wort vereist een brandige drooge Lucht, dorre Velden en zwart verzengde Boomen, dewelke om de droogte die een gansch jaar agter een duurde, hun jonggroen verloren hadden: maar in plaats van dit in agt te nemen, had hy de lucht vol nevels en wolken en stormwind verbeeld. Dit laatste had hy willen uitdrukken door een Korenmolen dien hy op de Stadtswal geplaatst had, gezwich aande vier einden van de wieken: daar beneven had hy de weyden verzien met een menigte Vee, en de Boomen zoo groen verbeelt als in 't prilste van den May. Wel aangemerkt van onzen Schryver, ten bewys dat de Konstschilder voor af de Historische beschryving niet eens zal hebben gelezen, ten minsten geen acht gegeven op dit zeggen van den Propheet: *zoo waaragtig als de Heer de God Israels leeft, voor wiens aangezicht ik sta, indien 'er Dou of Regen op 't lant vallen zal, enz.*

Hoe dat ook die Konstschilder die *Windmolen* in 't hooft gekomen is (op die wys als zy thans in gebruik zyn) weet ik niet: aangezien die daar even zoo ontydig te pas gebragt is, als de *Pekelharing* in een stuk van *Jan Steen*, daar hy de *Fabel van*

Mitra, uit *Naso* verbeelt; daar dat gebruik van Haring en anderen Vis in te zouten, pas 300 jaren geleden uitgevonden is door eenen *Willem Beukelsen* van Biervliet. Zie *Batavia Illustrata* pag. 365.

Diergelyke misflagen van schilders, nog in leven willen wy niet op de kaak zetten. Dog wie oulings den Duivel, daar hy den Heere Kristus in de Woestyn door verzoeking en aan boort klampt, met een Monnikskap verbeelt heeft, is onder de Konstoeffenaars, en Printbeminnaars bekend, als ook dat groote meesters gekapte broeders by het Kruis van Kristus en de Hemelvaart van Maria hebben geplaatst; dat even zoo veel te pas komt als of men Jonas den Boetprediker onder den boom der Niniviten verbeeldde met een bef en mantel als thans by zulke luiden in gebruik is. Dog dat men gekapte broeders by de Hemelvaart van Maria heeft verbeeld, vind noch eenigzins verschooning, als men bedenkt dat zulke tafereelen voor de Geestelyken gemaakt zyn, die het licht dus hebben gewilt, en dat zulke luiden die gewoon zyn alleen te praten, geen tegenspraak dulden willen.

De groote *Paulo Veronees* heeft meermalen de beelden, in oudtydsche Historien, naar de *Moden* van zyn tyd gekleed. Dus doet hy ze ook met geleibande kasjakken, gepikeerde broeken, en Spaansche kragen aanzitten, daar hy de Bruiloft te Kana in Galilea verbeelt. Dat ook zoo min te pas komt, als 't geen Pater Abraham in zyn Boekje van de *Ambachten* van een Schilder uit Oostenryk vertelt, die de opwekking van Lazarus had verbeelt, en daar by een Doodbaar, waar op een gekruist Kristus beeltje lag, en nevens het zelve twee brandende kaarsen, met een wywatervat.

My gedenkt ook een stuk van den grooten

REMBRANT gezien te hebben, verbeeldende daar Martha aan Kritus klachtig valt, dat Maria zig der huiszorge ontrekt en die alleen op haar laat aankomen. Hier zat Martha afgebeeld, koeken te bakken onder den schoorsteen, op de wyze als men hier te land gewoon is, in een Luikse yzere pan, in een tyd eer Luik eens Luik genaamt was.

Al zulke misflagen ontspruiten uit gebrek van History- en oudheikunde.

Maar in deze wyze van berisping schynt my F. Junius, (menigwerf van my om zyn verstandig oordeel geprezen) versterkt met spreuken uit Horatius en anderen, tegen te streven, in zyn 3 Boek pag. 331, daar hy dus zegt: *Ten is myn meening gansch niet dat men naar de opperste volmaaktheit, tot de alderminste deelen in de voorgestelde tafercelen zoekende, elk ding door een vieze en knibbelige korzelheit aan het spitszinnigste begryp der Konstregelen zal toetsen; want men de overvliegende verstanden van groote meesters wat toe geven moet, wel verstaande dat men in klyne misgrepen beleefdelyk slap zy, zonder in grove en onduldelyke gebreken de zelve door de vingeren te zien. Het schynt in der waarheit of men zig boven andere menschen wilde stellen: of ten minsten niet gedachten dat wy mee menschen zyn die dolen kunnen, als men gans geen fouten in anderen wil verschoonen.*

Maar Junius, dit raakt my niet. 'T is ook myn meening niet alles aan het spitsvinnigste begryp der Konstregelen te toetsen, en voorts alles te wraken, en te berispen wat daar tegens aanloopt, wel wetende dat groote meesters wel eens misflagen begaan. *De groote Homcer pleeg zomwyle wel eens te sluimeren* zegt Horatius, met wiens konstigen

vertaler Andr. Pels, ik van de Schilderkonst zoq spreek, als hy van de Dichtkonst:

*Niet dat ik een gedicht juist zoo volmaakt begeer,
Dat ik geen misslag in den Dichter zou verschoonen.
In 't Luitslaan geeft zomtyds een' snaar wel and're
toonen;*

*Als hart, en hand begeert; men grypt by avontuur,
Al denkt men in B mol te grypen, in B duur.*

*Ook treft de pyl niet steeds, daar oog, en boog op
mikken.*

*Dus weet ik eene vlek, of twee wel in te schikken,
Die uit verzuimenis, of 's menschen zwakheid spruit;
Steekt maar het grootste deel des werks voortreflyk uit.*

De Konst is lang, en ons leven kort zeide Hippokraat. En Vondel zegt in opzicht van de Dichtkonst: *men klimt al hygende en zweetende, van langerhant, de steilte van Parnas op.* Deze spreuken geven te kennen, dat de Konsten langzamerhand bekomen worden, en de loop van ons leven te kort is, om tot de volmaaktheit van de Konst (die eenen langen omweg heeft) te geraken, de meesten zinken ter halver wegen zynde in 't graf, de minsten bereiken het topeinde: ja wat zegge ik, niemand heeft het zelve ooit bereikt, of de konst in haar volkomenheit bezeeten. Zommigen zyn wel tot verwonderinge daar in gevordert; maar niemand heeft daarin ooit onberispelyk volmaakt geweest, en geloof my, 't zal ook nooit gebeuren, dat ymant bevonden zal worden volmaakt in allen deelen van de konst. Rafael, wiens penceelkonst als Goddelyk word geëerd, heeft mee zyne gebreken, doch zoo veel minder, dan hy meerder wort geroemt. *Waarom hy als nog den roem hond, dat hy is de*
Prins

Prins der Schilders. Over zulks zal zig niemand belgen dat ik zomwyl eens de gebreken ingefloopen in 't werk van wakkere mannen aanwyze; aangezien de zelve strekken tot bakenvieren; om zelf de onbekende klippen van gebreken, daar de konstroem fchipbreuk door lyd, zorgvuldig te myden.

Ik wil my zelve zoo min verſchoonen, als anderen berispen, want heb anderen op 't ſpoor volgende dikwils mee gedooft. 'T is ook myn meening niet, niemand te achten voor een groot meester in de konſt, ten zy hy van alle feylen vry is. 'T kan niet wezen. Immers wy hebben als noch geen voorbeeld dat ymant zoo veer in de konſt gevordert is, dat men van zyn werken zeggen kan datze volmaakt zyn; want wy zyn alle menſchen die de gebreken onderworpen zyn, en by gevolge de berispinge. Derft ymant te voorſchyn komen, die buiten verwaantheit zeggen kan op vaſten grond, en door zichtbare ſtalen betogen dat hy de Konſt volmaakt verſtaat, wy zullen hem onder den lommet dier blinkende eerekroon, met de ganſche Konſtſchool roem offeren.

Tot meerder verſchooning moeten wy ook zeggen dat wy met een goet hart van onze grootſte Konſtſchilders zeggen, het geen Pels van de beroemſte Dichters :

En't moeit me in't hart, als Hooft, of Vondel zomtyts miſſen.

De gebreken of misgrepen ſtaan onder de berisping even als de Scholieren onder dien welke hun onderwyft; en dus is noodig dat de fouten aangezezen worden, om de zelve te verbeteren, of na-

derhant te myden. Of waar het beter, dat wy uit schroom van de beenderen der overledenen te ontruften, de leerbegerige Jeugt, de werken der beruchte meesters blindeling voor Orakelen in de vuist stopten, en lieten hun het pryslykte teffens met het gebrekkelyke maar dommelings volgen? zoo was 'er nooit geen verbetering in de Konst te wachten.

Daar zyn gebreken die uit gebrek van Konstkunde ontstaan : daar zyn 'er die by vergiffing of verhaasting insluipen : weer andere die uit gebrek van verstant spruiten. De tweede soort zyn door opmerking licht te verhoeden. De eerste hebben wat meerder werk aan, dewyl men om daartoe te geraken den Konstberg met vlyt en arbeit wat hooger moet opklauteren. Maar de laatste zyn de gebreken die voortkomen uit gebrek van verstant, deze zyn ongeneeslyk; want gelyk de onwetende zich zelve niet kennen, zoo hebben zy ook geen drift om te zoeken 't geen hun ontbreekt. *Hier van daan komt het (zeit Gratiaan) dat, hoewel de bemelspraken zoo zeltzaam zyn, men haar niet meer van nooden heeft; aangezien niemant haar komt vragen.*

Ik wil als het spreekwoordt zegt : *Niet hard Kinderen wezen.* De gebreken, die ik thans berisp, behooren niet zoo zeer tot het zakelyke van de Konst, als wel tot de byvoegselen : anders zou ik een scherpgetande roskam gebruiken, daar ik deze met een zachte onderwyzing zal laten deurgaan.

Immers zal yder, by wien de reden is gehuisvest, myn doen pryzen, inzonderheit wanneer hy een recht begryp van het nut dat uit dusdanige berispingen geboren word kent. Let maar eens met

net aandacht op het zeggen van den grooten Leonard da Vinci.

'T is met de Schilderkonst, zegt hy, niet gelegen als met de Musykkonst, dewelke sterft en te onder gaat, op den zelven oogenblik alsze geboren wort, en by gevolg verdwynen de faalgrepen ook met haar te gelyk; naar de fouten in de Teeken- en Schilderkonst begaan blyven lang tot ontdekking van des meesters onverstant in 't leven overig.

Meergemelde Philip Angels, na dat hy den inhoud van een Tafereel door JAN LIEVENS geschildert, om des zelfs geestige vindingen, en byvoegselen byzonder geroemt heeft, en gezeit dat zulke ongemeene eygentlykheden geoorloft zyn, en ten hoogsten pryffelyk wanneer een Schilder die betracht, zoo vervolgt hy dus: Ook heeft deze geest zyn wonderbare nagedachten te kennen gegeven in de Historie van Bathseba uit te beelden, waar van wy lezen 2 Sam. 11. Dat David, na dat hy Bathseba van zyn dack zich had zien wasschen, by straks boden zond om haar te halen, en geen omstandigheden meer. Zoo heeft deze wydvermaarde geest tot versieringe van zyn werk, treffelyke nagedachten gehad: Eerstelyk dat ongetwyffelt deze bode zal geweest zyn, een oude Koppelaressse die tot zulks in 't gemeen worden gebruikt, en die boodschap niet alleen met den mond, maar ook door een brief zal hebben te kennen gegeven. Waar in hy wederom zyn zoete bedenkingen die hy hier over heeft gehad te kennen geeft, door dien hy een blos van eerbare schaamte op de wangen van Bathseba doet ontsteken op 't lezen van dien Minnebrief. Vorders had hy boven in de lucht Cupido afgemaalt, niet met een stale slits, maar met een vlammeende pyl waar van een dunne rook opging, waar door men zyn poesle leden zag we-

me-

wielen, mikkende op die naakte schoonheit om haar boezem tot wedermin te ontsteken.

Déze byvoegfelen zyn geestig genoeg bedacht, en drukken de wyze, of den middelyken toeleg van een Geilaard om tot zyn oogwit te geraken duidelyk genoeg uit, door een Koppelaars, als ook door 't Zinnebeeld van de gewiekte Liefde den brand der hardstochten.

Onze schryver pryft zulks, en hangt 'er zyn zegel aan; doch die vriend *staat den bal* (als het spreekwoordt zegt) *mis*; in opzicht dat het een Bybelsche Hiltory is, waar omtrent den Schilders zoo veel vryheit niet wort toegestaan, als wel in waereltze Historien, en Fabelen. Buiten dat is 'er geen voetspoor, om te kunnen besluiten dat Koning *David*, door een oude Koppelaarster zyn brandende geneigtheit aan *Bathscha* zcu te kennen gegeven hebben; aangezien het dan in haar keur gestaan zoude hebben, of zy zulks doen, of niet doen wilde. 't Stryd ook met de grootheit der Vorsten, de gemeene wegen te gaan, die gebieden maar, en het geschiet: boven dien is niet denkelyk dat de Koning het oogwit van zyn zending aan eenigen Hofbode, veel min aan een oud wyf (die alles wel zwygen kunnen dat zy niet weten) zoude hebben ontdekt. Ook willen wy ten beste van dat gezalfde Hooft denken, dat 'er in opzicht van die zaak zoo veel tusschentyd niet verloopen is, als anders zou geweest hebben: maar dat hy haar straks heeft doen halen, en zy hem van na by zoo wel bevallende als van veere, hy in die hitte van zyn drift door overyling zig vergrepen heeft tegens de Goddelyke wet. De byvoegfels zyn een een nootwendig sieraat, en dienen, om het voorname, of hoofdstuk van een

fatereel op te helderen, en begrypbaar te maken voor den aanschouwer. Want gelyk door 't wel plaatsfen der *kommaas* en *punten* de woorden tot het recht beduit der zaken bepaalt worden, zulks zoo haast men een boek leest weet en verstaat wat het beduit en zeggen wil dat men leest: zoo geven de zelve in tegendeel, door verzuim van agtgeving of onkunde niet recht geplaatst, niet alleen verduistering en verwarring in de zinduiding, maar maken zelf de zaken heel verkeerd en onbevattelyk, zoo dat wy niet weten wat wy daar van zullen maken; of ramen kunnen wat de Schryver daar mee voor heeft. By voorbeeld, ik lees naar waarheit en in een goeden zin: *De meeste Menschen deugen niet, goed is God.* Zoo nu de (,) alleen niet wel geplaatst, in stee van *agter niet, agter deugen* staat, zoo is het niet alleen tegens de waarheit, maar godslasterlyk gezeit. En weet ik niet wat ik denken zal van 't geen ik lees. Dus is het ook in opzicht van de Konst met de byvoegzelen gelegen, zoo die niet tot de zaak passen, of wel ingevoegt zyn.

Nog eens. De byvoegfels zyn een nootwendige versiering, als de zelve eigen zyn aan het verbeelde. Gelyk het kantschrift dient, om de zaaklykheden in den text gestelt met den eersten opslag te weten, of de zelve op te helderen: overzulks dienen de sieraden of byvoegzelen om het verbeelde te eerder, en straks te kennen, in stee van 't zelve door 't byvoegsel te verduisteren, als wy in 't laatste voorbeeld gezien hebben.

Alle, welke de spreuk: *Een Schip op 't Zand, is een baken in Zee*, te recht kennen, zullen onze berisping niet laken, maar pryzen; bespeurende dat onze Redenvoering de Schilderjeugt hier door

ten

ten loots verstrekt, om dusdanige klippen zorgvuldig te vermyden.

De oude wyzen hebben een opmerkelyke zinspreuk ingevoerd die zegt: *'T is beter een zaak niet te doen, dan kwalyk te doen.* En hier op ziet dit volgende verhaal. Myn Meester *Sam. van Hoogstraten* had voor gewoontè, dat hy zyne leerlingen wekelyks, in hun buitentyd een schets van cenig Historisch geval (waar toe hy ons het voorwerp aan de hand gaf) deed maken. 'T gebeurde dat ik een werkelyke schets, over een Schriftuurlyk voorwerp gemaakt, aan hem vertoonde, daar by ik tot vulling van het werk eenige omstandigheit tot sieraad verzonnen had; meenende daar door my wel degelyk te hebben uitgeslooft; maar myn broek was zoo nieuw niet als ik my wel verbeeldde: want hy ten eersten (wyzende op dat byvoegfel) vraagde, *wat wil dat zeggen?* Ik antwoordde, *'k heb dat kwanzuis zoo gemaakt:* waar op hy tot my zeide, *men moet geen kwanzuisen maken; maar van alles dat men maakt reden geven, waarom men het gemaakt heeft; of anders niet maken.* Dus kreeg ik in plaats van *Bon*, een meesterlyke schram.

Even de zelve grondles geeft meergemelde Pels ook aan de Tooneeldichters in zyn *Gebruik en Misbruik des Tooneels* op pag. 47. dat wy op de Schilders toepassen 't geen wy voortaan zullen doen, daar het te pas komt in stee van op 't einde onzes Boeks, gelyk wy belooft hebben. Hy zegt:

*'t Zy ver dan, dat ik geen sieraden zou begeeren;
'k Bemindie, maar voor al beminik, door de gunst
Door Zanggodinnen, stof, en schikking na de Kunst.*
Voor

Voor't overig, indien ze'er voegen, kuntge u dienen
 Van Kleed'ren, van Tooneel, Vliegwerken, en Machie-
 nen

Op't vreemdft, en kostlykft; maar ik raad u, zoo't fie-
 raad

Zou ftryden met de Konft, dat gy het achterlaat.

Om voort te gaan. Hoogstraten was een uitnemend bekwaam man om het wezentlyke van de Konft zyne Leerlingen in te prenten; maar gedoogde gansch geen de minfte vryheit, die afweek van de vaste regelen der Konft. Gebeurde 't dat d'een of ander tegens den text der Historie voordachtelyk iets daar by invoegde, wanende zyn vernuft daar door te doen blyken, kreeg die straks tot een les: *Dat men zig altydt moest be- vlytigen om waarbeden te vertoonien; of dat men anders de valsche Denkbeelden hielp styven, en voortplanten.* Hy zag op iets waar in zy Rembrant en Laires hadden naargevolgt. En wilje weten wat Lezer, 't was de verbeelding van de Paradys- slang, welk de eerst gemelde tegens de letter van den text aan in een print verbeeld had, van stal, als de verzierde Draken in de *Metamorphosis* van Ovi- dius: de tweede door een wanschepfel met een Vrouwenaangezicht. Wat Reden Laires daar voor mocht gehad hebben, ontschuldigt niet; ja my verwondert dat zulk een groot licht in de Konft zulk een breuk voordachtelyk tegen de letter begaan heeft; immers meer als over Rembrant, van wien bekend is, dat hy zig naar geen regelen van de Konft (hoe algemeen goed gekeurt) verbond, maar eigen zinlykheit voor zyn regel hield; waarom de brave Dichter *Andr. Pels*, in zyn *Tooneelwetten*, van hem zegt:
 Wat

*Wat is't een schade voor de Konst, dat zig zoo braaf
Een hand, niet beter van haar ingestorte gaaf
Bedient heeft! wie had hem voor by gestreeft in't schil-
d'ren?*

*Maar ach! hoe eed'ler geest, hoe meer hy zal verwil-
d'ren,*

*Als hy zig aan geen Wet, of snoer van Regels bind;
Maar alles uit zig zelf te weten onderwind.*

Die geen beproetde leiding volgen wil kan licht dolen; en die door een styfnekkige verwaantheit de zelve veracht, raakt nooit tot volkomenheit. Daarom heeft Gratiaan, (hier wel ter snee) gezeyt: *sommigen zouden wys werden, indien zy dat niet geloofden te zyn.* Dus wil ik de schilderjeugt toespreken met de woorden van den Prediker daar hy zeit: *Indien gy het oor leent gy zult leeringen ontfangen, en indien gy vermaak neemt in toehooren, zoo zult gy wys werden.*

Al wie toeleg maakt tot het verbeelden van Historien doet best zulke te verkiezen, die hy oordeelt dat elk die wat belezen is straks kan kennen, en met den eersten opslag zien wat zy verbeelden, zonder dat men angstig daar na ramen moet, of de aanschouwer der Tafereelen lang in den dut gehouden wort: het geen in opzicht van zulke alleen veroorzaakt word, wanneer zy in de duidelyke kenteekenen vermenging of verandering maaken, en dus oorzaak tot duisterheit geeven. By voorbeeld: Ik zie een troep menschen met eenige huisdieren als vluchtende verbeeld, wat zal ik daar van maken: of waar op toepassen? maar zie ik verbeeld een troep yzerfmeden, welke nevens een deel Hanen ter Stadts poort uitgedreven worden, straks zal

zal my op het zien van 't zelve in gedachten komen dat de Sybariten een volk tot alle weelden en luyheit overgegeven, de Hanen nevens de Smeden ter Stadt uitdreven; om in hunnen wellustigen slaap niet ontrufft of gestoort te werden, en nevens my allen, die Pet. Francius *Lofreden van den Haan* gelezen hebben. Even dus, wanneer men een Griekse oeffenschool verbeeld ziet, en daar inkomen een man met een geplukten Haan, zal elk die het kluchtig levensspel van Diogenes gelezen heeft, straks zien dat die man met den Haan Diogenes verbeeld, die daar door de redenvoering van Plato beschimpte.

Het zy dan dat de Historien, die men verkiest om te verbeelden, hare eigen kennelyke teekenen en byvoegselen met zig brengen, hetzy men die van elders daar by toevoegt; zy moeten altyd eigen zyn aan de zaak, gelyk de Heer Ger. van Loon hier van heel verstandig in zyne *Inleiding tot de Penningkunde* dus zegt: *Dat 'er niets tot bysieraden moet geplaatst worden, dan 't geen op het bedoelde oogwit zyne betrekking heeft, en aan het zelve eigen is. Even gelyk op het tooneel geen Persoonagien worden geleden, welke niet tot het ten einde brengen van het spel wezentlyk mede werken; en word dat Tooneelspel voor het volmaakste in dat deel gehouden, daar alleen zoodanige Perzoonagien worden ten Tooneel gevoert, die alle mede haar wezentlyk belang hebben; in het ontknoopen van de verdoonde zaak; en dus zyn alle byvoegselen welke in plaats van luister by te zetten, de eenvoudige grootsheit, en 't wezentlyke komen te verdooven &c. p. 101. eindelyk; De bysieraden moeten de hoofd-persoonadien zoo kennelyk maken, dat men niet genootzaak is daar boven te schryven, dit is die, &c.*

Even gelyk de kladschilder van den Brande deedt,
van wien de Brabanders noch opzingen :

*Miester Guiliam van den Brande,
Groit van persoon, mair klain van verstande,
Schilderde op een en den zelven stond;
Eenen 'aas en 'aazene wind 'ont;
En om te toinen dat 'y was eenen baaze,
Schreef 'y dair boiven, dit is den 'onte, en dit is den
'aaze.*

Meer voorbeelden van dien aard zouden wy
kunnen bybrengen, zoo wy de langheit van onze
redenvoeringen niet vermijden wilden. Die op-
merkende is zal aan de stalen wel kunnen zien van
wat aart dat het weefzel zou zyn.

Nu krygt zyn beurt BENJAMIN BLOK ge-
boren te Lubek 1631. Hy was de Zoon van
Daniel Blok, waar van wy op 't jaar 1580 ver-
melt hebben. De reden die wy daar toe hadden,
te weten om dat des zelfs Vader in 't Sticht Uit-
recht geboren was, eist ook dat we den Zoon
gedenken, te meer wyl de zelve als een andere E-
neas zyn Vader en Moeder uit den brant, door
het woeste Krygsvolk gestigt te **Schwerin** / ge-
red had.

Daniel Blok door dien brand 't effens van alles
wat hy bezat berooft, liet in zyn armoede 4 Zo-
nen na, waar van 'er 3 hun toevlugt tot de Konst
namen te weten Emanuel, Adolf, en onze BEN-
JAMIN.

Het schynt my toe dat Friederik Adolf Hartog
van Mekelenburg medelydig over dit ongeval,
het huisgezindienst gedaan, en onzen BENJAMIN

MIN onder zyn opzigt of bezorginge genomen heeft.

Het eerste proeffstuk van zyn Konst en vernuft dat hy maakte was het pourtret vanden Hartoog; ten voeten uit met de pen, waar over yder die het zag zig verwonderde. Dit was in 't jaar 1647 en kort daar-aan schilderde hy met levendige kleuren het gansche Hofgezin van Saxen. Daar na heeft hy in Hongaryen voor den Graaf Franciscus verscheiden Tafereelen en Altaarstukken geschildert; welke byzonder geroemt worden.

In den jare 1659 is hy met voorschryven van gemelden graaf naar Italiën gereist; waar door hy toegang kreeg tot de beste Konstkabinetten. Na dat hy nu te Venetien, Florencen, en Romen eenige jaren had in de Konstoeffening doorgebracht, en vele voornameluiden, onder anderen ook de Beeltenis van den beruchten *Pater Athanazius Kircherus* geschildert had, is hy wedergekeert in Duitslant, en troude 1664 met *Anna Katrina* Dochter van den vermaarden *Johannes Tomas Fischer* van Norenburg.

Deze ANNA KATRINA stak uit in 't schilderen van Bloemen zoo in Oly- als Waterverf, en had voor heur trouwen altyt haar werk gemaakt van de Vorstin met hare Dochters daar in te orderwyzen.

Sandart getuigt: dat hy 't geluk gehad heeft dat zy tweemaal van hem geschildert is geweest; en dat zy wanneer hy zyn Boek van de Schilders schreef; noch in leven was.

De steile konstberg, die velen zoo zwaar in 't beklimmen valt dat hun het zweet uitbreekt eer zy ter halver wegen zyn (*per aspera ad ardua*;

langs stielten klimt men naar boven) heeft weer anderen licht gevallen als blyken zal in de volgende levensbeschryving van KRISTOFFEL PIERSON geboren in 's Gravenhageden 19 van Bloei maand 1631.

Deze voortgesproten uit een geacht geslacht heeft zyne lentejaren zoo met het leeren van de Latynse en Franse talen, en Teekenkonst, als ook naderhand met het schryven op een Comtoir doorgebracht. Maar van jongs af tot de Schilderkonst geneigt, en door omgang met * BARTHOLEMEUS MEYBURG, (die maar een jaar of drie ouder als hy, en na zyne jongheit een braaf Schilder was) aangespoort, nam besluit om tot de Schilderkonst over te gaan. Waarom hy zig dan op zyn 20 of 21ste Jaar by gemelden MEYBURG begaf. En zig maar een jaar by hem geoeffent hebbende ondernam hy stoutmoedig Pourtretten en Historien te schilderen, nemende zyn woonplaats tot Schiedam. Dog zyn oude Meester en goed vriend spoorde hem in den jare 1653 aan om een reis met hem te doen naar Duitslant, gelyk geschiedde.

In het te rugreizen (het Zweedze Leger op dien tyd omtrent Bremerveurde leggende) maakten zy kennis met den Veltmarschalk Wrangel wiens beeltenis zy nevens meer andere Generaalsperfoonen door hun Konstpenceel afmaalden, waar voor zy rykelyk beloont werden. Gemelden Veltmarschalk was daar mee zoo wel voldaan, dat hy hun op alle wyzen trachtte te bewegen, om te trekken naar het Hof van de konstminnende Koningin Christ-

* Deze was te Mazelantfluis geboren, een braaf Pourtretten en History Schilder. Hy heeft naderhand aan verscheiden Duitze Hooven geschildert, en leefde noch in 'tjaar 1662.

Christina; hun aanbiedende brieven van voorschryving om haar Hoffchilder te worden; waar toe MEYBERG geen genegenheid had; en PIERSON daar toe niet kon besluiten, om dat hy ruim een half jaar te voren getrouwt was: dus zy dien roemruchtigen Veltheer voor zyne aangeboden gunst bedankten, beleeft hun afscheid namen, en hun reis naar Hollant bevorderden.

Van Schiedam vertrok PIERSON in den jare 1654 met zyn huishouden naar Gouda, en heeft daar veel Pourtretten, en Historystukken zoo klein als groot met een stout penceel, en goeden wilstant geschildert, welke zoo in die Stadt als elders by Konstminners gevonden werden. Ziende ook dat het Jaghttuig, Vogelkouwen, en Schietgeweer geschildert door *Leemans* toen in byzondere agting was en wel betaalt werd, begon hy deze wyze van schilderen mee ter hand te nemen, 't geen hem zoo toeviel, dat nooit iemand hem daar in gelyk geweest is, als by de stukken in handen van vele Konstkenners blykt, die zoo natuurlyk geschildert zyn dat yder ding in 't byzonder schynt van den wand af te hangen, waar door menigte van menschen bedrogen zyn geworden.

Door hem zyn ook alle de glazen in de St. Jans Kerk tot Gouda, door de beruchte *Crabetten* en anderen Konstig beschildert, in 't klein op perkament afgeteekent. Welke tekeningen onder de Heere Burgermeesteren berusten.

Van Gouda begaf hy zig wederom in 't jaer 1679 met ter woon [tot Schiedam op 't verzoek van zyn tweede Vrouw, die daar woonachtig was en heur vrinden had. Hier bleef hy tot den jare 1691, wanneer hy zig voor de tweedemaal tot Gouda nederzette, daar hy tot het uiteinde

van zyn leyen met veel lust en yver Penceel en Pen gevoert hebbende op den 11 van Oegstmaand 1714 is gestorven, oud zynde 83 jaren en 3 maanden min 8 dagen.

's Mans naam is door het maken en uitgeven van vele geestryke Gedichten, zoo wel als door zyn Schilderkunst, berucht.

Wy zouden zyn Beeltenis by zyne levensbeschryving geplaatst hebben, zoo zy ons niet te laat was toegezonden: doch de konstlievende Arn. van Halen heeft zig van de zelve bedient, en ze in zyn Kabinet onder de beeltenislen der Nederlandtse Puikdichters en geplaatst. Welk getal reeds tot over de hondert is aangegroeit.

De gryze bevinding heeft dikwerf doen zien dat het vernuft den Vrouwen, wanneer het zig tot eenig Konstwerk zet, dat der mannen niet hoeft te wyken, waarom ook de Dichter van 't *Vrouwenlof*, (na dat hy eenige stalen daar van heeft aangewezen, zeit:

Want Vrouwen zyn heel sneég, begrypende en verstandig,

Gezwint van oordeel, en ook moedig en knapbandig

Om groote zaken, met een mannelyk bestaan

Snel uit te voeren, na 't wel wikken en beraân.

Om een voorbeeld aan te wyzen brengen wy Juffrou ROZEE op 't Tooneel onder de Schildereffen.

Deze geboren tot Leyden in 't Jaar 1632, heeft, (ik weet niet door wat wyze van doen, of wat voor werktuigen zy daar toe gebruikt heeft) van allerhande koleur van uitgepluisde zyde op pancel we-

ten te verbeelden Lantschappen, Bloemen, Gedierten, Pourtretten enz. zoodanig dat men in een weinig afstand niet anders kon zien dan dat de zelve dingen, met verf, door een welbedreven penceel geschildert waren.

Een van hare Konstwerken, waar in een oude stam van een boom kwam, een spin in haar web, en voort een Lantschap, werd voor 500 guldens verkogt, de stam was zoo natuurlyk met zynschors, kwasten, en most bewassen, als ook de spin met haar fyne weeffel, naar 't leven afgebeeld, dat het werk elk tot verwondering strekte, te meer alzoo men de wyze hoe het zelve gemaakt was, niet konde begrypen, waarom het gemeene volk van haar zeide: dat zy tooveren konde. *M. Carre* die verscheiden van hare Konstwerken gezien heeft, zeit: *dat zy een pourtret gemaakt had, dat wel geleek, zynde de koleuren van 't naakt zoo zacht in eengedommelt en smeltende even of het met olyverf geschildert waar geweest.*

Een stuk van haar beste werk is by den groot-Hartooge van Florenzen, en andere elders, daar zy veel gelt voor gekregen heeft.

Zy stierf ongetrouwt in 't Jaar 1682, in den ouderdom van 50 Jaren

Haar volgt de brave Amsterdamsche Konstschilder WILLEM SCHELLINKS. Deze wanneer hy de Konst meesterlyk verstant en tot reizen geneigt was, vond daar toe een schoone gelegenheit, wyl den Heere Jakob Thierry de Jonge een zucht bekwam om vreemde landen te bezien met wien hy tot gezelschap mee ging. Deze reis nam aanvang op den 14 van Hooimaand 1661 en duurde tot den 24 van Oegstmaand 1665. binnen welken tyd zy *Engelant, Vrankryk, Italien,*

Sicilien, Malta, Duitslant, Zwitserlant enz. bezien hebben: *niet ter loops* als het spreekwoordt zegt; maar met naauwe achtgeving op alles wat opmerkenswaardig is; zooten opzicht van de gelegenheit der plaatsen, als van de gewoonte der volken, oude gedenkteekenen, graffschriften, konstwerken enz. waar van SCHELLINKS niet alleen een naaukeurige aantekening gehouden heeft, maar zelt een menigte van afteekeningen van Steden, Kasteelen, Bergen, Schepen enz. naar 't leven gemaakt.

De teekeningen zyn verstrooit onder de liefhebbers maar de memorien zyn bewaart; want zynde hy van de reis weder tot Amsterdam gekomen zyn dezelve, met aanmerkingen van de beste Schryvers in drie boeken verzamelt, waar van thans meergemelde Arn. van Halen bezitter is. Wy deze geschreue boeken doorbladerende hebben hier en daar van 't geen wy oordeelden dat den lezer zoude behagen (buiten 't geen de Konst raakt) een kort uittrekzel gemaakt.

Onze reizigers te London gekomen gingen eerst den *Towr* en alle de geweerkamers bezien, alwaar ook de harnassen en steek- en schietgeweer van verscheiden Koningen vertoont worden, daar SCHELLINKS zoo naauwe aantykening van gehouden heeft, dat hy de *Zwanshoeselyn* van Koning Henrik den VIIIsten die daar mee vertoont werd, en hoe alle Vrouperfoonen gewoon zyn een spelt daar op te steek, en daar een weer van af te trekken, om de kittelachtige gedachtenis daar by te vernieuwen, heeft beschreven.

Wy volgen onzen reiziger tot de Beurs van London, daar hy een naamlyst op maakte van der Koningen en Koninginnen beelden die rond om in nissen staan, van den jare 1060 tot den jare 1660. Hy merkt

merkt ook aan, wanneer de Beeltenisse van Karel den Isten voor de tweedemaal werd opgezet; dat Olivier Kromwel het eerste beeld de handen had doen afmyten, en boven het zelve met goude letteren schryven CAROLUS PRIMUS TIRANUS EST; en naderhant het zelve geheel doen verbreken. Van daar quam hy tot *Westminster* om de groote Hal, 't Hof van *Justitie* te zien, door Koning Eduard den tweeden gebout; die 19 jaaren 7 maanden en 5 dagen geregeert hebbende stierf 1327. of zoo anderen willen door Richard den II den die 1399 stierf, na dat hy 22 jaren 3 maanden en 14 dagen het ryk bestiert had. Voort zag hy ook de zitplaats van 't Hoogerhuis om de heerlyke tapytzeryen, waar mee de wanden bekleed zyn, en waar in alle de Zeeflagen onder de Koningin Elizabeth en Eduard konstig afgebeeld zyn, neffens de beeltenissen der Zeeoversten, die in lysten op hangen, inzonderheit het konstig * geborduurde behangfel, agter de zitplaats des Konings te zien. Als ook de verscheiden Konstkamers met de keurlykste oude en nieuwydze Italiaansche en Nederlantsche penceelkonst behangen. Dus melt hy ook van een lange groote zaal rondom tegens den muur behangen met de pourtretten der Professoren, en afbeeltzels der aloude Artzen, in de Univerfiteit te *Oxford*. Aanmerkelyk is de Beeltenis van

R 5

Ka-

* Hier in staat in 't midden een Vrouwenbeeld verbeeldende de Lente zeer fraay en konstig van teekening en zwier, dit is met allerhande levende koleuren en goud en zilverdraad met de naald gewrocht, door de Koningin Maria Dochter van Jakob den V Koning van Schotlant en Moeder van Jakob den I Koning van Engelant die na Elizabeth op den troon kwam, als zy op het Kasteel *Frodigua* gevangen zat.

Karel den Isten zoo 't schynt konstig met de pen geteekent, maar van na by bezien, zyn de arceeringen en de omtrek van het wezen en de kant van de kraag, leesbare geschreven letteren, en kan men de Psalmen van David, en noch andete texten uit de H. Schrift daar uit lezen. Dus melt hy ook van eenige oude Konststukken die hy gezien heeft te Cambridge in St. Jans Kollegie gesticht 1508 door Margareta, *Comtesse* van *Richemond* de Moeder van Koning Henrik den VIIden. Namentlyk haar beeltenis knielende voor een tafel daar een boek op leit. De beeltenissen van Johan Williams Bisshop van *Lincoln* en andere begunstigers van dit *Collegie* zyn 'er meer.

Van hier stappen wy met hun over in Vrankryk tot *St. Cloud* door menig konstig pourtret der voorname Edelen van Vrankryk opgeciert. Van daar in 't Paleis van Lutzenburgh daar een menigte van konstige schilderyen, ook in verscheiden heerlyke stukken in de groote galery het leven en bedryf van Maria de Medicis, door Rubbens geschildert, te zien zyn, van welke wy in 't leven van Rubbens gemelt hebben, waarom wy den inhoud der zelve over slaan. Hier ontmoette hun de Konstschilder W. Valliant, waar van Jak. Thierry zyn pourtret liet schilderen.

Te *Fontaine Bleau*, waar van onze schilder een breede beschryving doet, melt hy van een kamer met konstige kleene tafereelen met goude lystten, ook de beschilderde *Voliere* of 't Vogelhuis.

De groote zaal waar in konstig verbeelt staat de aankomst van Maria de *Medicis* tot *Marseillien*, nevens alle de Veltslagen of verwinningen van Koning Henrik den IV. De Hartengalery waar men in zeyen groote vakken, gemelden Koning Henrik kon-

konstig afgebeeld ziet, jagende een wilt zwyn, of hart, of eenig ander wild na. In 't verschiet *Fontaine Bleau, St. Germain*, of eenig ander aangenaam gezicht, enz. *La Chambre Neufe*, in welke voor den schoorsteen *Madame Gabriele, Matres*, van Koning Henrik den IV, in de gedaante van Diana verbeeld, konstig afgeschildert staat.

Te *Florence* gedenkt hy de konstige Grieksche childeryen in fresco op de muur van een galery in St. Marco, en noch een andere galery eer men in de Kerk komt door *Andrea del Sarto* geschildert. Ook melt hy van verscheiden zalen en kamers in het Paleis met heerlyke konst van oude en nieuwe meesters, welke onschatbaar zyn.

Te *Siena* gedenkt hy aan de beruchte Boekkamer in de Domkerk welke wanden konstig in fresco met beelden en Historien beschildert zyn, en met goud gefiert.

1664 op den 1 van Grasmaand kwam hy te Rome daar hy van den braven dichter Reynier Anflo verwelkomt werd; en op Palmzondag was hy in *Monte Cavallo*, daar hy de eer had van de pantoffel van Paus Alexander den VII te kussen, van wien hy ook een gewyden palmtak ontving. De Heer Hontom van Amsterdam was met hem. Hy melt in 't byzonder dat hy in de Kerk *Madonna della Scala*, of L. V. der Trappen een konstig stuk gezien heeft van Honthorst, zynde Kaarslicht, verbeeldende de onthoofding van Johannes, verscheiden van Rubbens, en boven 't hoog autaar een konstig stuk van *P. Cortone*.

Te *Napels* zynde gedenkt hy aan het overkostelyk Konstkabinet van *Caracciolo*, *Prior* van Malta, en aan het gewelf en de muuren van de Kerk *St. Severino* konstig in *Fresco* geschildert door *Bellisarius*

rius, die van de steygering dood viel. Hy schryft vervolgen dat hy in het *Convent* der *Cathuizer* Monniken van St. Martyn een stervenden Kristus heeft gezien door *Spanjolet* verwonderlyk konstig en krachtig geschildert. In verscheiden vakken het lyden van Kristus verbeeld door *Lucas Canfiagie* en *Cavallier Josefijn*. Het welfzel van *Lanfranco*. Tusschen het welfzel en de *Kolommen* de *Propheten* door *Spanjolet*. Zeker ik moet van dezen zeggen, dat hy voor een der grootste meesters in de schilderkonst mag geacht werden: want ik een naakten Proteus van hem gezien heb te London in de Konstzaal des Hartoogs van *Grafthon* zoo schoon en vast geteekent, en zoo natuurlyk en krachtig geschildert, dat 'er geen penceelwerken tegen konden ophalen. In 't gemelde Klooster was boven het hoogaltaar geschildert de geboorte van Kristus door *Guido Reni*. In een der Kloosterzalen het laatste avondmaal van Kristus, door *P. Veronees*, en weer in andere niet min konstige penceelwerken van *Michiel Angelo Caravagio*, van *Mico*, of *Dominicino*, en *Luca Jordans*.

Met veel roem spreekt onze schilder ook van een groot Altaarstuk in 6 perken afgedeelt door *Polydoor* geschildert in 't *Capuciner* Klooster te *Messina*.

Het menigvuldig getal van uitnemende Konstwerken van onzen reyziger op zyn daglyst geboekt als hy te *Rome* was, zullen wy voorby itappen, alzo die van ons elders aangeroert zyn, en over zulks maar eenige byzonderheden aanmerken, namentlyk dat hy van *Napels* naar *Rome*, reisde in 't gezelschap der Heeren *F. Kerseboom*, en *G. Sabé*, en de Konstschilders *N. Donkers* en *Alex. Petit*, en dat hy te *Rome* vond den Konstlievenden Heer *Beerestein* van *Delft*, *Jaques Valliant*, vander *Ca-*

Zabel, en Rammelman, met de welke verzelt hy de Kamer in de herberg, waar de Bentvogels gevonden zyn te komen, ging zien, daar de muuren n't rond beteekent zyn met de pourtretten der Nederlantsche Konstschilders, als ook van andere gewesten: doch de beeltenissen der Francen waren op dien tyd uitgeveegt, of daar was schram over gegeven, zoo dat van de zelve niets te zien was.

Met dit zelve gezelschap verzelt heeft hy het Kasteel *St. Angelo* wezen bezien; en spreekt hy met grooten lof van verscheiden Konstzalen door *Peyn del Vago*, en *Daruel de Volterra* in *Fresco* geschildert. Den zelve dag zag hy de *Academie* van *St. Lucas*, zynde achter het *Capitool*, by *Campo Vaccino*, daar een menigte van boodteerzels, modellen en teekeningen ophing, door de Jonge Konstoeffenaars om stryd, of om de prys gemaakt. In deze zaal in 't rond behangen met de pourtretten der beroemste oude en nieuwtidsche meesters, is ook te zien het ware doodshoofd van *Rafael d'Urbyn*, staande op een pedestel, met een Latynsch byschrift: waar van de zin aldus is:

*Dit is die RAFAEL. natuur begon te beven,
Als overmant van hem; en stiet hem uit het leven.*

Naderhant ging hy met *R. Anslo* meergemelt, het beruchte kabinet van *Pater Kircherus* te *Chiesa Novo* bezien vol van wondere en zeldzame *Rariteiten*.

Te *Malta* zynde heeft hy (geneigt zynde om alles na te sporen) de *Ruynen*, of overblyffelen van het oude *Melite*, op en dicht by het zelve op nieuw herbout, en *Malta* genaamt, gaan bezien en verscheiden afteekeningen daar van gemaakt, waar
van

van ik 'er twee heb gezien, waar van de verbeelding vreemd en geestig is, en doet zig daar in zien 1. een uitgeholde rots als een portaal waar in (zoo men zegt) de Apostel Paulus na zyn schipbreuk zou geslapen hebben. Hier in werd in 't jaar 1624 een deurgang gevonden tot een onderaardse Kapel, of eer een begraafplaats, want men in de zelve alzins dootsbeenderen en bekkeneelen ontdekte. 2. de verheven plaats van waar de Apostel den Meliters het Evangelium gepredikt heeft, daar een gedenkteeken opgericht is. 3. De overblyffelen van St. Paulus Kerk, door de eerste Kristenen gebout op de plaats waar de Kruisgezant de adder van zyn hand afflingerde in 't vuur. 1616 is hier nevens aan een Kerkje gesticht door de Grootmeester *Aloft de Wignacourt*, wiens beeltenis konstig geschildert, zig boven 't Altaar doet zien in het tafereel waar in Paulus verbeeld staat, zig warmende by het vuur, als hy uit de Zee ontkomen was, nevens een deel vrouwen en mannen op zyn oud Maltezers gekleed, en onder het zelve dit Latyns schrift:

*Vipera ignis acta calore frustra Pauli manum invadit:
is insulae benedicens anguibus & herbis adimit
omne virus.*

Dat is:

Een adder door de warmte gaende geworden vat de hant van Paulus, die het eilant zegenende den Slangen en Kruiden al hun vergif beneemt:

Te *Lorette* zynde heeft hy alles naaukeurig bezien en aanteekening daar van gehouden, maar niets

niets van het zelve dient in onze kraam dan 't geen hy in de *Apothecary* gezien heeft, te weten 300 zoo groote als kleene Vazen of Potten konstig beschildert met Bybelsche en Romeinsche Historiën door *Rafael van Urbyn*. Koningin Kristina van Zweden, in bedevaart daar zynde, had groot bevallen in de zelve, en hiel daar om sterk aan by den Paus, waar door zy 'er een verkreeg. Men zeit dat yder der zelve 700 *Scudien*, waard geschat worden: Het is eerder te gelooven dat deze Potten dus door hem geschildert zyn, dan dat Maria in dat houte huisje zou geboren wezen, en gewoont hebben, 't geen wel het voornaamste is dat te Lorette mee vertoont word, omdat vele willen dat *Rafaels* Vader een Potte- en Schotel-schilder geweest is, en hy in zyn jeugt hem daar mee in geholpen heeft. De Heer Jan van Beuningen heeft een beschilderde Schotel gehad, die men zeide dat van hem geschildert was. Deze had, in opzicht van teekenen en ordonantie, veel gelykheit, naar zyne Bybelsche Tafereelen die in print uitgaan.

Te *Venetie* liet hy zig met gezelschap voeren na St. Georgio zynde een overheerlyk *Convent* der *Benedictiner* Orde, gelykende eer Koninklyk als Geestelyk. Hier pryft hy ongemeen twee stukken in het Koor door *Tintoret* geschildert, het laatste Avondmaal van Kristus, en 't verzamelen van 't Manna in de Woestyn. Noch de Martelizatie van *Cosmo* en *Damiaans*: de steeniging van Stefanus, de hemelvaart van Maria, en andere stukken van den ouden *Bassan*. Ook een Kersnacht, en Martelizatie van St. Lucia. En in de Boekkamer 5 stukken, Zinnebeelden van een leerling van *P. de Courtone*. Hy roemt ook het Pa-

leis

leis, de Konstvertrekken en groote Eetzaal van den Doge, om de heerlyke konst van *Tintoret*, *Bassan* en anderen; ook het wonderkonstig stuk van *Titiaan* verbeeldende de Historie van *P. Martyr*; in *St. Salvator*. Welke Kerk ook met pragtige begraafplaatsen; van Mannen die voor die *Republyk* gestreden hebben is opgesiert; als van *Marco Antonio Paragadino*; welke 1570 op *Cyprus*, door de Turken belegerd zynde aan de opeischers dier Stadt antwoordde: dat hy zig liever wilde laten villen; 't geen hem ook te beurt viel; want de Turken dezelve veroverende, als hy in hun handen viel, werd hem keur gegeven, of zyn geloof af te zweren of zig levendig te laten villen. Hy verkoos het laatste; en alzoo geen Turk dit doen wilde, gebruikte hier toe een Jood, dog het vel hem ten halven lyf afgestroopt zynde, stierf hy. Met menigte van diergelyke vremde gevallen heeft hy zyne Reisbeschryving doorweven. Dog zy behooren niet tot onze kraam. Dus willen wy hem spoedig volgen van *Venetien* tot *Padoa*, over *Verona*, *Mantua*, *Trenten*, *Munchen*, daar hy alle de Zalen van het Paleis des Hertogs van Beyerens, met konstige Schilderyen en Marmere *Statuen* beschryft, dat wy overstappen; alzoo wy elders daar toe gelegenheit vinden. Dus spoeden wy met onzen Schilder door *Augsburgh*, *Regensburgh*, *Noremburg*, *Hanaw*, *Frankfoort*, *Worms*, *Frankendaal*, *Heydelbergh*, *Spiers*, *Straatsburgh*, *Brizack*, *Bazel*, *Zurich*, *Baden*, *Bern*, *Mentz*, *Keulen*, *Mulheim*, *Duldorf*, *Kleef*, *Nimwegen* en *Utrecht*, van daar hy quam den 23 van Oegstmaant 1665, tot zyn geboortestadt *Amsterdam*, zynde toen 31 jaren oud, als ons gebleken is aan de onderteekende Gezontheids Brief, naa onderzoek van het Collegie der

Arizen te Messina, op zyn 30 jaar, 1664. om te *Napels* te vertoonen. Overzulks hebben wy hem geplaatst by zyne Konst- en Jaargenooten op 't jaar 1631.

Wat nu zyne Schilderkonst aanbelangt, daar in is hy een geroemd Meester geweest, en zyn penceelkonst waardig geschat in de beste Konst-kabinetten geplaatst te worden. De Konstlievende Heer Jonas Witzen had in zyn leven een voor-naam stuk van hem, 't geen dikwils myn oog naar zig lokte; om de fraje teekening, welstant, en houding die konstig daar in waargenomen was. De verbeelding was het te sloop gaan van Karel den tweeden op 't Hollants strant, om met de Vloot, die zig in 't verschiet vertoonde te Zeilen naar Engellant. Hier in deden zig honderden van beeltjes by troepen verdeelt op 't Duin en Strant, en menigte van Koetzen zien, die elk in 't byzonder konstig geteekent en geschildert waren. Zyne wyze van schilderen in opzicht van de koleur had veel gelykheit naar die van *Karel de Jaryn*, en de verschieten als met een blaau floers overtrokken veel overeenkomst met de behandeling van *Joh. Lingelbag*, dog doorgaans uitvoeriger. Ook heb ik elders een stukje met Paarden en Beeltjes van hem gezien 't geen veel gelykheit had na *P. Wouwerman*; zulks men hem onder de brave schilders van Nederlant wel mag tellen.

Hy stierf t'Amsterdam op den 11 van Wynmaand 1678, en zyn Broeder DANIEL SCHELLINKS, die een braaf Lantschapschilder was, op den 18 van Herfftmaand 1701.

NICOLAAS MAAS, geboren te Dordrecht in 't jaar 1632. had de teekenkonst in zyn jeugt by een gemeen Meester, de Schilderkonst by

Rembrant geleert, maar verliet vroeg die wyze van schilderen, te meer toen hy zig tot het schilderen van pourtretten begaf, en wel zag dat inzonderheit de jonge Juffrouwen meer behagen namen in het wit dan in 't bruin.

Hy had een vaardig en vleyend penceel 't geen hem wonder wel diende in 't schilderen van pourtretten, daar hy zig geheel toe begaf, en 't geen hem ook zoodanig toegefallen is, dat ik niet weet dat 'er een Schilder voor of na hem is geweest, die gelukkiger is geweest in 't wel trefsen der gelykenissen van der menschen weezens.

Terwyl ik spreek van wel gelyken, komt my in gedachten dat de potzige K. v. Ryssen daar op zinspelende een geestig puntdicht gemaakt heeft, waar in hy zulke schilders met de Doodgravers in zeker opzicht gelyk stelt. Denk niet, Lezer, dat ik dit tot verkleining van dat deel der Konst te pas breng; maar om de geestigheid: en om dat men van de braafste pourtretten niet, als van Historien, zoo ten opzigt van de welvoeglyke schikking, verdeeling van Groepen, Houding, enz. kan spreken; maar daar alleen van kan zeggen: dat dezelve konstig geschilderd zyn en wel gelyken; daar de Dichter aldus op zinspeelt:

*Die der Doodgravers, en der Schilders doen be-
merkt:*

*Kan zien, hoe dat den een' den andren tegenwerkt.
Deez' zoekt door leven, die door Dood zyn gelt te stry-
ken;*

Maar hier in zyn zy 't eens, zy houden bei van LYKEN.

MAAS trok met 'er woon van Dordrecht naar Amsterdam in den jare 1678, daar hy ook gestorven.

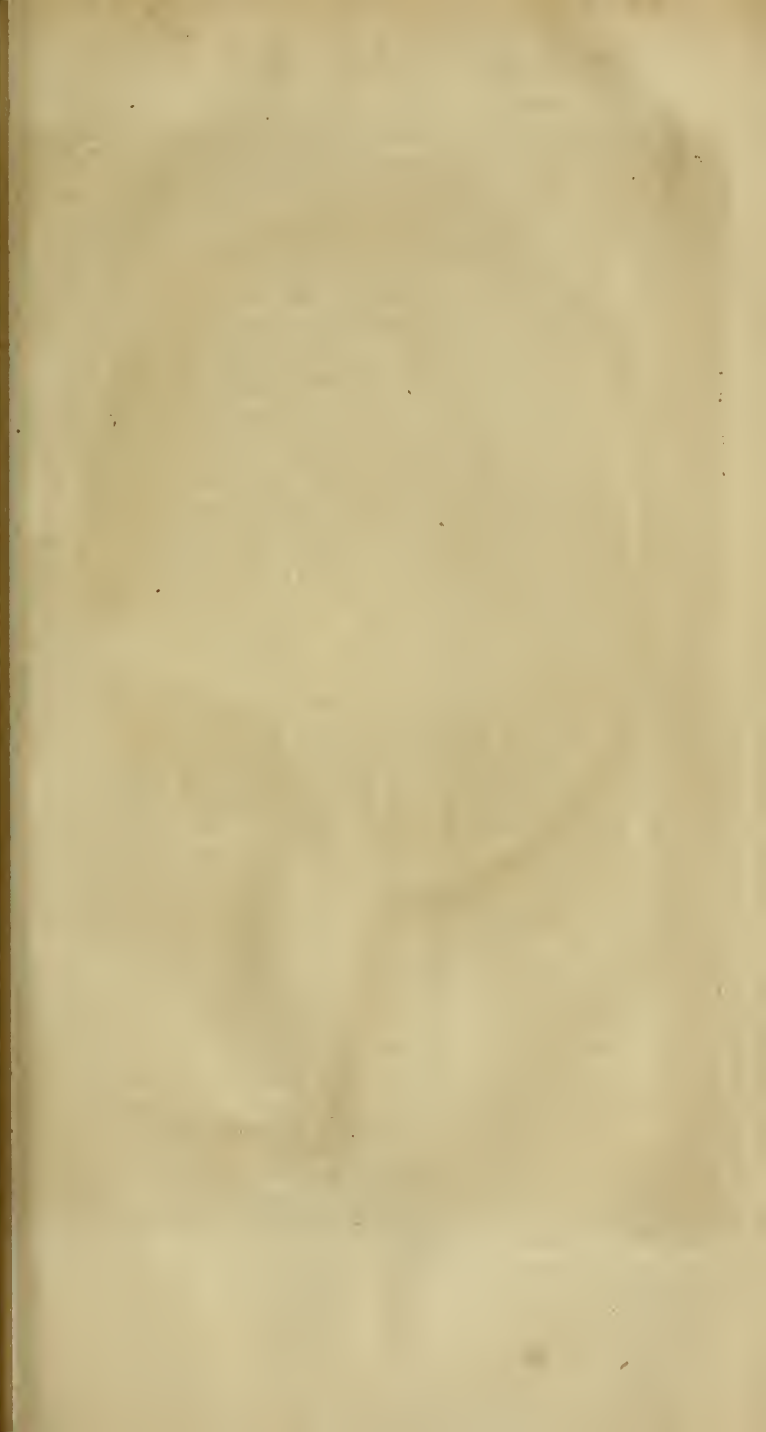
ven is, in de Wintermaand van 't jaar 1693 oud 61 jaren.

Hy zig met zyn huisgezin tot Amsterdam neer-geflagen hebbende kreeg de handen zoo vol werk dat het voor een gunst gerekent wierd, als den eenen voor den anderen, gelegenheit wierd ingeschikt van te kunnen voor hun poutret zitten, en dit bleef zoo duuren tot het einde van zyn leven, waarom 'er ook een groot getal poutretten onafgedaan zyn na gebleven.

Wat zyn wyze van leven aangaat, die was stil, belceft, borgerlyk, vergenoegt, en vrolyk; uitgezondert in zyn laatste levensjaren, waar in hy deerlyk met de Jicht geplaagt werd. Hy was by uitnemenheit yverig in 't voortzetten van zyn Konst, kwam zelden of nooit by gezelschap, en had een zonderlingen atkeer van de kroegen, en zulken die zig daar aan verslengeren. Egter nam hy (wanneer hy een geruimen tyd zonder tusschenpoozen geblokt had) wel eens een uitspanning, om zyn geest wat te vermaken. Gelyk hy tot dien eynde eens een spcelreys naar Antwerpen gedaan heeft, om de overheerlyke penceelkonst van *Rubbens*, *van Dyk*, en andere hoogvliegers te zien, als ook de Konstenaars te bezoeken. Dat ik daarom voordachtelyk aanroer, om dat 'er in die reis iets aanmerkens waardig voorviel. Te weten t'Antwerpen gekomen, ging hy dezen en genen Konstschilder, onder andere ook den vermaarden *Jordaans* bezoeken. Aan 't huis gekomen werd hy van een jongen ingelaten die hem in een zyvertrek liet gaan, daar veel Konst van brave Meesters aan den wand hing.

Hy, die op de komst van *Jordaans* stont te wachten, liet onderwyl zyn oog dan hier dan

daar overgaan, bleef zomwyle ook op 't geen hem best beviel wel wat staan, 't geen van *Jordaans* door een spleet van de Deur werd afgetuurt. Eindelyk binnen gekomen, en hem verwellekomt hebbende, zeide dat hy al bespeurt had dat hy een Schilder, voor 't minst een Konstkennner moest wezen, aangezien hy 't oog straks op 't waardigste, dat in zyn Konstvertrek hing, vestigde: vraagde voorts wie hy was, en van waar hy kwam. Na dat zy nu een geruimen tyd met malkander over en weder van de Konst gesproken hadden, en *Jordaans* aan hem ook zyn Konstwerk vertoont had, vraagde hy eindelyk, *en wat maakt gy?* MAAS al wat verlegen, ziende dat zyn Konstlicht maar als een nachtkaaers by de Konstfakkels die hem voorgestelt werden te vergelyken was antwoordde met een flauwe stem, dat hy een Pourtretschilder was. Waar op *Jordaans* de handen 't zamen ley, en zeide, *Bruer ik heb deernis met ou, ben dy me van die Martelaren?* ziende op die verdrietige berispingen, en slaaffe onderwerpinge van ieders geneigtheit, 't geen zulke Schilders niet zelden getroost moeten wezen. 't Geen hy ook al in zyn tyd ondervond. Zekere Mevrouw (wier naam ik niet melden wil) die op veere na de schoonste niet was, liet haar pourtret van hem schilderen, 't welk hy zoo even, als het was met al de pokputten en naden had nagebootst. Zy opgestaan zag zoo vies als zy wel mocht, zeggende tegens hem: *Wat Duivel, MAAS hebje daar voor een monstereuze troony naar my gemaakt! ik begeer 't zoo niet gemaakt te hebben, de honden zouden 't wel nabassen, zoo 't over de straat gedragen wierd.* MAAS, die toen haast bemerkte wat 'er voor hem te doen stondt, zeide: Mevrouw, 't en

is
ma
al d
en
nu
Ja
in t
,
he
ma
der
dee

'K

Wa

V
Dat
En
L
M
Zig

En

Jo
'port
K. b
at A
rod
'ent
at h
udc
kor

is noch niet voltooit, en verzocht haar andermaal te zitten : nam een Vispenceel en verdreef al die pokputten, zette een blos op de wangen en zeide, *Mevrouw nu is het gedaan, u believe het nu eens te zien.* Zy het gezien hebbende zeide : *Ja, zoo moest het wezen.* Zy nam daar genoeg in toen 't 'er niet geleek.

'T was al een klugtige schilderbaas, die, als hem diergelyk een voorwerp voorkwam om af te malen, 't zelve met een doek voor d'oogen schilderde : en gevraagd naar de rede waarom hy zulks deed, zeide :

*'K maal d'Eygenliefde met een blindtdoek voor haar oogen,
Waarom? om dat 's altyd zich zelve eerst heeft bedrogen.*

Vorder zeggen wy :

*Dat een, die van Natuur met schoonheit is beschonken,
En ziet dat alle met verwond'ring haar belonken,
Daar groots op is, word noch gebillykt, of geduldt ;
Maar dat een leelykbek, zwart, krepel en gebult,
Zig zelve schoon waant, zig verblint steeds kan behagen,
En wil dat elk zulks waant, is niet om te verdragen.*

JOHAN HENRIK ROOS, geboren te Frankfort, wiens beeltenis hier tegens over in de plaat K. boven aan te zien is, heeft de Konst geleert tot Amsterdam by *Barent Graat*, daar hy zig inzonderheit oeffende in 't schilderen van Schaapjes, Geitjes enz. waar in hy in korte jaren zoo toenam dat hy in den jare 1673 schilder wierd van Karel Ludowyk Keurvorst van de Palts, voor wien hy veele konstwerken die roem verdienen gemaakt heeft.

Naderhand is hy gaan wonen met zyn huisgezin te Frankfoort, daar hy menigte van pourtretten gemaakt heeft, waar in elk een goed bevallen had; aangezien hy in den agtergrond, of een sierlyk lantschap, of Beesjes te pasbracht: gelyk hy ook dikwils verscheiden pourtretten tot een Historie schikte, zoo uit den bybel als andere oudtydse geschiedenissen, daar Beesten en Lantschappen by vereist werden, waar door hy niet alleen veel geld won, maar ook veel over ley; en dus door een levendig voorbeeld aan zyn Zonen (die hy alle in de Konst opkweekte) liet zien, dat de oude spreuk: *Sparen is een goede schat*, waarheit zeit.

Egter droeg hy zig als een braaf Man betaamt, en had verkeerung met de braafste en aanzienlykste luiden van die Stad. Maar (wie kan zyn noodlot ontwyken?) hy verloor alles wat hy gespaart had op eenen stont door een fellen brand op 't laatst van 't jaar 1685. Deze brand ontstont door agteloosheit in de Stadts Pakhuizen, of wel eerst in de Broodbakkerij voor de Stadts Soldaten, welke agter zyn huis aankwam, en floeg van daar voort, en zette een groot deel van de Stadt in vlam. Hy die in dien nood noch wat van zyne goederen meende te bergen, vloog door de vlam, om weg te dragen, 't geen hy onbeschadigt vond, onder andere een Porcelyne flesje met een goud dekzel; maar alzoohy daar mee nevens ander goed in alleryl kwam aantofsen, ontvie! hem het flesje en brak. Hy in verbaastheit niet wetende wat hy deed, bukt naar het zelve om 't dekseltje te krygen, maar word inmiddels door den stoom, en zwaren rook bevangen, en zygt neer. Sommigen dit ziende drongen daar op in, en sleepten hem zoo zy best konden, doch tot zyn ongeluk

luk, met het hoofd om laag de trappen af uit den brand. Of nu dit ongemakkelyk torfen, of de schrik oorzaak van zyn dood geweest zy, weet men niet, maar hy stierf dien zelve morgen naarlatende 4 Zonen en een Dochter. Alle zynze brave Schilders geworden, maar niet een die zyn Vaders voetstappen in wyze van leven nagetreden heeft.

Van FILIP ROOS, van zyn Bentbroeders Mercurius genaamt, de tweede Zoon van Jan Henrik Roos, heb ik alleen berichten gekregen, zoo in opzicht van zyn brave penceelkonst, als van zyn levensgedrag, daar noch al iets in voorgevallen is, 't geen den Lezer, wiens hart bewogen om het droevig treurigeval van zyn Vader toesloot, nu stoffe geven zal tot lachen.

Deze geboren te Frankfoort in den jare 1655 was met een buitengemeenen Konstgeest van de Parnasgodinnen bezielt, waar door hy al by zyn Vaders leven, vanden Lantgraaf van Hessenkassel aan 't Hof gelokt wierd, die groot bevallen in zyn Konst nam, gelyk hy hem ook naderhand (ziende zyn grooten geest doorstralen) een goede somme gelt gaf, om zig te Rome naar loffelyke voorbeelden voort te offenen. Ondertusschen vleyde zig de Vorst dat hy hem eens wederom zoude zien, en zig verlustigen in de bespiegeling van zyne Konstwerken: maar niet minder als dit. 'T ging met hem als de spreuk zegt: *weldaad word 't eerst vergeten*. Waar van wy de bewyzen voor het eynde zullen zien.

Hy was een welgemaakt schoon Jongeling, vlugtig van gedachten en vaardig met het penceel; zoodanig dat *Kristoffel le Blon* die hem te Rome heeft gekent, my verhaalt heeft, dat hy

in vaardigheid van ſchilderen nooit zyns gelyk gezien heeft, gelyk aan zommige ſtalen blyken zal, waarom zy hem ook in de Roomsche ſchilderbent met den naam van *Markurius* gedoopt hadden.

Le Blon, met zommige Nederlanders elk met hunne portefolien onder hun mantel waren by den * *Colloſe* om te teekenen, als onze *Roos* daar by geval mee kwam aanſtappen terwyl zy onder malkander redenwiſfelden over deze en gene geeſtige bouvalligheid. Onderwyl viel het oog van *Roos* ook op iets dat hem teekenagtig docht te wezen, waarom hy zeide: (alzo hy geen tekengereedſchap met zig had mee gebragt) tegen den jongſten van 't gezelschap, dat hy hem een blad papier en zyn tekenpen eens zoude leenen, om die geeſtige brok af te ſchetzen, gelyk geſchiedde, en maakte een volkome teekening binnen de tyd van een half uur, zoo geeſtig en ſtout geteekent dat het te verwonderen was, en dee daar een preſent mee den genen die het papier en pen daar toe geleent had. Hoe konſtig deze teekening was blykt daar uit, dat, terwyl zy die over en weer ſtonden te bekyken, 'er gevallen een Romein, die Konſtliefdig was, voorby quam gaan, enze ter loops beſchouwende, een piſtool daar voor bood. Maar ze mocht niet vloten; want de
cy-

* De ronde Schouburg, door *Vespasianus* gebout. Hier in ſtont een verwonderlyk groot *Coloſſus* beelt, van welk die plaats naderhand *Coloſſeum*, nu *Coliſeum* genaamt word. Dit was de pragtigſte Schouburg van Rome, waar van thans maar eenige overblyfzelen, bewyzen van des zelfs grootheit te zien zyn, welke klaar doen zien dat van zyn omkringen 850000 menſchen, (gelyk de Schryvers getuigen) de ſpelen hebben konnen beſchouwen.

eygenaar wilde dit ter gedachtenisse van hem, en ten staal van zyn vlugge hand behouden.

Onze Roos die als een vlugtige *Mercurius*, dan hier, dan daar, altyds iets ondernam of deed, stond op een tyd buiten Rome zommige beesjes naar 't leven te teekenen die daar in 't velt graasden. 't Geval wil dat de vermaarden Italiaanschen Historyschilder *Hiacyntho Brandi* daarvoor by kwam, zyn koedts deet stil houden en hem riep zeggende: *Laat my eens zien, wat gy maakt?* Hy vraagde vorder naar zyn naam, en wat lansman hy was. Welke vragen hy met veel beleeftheid beantwoorde.

Nu moet ik tusschen beide zeggen: dat de Italiaansche meesters voor gewoonte houden, wanneer zy den eenen of den anderen jongen Konstenaar, in een Kerk, Paleis, of by eenige Statue vinden teekenen, zy den zelve vergen het werk te zien, hun yver pryzen, de gebreken daar in aanwyzen, ende wyze hoe de zelve te verbeteren. Ook geven zy zomwyle wel een stuk gelt ten present, om hem aan te moedigen in zyn vlyt: een middel waar door zy zich by allen bemint en geacht maken.

Hiacyntho Brandi (om weder ter zake te komen) had zulk goed bevallen in de teekenkonst van Roos, dat hy hem den toegang tot zyn huis, om zyn konst te zien, aanbod, waar in hy niet verzuymig was. Wat gebeurt 'er? deze *Brandi* had een Dochter die jong en bevallig was. Deze zag onze Roos eens in 't verschiet door 't huis waren en nam agt waar ontrent zy haar wyk nam. 'T gebeurde op een tyd dat hy aan 't huis kwam, wanneer *Brandi* belet was. Hy die nu al by de Huisgenooten bekend was, drong onder een schoon praatje door, tot in den Hof; voorgevende met

gedult daar wat te willen vertoeven tot 'er gelegentheit zouw wezen om *Brandi* te kunnen spreken. Aan dezen Hof paalde het vertrek van de Dochter, die hy, terwyl zyn oog in 't ront weidde voor de yzre tralien van haar vertrek zag staan, beleeft groette, en zonder lang dralen bewyzen van zyne geneigtheit door teekenen (spreken dorst hy niet wagen) gaf. Dit gebeurde meermalen, tot dat zy mede bewyzen van hare genegenheit tot hem te kennen gaf. Hoe geheim nu deze twee verliefden hunne stomme minnery waanden te wezen, was het egter afgetuurt, en den Vader overgeklikt die hem zyn huis en gunst ontzeit, en kort daar op zyn Dochter in een Klooster steekt, zeggende: *dat hy haar voor geen beesteschilder had opgewiegt.*

Hier door werd hem de gelegentheit ontnomen, van met zyn verliefde een tydelyk middel tot ontkomen te beramen. Nu was goede raad dier, en zyne *Merkuriale* geest werkte op allerhande hulpmiddelen in het *Laboratorium* van zyn hersenpan; want een jeugdig en schoon meisje, met veel gelt, was een popje dat hem in zyn kraam diende; des liet hy zig daar aan gelegen wezen; kroppende die verachtelyke benaming van Beesteschilder op.

Na lang overleg bedacht hy een fyne vond, die hem gelukte. Hy verstoutte zig te gaan by den Kardinaal *Vicaris*, en bood zig aan, om een belyder van den Roomschen Godsdienst te willen worden, en zynen Godsdienst te verzaken, smeekende met eenden Kardinaal om zyn gunst en hulp, in zeker geval, 't geen hy dan eyndelyk aan zyne *Eminentie* openbaarde. Of nu de Kardinaal, om dat 'er een zielteje by gewonnen wierd, tot zyn dienst zig geneigt toonde, of dat hy den zelve door fluweele woorden en smeekingen tot zyn gunst heeft weten te be-

beleezen, dat is my onverschillig : maar het kwam zoo veer dat de Kardinaal *Vicaris*, dat is, Opperhoofd van de *Inquisitie* zyn, Heiligheid Innocentius den 11 ging spreken, en hem die zaak voordroeg. De Paus vraagde daar op : *wie de Jongman was wie de Vader van de Dochter, en wat zy beyde deden.* En als hem gezeid wierd dat het beyde Konstschilders waren, zeyde hy : *dan is het soort by soort :* en gaf order dat de Dochter uit het Klooster gehaalt, en met *R o o s* getrouwt zou worden, het welk geschiedde, moetende de Vader, hoe noode hy dit had, zulks om des Pausen woord, getrouwt aanzien. Ook zou hy zekerlyk met den Vader in vriendschap gekomen hebben, indien hy den dach na de trouw, dien misflag welke hem naderhand wel roudede, niet bedreven had. Hoewel wy gelooven dat hy die zaak zoo erg niet gemeent heeft, als ze wel wierd opgenomen, en dat hy daar door maar alleen heeft willen te kennen geven, dat hy haar buiten cenig ander inzicht als uit liefde tot haar, getrouwt had, ook haar op zyn beesteschilderen, als in haar vorigen staat, kon onderhouden.

Hy stont den eersten morgen na het trouwen vroeg van zyn Bruid op, nam al zyn Bruids Juweelen, Kleederen, Kouzen, Schoenen, tot het hemd 't geen zy aan had in 't kluis, bondt het tot een bondel te zamen, en liet het aan haar Vader brengen, en daar by zeggen : *dat de Beesteschilder dit niet noodig had, dat hy zyn Dochter alleen naakt begcerde te hebben.* Dit nam *Brandi* zoo euvel op, en het smartte hem zoodanig dat hy zig daar over kweelde, en kort daar aan stierf, na dat hy al vorens haar onterft had van zyn nalatenschap, die tot een groote som gelt begroot werd.

Terwyl nu alles tot de bekleedinge
op

op nieuw moest gekogt en gemaakt worden, moest het jonge wyfje in het bed voor naakte waarheit spelen, welk, indien dit in de tyd der hervorming was voorgevallen, licht den snoepluftigen Jupiter wel zou hebben uitgelokt, om in een veranderde gedaante by haar onder te kruipen.

Dit overgeslagen, moet ik zeggen dat zy in haar getroude dagen al meer veranderingen, die zy niet gewoon was, ontmoet heeft, want behalve fukkelingen en armoede, was zy dikwils eenzaam en alleen, aangezien hy byzonder op jagen van wild, en op zyn Bendgezelschap verslingert was, zulks hy zomwyle weken en dagen buitens huis was, zonder dat zy van hem quam te hooren.

Hy bewoonde een huis, dat een groot bouvaldig gevaart wast te Tivoli buiten Rome, in welken ruwen opslag, hy allerhande soort van dieren groot en kleyn, (om 'er na te schilderen) Huisvesting gaf, en spyze; waarom zyne woning ook onder de Bent, de Ark van Noach genoemd werd. Van daar reed hy dikwils te paard verzelt met een knecht naar Rome zonder eenige Goude of Silvere munt by zig te hebben, en zette zig tot schilderen in de een of de andere Herberg daar hy dan in haast een of twee stukjes (alzoohy by uitnemenheit vaardig was) afmaakte, en zyn knecht zoo nat alsze quamen van den Ezel daar mede zond door Rome om de zelve te verkoopen, 't zy dan tot een hoogen of lagen prys, zoo als het dan uitviel, want 'er dan gelt moest wezen om zig zelve en zyn paard te lossen uit de herberg, aangezien hem niemant in Rome borgen wilde. *Le Blon*, en anderen hebben my verhaalt, dat wanneer zyne Bentbroeders hem maar van veere aanzagen komen, zy straks zien konden of hy geldig was of niet; want als hy ma-
ger

ger van geld was, en ymant van zyne kennis zag aankomen, droop hy door een anderen weg uit hun gezicht, maar als hy vettig was tradt hy als een paauw hem te gemoet, en liet niet af tot dat hy met hem in de naatte Herberg ging, om zyn gelt te helpen verteeren. Dus speelde hy de rol van *Licht gewonnen licht verteert*.

Aangezien hy nu vaardig schilderde, kwamen der zoo vele stukken van zyn hand alom door Rome dat de prys van zyn Konst verminderde, daar zyn knegt die agterdenkender was dan hy, en veel ligt door zyn vrinden met gelt gestyftwert, zich van bediende. Want als de keelbeulen daar de waarde niet voor wilden geven, en hy met de stukken weder te rug kwam, en 'er evenwe geld wezen moest, hield hy zig als of hy de zelve hun ging brengen, maar bragt die op zyn kamer daar toe gehuurt, stapelde de zelve op, en bragt zyn Heer zoo veel geld als 'er voor geboden was. Daar de Knegt naderhand, wanneer hy buiten dienst van zyn Heer was, en de prys van zyn Konst hoog rees, duizenden aan gewonnen heeft.

Hy had een vleyend penceel, schilderde alle dieren inzonderheid, Osjes, Schaapjes en Bokjes natuurlyk en kwik, en hoe groot een menigte van stukken men van hem ziet, nochtans is de schikking der groepen verschillig, en elk heeft zyne verandering, zelf tot gronden en agterwerk inkluis, dat een bewys is van zyn ryk vernuft en geest, zynde hier in veel gelukkiger dan de beruchte *Bassan* die zig maar had gewent tot zeker getal van Beeltjes en Beesjes die hy in alle zyne Konstwaerken te pas bracht.

Nu lust het ons noch (eer wy een eynde van 's mans levensbeschryvinge maken) een verwonder-

derlyk staal van zyn vlug penceel aan te toonen.

De Keyzerlyke *Ambassadeur* de Graaf van *Martinitz*, en de Generaal *Roos*, een Zweed van geboorte en groot *Duellist*, waren met malkander in gezelschap te Rome, en kwamen van de vaardigheid van onzen *Merkurius* te spreken. Den Generaal *Roos* schein zulks te wonder en hy wilde 't niet geloven. Des ontstont 'er tusschen hem en den Graaf *Martinitz* een wedding om zeker getal goude *Pistolen*, dat hy hem zoude doen zien, dat de Konstschilder *Roos* een stukje schildery zou vaardig maken in dien tyd dat zy een zeker spel met de kaart ('t geen gemeenlyk een halfuur duurd) uitspeelden. Straks werd onze Schilder die niet veer van de hand was geroepen, en gevraagd : of hy zulks wilde onderneemen, en als hy antwoordde ja, werd hem belast te beginnen. Palet Verwen Ezelen een klein doekje, by de Romers * *Tela te Testa* genaamt, wierd in de zaal gebragt; en *Roos* maakte aanvang met schilderen, de anderen met speelen, maar het spel was noch niet ten eynde als onze vlugge *Merkurins* al opstond en zyn stukje ten bewys dat hy 't gewonnen had, gemaakt vertoonde. In dit stukje waren 2 of 3 Schaapjes of Geitjes, een half beeldje, met hun voeglyk bywerk of lantschap geschildert, tot verwondering van den Zweedze Generaal die zyn wedding verloren gaf. *Martinitz* nam eenige *Pistolen* tusschen zyne vingers van den hoop af en gaf die aan *Roos* voor zyn genomen moeyte, die het ras gewonnen, ras verteerde.

Ook

* *Tela te (Testa)* Een doekje zoo groot dat 'er een menschen hoofd op geschilderd kan worden.

Ook heeft my *le Blon* verhaalt dat hy een groot stuk, dat naar giffing meer dan 40 voeten over 't kruis was, heeft gezien, waar in alle foort van dieren wel tot 600 in getal, en vele van die levensgrootte, als Paarden, Stieren, enz. op den voorgrond, de rest verminderende door hem geschildert waren, in den tyd van 16 dagen, en dat zoo natuurlyk en kragtig, dat byna niet te gelooven is, hoe zulks heeft konnen geschieden.

'T waar te vergeefs, zoo ik myn Nederlantfche Konftgenooten een breed bericht gaf van zyn vloeiend penceel, natuurlyke en kragtige vermenginge zyner verwe, geestige koppelingen en vaste teekening die in zyn werk bespeurd word; aangezien de Konftlievenden toegang hebben tot het berugte Konftkabinet van den Heere *de la Court, vander Voort*, tot Leiden, daar een groot stuk van hem te zien is, dat van zelfspreekt, meer dan ik zeggen kan, waar in een woedende Stier verbeeld staat, besprongen van een deel honden, daar de weerga van hangt aan 't Huis van des gemelden Heeren Zoon, waar in zig een graaubonte Stier doet zien, die den aanval der honden met loopen zoekt t'ontkomen. De Konftfchilder *Kristoffel le Blon* heeft hem die stukken (toen te Rome zynde) zien schilderen.

In den jare 1698 of 99 kwam de Lantgraaf van Hessenkassel zyn eerste patroon te Rome, en vernam naar onzen Roos of hy noch leetde, en naar zyn levensbedryf, en zeide, als hy hoorde dat hy van Godsdienst veranderd was, *dat kan ik hem noch vergeven, maar dat hy my nooit een stukje van zyn Konst ten bewys van dankbaarheid toegezonden heeft kan ik niet vergeten.* Hem werd aangedient dat de Lantgraaf te Rome was, maar
in

in ftee van hem te gaan verwelkome wift hy niet waar zig van fchaamte te bergen. Egter door vele aanradinge fprak hy den Lantgraaf, die hem verzocht wat voor hem te maken, met belofte van het zelve rykelyk te betalen, 't geen hy be- loofde, maar niet nakwam; want zyne *Merku- riale* geeften allengs vervliegende, werd hy 1705 al onder de dooden getelt. Beter verftont zyn onglukkige overleden Vader, hoe men behoor- de te leven in de Waerelt; want die aan *B. Graat* zyn Leermeefter tot erkentenis van zyn goed onderwys in de Konft, van Frankfoort eenige boek- jes, met Schaapjes en Geitjes, van hem zelf geestig in koper geëft nevens zyn pourtret van *Kiliaan* gefneden overzond, van het welke wy ons bedient hebben in de Plaat K.

Wy willen ook niet verzuimen te gedenken aan zynen Oom THEODOOR ROOS, Broeder van Jan Henrik Roos, daar wy even te voren af gemelt hebben, geboren te Wezel in 't jaar 1638 in Herftmaant. By gevolge zeven jaar jonger. Deze inzonderheit tot de Konft geneigt werd met zyn twaalfde jaar beftelt by Korn. de Bie, zeit Sandraït. Maar hier ontrent moet een ver- gifping of drukfeil zyn ingeflopen, aangezien Kor- nelis de Bie geen fchilder, maar Geheimschryver te Lier geweest is, en die alleen ter liefde van de Konft een Boek van 't leven der Brabantsche fchilders in vaarzen uitgegeven heeft. Doch des zelfs Vader Adriaan de Bie was een braaf fchilder, en kwam van Rome in 't jaar 1623, naar Brabant daar hy nog in 't jaar 1660 woonde; en by ge- volge moetmen voor Kornelis, Adriaan lezen, by wien hy beftelt werd om de Konft te leeren.

Na dat hy drie maanden geteekent had (bewys van fmedige opmerking en groot vernuft, dat hem dus veer by zig zelve had doen vorderen) feldē hem zyn onderwyzer aan 't fchilderen, waar in hy in twee jaren zoo veer vorderde dat hy met zyne Ouders 1653 naar huis toe keerden, daar hy de Konft onder handleiding zyns Broeders voort oefende, zoo veer dat hy eerft te Ments, te gelyk met zyn Broeder voor de Kloofterlingen heeft gefchildert; daar na door de Lantgraaf van Heflen ontboden, fchilderden zy drie agter een volgende jaren te Ryntvelt, daar onze THEODOOR inzonderheit zig naarftig en onophoudelyk oeffende in de Konft, zonder zig door de vermaaken van 't Hofleven te laten aftrekken van zyne oeffeningen.

Als nu zyn oudfte Broeder zig in den jare 1657 in den egten ftaat begeven had, vertrok onze Roos in 't volgende jaar naar Manheim, daar hy de Colonellen van drie Borger Regimenten met hunne Hopmannen naar 't leven afmaalde; welk ſtuk aldaar op 't Raathuis noch te zien is.

De Keurvorft van de Palts dit ſtuk gezien hebbende befchonk onzen yveraar met 20 Ryksdaalers, welke gift zoodanigen luft in hem wekte, dat hy alle ydele tydverdrijven van de jeugt vaar wel zeide, en al zyne uure ten dienft van de Konft befteedde. En wanneer de Keurvorftin van de Palts roude met den Hartoog van Orleans, fchilderde hy der zelve Beelteniffen; het geen hunne Hoogheden zoo wel beviel, dat hy een goude keten met een penning waar op des Vorften Beeltenis geftempelt was te ſchenk kreeg. Straatsborg, 't Hof van Velde, van Birkentelt, Bade, en Hanou, pronkt met zyn Konft. Agt ſtukken maakte hy in zeven

maanden aan 't Hof te Wirtenburg, en werd boven zyn belooning vereert met den Tytel van Wirtenborger Hoffchilder.

Als Straatsborg aan de Franschen overging was hy daar binnen, maar aangezien dat hy vele Beeltenissen der Krygshoofden voorheen door 't penceel gemaakt had, en dus by de zelve bekend was, verschoonden zy hem van den last der Soldaten, waar door de Borgers door der zelve inwoning geplaagt werden.

JURIAAN VAN STREEK hier op volgende is geboren in 't jaar 1632. Hy verkoos tot zyn voorwerpen allerhande soort van Stilleven; Gepluimde Helmetten, Boeken, Brieven, Speeltuigen en alles wat daar toe behoort; ook wel een Dootshoof of iet diergelyk om het ten zinnebeeld van de vergankelykheit des menschen leven te doen strekken. 'T welk hy met zulk een goed oordeel 't zamenschikte, dat het een tegens het ander zyn behoorlyke werking deed. Zyn licht en bruin wist hy wonder wel waar te nemen, en had een stout penceel, waar door zyn penceelwerk in kracht tegen de natuur dorst ter monsterring komen. Hy heeft ook zomwyl pourtretten geschildert, die goed zyn, waar van ik 'er verscheiden gezien heb, inzonderheit van zyn Vrou; het welk wy door gebrek van geheugenisse op den naam van *Em. de Wit* hebben gestelt in 't eerste Deel pag. 283.

Zeker, wat de Tafereelen der bespiegelingen van 's menschen vergankelykheit aanbelangt, zy doen vry wat meerder nut dan de vertoonselen van vuile minbedryven. Deze geven alleen aanrizingen tot zonden, d'andere zyn spiegels die elk zyn zeker einde doet beschouwen, en aanspoort tot

tot Deugt, en godvruchtig leven, op het voorbeeld der oude Egiptenaren, welke voor gewoonte hadden, dat zy op de Gastmalen vertoonden de beeltenis van een menschen geraamte, 't welk zy omdragende aan elk der aanleggende Gasten, den een na den ander voorstelden, daar by zeggende: *Ziet en beschout wel wat dit is. Weest vrolyk: maar weet dat gy dus worden zult.* Waarom ook Saladyn Sultan (Grootheer) van Babilonie, en Damascus, Koning van Egipten, stervende in de Stadt Ascalon ten tyde van Philippus Augustus Koning van Vrankryk, gelaatte, dat by zyn uitvaart, of Lykstatie, door zyn Grootwaapendrager, zyn Hemd, of Doodkleed op een Lans gesteken, door alle de straten der Stadt zoude worden omgedragen: en door een Herout voor uit gaande, worden uitgeroepen: *De Koning van 't geheel Oosten is dood; en neemt van alle zyne Schatten niet anders mee.*

Zeker op zulke voorwerpen zou zig 't penceel niet ten onnut afflooven. Is deze keur voor een Konstenaar wat te eng bepaalt, zie hier een derde, groots en woelig genoeg om een Tafereel te vullen, namentlyk: Dat oulinx te Konstantinopolen (volgens het verhaal van Isidorus) de gewoonte was, dat ten tyde van de Krooning der Keyzeren, een Metzelaar voor de zelve verscheen vertoonende vierderhande soorten van steenen, zeggende: *Goede Heer, gelieft van deze te kiezen, welke urwe Hoogheit best gevalt, om uw Grafsteen daar van te bouwen.*

Zie dit zelve om de nutbaarheid ook aange- trokken in de *Devises Heroiques & Emblemes, de M. Glante Paradin.*

ONZE JURIAAN VAN STREEK kwam te overlyden, tot Amsterdam in 't jaar 1678 op den 12 van Zomermaant. Hy liet een Zoon na HENDRIK VAN STREEK genaamt, hem tot Amsterdam geboren in 't jaar 1659 op den 11 van Grasmaant : welke eerst van zyn Vader in de teekenkonst onderwezen de Beelthouwerykonst leerde by Wil. vander Hoeven, waar aan hy zig noch hout. Deze heeft echter altyd een zucht tot de Schilderkonst gehad, als hier aan blykt : dat hy na het overlyden van zyn Vader 't penceel (op den raad van *Melchior de Hondekoeter*) aanvaardde, onder opzicht van *Emanuel de Wit*, dien hy tot dien einde eenige maanden in huis nam. Gelyk ik ook verscheiden gezichten van Kerkjes van hem gezien heb, die geheel den aart van schilderen naar *Em. de Wit* hebben.

Zyn Vaders beeltenis, gevolgt naar 't geen hy zelf geschildert heeft, zietmen in de Plaat K met een bonnet op 't hoofd onder dat van I. H. Roos.

KAREL EMANUEL BISET is geboren te Mechelen in 't jaar 1633. Hy maakte inzonderheit zyn werk van velerhanden Landaart in zyne gewone drachten onder malkander te verbeelden in 't kleen. Om zyne fraje vindingen en keurlyke penceelkonst is hy aan 't Hof van Vrankryk gelokt, daar hy noch was als *de Bie* zyn boek van 't leven der Konstschilders eindigde. Dees zegt tot roem van zyn Konst dat :

*Zy overvloeit van geest, en toont van veer. haar krachten,
Dicht by haar nettigheid, die waardig is te achten.*

OT.

OTTOMARELGER de oude, wert geboren te Gottenburg in den jare 1633, den 18 van Herftmaand. En gelyk doch yders natuurdrift, verſchillig van anderen, voortgedreven werd, zoo vond hy zich geneigt tot het ſchilderen van Fruit en Bloemen, tot welken einde hy zig ook naar Antwerpen begaf by *Daniel Zegers*, om die wyze van behandeling die hem zoo veel roem gaf, af te zien. Ook gelukte hem dit. Want hy hier om aan 't Hof te Berlyn gelokt wierd in den jare 1666. Zedert werd hy ook aangehaalt van Frederik Wilhem, Grootvader van den tegenwoordigen Koning van Pruiffen, ook byzonder om zyn geestige antwoorden en kwinkſlagen, geacht, in wiens dienſt hy ook geſtorven is.

Zyn Vader die een Geneesheer was, en hem daar toe ook in oeffening der talen opbragt, zag hem niet graag de tekenpen gebruiken, gelyk ook zyn Moeder die in geenen deele wilde toefaan dat hy de Schilderkonſt leeren zoude, tot dat zeker voorval haar het tegendeel deed beſluiten.

'T gebeurde dat een vremdeling, een man die by uitnemenheit in talen bedreven was, met zyn Vader verzocht te ſpreken. De boodſchap was om een aalmoes te verzoeken. Zyn Moeder (gelyk de Vrouwen dog meeft nieusgierig zyn om alles te weten) vraagde wat die man te zeggen had? 'T antwoord was, *dat het een groot taalgeleerde was, maar arm.* Waar op zy zeide: *Wel, zyn 'er onder de letterwyzen ook Bedelaars, laat dan onzen Zoon de Schilderkonſt leeren.*

GERARD UILENBURG hier op volgende is geboren tot Amſterdam, zonder dat ik weet by wien hy de Konſt geleert heeft maar wel is my bekend dat hy zich

tot het schilderen van Lantschappen begaf, gelyk 'er thans noch tot Amsterdam in 't huis van den Heere van Kerkwyk een groote beschilderde zaal van hem te zien is. Doch de vlerken van zyn vermogen groeiden zoo sterk niet aan dat hy een hooge vlucht konde nemen. Des liet hy in tydts af van de konst te oeffenen; wyl hy doch daar zoo heel breed niet by stont, en doelende op grooter voordeelen begaf zig t'eenemaal tot den Konsthandel, sloeg verscheiden brave schilders en jonge borsten aan, die anderzins niet konden te recht raken, en liet hen stukken van geachte meesters, yder naar zyne bekwaamheit na schilderen, om de zelve met winst uit te venten, en 'er zomwyl een onegt stuk onder den hoop doorfluipen. Wiert het niet gemerkt, hy liet het ook ongemerkt doorgaan.

Hy kreeg gelegentheit om een groote party van Konststukken, zoo Italiaansche als andere, aan 't Hof te *Berlyn* te leveren, daar de Vorst hem voor uit 4000 gulden geschoten had; maar deze som kon weynig helpen, aangezien hy zulk een groot getal alzins, (op voorwaarde van de zelve te betalen zoo haast die geleverd waren) by een geschraapt had, dat hy daar voor een som van dertigduizent gulden van den Vorst vorderde. Doch die handel werd gestremt. De Vorst liet eerst *Ottomar Eliger* den ouden, die Hoffchilder was, roepen, die zyn oordeel in hield, met zeggen: dat, zoo het Bloemstukken geweest hadden, hy daar over den Vorst ten dienst zyn oordeel zou gegeven hebben. Waar op de Vorst den Konstschilder *Fromentjou*, die een Historie en Beestefchilder was, liet halen om van die stukken te oordeelen. Deze die voor henen op de *Galey* (gelykmen in Italien het schilderen voor de keelbeulen dus gewoon is te

noe.

noemen) gezeeten, en zelf voor **UILENBURG** geschilderd had, en dus den handel dier vosschen kende, doopte de zelve met den naam van kopyen; verzekerende den Vorst, dat hy de egte zoude in Hollant en elders kunnen aanwyzen, en bekomen; waar door de Vorst van de zelve afzag, geen bod daar voor bood, maar beval de zelve weder wech te voeren, en schonk hem gemelde 4000 gulden, voor de kosten daar op geloopen door 't vervoeren. Gelukkig zynze, die, (daar het in 't gemeendus toegaat) niet door een anders bril, maar uit eigen Konstkundige oogen zien kunnen, en uit een talloos tal de egte uit de met schyn geferniste, en met logens vergulde stukken weeten te onderkennen. Zulke, daar de Heer N. A. Flink mee onder getelt word, kunnen aan elk die hunne Konstkabinetten beschouwen, straks doen zien, dat zy goedē Keurmeesters zyn.

Dit gaf (om voort te gaan) een grooten krak aan de waarde dier Konst, en bracht den bezitter in verlegentheit, zoo dat hy genootdrukt wierd ten ontyde, in 't Jaar 1673 op den 21 van Sprokkelmaant tot Amsterdam koopdag van de zelve te houden.

J. v. Vondel maake op zyn verkooping der Italiaansche schilderyen dit volgende gedicht.

*Noch spant de Schilderkonst de kroon by brave Heeren,
En zwicht voor onverstant, noch geen grimmas
van Nyt.*

*Zy wil de ruime Zaal van UILENBURG stoffeeren
Met Italiaansche kunst, in dezen droeven tyt:
Schoon Mars, in 't harrenas gewapent, ten bederve
Des volks, de landen zet in vuur en vlam uit wraak.
Dees tiende Konstgodin, verkoren by Minerve,*

*Spreekt door haar schoone verf een stomme beelde-
spraak.*

Een yders hart verlangt naar prys in 't vrolyk loten.

*De God Apollo komt, vol levens en vol geest
In dees vergadering. Hy groet de Konstgenooten*

*En speelt op zyne harp in 't midden van dit feest.
De mist der lastertong verstomt door 's kenners klaar-
heit*

De logentaal verdwynt voor 't helder licht der waarheit.

Of Fromentjou nu met waarheit dus tot veragting van die Konststukken gesproken heeft; dan of hy UILENBURG dat voordeel niet gunde, of een ouden wrok op hem had, en hem dien dus betaalt zette, dat laat ik daar: maar uit het bovenstaande vaars is duidelyk genoeg te bespeuren dat 'er de wangunst de tanden in gezet had, en teffens ook dat den Dichter hem een vrint was.

Vele hebben gemeent dat hy groote schade door die ontydige verkooping geleeden heeft, maar de brave Dichter J. Antonides geeft in den *Toezang* van zyn *Zege der Schilderkonst* (by verzinning onder Vondels mengeldichten geplaatst) het tegendeel niet duister te kennen, als hy zegt:

*In Amsterdam trotzeert de kunst
Van Itajaan en Nederlander
Den opgerechten Oorlogsstander,
En wint by alle kenners gunst.
Daar UILENBURG zyn schilderyen,
In spyt van alle razernyen,
Hoe elk ons dreigt te vier en zwaard,
Met winst vertiert, bedankt van Heeren,
Dien 't lust hun Zalen te stoffeeren
Met zulk een rykdom, lang vergaart.*

Die

*Dies hoe de krygselenden treffen,
De Schilderkunst mag 't hoofft verheffen.*

Het zy daar mee zoo 't wil, zyne agting hier door gekrenkt zynde, vertrok hy naar Engelant en hielp by wylen voor *Pieter Lely* (daar hy kennis aan had) kleeren en Lantschappen agter zyne pourtretten schilderen, en kwam met een aldaar te ster-ven.

Die beminnaars van Roomsche konst zyn, of Italie hebben doorreist, en de konst der groote meesters gezien, weten niet alleen met verwonderinge van de zelve te spreekken, maar ook boven menschelyke werken te roemen, en dus elk een groots denkbeelt daar van in te drukken. Dit doen ook inzonderheit zulke die daar handel mee dryven. Zoo haast en komt 'er dan geen konststuk van Italie tot ons, of van elders op een openbare verkooping, of straks, op 't spellen van een groot meesters naam, staat elk met verwondering de zelve te begapen, en door vooroordeelen ingenomen verwonderlyke schoonheit daar in te ontdekken, of ten minsten zulks, zig zelve, en anderen wys te maken. Dit doen zelf zulke *die daar even zoo veel af weten als 't Kalf van den Zondag*, en maar alleen napraten 't geen zy van anderen hooren zeggen, een bederf dat van langzamer hand ingekropen, onze brave Hollantsche konst kleynagting aandoet.

Het vooroordeel doet dikwils meer zien als zuivere bespiegeling, en geeft het zelve genoeg. Tot bevestiging van dit gezeide dient dit eene staal. *Izak de Moucheron* uit Italien gekomen had onder een menigte van Modellen ook mee gebrocht een doek dien hy zelf betchildert had naar een

T 5

stuk

stuk van *Pouzyn*. De Postmeester van Zwol beluſt of hy niet iets meegebracht hadde dat zyn zinlykheit genoegē konde geven, ging hem bezoeken. Straks viel zyn oog op dit ſtuk, en hy kocht het zonder te vragen door wien het geſchildert was, voor een der beſte ſtukken van *Pouzyn*, en hielt het ook daar voor, ſchoon het egte ſtuk hier te lant kwam en daar nevens geſtelt wierd, en *Moucheron* gevraagt hoe het daar mee gelegen was, zig daar ontrent openhartig verklaarde.

Wy ſpreken den roem niet tegen die de egte Italiaanſche Konſt verdient: noch moet my niemant verdenken, om myn vryborſtig ſchryven, even als of ik met een vooroordeel tegen buitenlandſche konſt was ingenomen; geheel niet: ik beemin de grooſche gedachten en ſtoute behandelingen, ja kan met zoo veel vermaak de zelve beſchouwen, dat ik my zelf byna vergeet: maar ik kan niet dulden datmen nabootzels, en prullen den menſchen voor egte konſt in de vuist ſtopt, en dan nog wil dat elk zig over de ſchoonheit dier konſt verwondere.

Zyn 'er daar de beelden zoodanig in 't bruin zyn weg gedompelt datmen niet ziet waar de zelve beſinnen of eyndigen, men geeft het den naam van een ongemeene behandeling. Zyn 'er daar de beelden op den voorgrond als in helderen zonneſchyn gedaagt door het agterwerk (dat een donkeren nacht verbeelt) ſterk afſteken, men pryſt het kragtig ſchilderen.

Zyn 'er daar de beelden misvormt, en wanſtellig zyn, men ziet die miſſlagen over 't hoofd, en pryſt het geen 'er fraay in is. Dit is een pryſſelyke wyze van doen om niet voor een ſpin geagt te worden; maar als men dan ook in de zelve pryſt;

't geen men in de Nederlantsche schilderyen veragt, en uitvift, dat is ook zeker niet wel te verdragen.

Daar is geen goud zonder schuim zegt de spreuk, *nog ook geen schildery zoo slecht, of daar is wat in dat men roemen kan.* Dit zyn de twee hantvatfels die de Konst heeft, en 't scheidt heel veel by welk men de zelve aangrypt.

Gelukkig was de Konst in 't algemeen, en de levende Konstschilders in 't byzonder, indien hunne werken door onzydige oogen beschout, en zonder agt te geven op namen, volgens hunne waarde wierden geoordeelt; dan zouden vele het hoofd noch boven steken, die nu in de veragting begraven, geen vrucht van hunnen arbeyd plukken. Ongelukkige, die onder de verdrukking zuchten, en in al hun levenstyd geen *Mecenassen* aantreffen, die hen in spyt der wangunst opbeuren.

In de stukken der uitlanders, en de Konstwerven der overledenen, worden de gebreken eerder over 't hoofd gezien, dan in die der levendigen. Dezer werk diende wel volmaakt te wezen, zal 't voor gangbaar deurgaan; om dat het door bedilzugtigen nauw gezift, getoetst, en ter monstering gebragt wordt.

Zyn 'er onder die in de bruinite wat twyffelagtig zyn, men zeit straks, 't is om de mislagen te bedekken.

Gebeurt het dat zommige hunne werken voor aan sterk en agter bruin maken, straks hoort men zeggen: dat de natuurlyke helderheit daar in niet is waargenomen, en dat het geen Konst is, wit tegen swart te doen afsteeken. En zoo 'er gebreken of fouten in zyn, de zelve worden luider als
de

de Hanekreet, die Petrus zyn misdryf indagtig maakte, uitgekraait.

Gelyk de eene schakel uit de ander volgt, zoo vloeit de eene redenvoering uit de andere, en dus zyn wy wat ter zyden ons doel geweken, welk was om eyndelyk door een staal of twee aan te wyzen, hoe onzeker het is dat al die stukken, die men voor Italiaansche Konst aanpryft, egt zouden wizen: of voor de beste soort van der berugteste meesters Konstwerken moeten aangezien worden.

'T is bekend dat de voornaamste Konststukken, waar door de Italianen zoo veel roem in de waerelt hebben behaalt, voor Kerken, Kloosters, en Paleyzen, der magtigste geslachten van Italiengeschildert, in vaste handen zyn; gevolgelyk dat het voor het meerder gedeelte uitschot is, daar in andere landen Koophandel mee gedreven wort. Ik betwift niet dat 'er nu en dan wel een punk Konststuk of stukken, aldaar opgekocht, ter sluik vervoert, hier te lant komen, waar mee de ware Konstkenners in hunne Konstkabinetten pronken: maar dat die zoo gereed, en in zulken getal te bekomen zyn dat men 'er heele verkoopingeng van kan oprechten, als geschiet, geeft genoegzaam agterdocht dat 'er bedrog onder speelt. Overzulkus komt het my ook belachelyk voor wanneer de *Catalogen* strompen met de naam van *Rafaël d'Urbyn*, even of die stukken zoo makkelyk te bekomen waren als een Boerekermisstuk van *Droogflood*, of Bloemstukken van *Bartholomeus Astyn*.

Daar en boven is bekend dat 'er te Rome een verbod is tegen het uitvoeren der beste of vermaardste Konststukken; gelyk ook opzichters tot dien einde gestelt zyn, die recht hebben om de zelve aan te houden voor die waarde als dezel-

ve worden aangegeven: of dien prys waar voor dezelve opgekogt zyn: en dat niet alleen in opzigt van Schilderyen maar ook van teekeningen.

Een bewys van myn gezegde is met den Konstschilder..... *Kloosterman* voorgevallen in het jaar 1700. Deze had te Rome een groot getal teekeningen opgekogt van de eerste Meesters voor ettelyke honderd *Schudy*. Maar zy werden door last van Paus Clemens den elfden aangehouden: en een gedeelte daar van op de kamer der *Academie*, en de *Vaticaanse Zalen* van *Rafael* beschildert ten dienste der Konstoeffening opgehangen.

Wat *Rafael* aanbelangt, de meeste zyner konstwerken in *Fresko* geschildert, en die, welke hy op doek of paneelen met Olyverf geschildert heeft, zyn wel in zulke vaste handen dat 'er geen uitbreken aan is; want die 'er bezitters van zyn hebben zoo veel agting voor de zelve, dat verscheiden van *Rafaels* konstwerken met een yzer staketsel afgeschut zyn, op dat de zelve door onvoorzigtigheid niet geschonden zouden worden. Zo dat de zelve als heiligdom geschat of geacht zyn. Zelf is 'er binnen Rome, behalve zyn groote werken in 't *Vaticaan*, en het hoog altaarstuk in St. Pieter op den Berg, weinig van hem te zien, als een klein stukje in de slaapkamer van den Paus in 't *Vaticaan*, waar aan noch getwyfelt wort of het wel egt is, en of het niet door *Julio Romano* naar het groote stuk van *Rafael* in St. Pieter (dewyl het van gelyken inhoud is) na gebootst is in *Rafaels* leven, en hy zelf daar de laatste hand aan geleent heeft. Dergelyke achterdocht heeftmen ook van de stukken, welke de Kardinaal *Barbarini* heeft, en die van hem voor egte van *Rafael* worden gehouden. En zoo is het met die men in andere Paleyzen vint.

Nu

Nu rest 'er noch te zeggen dat voor het gemelde stuk op den Berg, driemaal honderd duizent guldens geboden is, zoo het de Capucynen wilden afstaan, en dat voor het beruchte stuk, de *Heilige Familie*, (thans noch in 't Kabinet des Konings van Vrankryk) aan *Rafael* zelf door Francois den eersten 5000 Ryksdaalders of de waarde daar van betaalt is. Als mede de St. Jan Baptist, 't geen den Keurvorst van de Palts tot een hoo-gen prys is aangerekent. Waar uit de Lezer dan licht besluiten kan dat myn agterdenken gegront is, en gevolgelyk hy zig door geen wysmakery moet laten bedriegen.

Tot meerder bekrachtiging van 't geen ik boven verhaalt heb van 't geen *Kloosterman* wervervoer, is my ook voor waarheit verhaalt: dat het vermaarde Konstkabinet van *Karel Murat* voor een groote som gelts van een Engels *Lord* gekocht dog verboden wierd uit Rome te vervoeren. Zelf wordt den bezitters der Konstwerken van de beste Meesters, of die voor d'eerste in Konst gehouden worden, niet toegelaten dezelve te verkoopen om vervoert te worden. Dit gebeurde den Prins *Odeschalki*. Dezen was by erve een derde deel van de Kabinetmeubelen en schilderyen van Koningin Kristina te beurt gevallen. *Aug. Terwesten* toen te Rome zynde kreeg orde om de zelve te koopen, en zou met den Prins den koop ook wel eens geworden zyn. Dog de zelve mochten niet vloten. 'T gebeurt egter wel dat 'er een enkel stuk van de beruchtste Meesters, 't geen elders verborgen hangt steelswyze uitgevoert wort, maar dan word het ook (als het spreekwoordt zegt) *zoo wel gezouten, dat het de Kooper wel altyd kan bewaren*. Gevolgelyk zou het dwaasheit wezen te Rome

me (daar de braave Konft in grooter waarde is dan hier te Lant) Konft te koopen, om elders uit te venten.

Onder die welke in hun jeugt den Leertyd yverig en naarftig waargenomen hebben, word ook getelt de konftige pourtretfchilder JAN DE BAAN, geboren tot Haarlem op den 20 van Sprokkelmaant 1633.

Zyn Vader was en koopman in Linnen en Vlas: doch deze, en zyn Vrouw werden door de doofdfeis afgemaait, als hy pas drie jaren oud was. Van welken tyd af zyn Oom *Piemans* Hopman en Veertiger tot Emden (die ook de Schilderkonft oeffende, op de wyze van *Jan Breugel* gebynaamt den *Fluweelen*), hem in zyn huis nam, en onderwees in de beginfelen der Konft. Hy maakte ook veel werk van hem, aangezien hy vernuftig was, en zyn handen tot alles wift te zetten, zelfs des Winters avonts tot naayen en breyen, en andere Vrouwelyke bezigheden, daar zyn Moey groot behagen in had, en hem tot haar gezelschap ook liet voor haar lezen in de Boeken van *Amadis van Gaulen*. Doch hy had altyd meer zucht tot het leven der Schilders te lezen door *Kar. van Mander* befchreven, waar toe zy hem nooit behoefde aan te manen.

In 't jaar 1645 kwam deze Oom te fterven en werd DE BAAN het jaar daar aan volgende, zynde toen 13 jaren oud, tot Amsterdam beftelt om de Konft onder opzicht van den Konftfchilder *Bakker* voort te leeren, daar hy de gansche dagen, en voort de halve nachten aan zyn huis met vlyt de Konft oeffende, zoo dat zyn opzichtfer, daar hy by woonde, dikwerf daar over gromde.

De

De noodwendigheid van zyn tyd vroeg en laat in acht te nemen schein geen wichtige reden by haar te wezen, om hem zulks niet te beletten, of tegen te spreken. Dus zocht hy zyn oogmerk door list te bereiken. Wat deed hy? Hy stapelde tafel en stoelen op malkander, en maakte zig een stelling in den Schoorsteen van zyn vertrek, op dat men het licht niet zoude ontwaar worden, wanneer men hem kwam bespieden, en zat daar dikwils zoo lang, en zo laat in den nacht te teekenen, dat hy door de kouw welke door den Schoorsteen kwam, zyn Teekenen door verkleumtheit niet langer kon voeren. (*Al wat men willig doet, zeit de spreuk, is geen last*) en dus genootzaakt werd om na zyn bed te gaan.

Door dezen yver nam hy zoodanig in 't schilderen en teekenen toe, dat zyn meedeelerlingen hem daar om nydig wierden, en hem allen smaat en hindernis aan deden, besmeerende zomwyl zyn schilderwerk en gereedschappen met drek en vuiligheid, 't welk hy alles opkropte, zonder daar over aan zyn Leermeester klagtig te vallen, tot dat die eens onverwacht in zyn schilder vertrek kwam, en hem krytende vout, 't welk hy wel zocht te verbergen, maar gevergt, zyn noot klaagde. Bakker dit ongelyk niet willende dulden, nam die kwaadaardige knapen hevig deur, en bestrafte hen niet wynig, zeggende onder andere, dat zy nydige beesten waren, en geen van hun alle zoo veer in de Konst komen zoude, als die jonge borst reeds was. *Bern. Vaillant de Crioneerder* was een van die knapen, *Bakker* nam het stukje van zyn Ezel, bracht het in zyn Kamer en sprak hem een hart in 't lyf, zeggende: *Gy zyt reeds*

reeds een meester in de Konst, en niemand zal u dat ('t was een vrouwe Borstbeeld) verbeteren. Hy nielt het te zyner gedachtenis, en vertoonde het tot een wonder aan alle Konstkenners, die hem kwamen bezoeken, die het zelve, vleezig, rond, en krachtig geschildert, prezen.

Na dien tyd nam *Bakker* hem mee als hy by gezelschap ging, en verzuimde niet zyn Konst, daar 't pas gaf, te pryzen, om hem bekend te maken, tot dat hy met zyn 18 Jaar zyn onderwyzer plichtig bedankte, om proef te nemen wat hy uit zig zelf zou kunnen verrichten.

Nu moest hy zig een wyze van schilderen voorstellen die pryffelyk was om zig daar aan te houden. De penceelkonst van *Ant. van Dyk* was in groote agting, en die van *Rembrant* vond ook veel aanhangers. Op dezen tweesprong stont hy lang te dutten, niet wetende wat weg best in te slaan, doch verkoos de handeling van den eersten als van een duurzamer aart, tot zyn voorwerp.

In den Jare 1660 werd hy door een Konstlievend Heer van Amsterdam naar den Haag gelokt, die hem eens plots op den kruiwagen van zyn geluk beurde; want hy daar van eersten af zoo veel te doen kreeg onder luiden van den eersten rang als hy af konde maken. Onder deze waren de Graaf van Hoorn, de Prins van *Tarente*, en anderen, waar door de roem van zyn Konst zig verspreidde tot het nabuurig Engelant; zulks dat Koning Karel hem niet alleen liet ontbieden, maar ook door den *Lord Killegrey* met het Konings Zeejagt afhalen, om zyn en de Koningins pourtret te schilderen. By welke gelegenheit hy ook verscheiden anderen aan 't Hoffchilderde, waar door

Pieter Lely niet weinig floes spon, als het spreekwoord zegt, en bly was als hy hem van achteren zag van daar vertrekken naar s'Gravenhage, daar hy welkom was, en straks gelegentheit vond om de Beeltenis des Hartogs van Cel, nevens eenige schoone Hofdames, te schilderen, daar hy acht dagen over bezig was, en voor zyn Konst met duizent Ongerische Ducaten beschonken werd. Ter zelve tyd schilderde hy ook het pourtret van den Groot Hartog van Toskanen, beschonk ook den Hartog met zyn eigen afbeeltzel, daar de Hartog hem 100 Ducaten voor vereerde, welk borstbeeld nu noch in de Vorstelyke Konstgalerie, onder de Beeltenissen der dechtigste Konstschilders te zien is. Ook schilderde hy ter zelve tyd de afbeeltzels der Heeren Joan, en Kornelis de Wit, en den Ruwaard in 't byzonder noch eens levensgroot ten voeten uit in een groot stuk, hebbende ten zetel een opgestapelden hoop Oorlogsgereedschappen, en rustende met zyn eenen arm op den tromp van een swaar geschut. In de bovenlucht van 't stuk zagmen eenige vliegende Kintjes die zyn heldenhoofd laurierden. Nevens de zelve de snel gewiekte Faam oazuinende zynen lot, en nevens hem ter linker zyde een Vrouwenbeeld en eenige Kindertjes, stortende een overvloetshoorn aan zyne voeten uit. Aan den anderen kant in 't verschiet vertoonde zig de verovering van *Chattam*, en de Rivier, neffens het verbranden der Schepen, en Zeekasteelen. Andere Schepen zag men daar de Hollantsche vlag op afwimpelde. Dit stuk konstig en kragtig geschildert, werd geplaatst op het Raathuis te Dordrecht, tot gedenkteeken van die Heldendaat. Maar dit stuk den Engelanders te byster in 't oog,

waar-

waarom dit ook daar na onder de Redenen van Oorlog (onder voorgeven dat de Kroon van Engelandt ſmaatheit aangedaan was met de zelve onder den voet van den verwinnaar te plaatzen) als een grieve geplaatst wert. Men zeit ook dat het in den beginne dus wel gefchildert was, maar op het eerſte gezicht van een Heer weder uitgevraagt wierd. Doch D. Vincentius, die met zyn Dochter getrouwt is, verklaart my in een Briefgeſchreven den 2 van Sprokkelmaand 1717, dat zulks nooit geſchiet is, en hy ook zulks aan 't ſtuk niet heeft konnen ontdekken, 't zy aan den voet, of in de *Cornu Copiae*, die van eerſten af wel met beelteniſſen van Rykdom, maar niets met 't geen naar Kroon of Septer zweemde, bemaalt was, en by gevolge dit maar een uitſtrooizel, en gezogte reden tot Oorlog is geweest. My kwam dit volgende vaars, zinſpelende op het bovengemelde Konſtſtuk in de hand, en heb het niet onvoeglyk gedagt hier te plaatzen.

*Dus komt de Konſt de WIT te maalen,
En 't Brittenlant rontom in Zee,
De Theems en Chattams kromme ree.
Zoo breektmen ketenen en paalen.
Hier raakt de Britze Vloot in brant,
En 't geen de vlam ontvlucht aan ſtant.*

Nog een ander.

*Dit is het waare beelt van Deugt en Dapperheit,
Den Borgerheer, op wiens verſtant, en goet beleit*

De Stadt, en Staat hun rust, en welvaart kunnen
vesten.*

De Faam verbreit zyn lof, van 't Oosten tot het westen:

*En tuigt hoe Londen schrikt, en hoe dat Chattam
beeft,*

*Door 't staal, en 't vuur benart, dat ons den Vrede
geeft.*

Nog een.

*Die onder deze Faam, zoo blank in 't barnas zit,
Iseeuwige Dordregs roem, de Borgerbeer DE WIT.*

Hoe onvast de Staat der Grooten is, en hoe licht veranderlyk de begrypen van 't gemeene volk, daar van zyn menigte van voorbeelden die zulks bevestigen.

*Die op 't geluk van 't los geval
Vertrouwen zet, in 's Waerelds dal;
Steunt op een Rietstok.
Want 's Waerels goet is enkel wint.*

Dit begryp is niet nieu, de ouden hebben al gezeit: *Daar is geen zekerheit in de menschelyke zaken; alles is een geduurige verandering onderworpen.* Titus Vespasianus op een gastsmaal ge-
noo-

* Dordrecht] De Raadt dezer Stadt op de voorstellinge van den Heere Hugo Repelaar, Borgermeester van 's Heeren wegen, keurde eenstemmig goet, van dat Heldhaftig bedryf een Konstaferaal te laten schilderen, om tot eeuwige gedachtenis op de groote zaal van het Raathuis op te hangen, tot welke bebstellinge Gecomitteert werden, gemelde Heer Hugo Repelaar neffens de Heeren Roelant de Carpentier, Samuel Trip, en Gerard Brandwyk, op den 30 van Hooimaant 1667.

noodigt zynde, daar men vrolyk was, ontslopte een zware zucht. Zyn vrienden hem vragende naar de Rede van zyn zuchten, gaf hy tot antwoord : *Ik kan my daar niet van onthouden, als ik gedenk dat myn eer, en grootheit hangt aan het believen van het wankelbaar geval : dat myn Staten zyn als in de macht van twee Scheitsmannen, en myn leven als in die der buurlingen.* Dit is (om geen breeder omtrek te maken) gebleken aan den Ruwaard, waar van wy de schets zyner verheffing hebben beschreven. Deze die daad te *Chattam* op den 21, 22 en 23 van Hooimaand 1667 verricht hebbende werd daar voor met een goude kop van den Staat beschonken, en hy van elk toegejuicht. Naderhant van de Haagfche Borgers, door Eygenbaat opgestookt, is hy nevens zyn Broeder vermoort, en door het verwoede graau deerlyk mishandelt op den 20 van Oogftmaant 1672. ja de verbittertheit was zoo groot tegen deze Heeren dat zy zelfs hunne beelteniffen trachtten te verscheuren. Tot verscheiden malen rotte de vergramde gemeente voor het huis van onzen Schilder, dreygende des zelfs huis om veer te halen indien hy haar de beelteniffen van de Heeren Jan en Kornelis de Wit niet over gaf; want dit was door een leerling van hem (die zig mee onder dien hoop mengde) verkraait : zoo dat de BAAN, om zig voor ongemak, en zyn huis voor schade te hoeden, zyn deur moest open zetten (die schilderyen eerst zeker zynde geborgen) en getroost aan zien dat zy zyn gansche huis, van onder tot boven, en kasten en kisten doorzochten.

Dit driftvuur tot Beeldeschennis sloeg voort tot Dordrecht, daar het graau dit pronkstuk van 's mans Konst geplaatst op 't Raathuis (daar wy even van

gemelt hebben) van een reet, en aan flarden scheurde, zoodanig dat ik naderhant (wanneer Romein de Hooge 't zelve in plaat zoude brengen) werk had, om uit vele stukken en brokken, (den beeldefchenners in dien tyd ontfutzelt, of voor weinig gelt afgekocht) by een verzamelt, een schets van den zamenhang van dit stuk op te maken. Want in dien tyd was het eerste model van dit stuk noch in een onbekenden hoek verduistert, 't geen thans te Dordrecht by den Konstlievenden Heere Pompe, Heer van den Oostendam in een kas aan den wand te pronk hangt, en nu wel (die stormbuy over gewaait) ter eeuwiger gedachtenisse in dat Stamhuis zal bewaart worden. 'T is ook by de Dogter van den Ruwaart, getrouwt geweest aan den Heer Simon Muis van Holy, Raadt der Stadt Dordrecht.

Nog een opmerkelyk voorval is onzen DE BAAN ontmoet in het voorgemelde troubeljaar, wanneer de Franse Haan met wyde schreden was genadert tot voor den Hollantschen Leeuwentuin, het geen ons lust aan te merken.

Wanneer de Koning van Vrankryk met zyn Krygsmacht tot Utrecht was gekomen, kwam 'er een Brief aan onzen DE BAAN geteekent door den Hartoog van Luxenburgh, toen Gouverneur van Utrecht, beneffens een vrye pas, geteekent door den Kommandeur Stoupa, ten einde hy op Seyft buiten Uitrecht wilde komen om des Konings Beeltenis te malen, met belofte van een grote somme gelts daar voor te zullen genieten, dat hem in den Haag betaalt zoude worden; waar voor twee Heeren borg bleven, als mede dat hy buiten eenig gevaar weder te rug zou geleid worden. DE BAAN vond zig hier door wel ver-
eert,

eert, maar konde in opzicht van dien tyd, hier toe niet besluiten, overwegende het gevaar, van by 't gemeen, kwaad agterdenken te zullen geven. Zyn Vrouw riedt het hem ook sterk af, en niet zonder rede: want het konde hem gegaan hebben, als de tabel melt van den Vos en den Ezel. Deze ging naar 't Hof van den Leeu, daar hem de Vos tegen kwam, dien hy vraagde waar hy zoo schichtig na toe liep? *weet gy niet* (zeide de Vos) *dat de Koning der Dieren een gebod heeft laten uitgaan*, waar by alle gehoornde dieren zyn Hof (op lyfstraffe) ontzeit wort? wel Vosneef (zey de Ezel) gy hebt immers geen Hoornen, maar ooren. *Dat 's waar*, zeide de Vos: *maar als by nu eens zeide dat usyn ooren Horens waren, dan waar ik 'er immers mee gebruit?*

De bevinding had hem in dien tyd doen zien dat een kwade naam, of kwaad vermoeden alleen genoeg was om een man van kant te helpen; des ging hy te rade met verstandige luiden, onder andere met den Vorst van Waldeck, die hem wel verzekerde van goed onthaal, en betaling, maar gaf hem in bedenken, 't geen hier boven gemelt is, van hier door in kwaad vermoeden te zullen vallen by 't onbezonnen graau, in aanmerking van dien tyd. Te meer wyl hy Hopman van de Borgery in zyn wyk was. Hy liet dan den Hertog van Luxenburg bedanken, en bleef t'huis. Egter is hy naderhant by den Koning van Vrankryk in gedachtenis gebleven, als de voornaamste portrettschilder in Nederlant; ja de Koning heeft naderhant gewilt dat zyn Ambassadeur *d'Avaux*, die order had om Konst voor hem te koopen, zich van zynen raad, en oordeel zoude bedienen.

Hy heeft ook veel eer en voordeel genoten van

den Keurvorst van Brandenburg Frederik Wilhelm, wiens beeltenis hy verscheiden malen heeft geschildert, als ook vele Vorstelyke Perzoonen.

Eyndelyk heeft gemelde Keurvorst by een verzegelde *Akte* geteekent den 23 van Hooymaand 1676, hem verkozen tot zyn Opperhoffchilderen *Surintendant* van zyn Konst, en Konstacademie, en toe geleit een Jaar gelt van zes duizent guldens. Doch zyn Vrou, zedig en borgerlyk van aard, had geen geneigtheit om te Berlyn aan 't Hof te wonen; zulks hy zyn Keurvorstelyke Doorluchtigheid moest bedanken, die dan verzocht een van zyn beste Leerlingen, waartoe hy uitkeurde *Jan van Sweel* welke veer in de Konst gevorderd was, en de handeling van zyn Oom na by kwam. Deze ging daar heen, en kreeg Jaarlyks twee duizent gulden, de vrye tafel, en een eygen paard op stal.

Vier of vyf malen heelt hy den Prins van Oranje (naderhant Koning van Engeland) op verscheiden tyden, ook met zyn Princes, als ook den Hartog van Jork (als hy hier te land was) geschildert, neffens een groot getal van minder Heeren, en Borgerlyke Persoonen te lang om te verhalen. Waar onder het portret van myn Schoonvader Jakob Sasbout Souburg, *Operateur*, mee op de lyst komt.

Onder zyn grooter penceelwerken, waar in hy inzonderheit zyn konst getoont heeft, wort getelt, het stuk van de Regenten van 't Tugthuis t'Amsterdam. Tot Leyden op de Lakenhal de vier Staalmeesters in een stuk, gejaarmerkt 1675. op den nieuwen Doele in den Haag, de Borgermeester, Schepenen, Geheimschryver enz. waar voor hy duizent Ducatons heeft gehad. Nog tot Hoorn

twee

twee groote stukken, in 't eene waar in de Heeren Bewinthebbers van de Oostindische Maatschappy, en in 't ander de Hopman, neffens de mindere bestierders der Borgery geschildert staan. Maar 't geen waar aan hy zonderling zyn konst getoont heeft, is de Beeltenis van Prins Maurits van Nassou Ziegen, de welke zelf behagen nam zoo lang, en zoo dikwils te zitten als hy 't begeerde, die zig daar ook van bediende, en het ten uitersten naar de Konst uitgevoerd heeft tot groot genoegen van den Vorst en alle Konstkenners. Dikwils heeft hy te Kleef, en elders den Vorst tot gezelschap geweest, welke veel werks van hem maakte. Ook maakte de Vorst dit bovengemelde konstig geschilderde pourtret voor zyn overlyden weder aan hem, die het om die waardige gedachtenis, door 't dagelyks zien, te vernieuwen, als ook om dat dit het proefstuk van zyn penceelkonst was, 't zelve zoo lang hy leefde (hoe dikwils daar om aan gezocht) niet wilde verkoopen, en ook aan zyne Kinderen (op zyn ziekbed leggende) met nadruk belastte 't zelve niet te verkoopen, dan alleen aan 't Hof van Brandenburg, gelyk dit stuk dan ook eerst in den jare 1702 (wanneer de Koning van Pruiffen in den Haag was, DE BAAN dat zelve jaar gestorven zynde) door zyn Dochter aan den Koning werd geprezenteert, en verkocht voor vier hondert Ryksdaalders.

Hy heeft in zyn tyd door de Konstoeffening veel gelt gewonnen, maar heeft ook rykelyk daar van geleefd en al die hem kwamen bezoeken waren hem welkom. *Een nieuwen Hoed*, (dit was zyn spreuk) *en een Oxhoofd wyn op een jaar meer, daar maak ik veel goede vrinden mee.* Hy kreeg 'er ook vrinden door, maar wel meest panlikkers,

of tafelbezems, waar onder was de lantschapshil-
der *B. Appelman*, die weeken lang gewoon was
op vreemde bodems te oorlogcn.

Men leeft by *Livius*, hoe *Menenius Agrippa*
van den Roomschen Raad tot de afgefallen Bor-
gers gezonden, om hen tot wederkeeren te be-
wegen, deze Fabel, of gelykenis voorstelde: *Dat*
de leden des menschen lichaams op een tyd met mal-
kander in twist raakten, en klaagden over de maag.
Hoe de voeten 't geheele lichaam droegen. Hoe de
banden arbejdden, en streden. Hoe het hoofd altyd
met bedenkingen en overleggingen bezig was, en dat
al wat zy daar mee wonnen of verkregen, altemaal
door de maag verteert wierd, die niet arbejdde. Maar
wy mogen wel zeggen (zinspelende op de schuim-
loopers waar van wy even melden) dat onze DE
BAAN veel magen had, die 't geen hy door zyn
vernuft en handen gewonnen hadde, hielpen ver-
teeren. Hier by had hy zes Kinderen en nog drie
van zyn Zuster, en vyf van zyn Vrouws Zuster,
zoo in als buitenshuis tot zyn last, die niet als de
Steur, van den wind konden leven; dat hy aan
zyn kas in later tyd best gewaar wierd; want zyn
gelukstar was al eenige jaren voor zyn sterven
onder gegaan.

Zyn Zoon **JAKOBUS DE BAAN** oeffende mee
de Schilderkonst, dog zyn levenslamp werd door de
dood op zyn 27 Jaar gedompt, daar zyn Vader
grooten rouw over droeg, in die twee jaren die
hy na hem leefde. Wy zullen aan hem op zyn
geboortejaar gedenken.

Nu heb ik noch een opmerkelyk en zeltzaam
geval te verhalen, 't geen onzen Konstenaar ont-
moet is. Laat het u niet verdrieten Lezer zoo het

wat

wat lang valt. Waren 't beuzelingen ik zou my schamen u dien last aan te doen.

Alle dingen (zeit het spreekwoord) *hebben twee handvatfels.*

Dit ziet op de tweederhande of verschillige opvattingen, waar door de voorkomende zaken op het gemoet der menschen verschillige aandoeningen schynen te bewerken.

Schynen te bewerken (zeg ik) om dat alle voorkomingen eenvoudig enkel bespiegelend zyn, en de werkingen, die 't zelve veroorzaaken, van de gestalte des gemoets afhangen, en de meerder, of minder aandoeningen, ten kwade of ten goede, van de goede of kwade geartheit haar oorzaak hebben.

De gaven der Konst zyn ongelyk gedeelt, en de eene steekt in hoogte uit boven de andere als een Ceder by het lage kruid. De hoogste zyn de laagste (op de Schilderkonst toegepast) als het doel, waar naar elk mikt met den pyl van zyn gewiekt vernuft, en zal die, welke zig 't yverigst daar in oefent, 't wit digtst by beschielen. Dit verorzaakt in de genen die in 't treffen te kort schieten (zoo de zelve een edelmoedigen geest bezitten) naayver en voelen zig gespoort om in die oeffening niet op te houden. Dus moeten de Konstoeffenaars zich ook onderling gedragen. Maar zoo haast 'er in dit opzicht afgunst ryft, is 't een bewys van 't kwaat gemoet, het welk in anderen benyd, 't geen het behoorde te pryzen.

Dit ontdekt zig meest in lathartigen, en die een lagen geest bezitten, die liever aflaten van zich voort te oeffenen; om hun werk te maken van het doen der bovenstrevers te verguyzen, en hun roem met scheef gezicht te begluuren,

'T lust ons door loflyke voorbeelden aan te wyzen hoe de Konstschilders zig onderling onder malkander behoorden te gedragen, om de Konst aan te kweken, te bouwen, en haar agting op te beuren. Waar na wy de kwade gevolgen die uit afgunst spruiten, (wanneer men die drift den toom los geeft) met een zwarte kool (ten spiegel) zullen affchetzen.

De drie *Gratien* door *Rafael van Urbyn* geschildert te Rome in 't Paleis *Petit*, of klein *Gegy* genaamt zyn berugt voor een van zyne beste werken, en versieren het voorportaal van gemelde *Gegy*, of *Chisi*. Nu verspreydde het gerugt dat de *Galathe*, die hy in een der zaalen schilderde, noch ongelyk schooner en konstiger zoude wezen. *Michiel Angelo* belust om het stuk te zien wyl het nog onderhanden was, dog geen gelegenheit daar toe hebbende, zoo om dat niemant toegang daar toe gelaten wierd, als om dat zy geen goede vrienden waren, bedacht hier toe een list; hy verkleedde zig in boeregewaat, en waarde om de deur, tot hy gelegenheit vont van een huisdienaar die de deur opende aan te treffen, dien hy dan op een boersche wyze dus aansprak: *Ik heb gehoort dat Rafael in een der zalen van dit Paleis een Zeegodin schildert, ik heb zulks nooit gezien, en over zulks verzoek ik dat eens te mogen zien, daar by voegende: Dan kan ik thuis komende aan myn Kinderen vertellen dat ik wat vreemts gezien heb.* De Dienaar wees hem af, dog door lang aanhouden, en hem wat in de vuist te stoppen, werd hy in gelaten, en de zaal aan gewezen. *Michiel Angelo* zig alleen in de zaal bevindende (want hy had dit waar genomen op dien tyd als *Rafael* met zyn leerlingen, die mee aan die zaal schilderden, middag-

dag.

dagmaalde) en alles besnuffelt hebbende, vind een houdskool, klimt op een stoel of bank, en teekent daar mee, in een ronde Nis boven de deur een menschen hoofd eens zoo groot als 't leven agter over in de verkorting te zien, en gaat uit de kamer stil zyn weg.

Rafael gespyft hebbende, en in de zaal gekomen om weer aan 't werk te gaan, krygt dit in 't oog, en vraagt aan elk wie 'er in zyn afwezen in het vertrek geweest was. De deurbewaarder zeide niemant, dan alleen een Boer, en dat die daar zoo lang om aangehouden had dat hy hem in liet, maar vorders niet wist wie hy was. *Dan zal ik het u wel zeggen* (zeide *Rafael*) *wie die Boer geweest is. 'T is Michiel Angelogeweest; want niemant anders kan zulks doen, als gy hier ziet, en wees op het geteekende opziende Hoofd*, en maakte voorts den Heer van 't huis bekend wat 'er gebeurt was.

Het werk van de zaal tot dus veer voltooit, zoo wilde de patroon dat dit vak ook beschildert zoude worden: maar *Rafael* weygerde zulks te doen, zeggende: *dat die omtrek zoo konstlig was dat niemant de zelve zoude kunnen verbeteren, dat hy de hant daar aan niet wilde leggen, maar dat zulks tot een waardig gedenkstuk van Konst, zoo blyven moest.* Gelyk 't heden nog zoo staat.

Op gelyke wyze wort verhaait van den Konstschilder *Carats*, dat hy in de kleene Kerk van St. Gregorius by het Colloze een Altaarstuk had geschildert, en twee van zyne beste Leerlingen, *Dominicy* en *Guidureni*, ook elk een stuk zoude maken, en dat de Paters bedongen hadden dat hy (deze twee stukken voltooit zynde) de laatste hand daar aan leggen moest, 't welk *Carats* hun had toege-

gestaan. D'eerst gemelde had de Geeffeling, d'ander de Kruisdraging van St. Andreas verbeeld. Als nu deze stukken afgeschildert waren en geplaatst zouden worden, drongen de Kloosterlingen uit hoofde van hun verding *Carats* aan, om 't met zyn konstig penceel daar 't gebrekkig was te verbeteren. Dog hy weigerde zulks, zeggende: *dat hy die stukken heerlyk naar de Konst geschildert vont, en dat die de zelve wilde verbeteren, een grooter Meester dan hy in de Konst wezen moest.*

De groote *Rubbens* ook, wanneer de Kloosterlingen aan *van Dyk* de waarde van zyn Konst niet wilden betalen (gelyk wy op zyn plaats breedwydig hebben aangemerkt) nam die naar zig en betaalde *van Dyk*; om de Konst haar waarde te doen houden, en op te beuren. En zoo nam ook de Konstschilder *Bakker, Jan de Baan* (even te voren in desselfs levensbeschryving vermeld) dezen zyn Leerling nog jong zynde, aldus in gezelschap met hem, en prees des zelfs Penceelwerk boven zyn eigen; en hebben dus deze kunstenaars voorbeelden nagelaten, hoe men de Konst opbouwen, en de Konstenars opbeuren moet uit de verdrukking.

Zoo wy nu de welmeenenden, en de kwaadmeenenden tegens elkander over in den evenaar stelden, de laatste zonden de balans merkelyk overhalen.

Die de schaamte ontwassen zyn steken met hunnen nydigen angel dat men het ziet: De Konstschilder *Le Ceur* kreeg in zyn tyd order om voor de Koningin van Vrankryk een Koepel te schilderen, waar van hy een teekening maakte die hy de Koningin in handen gaf, daar zy groot genoeg in nam. Maar *C. le Brun* (aan wien zy die

die schets vertoonde) door wangunst gedreven zeide alleen: *Dat dat geen werk was voor zoo een man*, en daar mee was de voortgang verydelt, en *le Ceur* van de hand gewezen. Zulke Hovelingen leeren dit van hunne Vorsten, *die* (naar 't zeggen van Salustius) *alles wat hun dienstig is, en voordeel geven kan, eerlyk agten te wezen*. Maar die kwanfuis daar noch niet voor gaan willen, of zig daar voor bloot stellen, doen het zelve bedekt.

Dominikyn schilderde te Rome de Historie van den Heiligen Hieronimus voor de Paters van die order om boven 't groot Altaar van hun Kerk geplaatst te worden: maar deze door Konstbenyders bedektelyk opgestookt, zetten dat Konststuk, als zulk een plaats niet waardig, elders in een hoek weg; niettegenstaande dat de Schilder menigwerf daar om aanhielt dat het mocht geplaatst worden daar elk het zien konde. Dit kwam een der Kardinalen, die byzonder Konstminnende was, ter ooren: Des zond hy een onpartydig Schilder uit zyn naam by de Paters, om het stuk te zien, en de Deugt desselvs t'onderzoeken, die het zelve tot in den hoogsten graat prees; des zig de Kardinaal aan dees verongelyking tot drukking van *Dominikyn* liet gelegen zyn, en ontbood die kwaadsprekers (onderzocht hebbende wie zy waren) by zich, en dwong de zelve reden te geven waarom zy dit gemelde stuk misprezen hadden.

Als deze dan zich met ernst gedwongen zagen opregt daar ontrent te biechten, beleden zy, dat, by aldien zy dit stuk naar zyn waarde prezen, de maker voor den grootsten Meester in Rome groemt, en boven hen alle geprezen zou worden.

Zie wat de Nyd en Laster niet al vermag. Na-
der-

derhand hielt, en houd men nu nog dit stuk voor een der konstigste geschilderde Tafereelen die te Roome te zien zyn.

Ik heb 'er gekent, die, als hun eenig Konstwerk van anderen wierd voorgesteld, om te kunnen zeggen dat zy geen woort tot nadeel daar in gesproken hadden, de schouwers (als hun over de waarde daar van gevraagd wierd) zoodanig wisten op te trekken, en den bek te ploojen, dat de veragting daar uit duidelyk genoeg te verstaan was. En zommigen die voor Konstkwekers gegroet willen wezen, hebben mee een rol in 't Spel. Deze, als hun naar eenig Konstwerk gevraagd wort, zwygen of spreken, na dat het voordeel hun dryft, aangezien zy de regelen van 't welleeven vergeten en alleen het Artysel van eigen voordeel onthouden hebben, en 't zelve behartigen. Van deze die zwegen, daar zy spreken moesten, zeiden de Atheniensers. *Hy heeft den Os in de keel, of heeft den Uil gezien*; om dat indien tyd hun gelt met de beeltenis van een Os, of Uil bezet was.

Ongelukkigigen, die baatzuchtigen tot hun helpers aantreffen, dezen moeten de handen voor af gevoelig gekust worden, of zy moeten op 't end de winst met hun deelen.

'T beurt elk niet een Kristoffel aan te treffen, die hem door de Wateren der verdrukking torst: of een machtigen *Mecenas* die hem zoo hoog opbeurt, dat de nyd hem niet bereiken kan, om heur gespitsde nagels in zyn huid te hegten.

De Werelt is bedorven, en de bewoonders voor 't grootste deel verbaastaart. De Spinnen groejen sterk aan, en de Byen verminderen. Voorbeelden hebben ons doen zien, dat de een Konstenaar des anders werken lastert en schent.

Le Ceur, een der braaffte Konstschilders in zyn tyd te Rome, schilderde het leven van den Heiligen Bruno, voor de Paters van die order in een Gaandery van hun Klooster. De vervloekte Afgonst, die zulk een fraay konstwerk in haar kwaad gezigt niet dulden konde, noch ongeschonden laten, heeft de schoonste en konstigst geschilderde wezens met heur schenieke nagels uit gekrabt. Ja wat de vertoeylyke Afgonst uitwerkt als zy zig den toom los geeft, zullen wy in een opmerkelyk vòorval den Konstschilder *Jan de Baan* wedervaren, zien: 't welk wy van zyne levensbeschryving hebben afgeknepen, om het in deze redenvoering te pas te brengen.

De Baan berucht voor den besten pourtretschilder van Nederlant, en reeds vele Princen, en Vorsten met veel roem hebbende geschildert; werd ook ontboden aan 't Hof van Friesland om den Prins en zyn Gemaal in te schilderen. Dit stak byster in 't oog van hem (wy zullen zyn naam niet melden) die lang als Schilder aan 't Hof ge-woont had. Hy vatte daar over een haat tegens *de Baan* op, doch deed daar van niet het minste blyken, maar veinsde egter zyn vrint te wezen; 't geen ook van *de Baan*, die van een goeden inborst was, geloofd werd, waarom hy hem veel vrintschap bewees; doch deze kropte dien haat op tot dat dezelve eindelyk tot een vervloekt voorne-men uitbarste; en toeleg maakte om hem te vermoorden. Hy kwam tot dien einde in den Haag, maar vond geen gelegenheit dit by avond of ontyde te verrichten, aangezien hy altyd met zyn Hont verzelt ging, daar hy zig op vertroude.

Deze moordlustige nam dan voor hem dit on-

der schyn van vrientschap, in zyn eigen huis te doen, ging hem bezoeken, en verzocht zyn Konst te mogen zien. *De Baan*, geen kwaad vreezende, ontfangt hem beleeft, en leit hem op zyn ruime Schilderzaal : want hy woonde toen in het Groothuis naast aan de Schevelingze Brugh in 't Noordende van den Haag.

Hier scheen de moorder de baan klaar te zien om zyn gruwelstuk uit te voeren, nu hy zig met hem alleen bevont.

Terwyl nu *de Baan* 't eene stuk voor, en 't ander na voor dien schoft op den Ezel zette, op dat hy de zelve belt zoude kunnen zien, trekt de godvergete mensch zyn moortpriem, dien hy tot dien einde onder zyn rok verborgen had, uit de scee, om agter hem staande, hem dien verraderlyk in de ribben te stooten. Wat gebeurt 'er? De Heer Bruyninks, een van de Baans vrenden, die hem dagelyks kwam bezoeken, en zonder te vragen maar stil de trappen op naar zyn Schilderkamer gewoon was te komen, komt juist in dat ooggenblik, zonder gehoord te worden, den trap op tot op de *Bordes*, en ziende den moortpriem opgeheven, geeft een luidenschreeu, waar door het gansche Huisgezin in bewegen raakte. De Verrader hier door verzet, en zyn toeleg verydelt vindende, neemt in alleryl de vlucht, de Zaal af langs een anderen trap, ten huis uit, en 't Nachtegaals Pad op, agter de Kloosterkerk, heen. Zyne leerlingen en zommige Wagenaars die aan de Schevelingze Brug stonden, snelden hem wel na, maar hy was hun ontsnapt, en kwam ook naderhand niet te voorschyn.

Nog eens is hy van Nydigaarts aangevallen, waar by hy den middelsten vinger van zyn regter hand verloor.

De

De Laster en Leugen speelden mee hun Rol, tot zyn nadeel. Zy strooiden uit aan verscheiden buitenlantsche Hoven dat *de Baan* niet meer schilderen kon, maar blind wierd. Zelf werd dit door den Haag alzins verspreit, 't welk de Prins van Anspach Brandenburg (wiens afbeeltzel hy voor heen geschildert had) niet konnende geloven, liet zyn Koets inspannen, reed naar hem toe, en liet zich andermaal schilderen tot schaamte van die Addertongen. Dit is geweest in 't jaar 1692. De Nyd bedient zig op alle wyze van snoode vonden.

Ik ben heel niet van dien aart dien de oude Tobias had, en ga niet graag ter begravenis: maar zoo de Nyd eens ter aarde gedragen wierd, zou ik vreugdig die Lykstatie volgen, en 't Graf helpen toedelven.

De Schilderkonstoeffenaars, inzonderheit de Leerjeugt, moeten yder groot Meester aanmerken als een * *Antenos* die door brandende liefde tot de Konst opgegroeijt, tot nayver verwekt, en aanspoort om mee groot te worden.

Diogenes, door den roem welke de Veelweters kroonde, wordende de geleertheit toen zo hoog geschat, als nu het gelt; werd door nayver geprikkelt; en deze nayver spoorde hem voort tot begeerte en wakkerheit aan. En wanneer despreuk:

X 2

'T

* *Antenos* was de Zoon van Venus. De gelegenheit of oorzaak dat deze van haar gebaard wierd verhaald Porfirio aldus: *Venus had Kupido gebaart, maar als die Jongen even klein bleef en niet groeide, vraagde zy daar over raad aan het Orakel, dat haar antwoordde, zoolang Kupido alleen was zou hy even klein blyven. Antenos geboren groeide op, en werd groot. Kupido dit ziende, dulde niet dat hy hem boven 't hoest groeide. Stapte Antenos hem voor, hy klapte zyn wieken en stapte hem kloekmoedig na, enz.*

'*Tbeurt zelden dat een geest den hoek te boven raakt.
Die in zyn arremoe naar wetenschappen haakt ;*

hem zyn toeleg schein at te raden, greep hy egerter moet, en zeide tot zig zelve: *de spreuk zegt niet nooit, maar zelden, en wie weet of ik niet een van die ben, welke de Goden die gunst bewyzen willen.* Lucas van Leyden, (als hem gezegt wierd dat Albert Duurer, door zyn Konst grooten opgang maakte en de zelve zeer hoog geroemt wierd) vraagde: *Of hy geen Mens was?* en als zy ja zeiden vervolgde hy: *Waarom zou ik hem dan door yver niet kunnen inhalen?* Zulk zeggen is grootmoedig en pryslyk, en past een edleziel. Maar laat nooit de Nyd in uw boezem huisvesten, maar elders begraven blyven.

De gelegenheit is een groot behulp voor de genen die zig tot de Schilderkonst of andere wetenschappen geneigt vinden. Waarom al van ouds deze spreuk: *Elk heeft het geluk niet van Korintien te mogen bezoeken ;* onder de Grieken in gebruik was. Velen welke Ouders hadden die zig des verstonde, werden de konsten en wetenschappen als met de pap (gelyk het spreekwoordt zegt) ingegeven, en zy vonden de voetsporen daar toe gebaant, om met wyde schreden tot hun geluk en roem te stappen, 't geen anderen door akelige omwegen hebben moeten opzoeken. Dit geluk is den Fenix der Scheepschilderen,

WILLEM VANDEN VELDE, *Willemsz.* toegefallen. Hy werd geboren te Amsterdam in 't jaar 1633. en van der jeugt aan tot de Konst geneigt, werd daar in aangespoort, en met geneigtheit

heit onderwezen, tot dat zyn Vader in dienst van Koning Karel den tweeden met 'er woon naar Engeland vertrok, en hem onder opzicht van den konstigen Scheepschilder *Simon de Vlieger* tot Amsterdam liet, van welker levenswyze wy niets weten te zeggen, gelyk wy ook den tyd zyner geboorte, nog met verzekerdheit zyne geboorteplaats niet hebben kunnen te weten komen, en dus alleen van hem kunnen zeggen, dat hy een Haarlemmer of Amsterdammer van geboorte, en een geacht Mr. in zyn Konst geweest is. Inzonderheit word, om des zelfs natuurlyke en konstige behandelinge geprezen, een stuk waar in het Haarlemmer Meir met allerhande Schepen, by een labberkoelte voorby en door malkander zwierende verbeeld is:

Hy had een Dochter *Kornelia de Vlieger* genaamt, die de Dichtkonst verstont. By gelegentheit van haar verjaring den 28 van Wiedemaant 1658 oud zynde 28 jaar, vind ik op den *Hemelzang* (zoo genoemt, door haar gemaakt) dit volgende Vaarsje toegepast:

*Ha! Amstels pronksieraat,
Het droevig Wezop gaat
Met tranen in zyn oogen,
In zwarten rouw gekleed,
Om dat het tot zyn leet,
Moet dulden en gedogen;*

*Dat, Schoone! uw gezicht
Den Amstelstroom verlicht,
En 't Gein laat zonder luister:
Het doet niet dan het klaagt,
En noemt, hoe schoon het daagt,
Zig, zonder u, gansch duister.*

Van haar Gedichten zietmèn in *d'Amstelsche Zang-Godin*, ook die op haar zyn toegepast, maar op haar Vader *S. de Vlieger* heb ik niet ontdekt als dit volgende Graffchrift:

*Hier rust de VLIAGER, die wel eer door zyn penceelen,
Om prys streed met Natuur, op doeken en paneelen;
En door zyn zver en natuurdrift aangevoert,
De Lasterzieke Nyd, de lippen heeft gesnoert.
Deez' Sark houd wel zyn Lyk, maar niet zyn lof ge-
sloten;
Die op de tongen zweeft van al de Konstgenoten.*

En Vondel elders:

*De VLIAGER nam in 't end de vlucht
Uit dees benaauwde lucht.*

Wanneer onze WILLEM VANDEN VELDE nu zoo veer in de Konst van Scheepschilderen gekomen was, dat zyne stukken nevens de beste van die soort mochten ter monstering komen, nam de oude *Willem* zyn slag waar, en wist zyn Zoon ook in de gont van Koning Karel te vlyen, die daar op naar Engelant trok, en veel heerlyke konstwerken tot de Koninklyke vertrekken maakte, gelyk ook na des zelfs dood, voor Koning Jakobus; waarom ook zyn Beeltenis door *Godf. Knel-ler* in den jare 1680 geschildert, en door Jan Smit 1707 in koper gebracht, ook dus met die eer pronkt:

GULJELMUS VANDEN VELDE, *Junior, Navium
& prospectuum marinorum Pittor: & ob singula-
rem in illa Arte peritiam a Carolo II. & Jacobo II,
Mag.*

Mag. Britanniae Regibus annua mercede donatus. Obiit 6 Apr. Ann. Dom. 1707. Ætat suæ 74.

De Engelanders hebbende grote agting voor zyn penceelkonst, zulks ook verdienende, hebben de zelve van tyd tot tyd, door Hollant, opgekocht, ons gezicht die aangename beschouwing onttrokken, en dezelve derwaards vervoert, zulks dat men niet veel van de zelve ziet. En het staat niet licht gezien te werden, dat ymant in dat deel der Konst zoo schoon zal opdagen, om de school van *Pictura*, door zyn konstlicht te beschynen.

Na hem volgt de brave Schilder FREDERIK DE MOUCHERON geboren te Embden, in 't jaar 1633. Deze van natuur van jongs af aange-neigt tot de Konst, en in de beginselen van de Teekenkonst onderwèzen, verkoos, om de behan-deling van 't Penceel te leeren, den beruchten *Jan Affelyn*, anders *Krabbetje*. By wien hy in korte jaren zodanig vorderde, dat hy ondernam op zyn Konst naar Vrankryk te reysen, daar hy ver-scheiden agtereenvolgende jaren bleef, oeffenende zig yverig naar 't leven, in alles dat hem in zyne verkiezing dienstig was, en naderhant tot voor-raad konde strekken; waar na hy weder naar Nederlant kwam afzakken, en zette zig in de bloe-jende Amstel-Stadt ter neer, daar hy sedert veele zoo groote als kleine Konststukken, voor de Konstlievenden geschildert heeft, die het vernuft van hun maker melden.

De voorwerpen van zyne Taterceelen zyn door-gaans vreemt, natuurlyk en konstig 't zamen ge-schikt. De verschieten schynen als door een graau-wen mist of morgendau betrokken, daar en tegen de voorgronden helder en krachtig; de boomen

zyn los en dartel behandelt, en geven zomwyl een aangename spiegeling in de vlieten, die de Velden van een scheiden.

Vele van zyn voorname Konststukjes zyn door *Adriaan vanden Velde*, met Beesjes, en Beeltjes gefiert: ook die hy in Vrankryk gemaakt heeft door den braven Konstschilder *Theodoor Helmbreker*, een Haarlemiet van geboorte, welke in dien tyd te Parys woonde, en in 't gemeen Italiaansche Markten met Boertjes, Kwakzalvers, en andere Potsmakers schilderde. Deze was een groot vriend van *Abraham Genoels* gebentnaamt *Archimedes*, die ook in zyn Reisbeschryving van hem gedenkt op 't jaar 1674.

De tydrol van Moucheron afgeloopen zynde, is hy gestorven in zyn 53 jaar 1686. Hy heeft een Zoon nagelaten den Vader veer voorby in Konst, waar van wy hier na zullen melden.

Na hem komt de brave Lantschapschilder, en die uit enkele zucht zonder toeleg op winst de Konst oeffende, **PIETER GALLIS**, geboren in 't jaar 1633 ten Tooneel. Deze eenige jaren tot Enkhuizen gewoont hebbende, trok 1682 met ter woon naar Hoorn daar hy 't bestier van de Bank van Leening had, dog egter onder dien dagelyken omflag zyn buiten uren naarstig aan de Konst besteedde, waar door hy zodanig daar in vorderde, dat hy Lantschappen, Bloemen, Fruit, en ander stilleven geestig wist te schilderen. Hy was een bemint Man, byzonder vrinthouwende, inzonderheit met Konstschilders en Konstminnaars, en is overleden in 't jaar 1697.

GASPER VANDEN BOS is geboren tot Hoorn in 't jaar 1634. Zyn Vader was een Scheepstimmerman, en zyn Zoon in 't eerst mee aan den
Scheeps.

cheepsbou; maar door een groote zucht tot de Konst gedreven, teekende hy Zeën, en stille wateren met allerhande soort van vaartuigen, zoo konstig, net en los van behandeling, als vast- en vloeijende met de punt van 't penceel gearceert, dat de Konstschilder *Bronkhorst* my verklaart heeft, nooit beter te hebben gezien; doch deze knaap stierf in 't prilste van zyn lenteleven; waarom het te verwonderen is dat hy noch zoo veel heeft kunnen maken, als men van hem in zyn geboorteplaats ziet.

De Fortuin, welke door haren licht veranderlyken aart, zommigen in 't eerst tot een gelukkigen staat opbeurde, en naderhand het zeil van voorspoed swenkte, zonder naar dezelve meer om te zien, heeft grondt gegeven tot de Spaansche spreuk, welke zegt: *De Fortuin wort moede van altyd een zelfden man op den rug te torschen.* Zy doet (op zyn Hollants gezeyt) velen hun wittebrood voor af eeten. Het minste getal der menschen behout hare gunst van 't begin, tot het einde hunnes levens. Nochtans mogen wy met rede onder de gelukkigen

Onzen Konstschilder ANTOINE FRANCOIS VANDER MEULEN tellen. Deze geboren te Brussel in 't jaar 1614, had zyn afkomst uit een der braafste geslachten van die Stad, waar door hem geene middelen ontbroken hebben, om zig in wetenschappen te oeffenen, waar door de geesten geslepen, en bekwaam gemaakt worden tot verheve bezigheden; gelyk hy ook geneigt tot de Schilderkonst, en by een braaf meester bestelt, den zelve in korte jaren (schoon nog piep jong) overtrof; waar na hy zig daar in voort

oeffende door de leydingen van zyn vernuft.

Zyn neyging strekte tot het schilderen van Geboomte, Lantichappen, en Landbataljes, waar in hy inzonderheit deurstak, zoo dat de zelve by de onzydige Konstbeminnaars voor goed gekeurt wierden, en hy dus al vroeg zyn roem tot het naburig Vrankryk dede klinken.

Monfr. Colbert, voornaam begunstiger dier Konst, had straks bevallen in zyne Konstwerken, en deed hem eenige stukken schilderen, welke hy eerst aan *C. le Brun* (die overtuigt was van des zelfs bekwaamheit, en dat hy in staat was om door zyn penceelkonst den Koning dienst te kunnen doen) vertoonde: zoo dat hy goedvond hem tot dien einde aan de Koning voor te dragen, gelyk geschiedde: die daar op order gaf om hem van Brussel te Parys te ontbieden.

VANDER MEULEN, die nu zag dat de Fortuin hem van veere toeknikte, brak met der woon van Brussel op en begaf zig in dienst van den Koning die hem jaarlyks toeley 2000 kroonen, en een vrye woning in *Gobelins*. Daar en boven betaalde hem de Koning zyne onkosten, wanneer hy het Leger volgde. Hy is van de meeste *Conquêtes*, of veroveringen der Steden, en andere byzondere voorvallen ooggetuige geweest, en heeft dus gelegenheit gehad; om de zelve naaukeurig, zoo wel de Steden met hare bolwerken, als de beschanfingen daar tegens, met de gansche toerusting, en het aankleven van dien, in tafereelen te vertoonen. Deze stukken sieren nu noch het Paleis van *Marly* en den opgang in het Kasteel te *Versailles*. Hy heeft ook de eer gehad dat Koning Lowys de XIV heeft voor Gevader gestaan over een van zyne Dochters.

On-

Onderwyle kwam zyn eerste Huisvrouw te sterven. Straks maakte een Nicht van *C. le Brun* toeleg om die plaats te vullen, en wist het zoo fyn en listig door voorstellingen van de *Brun* als anderen, by hem te doen, dat **VANDER MEULEN** geen uitvlucht bedenken konde om dien toeleg te ontgaan, zonder den haat van de *Brun* (dien hy vreesde) op zyn hals te halen. Des bewilligde hy (hoe noode) tot een tweede Huwlyk, om zig door dit verbant te vaster in de gunst van de *Brun*, die 't oor van den Koning had, te wikkelen. Doch deze nieuwe Vrouw (gelyk het gemeenlyk zoo gebeurt) wist zig by tyts van haar gelukkig lot te bedienen, en haar zelf te verryken by zyn leven; want van wat kostelykheit zy 's nachts droomde, die moest zy by daag hebben.

Hy is gestorven te *Gobelins* in 't jaar 1690, in den ouderdom van 65 jaren en begraven in de Kerk van St. Hipolite.

Hy had een Broeder *Peeter vander Meulen* genaamt die een braaf Beeltsnyder was. Deze ging in 't jaar 1670 met zyn Vrouw in Engelant wonen, daar *Peeter van Bloemen* en *Laresfilliere* hem kort volgden.

Zyn Beeltenis gaat uit in zwarte Konst, van *Laresfilliere* geschildert, en van *Bekket* geschraapt.

In 't *Cabinet des singularitez d'Architecture, Peinture, Sculpture, & Graveure &c. par Florent le Comte &c.* I D. pag. 63. staat een *Catalogue* of *Lyst*, van de *Conquêtes*, of veroveringen des Konings van Vrankryk, en andere Konststukken, welke hy in des zelfs dienst zynde gemaakt heeft, en welke ook in plaat gebracht zyn, door *J. Hughtenburg, R. de Hooge, Nicol. Bernart, N. Cochin, Ch. Simonneau, Fr. Ertinger &c.*

In dit zelfde jaar leefde en was te Rome aan 't Hof van den Hartog *Brassano*, of *Brassiano*, JOANGUILIAMBOWER van Straatsborgh, een weergaloos konstig schilder van Gebouwen, Lantschappen en kleine figuurtjes op perkament in waterverf. Deze *Brassano* was in dien tyd een der grootste *Mecenassen* of begunstigers der vrye konsten, by den welken BOWER verscheyden jaren zyn Konst geoeffent heeft, schilderende voor den zelve zyn Paleis op verscheyden wyzen in perspectyf, als ook de Galeryen, Lustprieelen, Fonteynen en marmere Beelden, nevens al het gewoel van Koetzen, Paarden, en Lyfwagten. Hy had de Konst by *Frederik Brendel* te Straatsborg, die een goed *Meniatuur*Schilder was, door welks vlyt veel werk is naar gebleven, geleert; en wort van hem getuigt dat hy op een stukje perkament van een kleenen omtrek had geschildert het Krygsleger van Koning David, en de plaats daar Abfolon aan een boom hangende van Joab met een speer word doorstooten.

Van Rome trok hy naar Napels, daar hy veel gelt won, en wel langer zoude gebleven hebben maar om zekere reden (men zegt de liefde van zyn Matres) zig genootzaakt vout weder naar Rome te keeren in den Jare 1634.

Van hem gaan in print uit de Historien van Ovidius Herschepping, de *Pastor Fido* of getrouwe Harder, als ook de Passie, of 't lyden van Christus in 24 kwartplaten konstig door *Melbior Kuszal* van *Mugspurg* geest. Als ook verscheiden gezigten van Roomsche gebouwen, Paleyzen, Lusthoven en Springbronnen opgesiert door menigte van Beeltjes, die hoewel klein, elke onderscheyden in geslagt, door hun eygen dragten, of klee-
din-

dingen, bekend konden worden. Ja men kon zelf aan hunne wyze van staan, en gaan, zien, welk een Turk, Parsiaan, Spanjaard, Fransman, Muskoviter of Duitsman was. Met zulk een naauw opmerken behandelde hy zyn Konstwerk. Ook wort verhaalt, dat hy, schoon alleen by zig zelfs zynde, als hy bezig was, praatte, als of hy met de voorwerpen redenwiffelde. Elk went zig zoo al iets aan, daar hy in zyn yver geen agt op geeft, of niet van weet; gelyk *Bamboots* gestadig onder 't schilderen zyn knevels omkrulde. Eynedlyk begaf hy zig naar Weenen in Oostenryk, daar hy voor Ferdinand den III verscheiden Konstwerken maakte; en van een onverwagte ziekte overvallen, stierf in 't jaar 1640. *Du Piles* schryft dat hy te *Vienne* een Stadt aan den Donau, is gestorven.

KORNELIS KIK geboren te Amsterdam in den jare 1635, heeft van der jeugt af aan zich by zyn Vader, die een fraay beeldschilder was, geoeffent. Hy zelf schilderde ook Beelden en Pourtretten, waar onder gevonden worden die zoodanig zyn uitgevoerd dat den erf van 't veld daar in na 't leven is waar genomen. Maar wanneer de geneigtheit der Konstlievenden, tot het stilleven, en bloemstukken, toenam, en *Jan de Heem* inzonderheit daar mee breed voorwind zeilde, liet hy zig raden het bloem- en fruitschilderen ter hant te nemen, 't geen hem wel gelukte, en ook groot voordeel gegeven zoude hebben, indien hy niet zoo traag waar geweest. Zyn vrinden, die hem tot naarstigheit aanmaanden, gaf hy tot antwoort: dat, als hy getrouwt waar, hy zyn doen meer beyveren zoude. Zyn oog viel op de Dochter van Spaarrog in de

Bank

Bank van Leening en hy kreegze door behulp van zyne vrienden tot zyn Vrouw. Straks kwam hem weer in 't hoofd dat het beter, en gereeder voor hem wezen zoude, een Bloemhof by, of aan zyn woning, gereed om de zelve met meerder gemak naar 't leven te schilderen, aan de hand te hebben; des hy zig bediende van zyn Schoonvaders tuin, die buiten de St. Antonis Poort stont, en daar een bekwame woning by was. Maar deze moest hy ontruimen als de nieuwe uitlegging gemaakt wierd, en hy verplaatste toen naar de Diemer Meer. *Jakob van Walskapel*, zyn leerling, die zoo veel voor de verandering niet was, wanneer hem in 't hoofd kwam om te Loenen te gaan wonen, scheidde van hem af. Dit was in 't jaar 1667. Deze bleef tot Amsterdam noch eenigen tyd de Konst oeffenen, tot hy een ander beroep kreeg, dat hy nu noch waarneemt.

KIK uitgetobt kwam naderhand ook weder tot Amsterdam wonen, daar hy ook gestorven is in den Jare 1675.

Wy hebben op het einde van onze laatste tusschenreden, met het eindigen van ons eerste Boekdeel den Lezer belofte gedaan, *dat wy in een andere Redenvoering zouden onderzoeken, of ten proef brengen wat de leyding vermag, omtrent zulke die een lagen geest bezitten, en of die door deftige voorbeelden aangespoort bekwaam gemaakt kunnen worden tot groote onderneemingen in de Konst.* Dit zal thans het doel wezen dat wy trachten zullen te beschieten.

'T is van nootwendigheid, en ook in gebruik, dat de Jeugt door den toom der opvoeding geleid wort tot zoodanig een einde als haar Ouders of Opzichters oordeelen dat haar best en dienstig wezen

zen zal. Doch hier in moet de voorzichtigheit maat houden, op dat zy door te lossen teugel niet verwildere, of door te engen breidel stugger worde, en uitspatte. Uit welk opzicht ik op het eerste lid van ons voorstel zeggen kan : dat de voorzichtigte opvoeding veel vermag. Dit heeft Lyncurgus, wetgever van Lacedemon, zyn volk door een levendig voorbeeld willen te kennen geven. *Hy nam (zeit Plutarchus in zyn Boek van d' Opvoeding) twee jonge Honden uit een nest, voedde die op, den eenen tot de Jacht, den anderen tot de Keuken. Wanneer hy de Lacedemoniers aldus aansprak : ó Lacedemoniers ! de zeedleeringen en opvoedinge maken de deugt, en dit zal ik u aantoonen. Hier op liet hy een ring slaan op de markt, en zette in 't midden van den zelven een pot met bry, en een levenden Haas, en beval beide die Honden in 't perk te brengen. Elk keek met verwondering toe wat hier van komen zoude. Als nu die Honden in 't perk kwamen, liep de een straks naar den Haas, en de ander naar den Brypot, wyzende alzoo door een levendig voorbeeld hun hunnen plicht aan.*

Zeker zulke voorbeelden zyn de rechte spiegels die nut zyn. Egter gaan zy zoo algemeen zeker niet in hun gevolg ; of voorbeelden gegront op de spreuk : *Natuur, gaat boven 't leeren*, gaan zekerder. Doch om my van eerst af, zoo hard daar niet tegens te kanten wil ik den Lezer noch een staaltje aan de hand geven om aan te toonen dat de opvoeding veel vermag.

Ik heb te Dordrecht wonende een Jonge Juffrou gekent, welker Vader een groot beminnaar van de Schilderkonst was, en uit dien hooftde zig geneigt vout zyn Dochter in die oeffeninge te doen onderwyzen, 't geen zy (hoe ongaren) haar Vader

ten

ten gevalle deed. Zy kwam zoo veer in de Konst, dat wy reden vinden om haar nevens andere Konstenaressen op haar beurt ten tooneel te voeren. Maar gelyk van een waterleyding, door buizen uit een springbron afgeleit, zoo haast 'er (door verzuim van agtgeving of andersins) iets aan komt te ontbreken, straks de doorvloeying gestuit is, en ophout; zoo ging het ook met deze Juffrou. Zoo haast haar Vader, die haar altyd aandreef, kwam te sterven, hield haar Konstoeffening op.

Een Eetlustige vind zoo veel vermaak niet dat hy lekker gegeten heeft, als dat hy lekker eet: Even zoo heeft een rechtschapen Konstschilder meer vermaak dat hy schildert, dan dat hy geschildert heeft. Dit zynze die tot groote oeffeningen bekwaam zyn.

Seneca doodverwt ons een rechtschapen schilder, omtrent met de zelve koleur. *Het valt den Konstenaar genoeglyker, zegt hy, te schilderen dan geschildert te hebben; de ernstige bekommernisse die hem omtrent het gansche beslag zynes werks bezig hout, vint een zonderlinge lust in de bezigheid zelve: de vreugt daar en tegen die hy na't voltrekken van zyn werk heeft, is nergens na zoo groot; hy geniet nu maar de vrucht zynner Konste, daar by te voeren de Konst zelve genoot, zoo lange namentlyk als hy noch schilderde.*

Wy hebben in onze Levensbeschryving reeds velen ontmoet, die 't penceel verwisselden met andere oeffeningen die hun zekerder voordeelen scheenen te beloven. Anderen weer die de Konst uit nootwendigheid oeffenden, tot hen een gelukkige Ervenis in den schoot viel, en zy toen straks de Konst vaar wel zongen. Maar dit moet ik 'er met een by zeggen: dat ik ondervonden heb dat

zulke

zulke wel voor 't meeste deel leerlingen van de laagste school zyn geweest, en geen hoogvliegers geworden zouden hebben; aangezien zy de Konst niet oeffenden uit enkele geneigtheit en liefde tot de zelve; maar ter liefde van hun zelf, en om het voordeel dat zy geeft. Ja ik maak my daar voor sterk: dat my weinig voorbeelden van groote mannen in de Konst zullen aangewezen worden; die, schoon zy gelt genoeg in de waerelt bezaten om altyd van te kunnen leven, opgehouden hebben van schilderen voor het einden van hun leven.

Michael Angelo, had zulke zucht tot de Konst; dat, toen hy niet meer konde zien te werken, noch de schoone voorwerpen te Rome beschouwen, hy zig dikwils daar na toe liet leyden; om door 't voelen en betasten van de zelve zyn Konstlust vernoeging te geven.

Lukas van Leyden kon zig van de Konstoefening tot het eynden van zyn leven niet ontslaan, men vond noch een half afgesneden plaatje by hem op zyn sterfbed.

Pet. Paul. Rubbens; wanneer hy eenige jaren voor zyn dood een wyze van beroertheit in zyn rechter arm kreeg, waar door hem niet doenlyk was groote werken meer te schilderen, liet daarom niet af van die oeffening; maar schilderde na dien tyd, Lantschappen en andere kleyne stukjes voor den Ezel, om dat dus kort by, zyn hand nog op den maastok rustende, hy 't penceel ter naauwer nood voeren konde. Ook zouden wy een menigten van onze fraaiste Nederlandsche meesters kunnen opnoemen; die niet opgehouden hebben van de Konst te oeffenen tot het einden van hun leven, schoon uit hunne nalatenschap genoegzaam

blykt dat zy 't niet uit nood, maar uit enkelen konflikt gedaan hebben.

Tot dus ver hebben wy gezien wat de opvoeding en leyding vermag, en uit voorbeelden, ook van die welke door natuurdrift aangezweept werden, betoogt dat de zelve al te onvaste voetsteun is om op te bouwen. Nu rest dat wy het tweede lit van de voorstelling in overweging brengen: om te zien of zulke die een lagen geest bezitten, door deftige voorbeelden gespoort, bekwaam gemaakt kunnen worden tot groote ondernemingen in de Konst. Dit zal ons min moeite geven als het voorgaande, aangezien verscheiden vernuften hunne pennen over diergelyke stof voor my al hebben afgeflooft.

Spreuken en bedryven van anderen (zeit Gratiaan) *zyn in een vruchtbaren geest, zaden van scherpzinnigheid, die vervolgens eenen overvloedigen oogst geven van fraje Redenen.* En op een andere plaats: *Wanneer de Rede de Natuur volgt, en de verkiezinge zig by de geneigtheit voegt, zoo verricht zy wonderen waar in het ook wezen mag. Maar zig tot eenige zaken te begeven, met een tegenstrydige drift, is te willen arbeiden om weinig te vorderen.*

Beide deze spreuken vooronderstellen een bekwaam onderwerp, te weten: zulk een dat een vruchtbaren Geest, en Rede bezit, en zegt. Dat in zulke de voorbeelden en bedryven van anderen, zaden zyn van scherpzinnigheid, die eenen overvloedigen oogst beloven; en met natuurdrift en geneigtheit gepaart wonderen verrichten. Door welke uitdrukkingen het tweede lit van ons voorstel krachtig beantwoordt wort, met afwyzingen der zulken die een lagen geest bezitten, als onbekwaam gekeurt tot groote ondernemingen in de Konst.

Wy

Wy hebben aangemerkt dat al een groot deel der Konstschilders, welker levensloop en Konstwaerken wy beschreven hebben, Italiën bezocht, merkelyk hun Konst verbeterd, en weder te rug in hun Vaderlant gekeert, preuven van hun verbetering aan elk hebben doen zien.

'T is een groot behulp voor die zig in de Konst willen oeffenen, schoone voorbeelden tot leydung te hebben, daar Rome vol van is. Maar de bevindinge heeft ons ook doen zien, dat 'er velen ook zoo wys van daan gekomen zyn, als zy 'er na toe waren gegaan, en daar alle die hulpmiddelen om verstandig te worden, en een goed oordeel te bekomen: namelyk voorbeelden van brave mannen voor oogen te zien, en toegang tot de Hoogeschool der konsten en wetenschappen te hebben, geene veranderinge of verbeteringe hebben konnen aanbrenghen.

De slypsteen kan het mes wel slypen: maar de snee daar aan niet geven als 'er geen staal in is. De Lezer, al is hy geen Edipus, zal licht raden wat ik hier door te kennen wil geven.

Trage verstanden (zeit Cicero) vernoegen zig met lekende waterbeekjes, zonder naar de regte springaders, die alles voortbrengen, eens om te zien.

Een lage geest vernoegt zig met het geringste in de Konst te behandelen, en gevoelt geen prikkeling van den Roem, daar deftige mannen hunne krachten om hebben afgeslooft, om boven anderen uit te steken. Hy verheft zig nooit uit die laagte, en hy bekreunt 't zig niet dat een ander meer weet dan hy. Waarom zulk een Ezels aard, niet kan bekwaam gemaakt worden tot groote bedryven. Men mach daar omtrent proef

nemen, zoo men wil; maar 't is stroom gedorft.
Dus met recht de spreuk :

*Zendeen Ezel na Romem,
Hy zal Ezel weerkomen,
op zulken mag toegepast worden.*

Dus meen ik klaar genoeg dit voorstel beantwoort te hebben, en besluit met een spreuk uit voorgemelden Grataaan aldus : *Natuurlyke geneigtheit, en volstandige yver, en ik voeg 'er by een goede leyding, zyn de drie zekerste wegen waar door men tot wetenschap komt. Beletzelen mogen de zelve op den weg ophouden voor een wyl, de yver door geneigtheit gespoort, haalt door wyde stappen het verlet weer in.*

Dit stemt ook Aristoteles toe daar hy zegt : *Dry dingen zyn 'er noodig om tot wetenschap te komen; de natuur, onderwyzing, en oeffening : en ten zy dat de oeffening, zig by de natuur, en onderwyzing voegt, is 'er geen vrucht te wachten.*

Eyndelyk (baat het niet, 't kan ook niet schaden) moet ik de laffe geesten tot den Ezel wyzen, en deze Rymregelen aldus hun toepassen.

*De jeught, die domlings benen leeft;
En nimmer zugt tot wysheit heeft;
Noch voelt haar geest om hoog gedreven,
Om eed'ler geesten na te streven:
Beschou haar Beeld in Schildery;
Op dat de schaamt haar prikkel zy.*

'T is beter (was het zeggen van de Redenaar Antisthenes) dat men tot het leeren spade komt, dan nimmermeer. Want het is schandelyk (zeit * Joseph Hal)

* In het voorbericht van zyne *Vliegende Bedenkingen.*

Hal) voor een Mensch, dat by onder zoo vele Leermeesters, zoo weinig Geleertheit heeft.

Hier mee sluiten wy onze Redenvoering, alzoo de Gordyn van den Schouburg reeds opgehaalt wort, en een der Konstenaren ree staat ten Tooneel te komen.

Wy vinden reden om de Dichters van dien tyd te roemen; om dat hun pen, ons zomwylaanleiding geeft tot het gedenken aan Konstenaars, die wy anders onder de menigte licht over 't hoofd zouden zien. Als onder vele, den Konstschilder **KORNELIS BRIZE**. Deze schilderde byzonder Konstig en Natuurlyk Harnasschen, en allerhande Stilleven, inzonderheit brieven en papieren, ter *Trezorye*, op 't Raathuis tot Amsterdam te zien, daar de weergalooze J. v. Vondel dit volgende byschrift op gemaakt heeft:

Men riep, de Drukkunst en de Schryfkunst zal verwildren,

Nu Holland ons verbiedt 't gebruik van Fransch papier.

Ontslau van dees zorg, sprak Amstels Trezorier: BRIZE bestelt papier, als hy zig zet tot schildren.

Bezie dat Tafereel: wat ziet gy daar om hoog?

Papieren, Bul, en Brief: of schyn bedrieght ons oog.

Niet min konstig en natuurlyk, zyn die door elkander gevlogten Speeltuigen geschildert, daar het kleene Orgel in de Oude Kerk mee pronkt. Als mede het stilleven in twee groote stukken in 't Oudemanhuis tot Amsterdam, in welker eene verbeeld staat,

DE VERARMDE OUDERDOM, die, terwylze van de Nydt voortgetrokken werd, van 't Geluk ver-

laten wort enz. De Beelden zyn door A. DE GREBBER en de Harnaffen en ander stilleven door K. BRIZE geschildert, daar Jan Vos dit vaars op maakte:

*Hier ziet men d' Ouderdom, door tegenspoedt, verarmen:
Zy toont haar kracht vergeefs, nu haar 't geluk ontgaat.*

*Wie geen gehoor verkrygt is vruchteloos in 't karmen.
De Nydt, die't al verslint waar dat zyn Zeisen slaat,
Poogt haar in 't diepe graf, het ryk der Doôn, te smoooren.
Wie oudt in armoe raakt heeft alle hoop verlooren.*

In 't ander daar de OUDERDOM komt by Amsterdam, die den Overvloet by zich heeft enz. (door den zelve).

Hier komt men Amsterdam, uit nood, om bystant smeecken:

Want elk bevint haar schoot bezorgt door d' overvloedt.

Wie 't Y zyn noodt ontdekt, zal haart, noch disch ontbrecken.

Haar inborst mildt van aard, die elk met hulp ontmoet,

Wort van den Hemel op het allermilft bejeegent.

Wie Oude en ' Armen helpt wort wêer van Godt gezeegent.

Hier volgt BLEKERS, Konstig Beeldschilder van Haarlem. De hoogvliegende Arent der Dichtkonst J. v. Vondel gedenkt twee van zyne Konstukken; de Triomferende Venus, voor zyne Hoogheit den Prins van Oranje: en zyne Danaë voor den Heere van Halteren, Baljuw van Kenne-

nemerlant, getchildert op welk laatste hy dus zeit:

*Deës naakte kan een' Godt bekooren,
En 't godlyk gout haar hart en oogh.
Hoe vlamtze op 't gout, dat van om hoogh
Door 't kopren dak van 's Vaders tooren
Gedropen komt in haren schoot!
Wat mogen toch de blinde menschen
Zoo blind om schoone Kinders wenschen!
De schoonheit is in last en noot.
Wat sluit geen goude sleutel open?
De snoeplust vreeft geen scherpe wacht,
Metale poort, noch diepe gracht.
Hy komt van boven ingeslopen,
Maar vint 'er niets dan verf en doek,
En zy een' schyn van roode schyven:
Zoo laet de Maaght den handel dryven,
Zoo valt de Kunst een' Godt te kloek.*

Na hem volgt FRANS POST, tytgenoot van den braven Lantschapschilder Pieter Molyn mede een Haarlemmer van geboorte.

Zyn Vader Jan Post geboren 1614 hanteerde, het Glaschilderen tot den jare 1639.

FRANS had een Broeder die een berucht Boumeester was, door wien hy kennis kreeg aan Prins Maurits die naderhand het huis aan den Haagse Ververberg liet bouwen. Deze ziende zyne bekwaamheit lokte hem in den jare 1647 mee naar de West-Indien, daar hy verscheiden jaren bleef, zig oeffenende in die Lantgezichten naar 't leven af te tekenen, en te schilderen. Wedergekeert zynde met dien Prins heeft hy zig bedient van die aftekeningen, en verscheiden van de zelve in den jare 1688 op 't Huis Ryksdorp buiten Wassenaar

geschildert. Behalven menigte van West-Indische Lantgezichten die hy voor deze en gene met grote lof geschildert heeft, is 'er ook als noch lop 't Huis te Honslaardyk een groot stuk van hem te zien. Hy is begraven tot Haarlem in de Grootte Kerk op den 17 van Sprokkelmaant 1680.

Delf mee niet onvrugtbbaar in 't voortteelen van Konstenaars heeft ook voortgebracht uit Dirck Isnoutsze van Nes, en Katarina Verburch,

JOHAN VAN NES. Welke om zyn groote drift die hy tot de Konst hadde, van zyn Ouders bestelt werd by den beruchten *M. Mierevelt*, door wiens onderricht hy in korten tyd zoo veer kwam, dat hy in staat was van op zyne Konst te kunnen reyzen: gelyk hy dan ook eenige jaren in Vrankryk en Italiën geweest, en wederom in zyne geboortestadt gekomen; vele brave Pourtretten als ook ordonantien geschildert heeft, en gestorven is op den 26 van Grasmaand 1650.

Dit zelve jaar storf ook de Konstschilder JAN VAN HOEGK geboren tot Antwerpen. Deze had de Konst geleert by P. P. Rubbens, en de wyze van zyns Meesters behandeling zoo wel afgezien, en zig daar aan gewent, dat hy in Italiën zynde, by verscheiden Kardinalen om zyn Konst in groot aanzien was. Maar gelyk de Menschen veeltyds tot verandering geneigt zyn, zoo trok hy van daar met voornemen om naar zyn Vaderlant te keeren: maar werd aan 't Hof te Weenen aangehouden, en van den Aardshertoog Leopoldus wel ontfangen, in wiens dienst hy ook gestorven is, in de lente van zyn leven.

In zyn tyd leefde ABRAHAM STAPHORTIUS, de Zoon van Do. Johannes Staphortius, een yverig deugzaam en godvrugtig Leeraar, die menigte
van

van jaren de Gereformeerde Kerk te Dordrecht met leer en voorbeeld heeft gesticht. Hy was een goet pourtretschilder, maar een losse bol, en die in zyn levensgedrag niet minder als naar zyn Vader aarde. 'T werd maar kortswyl by hem gerekent, als hy in de kroeg zittende, een stuk kryd nam, of een stuk houdskool en daar mee op den muur een Preekstoel teekende, en daar in een mannetje met een langen baard, en dan tot zyn kittebroers zeide; wilt gy myn Vaar eens zien? Ook leefde JAKOB VAN HASSEL in dien tyd, welke fraye Lantschappen en vervallen Roomsche Ruynen schilderden. Als mede BARENT BISBINK Disciepel van Jan Both, DIRK VAN DUIVELANT, en ABRAHAM VAN DYK, die moderne ordonantien schilderden, en zyn meesten levenstyd in Engeland heeft doorgebracht. KRISTIAAN SIRIEP, die distels en kruiden op de wyze van Otto Marfeus schilderde. En KORNELIS VAN SLINGERLANT anders *Zeebaan*, mede een Dortenaar. Hy kreeg deze Bentnaam uit hoofde dat hy tweemaal de reys naar Romem over zee gedaan had. Hy was beide Schilder en Kok, en woonde te Dordrecht by de Groothoofdspoort, over 't Offenhooft daar hy ook gestorven is.

Op hem volgt PIETER FRITS, anders *Welgemoet*. Deze Bentnaam waar mee hy te Romem maar 17 jaren oud zynde, benoemt werd, ontsproot by gelegentheit van zeker zinnebeeldig toefstel op zyn intrede, of inhuldiging in 't Konvent. Zyn Bentbroeders hadden (gelykze doorgaans gewoon zyn iets byzonders te vertoonen 't geen vremd, of potzig is,) gekleurd papier kokerwys 't zamen geplakt; voor aan wat wyder, en dus vernauwende op 't end, zoo dat het tot een Cirkel gebogen naar een

Slang geleek, en d'Eeuwigheid volgens d'afbeelding der aloude Egiptenaren vertoonde. Deze papiere Slang natuurlyk gekoleurd en met zyn streepen beschildert, hadden zy van binnen met klapbusschen opgevult, die zy te gelyk door een snoer met buskruit bestreken aanstaken, naar dat zy hem in het midden van die Slangcirkel gestelt hadden: en wyl hy zoo onverschrokt en welgemoet, zonder daar van daan te vlugten, de slagen en vlam van 't buskruit uitstond, doopten zy hem *Welgemoed*. Als nader blykt uit dit volgende Vaars, by d'inhuldiging met algemeen toestemmen, uitgesproken:

*Welkom, welkom, Konstgenoot:
 Nieulings in 't beruchte Roman
 Dat de Konst kweekt in zyn schoot
 Uit uw Vaderlant gekomen;
 En ten eerste u aan de Bent
 Aangeeft (welker roem zal steig'ren
 Onbezwalkt tot 's Waerelts ent.)
 't Konstgenootschap wil niet weyg'ren,
 U 't ontfangen in der min.
 Wil de Konst dan helpen bouwen,
 Tot gemeenen roem, en in
 Onze Bend uw rustig houwen.
 Gy hebt Welgemoed de plicht
 Van het Bentrecht zonder vreeze
 Doorgestaan: uit uw gezicht
 Was in 't minste niet te lezen
 Dat naar eenig schrikken leek.
 Daar uw groots gemoed uit bleek.
 Dus van yder een geprezen,
 En als Broeder thans begroet,
 Met uw Bentnaam, die zal wezen
 En ook blyven, Welgemoet.*

Zyn

Zyne wyze van schilderen was, zoo wel als zyne verkiezingen, verschillig van anderen: want ik heb Zeedestukken van hem gezien, ook Spoken, die geestig en vremd van vindinge waren. Hy onthield zig, na dat hy van Rome was wedergekeert, meest te Delt, daar hy ook gestorven is, en geneerde zich naderhand, en ondertusschen dat hy noch schilderde, met de Schildery- en Print-handel, daar hy byzonder toe bekwaam schein, wyl hy in dat verstant was, dat die handel zoo eerlyk niet als ander soort van koopmanschappen moest gedreven worden.

Nu wy al een deel brave Konstschilders, die leden van de Roomsche Bent waren, van onzen Schouburg (hun rol gespeelt hebbende) hebben zien vertrekken, en op nieuw aan dit tegenwoordige staal zien, hoe zy zich onder malkander, door geestige bedryven, en andere vrolykheden hebben weten te vermaken, lust het ons van den ganschen zwier van dit Bentleven een schets te malen.

De Bent (zei S. v. Hoogstraten) is in onzer vorderen tyd ingestelt, tot verkwikking der sluimerende geesten. Daar ontfangt men de groene aankomelingen met geestigen toefstel, en vereert 'er met nieuwe namen van krachtigen zin. Daar spoelt men de zorg en laatdunkenden waan in zoeten Albaan af, en herwiegt men de genen, die nog niet wel gebakert zyn enz.

De wyze van 't inhuldigen in de Bent, de potzige vertoonzelen, en 't Bentleven heeft Bonav. van Overbeek, door Askaan in verscheiden stukken doen affchilderen, die door M. Pool in plaat zyn gebracht. Daar uit kan men zien den gantschen zwier van 't Roomsche Bentleven, en hoe

't ontrent de vertooningen, wanneer een nieuling ingewyd, de Benteed afgenomen werd, en op 't Bentmaal toegaat; wanneer zomwyl om de dampen van de maag en 't hoeft meer lucht te geven, het gezelschap zig tot een omtocht of wandeling naar buiten begeeft, 't geen wy om ons tweede deel met een klucht te sluiten, in vaarzen hebben beschreven, zoodanig als de beteekenissen der Bentnamen ons stof en leyding daar toe aan de hant gaven: Waarom wy de namen ook niet naar het bedryf, maar het bedryf naar de namen hebben moeten schikken; op dat de zelve in hun natuurlyke zinduiding mochten geplaatst worden. Dus wy ook in 't zelve een spiegelgevegt moesten bedenken; om zommige namen niet uit hunne beteekenis te wringen, of in te voegen waar zy niet eigen zyn, of te pas komen.

Is zulks, als wy vertoonen zullen, niet op eene stont gebeurt, het is op verscheiden tyden voorgevallen, en wy hebben daar in het voorbeeld der Tooneeldichten gevolgt, welke alle byzondere zaken die tot een zelve einde doelen, in een bedryf doen 't zamenloopen.

BLonde (1) *Febus* groots gehult,
Had den (2) *Horifont* vergult

En

(1) *Franciscus de Wit*, Hist. Schild. van Gent, dog wierd meest Apol genoemd; om dat hy ook een Dichter was, maar in beide slecht. Jan Vos (dat my in den zin schiet) maakte op een slecht stuk Schildery daar een kreupel rympeje by geschreven was, dit volgende punt dicht:

*Dit Rym en Schilderstuk zyn eveneens van aart:
De maalkonst deugt niet veel, en 't rym is ook niet waart.
Waarom of Jas het stuk niet voor het rym deed wyken?
Om dat het rym en 't stuk elkander zou gelyken.*

(2) *Jan Francis van Bloemen* Lantf. Schild. van Antwerp.

En de Lucht met glans bestreken,
 Spiegelde zig in de beken
 Bronne, en stroomend kristallyn
 Van den gryzen Tyberyn,
 En zyn tintelende stralen
 Koeltert heuvelen en dalen:
 Doet de (3) *Taberoos* vol roem
Boter, (4) *Zon*, en (5) *Distelbloem*,
 Met veel luister openluiken,
 En de (6) *Lely* lief'lyk ruiken;
 Daar de (7) *Weyman* met zyn vrint
 (8) *Koridon* (9) *Vermaak* in vint
 (10) *Snip*, *Patrys*, en *Goutvink* roeren
 (Daar de *Vogelaars* op loeren)
 Hunne vlerkjes by 't gekweel,
 Wyl het gorgelend gestreel
 Van den (11) *Lewerik* in 't zingen,
 Schynt ten wolken in te dringen,
 Moedig op zyn zangstem. Maar
 (12) *Bontekraay*, en (13) *Ojevaar*,

En

(3) *Jakobus van Spyk* Hage, Pourtr. Sch. (4) *Pieter vander Hulst* Kruide Sch. van Dord. (5) *Karel de Vogel* Bloemsch. van Mastr. na hem *Andries Verhoeven* van Antw. (6) *F. Zie- raels*. (7) *Jano* anders *Hansje Blondeau*. (8) *Adriaan vander Kabel*. (9) *Nicolaas le Grand* van Antw. (10) *Augustyn Terwesten* Hage, Histor. en Sold. Schild. (11) *Jaques Vaill'ant*. (12) *Daniel Mytens* braaf Schilder van 's Gravenhage. Korn. van Ryssen die te Rome op zyn Doopmaal geweest is, heeft dit Vaarsje daar op gemaakt.

Gevels sieren de gebouwen,
 Schoone Wimpels sieren 't Schip,
 Hoofdsieraad vermooit de Vrouwen
 'T Rozebloesje siert de Lip,
 En de Wangen, ook de Kleeren
 Worden door haar kleuren fraay;
 Dus wort g' ook tot uwer eeren
 Onze bonte **BONTEKRAAY**,

Deze

En des (14) *Arents* knaflerbekken,
Ruster uit den slaap opwekken;
 Die noch vaak'rig 't *Zoetgeluit*
 Van de *Zakpyp*, en de *Fluit*,
 Keurt voor (15) *Orpheus* goudē snaren;
 Die de dieren deed vergaren.
 Wyl de meeste *Schilder* (16) *Jeugt*,
 'T nachjen over in *geneugt*
 Kroezen zaten uit te veegen,
 'T geen dat (17) *Wellust* onder 't leegen
 Ruim zoo smaaklyk in dien stant
 (Als in 't schoon *Luylekkerlant*
 (18) *Bryberg* (19) *Vlyt*, en *Glabek*) smaakte.
Schrobber, die 't noch schap'lyk maakte;
 Zat met (20) *Slempop*, *Sukkelaar*;
 En de *Lichtmis*, paar by paar;
 Daar zy slaap'rig uit de pullen
Zondergelt het (21) *Korpus* vullen.
 (22) *Moet*, en *Wekker* stiet hun aan;
 (23) *Ram'laar* sprak mee van te gaan
 Doen een wandeling naar buiten;
 Onverdacht dat daar uit spruiten
 Zou zulk schrikkelyk (24) *Tempeest*:

Waar

Deze heeft nog een Zoon dat een braaf Meester is, en woont te Stokholm in Zweeden.

(13) *Dyonizius Godyn* Beeldsch. van 's Gravenhag. (14) *Mateus Terwesten* Hage, Hist. en Sold. Sch. (15) *Filip van der Does*. (16) *Monnaville* Hist. Sch. van Antw. (17) *Pascl* Zeeschild, ook *Maneschyne*. van Antw. (18) *Gillis du Mont*. (19) *Klaassens* Hist. Sch. van Antw. (20) *Theodoor Visser*. (21) *Arnoldus Quellinus*, welke de marmere beelden op 't Amsterdamsē Kapitoel gemaakt heeft. (22) *Hans Martyn Hoogduif*. Hist. Schild. Dee. van *Carel Lotti* en Cavalier *Daniel*. (23) *David de Koning* Vogels, Bloem. en ander stillevē schild. van Antw. (24) *Pieter Molier* van Haarlem.

Waar toe *Kamphaan* wel het meest,
 Door zyn Vechtlust aan het branden,
 Oorzak was. Hy sloeg zyn handen
 Eerst aan (25) *Stilheit*, die verplet
 Door dien oproer stont verzet.

(26) *Kaper*, kwanzuis mee verbolgen,
 Wil met (27) *Mars* het vechtspoor volgen.

(28) *Lossenbruy* valt (29) *Standaart* aan.
Lichtmis derft den (30) *Ridder* slaan.

(31) *Jafon* met zyn vuisten stooten.
 Zy ontzien noch kleen of grooten.

(32) *Mitridaat* woog veel te licht
 Tegen (33) *Mars*, die met zyn schicht.

En zyn vreeffelyke blikken,

(34) *Charon* zelf zou doen verschrikken.

(35) *Cefalus*, en d' *Afrikaan*,

(36) *Vrome* en (37) *Archimedes* staan

(Om wie met de vlag zal stryken)

'T spel met aandacht aan te kyken.

(38) *Gladiator* maakt geweld

Zet zig schrap in 't worstelvelt

Tegen (39) *Ryngraaf* en (40) *Janitzer*,

Schoon die pal stont als een *Zwitzer*,

Daar de wakk're (41) *Batavier*,

By=

(25) *Jan van Lint* Paard. sch. (26) *Pieter de Zeelander* Zee en Scheepsch. (27) *Bloemschild*. uit Zweden Dee. van Distelbl. een vloeker, en die door dikwils vechten zyn een oog verloren had. (28) *Adriaan Honing* Lantsch. Schild. van Dort. (29) *Pieter van Bloemen* Batalje Sch. van Antw. (30) *Gomarus Wouters* Hist. Sch. van Antw. (31) *Jakob Torenvliet* van Leyden Gefels. Schil. (32) *N. van Haringe*. (33)—zie 27. (34) *Jan vander Hooge*. (35) *Nolbertus van Bloemen* Gezels. Sch. van Antw. (36) *F. Matheus* van Antw. (37) *Abraham Genoels* Lantsch. Sch. van Antw. (38) *Jakob de Baan* Pourt. Sch. van s'Gravenhagen. (39) *Abraham Breugel* Bloemsch. van Antw. (40) *Pieter Hofmans* Bataljesch. van Antw. heeft lang met *Zanruiter* Lantsch. Sch. in Turkyen geweest. (41) *Samuel van*

Byfprong onder 't woest getier;
Om den Oorlogsbrant te stillen,
En te slechten de gefchillen.

„Zou 't wel waar zyn dat men zeit:
„Noach heeft de Mest geleit
„(Zoo van tamme als wilde Dieren
„Die geenbreydel kan bestieren)
„Om den wortel van den ftam,
„Waar van d'eerfte wyndruif kwam;
„Waarom 's ook der menschen geesten;
„Dikwils van den aard der Beesten
„Byzet; wanneer z' al te veel
„Wynvogt golpen door hun keel:
„Zelf die nuchter zyn als fchapen,
„Worden dronken Leeu of Apen.
'T helpt niet wat (42) *Merkuur* ook zeit.

(43) *Polidoor* of (44) *Eervrucht* pleit.

(45) *Diomeed* en (46) *Vrientfchap* vluchten;
Daar zy stoot noch flagen duchten.

(47) *Heremyt* en (48) *Snuffelaar*,
Maakten zulk een groot misbaar,
Dat elk toeliep om te fcheiden.

(49) *Moedt* liep d' (50) *Eerste* tuffchen beiden:
Woede oploopenheit gefluit,
Moest dit rot ter kamer uit,
(Hoe zy lafteren en raazen)

Tegens wil den aftocht blazen.

'T wyl dat d'een werd (51) *Bokkebaart*;
D'ander (52) *Aap* genoemd, niet waart

Dat

Hoogstraten Hift. Sch. van Dordr. (42) *Filip Róos* Beestefch.
(43) *Johannes Glauber* Lantf. Sch. (44) *Momper* Lantf. Sch.
van Antw. (45) *Willem Doudyns* Hift. Sch. van s'Gravenhagen.
(46) *Theodoor vander Schuur*. (47) *Herman Zwanevelt* Lantf.
Sch. van Woerden. (48) *Otto Marceus* Kruid en Slange Sch.
(49) Zie 22. (50) *Guilhelmo van Ingen* Hift. Sch. (51) *Karel*
de Fardyn Beeld. Lantf. en Beestefch. (52) *Franfois Beeldemá.*

Dat ze ooit in 't gezelschap kwamen
En zig zelve mochten schamen.

Met zoo kwam de nasleep aan

'T volkje van de *Bent*. (53) *Askaans*

Was als *Bachus* uitgestreken,

Zyne leeuwenhuidt een deeken

Ruig, omgordelt met een bant.

Aldus pronkte hy parmant

Onder schaduwe en den lommer,

Van zyn hoofdkrans buiten kommer;

Als de gever van den Wijn

Die den mensch vervrolykt. Zyn

Ryksstat was een (54) *Brypillepel* *

Die ook strekte tot een klepel

Als hy op zyn (55) *Keteltrom*

Maakt zoo luiden veltgedrom

Dat zelf d' (56) *Echo*, hoe verscholen;

Weergalmt uit verborgen hoolen.

Hy zat op een wagentroon,

Nevens hem de schoone (57) *Adoon*

Die voor *Ariadne* speelde

Om de *Fabel* te verbeelde.

Elk sprong om de *Veltkoets* heen

Als een (58) *Satyr* fluks ter been

II. DEEL.

Z

Voor-

ker Hage. (53) *Dominicus van Wynen* Hist. en gezelsch. Sch. (54) *Hans Jordans*. * *Pollepel*. Hist. Sch. van Delft. (55) *Fan Bunnik Lantl.* Sch. 56 *Klaudius Albertus Sevin* Hist. en Portr. Sc. van Bruss. (57) *Kornelis de Bruin*, wiens *Reisbeschryving* in druk uitgaat. (58) *Korn. van Ryssen*, Konstg. Goudmit. Steenzetter, en geestig puntdichter, welke een lidt van de Roomze *Bent* was. en in den Jare 1667 en 1668 met de zelve veel omgang gehad heeft; die ook een lyst van de toen tegenwoordige *Bentvogels* gemaakt heeft, die wy overgenomen hier te pas gebragt hebben. Hy was byzonder potzig, dog niet min stekelig van aart, overzulkz zy hem dien *Bentnaam* niet zonder reden gegeven hebben.

Of als (59) *Pan*, daar hy de reyen
Voordant als zy spelemeyen.

(60) *Geestigheid* en (61) *Opgang* stak

(62) *Welgemoet* d' (63) *Olyvetak*

Op, ten (64) *Zinnebeeld* van vrede.

Dus deed (65) *Studie*, dus deed mede

(66) d' *Ordonantie*, en de (67) *Vlucht*

Op de blymaar van 't gerucht:

Strekkende tot vredebooden;

Om den Wyngod in te nooden.

Die zig toont van (68) *Goeden wil*,

En gebied zyn reiskoets stil

Te doen staan, en zyn trawanten

Zynen Wynstandaart te planten.

Die dit willig, moe getorst,

Zonder (69) *Uitstel* doen; want dorst

Had hen op den weg bekropen.

Straks gaan alle keelen open,

Voor de volle Bent (70) *Bokaal*,

Ingeschonken tot onthaal

Van de nieuwe aankomelingen.

(71) *Slempop*, die 't bestel der dingen

Had, riep: Lustig, drinkt en eet,

Ziet den disch met kost gereet,

Daar een dronk wel op zal smaken:

Lustje Amandelen te kraken,

Lustje

(59) *Jan Lis*. Hist. en gezels. Sch. van Oldenburg. (60) *Ary vander Kabel* van Ryswyk. (61) *Nicolaas Piemont*. (62) *Pieter Frits*, gezels. en spook Sch. van Delft. (63) *Verhulst* Hist. Sch. van Antw. (64) *Adriaan Foly* Hist. Sch. van Kopenhagen. (65) *Francis vander Kuppen* Hist. Sch. van Antw. naderhant aan *Hendrik van Lint* gegeven, die mee van Antw. en een fraije Lants. Sch. was. (66) *Izaak de Mouscheron* fraay schilder van gebouwen, water en Lantgezichten van Amlt. (67) *F. Moens*. (68) *Theodoor Wilkens*. (69) *François de Meyer*. (70) *Bartholomeus Martens*' konstig Goudsmit van Antw. (71) *Theo*,

Lustje Steur, of Kaviaart,
Zult, van velerhanden aart,
Of ook zoute Krakelingen,
Keur van veel versnaperingen?

(72) *Meleager* vatte voort

'T wilde zwynshoof. Op myn woort
Sprak hy : dit is wis en zeker

'T lokaas voor een frissen beker.

(73) *Volger* volgde op 't zelve spoor;

Diende (74) *Vlytig* elk wat voor.

Maar (75) *Sinceer* die zig beschonken

(Na de Bentkelk was gedronken)

Voelde, kroop in eenen hoek.

(76) *Dapper* riep straks, houje kloek;

Laat ons lieft een pypje rooken

By (77) *Leander*, reeds aan 't smooken.

Ronduit mee 't getal vermeert,

Dien meer brein als spraak ontbeert;

Wil als wysgeer redeneren,

En verborgen dingen leeren :

Maar verdwaalt zelf daar hy staat;

In den doolhof van zyn praat.

Wyn hervormt der Menschen geesten.

Z 2

Schoeit

door *Visser* Lantschapsch. *H. Mommers* van Haarlem. (72) *Jan Baptist Breugel*. (73) De naam van dezen is ons onbekend, alleen hebben wy dit onderstaande vaarsje met zyn Bentnaam bekomen.

Gy die als Broeder van ons allen wort gegroet,

Volgt na des Bents gebruik in alles wat gy doet;

Zoo zal ons Broederschap, u daar om altyd roemen:

En een Navolger van de Roomse Bentwet noemen.

Zoo blyf uw naam en faam, voor altyd buiten schak;

Mits gy NAVOLGER zyt, en het ook blyven zult.

(74) zie 19. (75) *Arent Teerling* van Alkmaar. (76) *Joano Vernero Tam*. fraay Bloemsch. (77) *Kristiaan Reuder*. Batalje.

Schoeit hun drift op vremde leesten.

Maakt den wyzen tot een zot,

En ten doel van yders spot.

(78) Studie raakt geheel te suffen

En (79) *Ballon* verftout te bluffen,

Dat hy uit d'aloude *Stam*

Der Trojaanfche Helden kwam,

Daar de fchriften van gewagen,

Die zyn ftamroem helpen fchragen.

Daar (80) *Saturnus* tegen pleit

Op de wiffe onzekerheit:

En dat al die zig beroemen,

En uit trots een (81) *Afdruk* noemen

Van (82) *Eneas* dwaasheit was,

En 't bewys zoo broos als glas:

En volflagen zothheits teek'nen

Zyn, van (83) *Romulus* te reek'nen.

(84) *Exter* 't klappen mee gewent,

Zwerft op 't vaste (85) *Fondament*

Van zyn konft, die zoo veer boven

An-

fchild. (78) zie 65. (79) Deze bynaam is eerft aan *Petit Fan* reysgezel van *Jan Toebak* (beide Hollanders) naderhant aan *Pieter Verbruggen* gegeven 'T is te zeggen *Windbul*. In Italiën en Frankryk worden zulke Windballen van een Ezelsvel toegenaait en met wind opgeblazen, gebruikt om mee te fpele. *Jak. Callot* heeft zulks (om 'er begrip van te geven) in een printje verbeeld, daar de wyze van daar mee te fpele en de hoegrootheid van de Windballen uit te zien is. (80) *Pieter van Sikkeler*s. (81) *Jacomo de Heus* Lantf. Sch. van Utrecht. (82) *Steenvoorden*. (83) *Bonaventuur Overbeek*, die de Roomsche Ruynen naar 't leven geteekent, zelf geest, nevens een befchryving in druk gebracht, aan de Brittanniſche Koningin Anna opgedragen heeft. (84) *Franſois Henrie*. (85) *Rouw* braaf Hiſt. Sch. uit Zwitſerlant, heeft voor den Lantgraaf van Heffenkaſſel verſcheiden *Blafons*; Zolderſtukken gemaakt. In Italiën zynde ſchilderde hy de Zaal van *Pet. de Courſone* in 't kleen na. Naderhant ging hy met *Gouds*

And're in schoonheit was te loven,
 Als de (86) *Vogel Fenix* by
 And're vooglen. *Goethart* vry
 Van dit malen als de gekken,
 Had (geen Mensch sprak van vertrekken)
 Daar zyn (87) *Speculatie* in.
 Dit ging (88) *Stempop* naar zyn zin,
 Stoorde zig niet aan 't gekwezel,
 Maar stont als een (89) *Gouden Ezel*
 Pal, en op zyn kracht parmant,
 Met de kelk steeds in zyn hant.
 Wyl dat (90) *Hektor* stont te roemen,
 En bedryven op te noemen,
 Van zyn schicht als (91) *Kupido*,
 Daar hy was zoo dor als stroo.
Wis'ling melt de Wisselingen
 Van den tyd, en 't lot der dingen:

Z 3

Hoc

bloem te Hamburg wonen. (86) *De Winter Hist.* Sch. van
 Antw. (87) *Jan Teyler*. (88) zie 71. (89) een *Duiter*. In de
 Bent hadden zy hem *Ezel* gedoopt, maar hier over te on-
 vrede, zeide hy : dat hy dusgebynaamt niet in zyn lant zou
 durven komen, en prezenteerde aan de Bentvogels eenig gelt
 om voor te drinken; des zy hem eene andere benaminge
 zouden geven, 't geen zy aannamen en noemden hem uit
 potzery den *Gouden Ezel*. (90) *Burens Appelma*. (91) De
 naam van dezen is my onbekent. Korn v. Ryssen te Rome
 zynde heeft hem (na 't my toefchynt) helpen inhuldigen en
 dit daar opgemaakt:

In alles wát 'er leeft is altyd min van nooden,
Door min bestaat het al, door min leeft alle ding,
Alleen niet op der aard, maar zelf ook by de Goden,
Ja zo't de min niet deed, de Waerelt die verging.
Wy, die ons Roomse Bent, volmaakt te wezen roemen,
En dachten dat de min ontbrak aan onze Bent,
U hier met d'eernaam van ons minnegootje noemen,
Of anders KUPIDO, by kleen en groot bekent.

Hoe de Konst geraakt in noot,
 Moet gaan bedelen om (*) broot;
 Om dat thans die Konst beminnen,
 'T meest maar doen om gelt te winnen;
 Zulks wanneer z'er bot na bien,
 Twee kaptalen daar in zien.

Hoe dat Konst en Konstenaren,
 Outyts in groote achting waren:

Dat het nu niet is als 't plag;
 Datmen brave Schilders zag

Als een (92) *Gouden Septer* eeren.
 Zoo, zoo kan de kans verkeeren.

Brave sprak van scheiden: dog
 ✠ *Stoppertje* begeerde noch

Eerst de (†) *Mantelpyp* te smooken,
 Daar op riepenze allen: Rookten.

Dan alleen de *Nachtraaf* niet:
 Die elk een tot blyven ried,

Zei: men moet'ze als prullen wraken,
 Die geen (*) Jonas kunnen maken.

Reeds ontvonkte d'(93) *Avontstar*,
 Aan 't gewelffel, die van ver,

'T Zonnlicht in 't Westen dalen

Zag,

* Een spreekwoord datmen dikwils gebruikt als 'er weynig gelt voor een Konststuk kan bedongen worden. J. Vos (als Roel de Bakker schilderyen voor Brood koft) vont 'er dit op:

*Roel kocht veel Konst om broot; men raakt'er niet voor sunst aan-
 Wiens Konst om broot gaat, Roel die laan zyn broot om kunst gaan.*

(92) *David Beck*. Hoffsch. van Kristina Koningin van Zweden.

✠ *La Tombe*. Deze Bentnaam werd hem gegeven, om dat zoo haast hy by zyne Lantsluiden kwam, straks sprak van een pyp toebak te stoppen.

† Een vond, om 't gezelschap wat langer by malkander te houden.

* Dit wil zeggen: Drie dagen, en drie nachten zonder slapen by 't gezelschap over te zitten. (93) *Daniel Seyter*.

Zag, met ingekrompen stralen;
 Om te fluiten de omloopkring.
 Elk kon, nu 't op scheiden ging,
 Als de (94) *Papegajen* klappen,
 Of als marktdoctoren snappen.

Eindlyk raakt dit Rot aan 't gaan.
Slempop, die nog drank zag staan,
 Spalkt zyn keel op, en zyn lippen,
 En liet 't resje binne slippen,

Of hy 't door een *Trechter* goot:
 Maar gebolt door dezen stoot
 Moest het (95) *Korpus* laten zinken
 Op den gront neer. *Wellust* hinken
 Ging, het euvel deed hem wee
 Aan zyn hiel en groote tee.

Wie den Honing likt moet lyen
 'T steken van de nyv're *Byen*.

Weelde is niet altyd van duur.

'T spreekwoordt zeyt: na 't zoet komt 't zuur.

(96) *Mengelaar* maakt vremde giëren,
 Loffe draaijngen en zwieren.

(97) *Iver* blyft zomwyl in 't gaan
 Als een houtte *Leeman* staan
 Styf, en roerloos zonder spreken,
 Wat elk bidden mag of preken:
 Of gelyk een (98) *Pyramyd*
 Aan de graven toegewyd.

Dees gelyk een schim ontsluipen.
 Genen als de (99) *Schildpad* kruipen.
 And'ren als een (1) *Krab* op zy.

Z 4

(2)

Hist. sch. van Weenen. (94) *Marcell. Sibrechts*. (95) Zie 21. (96) *Maurits Bibe* van 's Hartogenbosch. (97) *Jacomo van Staverde* Bloem- en vrucht- schild. van Amestoord. (98) *Albert van Spiers*. (99) *François Danks*. (1) *Jan*

(2) *Voordewint* zet alles by
 Om zyn woning te bezeilen,
 Dog hy ploft, vergift in 't peilen,
 Als een (2) *Zantzak* op den gront.
 Maar (4) *Fortuin* die zig verfont
 'T zeil met voordeel te beheeren
 En het lings, en rechts te keeren,
 Op de streken van 't kompas,
 'T eerst in veil'ge haven was.
 En schoon (5) *Piktoors* en (6) *Lantaren*,
 'T hunnen dienst tot Leidstar waren,
 Striet hun volgeladen Schip,
 Dikwêrf tegen zand, en klip:
 Doch wyl zy geen rampen leden,
 Na dees Benttocht (7) *Wel te Vreden*.

Affelyn Amsterdammers. (2) *Gillis vander Meren*. (3) *Alberto Clovet*. (4) *Robbert du Val* Hagenaar. (5) *Kasper van Wittel* Miniatuur sch. van Amesfoort. (6) *Jan Baptist d'Assenie* Hist. sc. van Doornik. (7) *Dominicus Schast*, eerst beelde en poutretschild, naderhand Wayerfch.; om dat zyn hand beroerd werd.

Vele myner Konstgenooten, welker Bentnamen hier ingeweeven zyn, noch in leven zynde, hebben deeze bywoningen voor een uitspanning in de dagen hunner jongelingschap gehouden, en naderhant zig zoo gedragen, dat alle brave luiden achtting voor hun hebben. *ô Hoe gelukkig zynze*. (zeit meergemelde Hoogstraten in zyn Schilderboek op pag. 207) *dien dit ten goede gedyt! en die als de verjongde Ram van Medea, uit den Bentketel springen, daar zoo menige Pelias in versmoort blyft: Ja overgelukkig zynze, die hun dwaasheden*
 over

overleven, en hunne zotheden nazien. Waaron hy ook de Schilderjeugt waarschuwt, dat zulk gezelschap vol gevaar steekt, inzonderheit voor levende geesten die lichtelyk verleid werden.

Wie deze *Pelias* even gemelt was, en het onbezonnen bedryf van zyne Dochters enz. Kan de Lezer vinden in het 3 Hoofdeel van 't 7 Boek der Hervorm. van Nazo, dien wy ook eindigende bericht doen, dat het derde Deel van den Schouburg der Konstschilders, in veel korter tyd als het tweede Deel, staat in 't licht te komen, aangezien het reeds zyn begin al genomen heeft; en het Tooneel zig openen zal met den vermaarden Konstschilder François van Mieris, en den potzigen Jan Steen.

E I N D E.

Schilders en Schildereffen.

A.		F.	
<i>Aart van Waas.</i>	91	<i>Filip Roos.</i>	279
<i>Abraham Biffchop.</i>	222	<i>Frans Post.</i>	343
<i>Abraham Stafortius</i>		<i>Fransois vander Meulen.</i>	329
<i>Adam Pynaker.</i>	96	<i>Frans Menton.</i>	15
<i>Adriaan Verdoel.</i>	57	<i>Franciscus Wouters.</i>	13
<i>Aldert van Everdingen.</i>	95	<i>Frederik de Moucheron.</i>	327
<i>Antoni Waterloo.</i>	51		
<i>Andries Both.</i>	114	G.	
<i>Andreas Vaillant.</i>	102	<i>Gasper vanden Bos.</i>	328
<i>Ary vander Kabel.</i>	235	<i>Gerard Sprong.</i>	123
B.		<i>Gerard Dou.</i>	1
<i>Bartolomeus vander Helst.</i>	9	<i>Gerard Uilenburg.</i>	293
<i>Barent Graat.</i>	200	<i>Gerard Pieterze van Zyl.</i>	225
<i>Bartolomeus Meyburg.</i>	260	<i>Gerbrand vanden Eekhout.</i>	100
<i>Benjamin Blok.</i>	258		
<i>Bernard Vaillant.</i>	102	<i>Geldorf.</i>	88
<i>Blekers.</i>	342	<i>Geertje Pieters.</i>	216
<i>Bonavontuur Pecters.</i>	12	<i>Govert Flink.</i>	18
C.		<i>Gonzalo Coques.</i>	40
<i>Cezar van Everdingen.</i>	94	<i>Gillis Schagen.</i>	30
D.		H.	
<i>David Beck.</i>	83	<i>Hans Jordaans.</i>	28
<i>David Rykaard.</i>	14	<i>Hendr. Martenz Zorg.</i>	89
<i>Dirk Meerkerk.</i>	91	<i>Hendrik Goltzius.</i>	35
E.		<i>Hendrik Verschuuring.</i>	193
<i>Emanuel Meurant.</i>	102	<i>Hendrik Pot.</i>	123
		<i>Hendrik Graauw.</i>	189
		<i>Hercules Segers.</i>	146

N A A M L Y S T.

I.

Jan Baptist Weeninx.	77
Jan Both.	114
Janzon van Keulen.	224
Jan Henrik Roos.	277
Jan de Baan.	303
Jan Albertz. Roodsius.	11
Jan vanden Berg.	15
Jan Filip van Thielen.	52
Jan Babt. van Duinen.	57
Jan van Hoogstraten.	168
Jan Maat.	198
Jan van Assen.	236
Jan Duive.	90
Jan Boekborst.	123
Jan Wouwerman.	76
Jan Wyk.	17
Jan de Groot.	58
Jan Goverfz. Verbyl.	91
Jan van Everdingen.	95
Jan Vaillant.	102
Jan Donkers.	73
Jan Janze Slob.	209
Jan Worst.	147
Jan van Hoeck.	344
Joan Guiliam Bouver.	332
Johan Henrik Roos.	277
Joan Couper.	87
Johan van Nes.	344
Johannes Lingelbag.	145
Johannes van Kessel.	149
Johannes Fyt.	152
Johannes van Heck.	151
Johannes Peeters.	150
Jakob vander Ulft.	196
Jakob vander Does.	105
Jakob Delf.	56
Jakob Reugers Blok.	92
Jakob Lavecq.	153
Jakobus Biffchop.	222

Faques Vaillant.	102
Foris van Son.	101
Josef Oostfries.	209
Furjaan Jakobz.	49
Furjaan van Streek.	290
Juffr. Rozee.	262

K.

Karel Emanuel Biset.	292
Karel van Savojen.	53
Katharina Oostfries.	209
Kornelis de Man.	99
Kornelis Wieringen.	123
Kornelis Biffchop.	220
Kornelis Viffcher.	92
Kornelis Kik.	333
Kornelis van Slingelant.	
Kornelis Brize	341
Kristoffel Pierfon.	260

L.

La Tombe.	27
Lucas François de Jonge.	14
Lucas Iordaans.	29
Ludolf de Iong.	33
Ludolf Bakhuizen.	236

M.

Maria van Oosterwyk.	214
Marten Heemskerk vander Hek.	8
Mathias Witboos.	186
Michiel Willemans.	233

N.

Nicolaas Berchem.	109
Nicolaas vander Hek.	7
N. Kra-	

N A A M L Y S T.

<p><i>N. Kranevelt.</i> 52</p> <p><i>Nicolaas Maas:</i> 273</p> <p style="text-align: center;"><i>O.</i></p> <p><i>Ottomar Elger.</i> 293</p> <p style="text-align: center;"><i>P.</i></p> <p><i>Paulus Potter.</i> 125</p> <p><i>Peter Meert.</i> 50</p> <p><i>Peter van Bredael.</i> 223</p> <p><i>Philips Koning.</i> 53</p> <p><i>Philip Wouwerman.</i> 70</p> <p><i>Pieter Lely.</i> 41</p> <p><i>Pieter Wouwerman.</i> 75</p> <p><i>Pieter Holstein.</i> 124</p> <p><i>Pieter Pieterz. Nydek.</i> 27</p> <p><i>Pieter de Hooge.</i> 34</p> <p><i>Pieter Donkerz.</i> 93</p> <p><i>Pieter Grebber.</i> 122</p> <p><i>Pieter Gallis.</i> 328</p> <p><i>Pieter Frits.</i> 345</p> <p style="text-align: center;"><i>Q.</i></p> <p><i>Quant.</i> 88</p> <p style="text-align: center;"><i>R.</i></p> <p><i>Roelant van Laar.</i> 124</p> <p><i>Robbert van Hoeck.</i> 50</p>		<p><i>Roefstraten.</i> 191</p> <p style="text-align: center;"><i>S.</i></p> <p><i>Samuel van Hoogstraten.</i> 155</p> <p><i>Simon de Vlieger.</i> 326</p> <p><i>Simon Peter Tilmans.</i> 88</p> <p style="text-align: center;"><i>T.</i></p> <p><i>Thomas Wyk.</i> 16</p> <p><i>Theodoor Helmbreker.</i> 108</p> <p><i>Theodoor Roos.</i> 288</p> <p style="text-align: center;"><i>V.</i></p> <p><i>Vincent vander Vinne.</i> 210</p> <p style="text-align: center;"><i>W.</i></p> <p><i>Wallerant Vaillant.</i> 102</p> <p><i>Willem Verschuurring.</i> 196</p> <p><i>Willem van Drillemburg.</i> 147</p> <p><i>Willem Kalf.</i> 218</p> <p><i>Willem Doudyns.</i> 234</p> <p><i>Willem Schellinks.</i> 263</p> <p><i>Willem vanden Velde.</i> 324</p> <p style="text-align: center;"><i>Z.</i></p> <p><i>Zacharias Paulsz.</i> 55</p>
--	--	--

L Y S T

LYST der voornaamste zaken en byzonderheden
in dit tweede Deel van den *Schouburg der
Konstschilders* beschreven; om alles op
zyn plaats te kunnen vinden.

Voorbeelden van yver en
drift tot de Konst.
18. 304. Van langzaam
schilderen. 3. Van vaar-
dig schilderen. 82. 85. en
286. Van zulken die door
zeldzame gevallen zig
tot de Konstbegeven heb-
ben. 32. 33.

Voorbeelden om de schil-
derjeugt af te schrikken
van schandelyke en on-
kuisse bedryven te ver-
beelden. 119. 120. 121.

Beeltenis van de WIT, door
't woedend graau vernielt.

309 310

Fynbedachte vond van *Filip
Roos* om tot zyn oogwit
te geraken. 282. 283.

Geestig voorval van *J. v.
Hoogstraten* met een be-
delaar. 169.

Misbruiken der byvoegze-
len. Waar uit de zelve
ontspruiten. Waar toe
de byvoegzelen en
sieraden dienen. In By-
belse Historien min vry-
heit daar toe als in andere
enz. van 245 tot 258.

Geestig bedryf van *Vincent
vander Vinne* te Geneve.
212. 213. 214.

Voorbeelden van Waerelt-
vorsten en luiden van

groote geboorte, welke
de Schilderkonst geoeff-
fent hebben; waarom zig
des niemant behoeft te
schamen. 227 tot 232.

Geestig verding tusschen
Maria van Oosterwyk en
Guilliam van Aelst. 217.

Geestig antwoord van *Jor-
daans* aan den poutret-
schiider *N. Maas*. 276.

Janson van Keulen over het
onverstandig bejegenen
van een Dame bedroeft,
werd door *Ant. van Dyk*
getrooft. 224.

Krygsteekenen der oude
Hebreen, Grieken, Ro-
meinen en Duitsche Vol-
ken beschreven, en uit
Medalien in print ver-
toont. 58 tot 70.

Le Ceur, door *C. le Brun*
gedrukt. 318. Meer voor-
beelden van dien aart.
319. 320.

Lyst van Oulingsfe brave
Konstschilders die bin-
nen den levenstyd van *Ab.
Bloemaart* gebloeit heb-
ben. 131.

Mich. Angelo verkleed zig
in Boerengewaad om
niet bekend te worden,
maar werd door *Rafael*
ontdekt, aan den omtrek
van

van een Menschen hoofd
&c. 326. 317.
Schrikkelyke onderneeming
van de wangunst tegen
Jan de Baan. 311. 322
Onderzoek of zulke die een
lagen geest bezitten, door
deftige voorbeelden ge-
spoort, bekwaam ge-
maakt kunnen worden
tot groote ondernemin-

gen in de Konst. 334.
335. enz.
Wat tot de Perfoonver-
beeldingen behoort, en
wat nut de byzoegfelen
geven aan een Hifiori-
fche verbeelding. Als
ook de eigen beeltenif-
fen der voornaamfte per-
foonen enz. uit voor-
beelden betoogt. van 171
tot 185.

NAAM-

N A A M R O L

Van de Beeltenissen der

Konstschilders en Schilderessen.

In het II. Deel.

Plaat A Pag. 1.

1 GERARD DOU. 2 BARTOLOM. VANDER HELST.

Plaat B Pag. 19.

1 GOVERT FLINK. 2 PIETER LELY. 3 PHILIP KONING.

Plaat C Pag. 79.

1 JAN BAPT. WEENINX. 2 DAVID BECK. 3 SIM. PET.

TILMANS. 4 HENDR. ZORG.

Plaat D Pag. 96.

1 ALDERT VAN EVERDINGEN. 2 ADAM PYNAKER.

Plaat E Pag. 101.

1 GERBR. VANDEN EEKHOUT. 2 WALRANT EN JAQUES.

3 VALLIANT.

Plaat F Pag. 127.

1 PAULUS POTTER. 2 JAKOB VANDER DOES.

Plaat G Pag. 170.

1 JOHANN. LINGELBAG. 2 SAMUEL EN JAN VAN
HOOGSTRATEN.

Plaat H Pag. 179. 187

1 HENDR. VERSCHUURING. 2 WILLEM KALF.

Plaat I Pag. 245.

1 LUDOLF BAKHUIZEN. 2 VINCENT VANDER VINNE.

Plaat K Pag. 277.

1 JAN HENRIK ROOS. 2 JURJAAN VAN STREEK.

De Plaat met Hebreuse, Griekse, Roomse enz.
Legervanen. Pag 65.

De Plaat van Jupiter en Semele. Pag. 176.

De Plaat met Medaljen. Pag. 182.

N A.

N A B E R I C H T.

Aangezien het volgende, of derde Boekdeel al ter Drukpers is, waar in zig ook Beeltenissen van Konstschilders nog in leven zynde, zullen doen zien; voor hunne Levensbeschryving, waar toe wy een wyze van Schryven zullen gebruiken, die goedkeuring vinden zal: Zoo is ons verzoek, inzonderheit aan de outste myner Konstgenoten, die nog niet opgekomen zyn, dat zy my bericht omtrent hun geboortejaar, de plaats, by wat Meester de Konst geleert enz. en 't geen verder dienstig geoordeelt werd om te weten, gelieve te laten toekomen. Als ook of my hun afbeeltzel in 't klein geteekent, of geschildert zal toegezonden werden; op dat ik de zelve by tyts naar orde van hun tydbeurt schikke. En alzoo verscheiden Konstschilders zig genegen vinden, en graag zagen dat hun Beeltenis een gehele Plaat besloeg; om dat zy dan met sommige afdrukken hun Vrinden present konde doen; zoo konnen zy die zulks genegen zyn, zig daar omtrent verklaren, en mondeling; of door Briefwisseling, daar over met my spreken.

D R U K F E I L E N.

Pag. 49. regel 16 *Mathys*. lees Martynus:

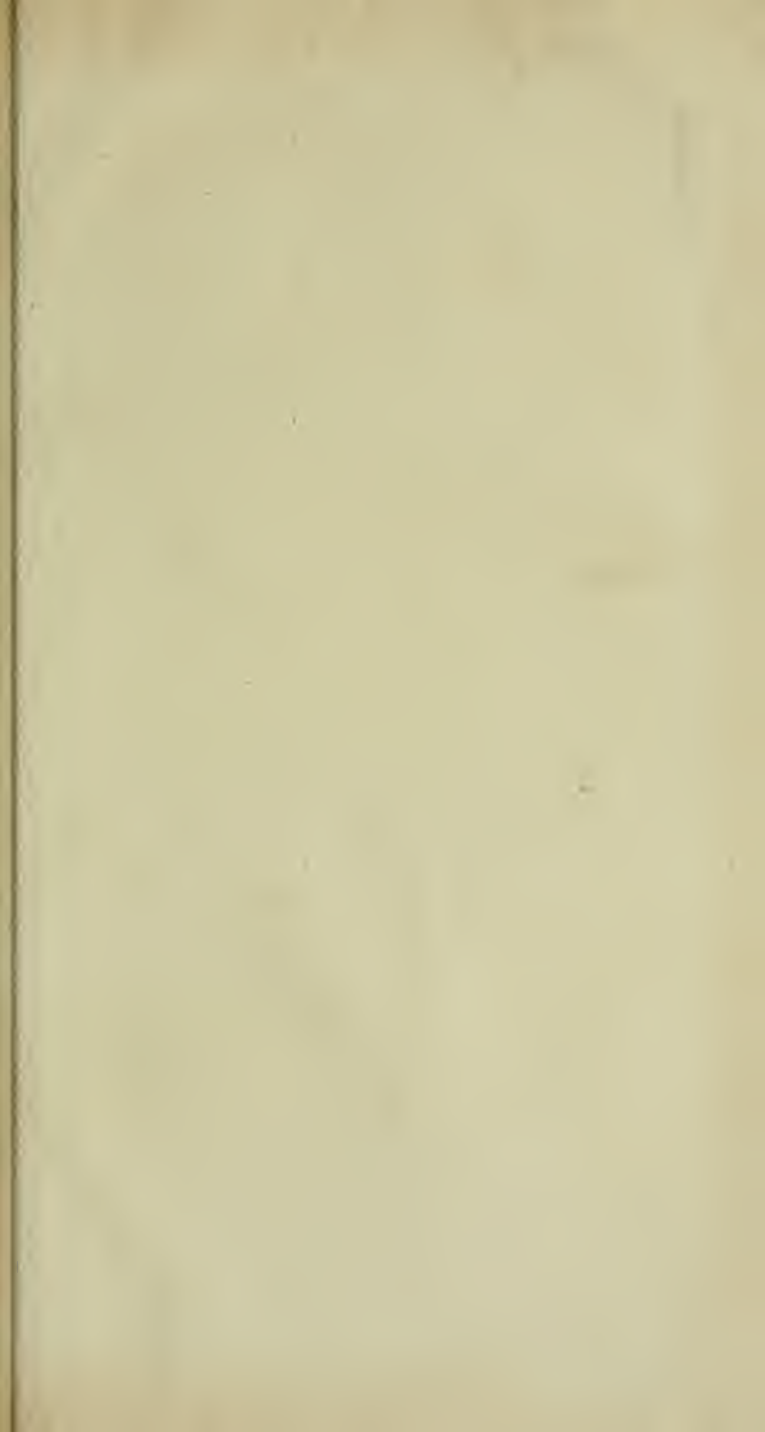
Pag. 92. regel 28 *deede*. lees de rede.

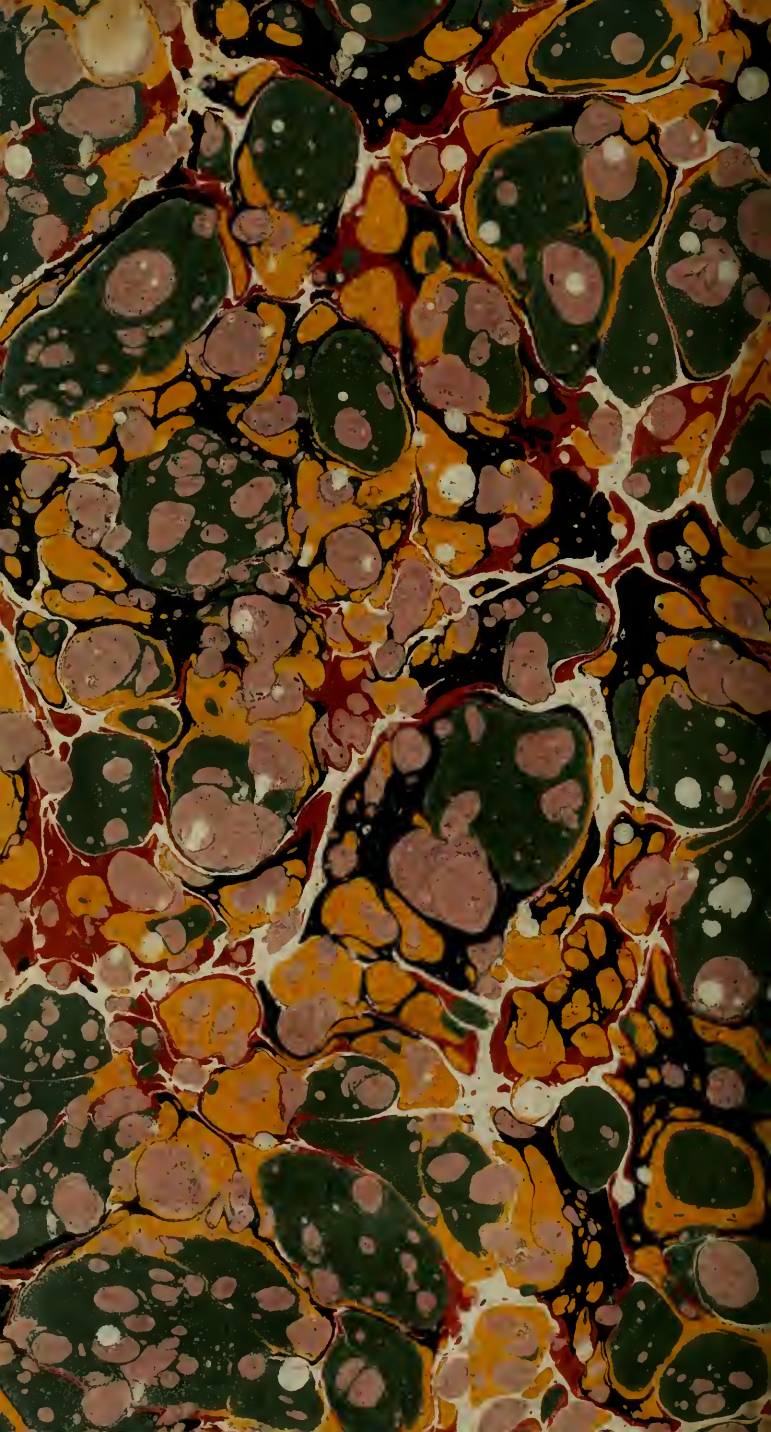
Pag. 103. regel 2. 1672. lees 1627.

Pag. 133. in 't Kantschrift regel 8. *dat hy*. lees dat zy:

Pag. 110. regel 22. *de Ridder en Karel de Moor*. lees de Ridder en Konstschilder Karel de Moor.

Pag. 125. regel 17. *heldenbedry*. lees heldenbedryf.

SPECIAL EVB
ND 6835
1052
H83
918
C.1
V.2

GETTY CENTER LIBRARY

